

ETXERIK GABEKO PERTSONENTZAKO EUSKAL ESTRATEGIA 2018-2021

Ebaluazio txostena

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

BERDINTASUN, JUSTIZIA
ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE IGUALDAD,
JUSTICIA Y POLÍTICAS SOCIALES

Siis Servicio de
Información e
Investigación Social
Gizarte Informazio
eta Ikerketa
Zerbitzua
Fundación Eguía-Careaga Fundazioa

AURKIBIDEA

1. Kapitulua. Sarrera, helburuak eta metodologia	4
1.1. Sarrera	4
1.2. Helburuak	5
1.3. Metodologia	6
1.4. Ebaluazio-galderak	9
1.5. Ebaluazio baldintzatzaileak	10
1.6. Txostenaren egitura	11
2. Kapitulua. Etxegabetasunaren egoera Euskadin	13
2.1. Sarrera	13
2.2. Handitu al da etxerik gabeko pertsonen kopurua? Hurbilketa bat gaueko zenbaketetatik abiatuta	14
2.3. Etxerik gabeko pertsonen oinarriko ezaugarri soziodemografikoen joera nagusiak	23
2.4. Etxerik gabeko eta egoitza kanpo dauden pertsonentzako arreta-sarea	31
3. Kapitulua. Etxerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren hedatzea (2018-2021)	34
3.1. Sarrera	34
3.2. Estrategiaren hedapen orokorra	35
3.3. 1. ardatza. Bizitegi bazterketa larriko egoerei aurrea hartzea	38
3.4. 2. ardatza. Etxebizitza oinarriko ikuspegiaren garapena	46
3.5. 3. ardatza. Gizarte zerbitzuen arloko baliabideak hobetzea	52
3.6. 4. ardatza. Genero-ikuspegia indartzea prebentzio politiketan eta bizitegi-bazterkeria aurre egitea	65
3.7. 5. ardatza. Etxerik gabeko pertsonen herritarren eskubideetarako sarbidea bermatzea, haien egoera administratiboa erregularizatuta	67
3.8. 6. ardatza. Hobekuntza sektorialak osasunaren, diru-sarreraren bermearen eta lanen arloan	70
3.9. 7. ardatza. Etxerik gabeko pertsonen aisia, hezkuntza eta partaidetza sozial eta politikoa eskuratzea	75
3.10. 8. ardatza. Bizitegitarako bazterketa egoerei aurre hartzeko eta horiei aurre egiteko sensibilizazioaren eta komunitatearen parte-hartzearen arloko hobekuntzak	77
3.11. 9. ardatza. Ezagutzaren koordinazioa, ebaluazioa eta kudeaketa	79
4. Kapitulua. Administrazioek eta gizarte-erakundeek Estrategia baloratzea	85

4.1. Sarrera.....	85
4.2. Estrategiaren indarguneak	86
4.3. Estrategiaren ahuleziak	86
4.4. Estrategiaren hedapenari buruzko balorazioa	88
5. Kapituluua. Etterik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren azken ebaluazioaren oinarrizko emaitzak	95
5.1. Zenbateraino bete dira Estrategian ezarritako ardatzak eta jarraibideak?	95
5.2. Zer balorazio egiten dute Estrategiako erakundeek?	98
5.3. Zer oztopo ikusten dira egungo Estrategiaren hedapenean?	100
5.4. Nola aldatu da Estrategia indarrean egon den bitartean bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoera?	101
5.5. Zein baliabide erabili dituzte administrazioek gizarteratzeko politikak garatzeko?	103
6. Kapituluua. Bizitegi Bazterketaren Euskal Estrategia berrirako orientabideak.....	104
6.1. Estrategia berriaren izaera	104
6.2. Printzipio orokorrak	105
6.3. Lehentasunezko egoera eta gorabeherak.....	107
6.4. Jarraibide eta jarduketaren orientazioa	109

1. Kapituluia.

Sarrera, helburuak eta metodologia

1.1. Sarrera

[2018-2021 Etixerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia](#)¹ Erakundeen arteko Lan Talde batek onartu zuen 2017aren amaieran. Tokiko, Foru eta Autonomia Erkidegoko erakunde hauek osatzen dute²:

- Barakaldoko Udala.
- Bilboko Udala.
- Donostiako Udala.
- Getxoko Udala.
- Irungo Udala.
- Laudioko Udala.
- Portugaleteko Udala.
- Santurtziko Udala.
- Gasteizko Udala.
- EUDEL Euskadiko Udalen Elkartea.
- Gizarte Politikako Departamentua. Arabako Foru Aldundia.
- Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Departamentua. Bizkaiko Foru Aldundia.
- Gizarte Politikako Departamentua. Gipuzkoako Foru Aldundia.
- Osasun Departamentua. Eusko Jaurlaritza.
- Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritza. Lan eta Enplegu Departamentua. Eusko Jaurlaritza.
- Etxebizitzaren Plangintza eta Prozesu Operatiboen Zuzendaritza. Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Departamentua. Eusko Jaurlaritza.
- Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Departamentua. Eusko Jaurlaritza.

¹ https://www.euskadi.eus/contenidos/noticia/xiileg_planes_departamentales/eu_def/adjuntos/ESTRATEGIA-VASCA-PARA-PERSONAS-SIN-HOGAR-2018-2021-euskera.pdf

² Zerrendak 2022ko apirillean indarrean zegoen egitura organikoak islatzen du; egitura hori aldatu egin da zenbait erakundetan 2017an sinatu zenetik.

Estrategia bederatzi gai-ardatzen inguruan egituratzen da, eta orientatzailea da, parte hartzen duten erakundeek jarduna norabide jakin batean bideratzeko egiten baita. Era honetan, Estrategia bat landu nahi zen, jarraitu beharreko bidea markatuko zuena, adostutako printzipio, helburu eta jarraibide batzuen bidez, gero erakunde bakoitzak berariazko jarduketetan zehaztuko zuena.

Aukera hori hainbat arrazoik justifikatzen zuten: alde batetik, Estrategiaren erakunde arteko izaerak eta arazo horri erantzun multidimentsional bat emateko beharrak. Beste alde batetik, inplikaturako erakunde bakoitzaren autonomia eta jarduteko marjina errespetatzeko betebeharra. Ildo horretatik, Estrategiaren eginkizuna printzipio eta jarraibide batzuk planteatzea izan zen —alde guztien artean adostuak eta ahalik eta modurik zehatzenean ezarriak—, gero erakundeek berek erabaki zezaten, beren lehentasun eta beharren arabera, nola gauzatu jarduera zehatzetan. Ikuspuntu horretatik, jarraibideak orientabidez hartzen dira erronkei erantzuteko eta Estrategia honetan definitutako helburuak lortzeko, eta ez nahitaez bete beharreko jarduketatzat.

Izaera orientatzaile horrekin batera, Estrategia borondatezkoa da; izan ere, Estrategiarekin bat egin ahal izan dute komenigarritzat jotzen duten erakundeek —Eusko Jaurlaritzako zuzendaritzek eta erakundeek, foru-aldundiek eta udalek—, beren eskumen eta lehentasunen arabera, eta, aldi berean, lotesleak dira Estrategiarekin bat egitea erabakitzen duten erakunde guztientzat. Estrategian bertan adierazten den bezala, izaera lotesle horrek esan nahi du Estrategiari atxikitako erakunde guztiek jarduera zehatzak garatu behar dituztela adostutako jarraibideak gauzatzeko, eta horrek agerian uzten du Estrategiarekin bat egin duten erakundeek etxerik gabeko pertsonen arazoarekin duten inplikazioa.

1.2. Helburuak

Estrategiaren izaera lotesle horrek jarraipen-mekanismoak eskatzen ditu, adostutako jarraibideei lotutako jarduerak gauzatzeari buruzko informazioa bildu eta jakinarazteko. Estrategia behar bezala ezartzeko koordinazio-, lidergo-, jarraipen- eta sustapen-lanak Idazkaritza Tekniko bati esleitu zaizkio, eta Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Saileko Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak izan du ardura hori —Estrategia sustatzen duen erakundea—.

Estrategiak, Idazkaritzaren eginkizunen artean³, bi ebaluazio-txosten egitea ezarri zuen: lehenengo jarraipen-txostena, ibilbidearen hasieran, eta bigarren txostena, indarraldia amaitzean. Txostenetako lehena, 2019. urtearen hasieran emandakoa, jarraipen-txosten bat izan zen, eta ez ebaluazio-txosten bat, bere helburua hasieran planteatutako jarraibideak nola garatzen ari ziren jakitea baitzen.

Dokumentu hau bigarren txostena da, azken ebaluazioari dagokiona. Behin Estrategiaren indarraldia amaituta helburu hauek lortu nahi dira:

- Egoitzako bazterketa larrian dauden pertsonen egoeraren bilakaera baloratzea, baita pertsona horiei laguntzeko baliabideena ere.
- Inplikaturako erakundeek emandako informaziotik abiatuta, erakunde bakoitzak Estrategiaren esparruan garatutako jarduerak biltzea, elementurik esanguratsuenak nabarmentzeko, bai aurreratuenak diren jarduketei dagokienez, bai behar bezala garatzen ari ez direnei dagokienez.
- Jarduketa horietako bakoitzerako, prozesuaren edo emaitzen adierazleak identifikatzea, pertsona onuradunen kopuruari, egindako gastuari edo lortutako emaitzei dagokienez.

³ Idazkaritza Tekniko hau Eguía Careaga Fundazioaren esku utzi da.

- Etxegabetasunaren esparruan inplikaturako erakundeek Estrategiaren garapenari, emaitzei eta balizko birorientazioari buruz egiten duten balorazioa laburtzea.
- Azkenik, ondorioak ateratzea, ahal den neurrian, Etxegabetasun Estrategia berria prestatzen laguntzeko.

1.3. Metodologia

Ikuspegi metodologikotik, ebaluazio-prozesuak hurbilketa kuantitatiboa eta kualitatiboa konbinatu ditu, informazioa bildu eta sistematizatzeko lau bide nagusi aktibatuz:

1.1.1. Hedapenean parte hartzen duten erakundeei informazioa eskatzea

2021eko abenduan, Estrategiarekin bat egin zuten 17 erakundeei (Eusko Jaurlaritzako Sailak, Foru Aldundiak eta atxikitako udalak) eskatu zitzairen beren erakundeak, indarraldian zehar, ardatz bakoitzarekin lotuta egin dituen ekintzei buruzko informazioa bidaltzeko. Jarduketa bakoitzerako informazio hau eskatu zen:

- jarduketaren deskribapen orokorra,
- dagokion jarraibidearen adierazpena,
- gauzatutako aurrekontua,
- onuradun kopurua,
- jarduketaren jarraipena etorkizunean eta zergatia,
- oharrak.

Era berean, Estrategia baloratzeko eskatu zen, ezagutzari, indarrei, ahuleziei, emaitzei eta birbideratzeari dagokionez.

2022ko urtarrilean, gogorarazle bat bidali zitzairen erakundeei, datuak bidaltzeko eta/edo zabaltzeko eskatuz. Informazio-bilketa 2022ko apirilaren 4an amaitu zen, azken ekarpenak jaso ondoren.

Nabarmentzekoa da erakundeen erantzun-tasa oso handia izan dela, Estrategiari atxikitako erakunde publikoen kasuan % 88 baino handiagoa. Erakunde sinatzaileen erantzun-maila handi horrek Estrategiaren "arrakasta" baieztatuko luke, borondatezkoa izan arren, jardueren jarraipenari buruzko informazioa jakinarazteko konpromisoari dagokionez.

Jarraian, ebaluazio-prozesu honen esparruan ekarpenak egin dituzten administrazioen zerrenda jaso da:

ADMINISTRATIO PUBLIKOA	Jarduerak	Balorazioa
Osasun Saila - EJ	√	√
Etxebizitza Saila - EJ	√	√
Lanbide - EJ	√	√
Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritza - EJ	√	√
Arartekoa	--	√
Arabako Foru Aldundia	√	√
Bizkaiko Foru Aldundia	√	
Gipuzkoako Foru Aldundia	√	√
Bilboko Udala	--	√
Donostiako Udala	√	√
Irungo Udala	--	√
Laudioko Udala	√	√
Portugaleteko Udala	√	--
Santurtziko Udala	√	√
Sestaoko Udala	√	--
Gasteizko Udala	√	√

1.1.2. Kontsulta prozesua hirugarren sektore sozialeko entitateekin

Estrategiaren hedapenean parte hartzen duten 17 erakundeekin informazioa biltzeko egindako prozesuaren osagarri gisa, ebaluazio-prozesuan, bizitegi-bazterkeriaren arloan lan egiten duten gizarte-erakundeen parte-hartzea bilatu da, mekanismo hauen bidez:

- Hausnarketarako mahaiak, Euskadiko Egoitza-Bazterketari buruzko V. Jardunaldiekin lotuak. Jardunaldiok, formatu birtualean, 2021eko ekainean egin ziren, gai hauen inguruan:
 - Pandemiaren eragina etxerik gabeko pertsonengan.
 - Etxerik gabeko pertsonentzako arreta hobetzea.
 - Lankidetzaren instituzionala eta publiko-soziala etxerik gabeko pertsonen laguntzeko.
 - Etxerik gabeko pertsonentzako euskal Estrategia berrirako orientabideak.
- Mahai horietan parte hartu zuten gizarte entitateentzako beste deialdi bat, 2022ko martxoan presentziatzeko lan saio baten bidez beren ekarpenak eguneratzeko.
- Euskadiko Elkarrizketa Zibileko Mahaiko Bazterketa batzordea, COVID-19 krisiaren ondorioz sortutako salbuespenek sortutako egoerari aurre egiteko helburuarekin sortua.

Ondoko taulan, ebaluazio prozesu honen esparruan ekarpenak egin dituzten erakundeen izenak ageri dira:

HIRUGARREN GIZARTE SEKTOREA ETA BESTE BATZUK
Agintzari
Arrats
Bizitegi
Boscos
Cáritas
Claret
Cruz Roja
DYA
EAPN
Elkarbanatuz
Elkarrekin
Ellacuria Fundazioa
Emaus
Eulen
Goiztiri
Izangai
Lagun Artean
Lotura Giza Garapena
Pertsonalde
RAIS – Hogar sí
Sortarazi
Suspergintza
Zubietxe

1.1.3. Informazioa sistematizatzea

Informazioaren biltegitratzea eta analisisia sistematizatzeko, bai erakunde sinatzaileetatik bai gizarte-erakundeetatik datozen datuak garbitu, bateratu eta bi datu-basetan irauli dira. Bi oinarri horiek ebaluazio-prozesuaren ardatz nagusia dira, eta Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Saileko Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzaren eskura daude.

Zehazkiago, jardueren hedapenari buruzko informazioari berariaz diseinatutako exekuzio-baremo bat aplikatu zaio⁴. Baremo honen bidez, jarraibideak eta ardatzak betetze-mailaren arabera sailka daitezke: handia, ertaina, txikia edo nulua⁵.

1.1.4. Bigarren mailako informazio-iturrien azterketa

Bigarren mailako informazio-iturri hauek erabili dira EAEko egoitza-bazterkeria larriaren egoerak berriki izan duen bilakaeraren eta administrazio publikoek arreta-sarearen hedapenari dagokionez eman duten erantzunaren ikuspegi orokorra ezartzeko:

⁴ Baremoa zehatzago deskribatzen da Estrategiaren hedapenari buruzko 3. kapituluan.

⁵ Nulua, edo erakundeek ez dute informaziorik eman.

- EAEn egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko [azterlanak](#), bi urtean behin eginak, gaueko zenbaketen bidez.
- [Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika](#), Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Departamentuko Estatistika Organo Bereziarena.
- Etterik gabeko pertsonen buruzko inkesta ([EGPI](#)), Eustat.
- EAeko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2016/2019) [ebaluazioak](#) ematen duen informazioa.

Azkenik, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari buruz, oro har, eta etterik gabeko pertsonen arreta emateari buruz interes berezia duten bi txosten kontsultatu dira: Arartekoak kalean bizi diren pertsonen arreta emateko egindako ahaleginen inguruan emandako ebazpena (2022⁶) eta EAeko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioa (2021⁷).

1.4. Ebaluazio-galderak

Ezarritako helburuetatik abiatuta⁸, txosten honen bidez erantzun nahi diren ebaluazio galderak honako hauek dira:

- Zenbateraino bete dira Estrategian aurreikusitako ardatzak eta jarraibideak?
- Zein jarduketa zehatz egin dira indarraldian?
- Zer balorazio egiten dute erakundeek Estrategiari buruz?
- Zer oztopo ikusten dira Estrategiaren hedapenari dagokionez?
- Nola aldatu da bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoera, Estrategia indarrean egon den bitartean?
- Zein baliabide erabili dituzte administrazioek etxegabekeriaren aurkako politikak garatzeko?
- Zein dira ebaluazio-prozesutik ondorioztatzen diren ikaskuntzak Estrategia berri bat prestatzeko?

Lehenengo bi ebaluazio-galderei erantzuteko, batez ere atxikitako erakundeek Estrategia indarrean dagoen bitartean egindako jardueri buruz bidalitako informaziora jo da.

Hirugarren eta laugarren galderak kontsulta-prozesu kualitatiboen bidez ebatzi dira, eta Euskadin etterik gabeko pertsonen arloan esku hartzen duten eragile publiko eta pribatu nagusiak gonbidatu dira prozesu horretara. Horretarako, Estrategiari buruzko balorazioari buruzko galderak dituen galdera-sorta bat bidali zaie entitateei, eta zenbait lan-bilera egin dira.

⁶ Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeke lana. Honela dio gomendioak: "Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betez". 59 or.

⁷ Eusko Jaurlaritza (2021), EAE-ko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa, 102 or.

⁸ Eusko Jaurlaritzaren Politika Publikoak Ebaluatzeke Gidaren arabera (2021), ebaluazio orok ebaluazioaren ardatz nagusi gisa funtzionatzen duten ebaluazio-galderen multzo bat izan behar du.

Bosgarren eta seigarren galderen erantzuna EAEn eskuragarri dauden estatistika-iturri nagusien azterketan oinarritu da, bai bizitegi-bazterketako egoeren bilakaerari dagokionez, bai politika publikoen baliabideei dagokienez.

Azkenik, ikasgaiei buruzko azken galderaren erantzuna ebaluazio prozesuan planteatutako galdera guztien irakurketa integralaren bidez garatu da.

1.5. Ebaluazio baldintzatzaileak

Ebaluazio honen emaitzak testuinguruan kokatzeko orduan, komeni da prozesua neurri handiagan edo txikiagan baldintzatu duten zenbait baldintzatzaile argitzea. Baldintza horiek honela laburbil daitezke:

1.1.5. COVID-19 krisiaren eragina

Estrategiaren hedapena baldintzatu duten faktoreen artean eta, ondorioz, Estrategiaren ebaluazioaren emaitzen artean, COVID-19 pandemiaren eragina azpimarratu behar da, zalantzarik gabe. Osasun-krisiak eta haren ondorio sozioekonomikoek eragin nabarmena izan dute Estrategiarekin lotutako erakundeen lan-dinamikan, eta bertan behera utzi dira aurreikusitako diagnostikoa, plangintza eta helburuak. Eragin hori honela islatu da:

- alarma-egoerak eta etxez etxe konfinatzeak sortutako zailtasunak, nagusiki etxebizitza bazterketa egoeran zeuden pertsonen artean.
- premiazko erantzuna eman behar zitzairen beharren hazkunde berezia;
- ondoriozko lan-gainkarga eta aurrekontua handitu beharra, gero eta handiagoa den eskaerari erantzun ahal izateko;
- premiazko neurrien aktibazioari lehentasuna emateko beharra, Estrategian hasieran aurreikusitako jardueren aldean.

1.1.6. Informazio sistemaren gabeziak

Beste ebaluazio-muga nagusietako bat da ez dagoela informazio-sistema egituraturik, eta, beraz, eskura dauden datuen sendotasun eta homogeneizazio eza.

Jarraipen- eta ebaluazio-prozesuen esperientziak erakutsi du ez dagoela sistematizatorik informazioa jaso eta tratatzeko, eta, beraz, egindako jardueren berri ematea zaila dela Estrategian inplikaturako erakunde gehienentzat. Erakundeek jakinarazi dute zailtasunak dituztela adierazleetara sistematikoki iristeko, eta horrek eragotzi egiten duela hedapena behar bezala dimentsionatzea.

Ondorioz, bidalitako informazioaren kantitatea eta kalitatea oso desberdinak dira erakundeen artean, eta zaila da Estrategiaren esparruan gauzatutako jardueren jarraipen sistematikoa bermatzea, irizpide homogeneoei dagokienez. Horrek guztiak agerian uzten du beharrezkoa dela Gizarte Zerbitzuei buruzko Euskal Informazio Sistema bultzatzea, haren magnitudeen ezagutza eguneratua eta uniforme izateko.

Gabezia horiek erakundeek Estrategiari buruz duten balorazioan islatzen dira. Izan ere, informazio-sistemaren diseinu eta funtzionamendu egokiaren falta sumatzen dute, eta hori funtsezkoa da

gizarteratzeko behar eta politikak behar bezala ebaluatu, planifikatu eta bideratu ahal izateko. Programa eta baliabide zehatzei dagokienez, berriz, ez da ebaluaziorik egin edo emaitzak ez dira zabaldu.

Nolanahi ere, esan behar da, ebaluazio-prozesuan, informazio-sistemaren gabezia horiek neurri handi batean konpentsatu egin direla, bai neurriak gauzatzeari buruzko datuak eman dituzten pertsona informatzaileen inplikazioari esker, bai alderdi kualitatiboagoi esker. Horri esker, egindako jardueren karakterizazio nahiko objektiboa eta uniformeak lortu da.

1.1.7. Informatzaileetan oinarritutako txostena

Aurreko puntuarekin hertsiki lotuta, esan behar da ebaluazio-txosten honek Estrategiari atxikitako erakundeek (udalek, foru-aldundiek eta Eusko Jaurlaritzako zuzendaritzek) helarazitako jardueren berri ematen duela soilik. Hau da, ez da jaso ebaluazio prozesuan erakundeek informaziorik bidali ez duten jarduketari buruz, nahiz eta aztertutako aldiaren abian jarri diren (salbuespenak salbuespen)⁹.

Gainera, erakundeek emandako informazioaren xehetasun-maila oso desberdina da, eta ez dira beti irizpide berak erabili informazioa betetzeko. Alde horretatik, erakunde batzuk oso zehatzak izan dira beren jarduerak jasotzeko; beste batzuek, berriz, bizitegi-bazterketaren fenomenoaren eta/edo Estrategian planteatutako jarraibideen inguruko jardura garrantzitsuenak baino ez dituzte jaso. Gabezia horiek betetzeko baremoa aplikatu da -hirugarren atalean deskribatzen dena-¹⁰.

Azkenik, aipatu behar da Estrategiari atxikitako erakunde publikoek emandako informazioa bakarrik jaso dela, eta, beraz, ez direla jasotzen irabazi-asmorik gabeko erakunde pribatuek modu autonomoan eta/edo finantziario publikorik gabe egindako jarduerak. Bai, jaso da alderdi metodologikoan adierazi den bezala, gizarte-erakundeek Estrategiari buruz duten pertzepzioa.

Nahiz eta ebaluaziorako ikuspegi hori hartzeak muga batzuk dakartzio Estrategia benetan betetzen den baloratzeari —ez baititu aintzat hartzen aurkeztu ez diren jarduerak—, ikuspegi hori errespetatzearen alde egin da, termometro ona baita, informazio- eta jarraipen-sistemaren baliagarritasunari edo gabeziei buruz.

1.6. Txostenaren egitura

Ebaluazio-txosten honen egitura honako hau da:

- Sarrerako zati honek azken ebaluazioko prozesuaren helburuak, metodologia eta baldintzak zehazten ditu.
- Bigarren kapituluak, hiru alderdi hauek nola eboluzionatu duten aztertuko da: etxerik gabeko pertsonen kopurua, horien ezaugarri nagusiak eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren baliabide nagusiak, etxegabekeria eta gizarte-bazterketa egoerei erantzuteko.
- Hirugarren atalean, Estrategia indarrean egon den bitartean zenbateraino bete den aztertzen da, eta ardatz eta jarraibide bakoitzean egin diren jarduerak laburtzen dira.
- Laugarren kapituluak laburbiltzen ditu erakunde publiko eta gizarte entitateek Estrategiari, haren hedapenari eta birbideratzeari buruz egin dituzten balorazio kualitatiboak.

⁹ Salbuespen gisa, Idazkaritza Teknikoak Estrategiaren ebaluaziorik begira bereziki garrantzitsutzat jo diren jarduerari buruzko informazioa sartu du.

¹⁰ 3. kapituluak deskribatua.

- Bosgarren kapituluak prozesuaren ondorio nagusiak laburbiltzen ditu, eta hasieran egindako ebaluazio-galderei erantzuten die.
- Seigarren atalak ebaluazio prozesuan ateratako ikaskuntzak laburtzen ditu, eta II. Estrategia prestatzeko lagungarri izan daitezkeen orientabideak nabarmentzen ditu.

2. Kapitulu

Etxegabetasunaren egoera Euskadin

2.1. Sarrera

Kapitulu honen helburu nagusia da, eskura dagoen informaziotik abiatuta, Euskadiko egoitza-bazterkeria larriaren azken urteetako bilakaeraren ikuspegi bat eskaintzea. Halaber, eta ebaluazio horren esparruan, kapitulu honek informazioa eman nahi du Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia (2018-2021) aplikatzeko aldiaren fenomeno horren inguruan izan diren dinamika nagusiei buruz, eta, azken batean, administrazio publikoek arreta-sarea hedatzeari dagokionez eman duten erantzunari buruz.

Planteatutako helburuei behar bezala erantzuteko, kapitulu honetan hiru alderdi hauek nola eboluzionatu duten aztertuko da: etterik gabeko pertsonen kopurua, horien ezaugarri nagusiak eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemak etxegabetasun eta gizarte-bazterketa egoerei erantzuteko dituen baliabide nagusiak.

Kapitulu hau egiteko, bigarren mailako informazio-iturri hauek erabili dira:

- EAEn egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko [azterlanak](#), bi urtean behin eginak, gaueko zenbaketen bidez.
- [Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika](#), Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Departamentuko Estatistika Organo Bereziarena.
- Etterik gabeko pertsonen buruzko inkesta ([EGPI](#)), Eustat.
- EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2016/2019) [ebaluazioak](#) ematen duen informazioa.

2.2. Handitu al da etxerik gabeko pertsonen kopurua? Hurbilketa bat gaueko zenbaketatik abiatuta¹¹

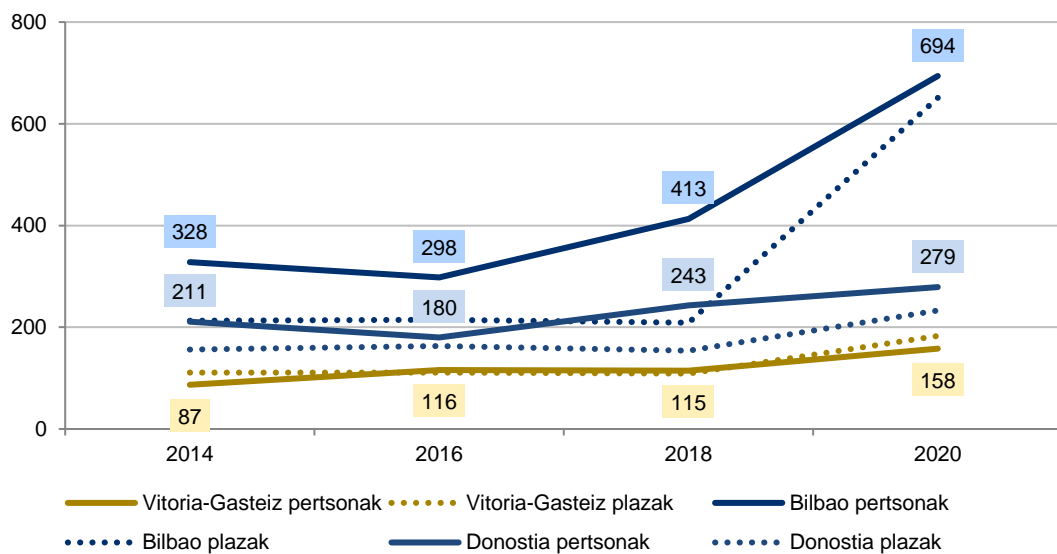
Eskura dagoen informazioa mugatua den arren, EAEn bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko ikerketatik ateratako emaitzen arabera, 2020ra arte behintzat, “etxerik gabeko”¹², egoerak gero eta ugariagoak dira Bilbon, eta askoz leunagoak beste bi hiriburuetan eta zenbait hiri-udalerritan.

2.1.1. Etxerik gabeko pertsonen bilakaera hiru hiriburuetan

Arreta hiru hiriburuetan jartzen bada¹³, gaueko zenbaketen bilakaerari buruzko datuek erakusten dute Bilbok, alde batetik, eta Donostiak eta Gasteizek, bestetik, egoera desberdina dutela.

Datu berrienak ikusita, hiru kasuetan pertsona-kopuruak gora egin duela antzematen da. Igoera hori, neurri batean, “etxerik gabeko” egoeran zeuden pertsona-kopuruaren benetako igoerari egozten zaio, baina baita 2020an izandako egoera bereziei ere. Egoera horien ondorioz, egoera asko azalerratu ziren, eta orain arte ohiko zenbaketek ez zituzten estaltzen. Hazkunde horrek, dena den, ñabardura bat izan behar du Donostian eta Gasteizen; izan ere, biek hazkunde mailakatua erakusten duten arren —2020an areagotu ahal izan da—, haien bilakaera ezin da Bilbokoarekin parekatu.

1. grafikoa. EAEko hiru hiriburuetakoa aterpetxe eta ekipamenduetako kale- eta ostatu-egoeren bilakaera. Pertsona- eta plaza-kopurua 2014-2020

Iturria: 2020ko EAEn, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

¹¹ Epigrafe hau eta hurrengoa, neurri handi batean, 2020ko [EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlanaren zati baten laburpena](#) dira.

¹² Atariko azterketa honetan, lehenik eta behin, Etxerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiak (2018-2021) aurreikusten dituen etxerik gabeko egoerak aipatzen dira, eta ez, oro har, etxegabetasun-egoerak (horien artean, etxerik gabeko eta etxebizitzarik gabeko etxebizitzak). Aterperik gabeko egoeren artean sartzen dira bai urtero kaleko gaueko zenbaketetan aurkitzen diren pertsonak, bai zenbaketaren gauean aterpetxeetan edo gaueko harrera-zerbitzuetan ostatu hartzen dutenak. Horrez gain, 2020an, maiatzaren 4tik 10erako astean Covid-19ak eragindako pandemiaren hasieran gaitutako dispositibo bereziren batean ostatu hartuta zeuden pertsona guztiak sartu ziren, Espainiako Gobernuak 2020ko martxoaren 13an ezarritako alarma-egoerak mugikortasunari ezarritako mugak zirela eta.

¹³ 2012tik zenbaketetan beti parte hartu duten udalerrri bakarrak dira, eta, beraz, horiei buruzko informazioa bilakaeraren ikuspegitik interpreta daiteke.

Bilboren kasuan, 2020rako bildutako informazioak iradokitzen du ezen, nahiz eta neurri batean atzemandako igoeraren zati bat alarma-egoeraren ondorioz prestatutako plazen eskaintza nabarmen handitzeari egozten ahal zaion¹⁴, hori ez litzateke arrazoi bakarria izango. Baieztapen horri eusteko, informazio hau dago:

- **2020ko emaitzetatik ondorioztatzen den etterik gabeko pertsonen hazkundera oso handia den arren, zenbaketa horren aurreko datuek goranzko joera erakusten zuten.** 2016 eta 2018 bitartean, Bilbok hazkunde handia izan zuen kalean zeuden pertsonen kopuruan, 112 pertsonatik 214 pertsonara pasatuz. Joera hori kontraste-metodoek¹⁵ ere adierazten zuten, eta kale-zenbaketatik kontabilizatu gabeko pertsona-kopurua garai berean 111 pertsonatik 135 pertsonara pasa zitekeela jotzen zen. Zenbaketatik informazioaz gain, [Bilboko Udalak 2019 Memorian](#)¹⁶ jasotzen zituen datuek goranzko joera argia erakusten zuten. Talde horrek in situ lokalizatutako pertsonak kontuan hartuta **2018ko urritik 2019ko urrira bitarte, kalean aurkitutako pertsonen kopurua 132 pertsonatik 233 pertsonara pasatu zen. Haren datuen arabera, 2019ko urrian eta, beraz, neguko gailuak ireki baino lehen, Bilbon 300 pertsona baino gehiago egon daitezke kalean,** eta bertan dauden pertsonak (233) eta ikusi ez ziren baina ezagutzen ziren beste batzuk (82 pertsona) zenbatzen dira.

1. taula. Bilboko Udaleko etterik gabeko pertsonekin kalean egindako esku-hartzearen ondorioz aurkitutako eta zenbatetsitako pertsonen kopuruaren bilakaera. Urte bakoitzeko urriko datuak

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zenbatetsiak	32	60	165	82	60	44
Lokalizatuak	113	132	132	233	125	287

Iturria: Bilboko Udalaren Gizarte Ekintzako [Memoria](#) sorta.

- **Gailu berezietan ostatu hartzen zuten pertsona guztien % 67k bazuten nolabaiteko 'errotzea' udalerrian.** 2020ko maiatzaren hasieran pandemia dela-eta irekitako gailu bereziren batean bizi ziren pertsonen ia erdiek (% 47) adierazi zuten Bilbon erroldaturik zeudela. Gainera, guztien % 20k, erroldatu gabe egon arren, adierazi zuten hiri horretan urtebete edo gehiago daramatela. Gainerako egoerak (% 29) Bilbon erroldatuta ez zeuden eta urtebete baino gutxiago daramaten pertsonak ziren (140, guztira). Horietatik guztietatik, 87 pertsonak, covid-19 gailu berezietan ostatatutako guztien % 18 inguruk, 4 hilabete daramatza Bilbon.
- **Pandemiarako prestatutako gailu bereziek, gehienetan (% 84), kalean edo gizarte-baliabideren batean egon diren pertsonak hartu zituzten.** Zentro horietan sartu aurretik gaua pasatzeko lekuari buruz galdetuta, galdetegia¹⁷ erantzun zuten pertsona guztien % 63k adierazi zuten kale-egoeretatik zetozela (299 pertsona) eta % 21ek (98 pertsona) gizarte-zerbitzuetako beste baliabide batetik baino.

¹⁴ 2020an Bilbon egindako zenbaketan, 155 plaza zenbatu ziren aterpetxeetan eta gaueko harrera-zentroetan, eta 496 plaza pandemiaren ondorioz gaitutako gailu berezietan. Zifra horiek ez datoz bat 2018an zeuden 209 plazekin, aterpetxeetan eta gaueko harrera-zentroetan zeudenak bakarrik zenbatuta.

¹⁵ Hemen eta kapitulu honetako beste leku batzuetan aipatzen diren kontraste-metodoak kaleko gaueko zenbaketen metodologia osagarriaren parte dira. Honako bi metodo hauek dira: batetik, kalean egotearen zantzuak, eta, bestetik, hurrengo egunean kontrastea egitea zerbitzu eta eguneko zentroetan. Lehena, zenbaketa gauean, zuzeneko behaketaren edo hirugarrenen informazioaren bidez etxegabetasun-kasuren baten zantzuak antzematen diren kasu guztiekin lotutako oinarrizko informazioa erregistratzean datza. Bigarrena eguneko zentroen zenbaki adierazgarri bati eskatzea da, zenbaketa egin eta hurrengo goizean bertara joaten diren pertsonen galdetzeko ea aurreko gauean gaua kalean igaro zuten.

¹⁶ Ekintzako memoriek urtero argitaratzen dituzten datuek kalean dauden pertsonen kopuruaren kuantifikazioa jasotzen dute, etterik gabeko pertsonekin gizarte eta hezkuntza arloan eta komunitatean esku hartzeko taldeak ematen dituen datuetatik abiatuta.

¹⁷ Bilbon, zentro horietako erantzun-tasa ia % 100ekoa izan zen; beraz, emaitzak adierazgarritzat har daitezke. Zenbatutako 476 pertsonetatik 473 erantzun zituzten.

Laburbilduz, esan daiteke 2020ko maiatzaren hasieran Bilbon kontabilizatu ziren 694 pertsonetatik:

- Erdiak baino gehixeago (% 53), pandemia iritsi ez balitz, seguru asko kale-egoeran aurkitu ziren. Hemen, abandonatutako eraikinetako kale eta gaua (68 pertsona) eta baliabide berezietako ostatua (COVID-19) jasotzen dira, ostatu hartu aurreko gaua kalean zegoela adierazteko (299 pertsona).
- Era berean, guztien % 36, egoera normalean, gaueko aterpetxe edo harrera-zentro batean gaua eman duten pertsonak izango liriteke. Hemen sartzen dira aterpetxeetan kontabilizatu zirenak (150) eta COVID-19 baliabide berezietan zeudenak, eta beste gizarte-zerbitzuetako baliabide batetik zetozela adierazi zutenak (98 pertsona).
- Azkenik, gainerako % 11 Bilbon erroldatutako pertsonen artean banatzen da. Pertsona horiek COVID-19 baliabide berezietan bizi ziren, eta aipatutakoez besteko aurretiko egoitza-egoeretatik zetozen (% 6), eta egoera bereko baina Bilbon erroldatu gabeko pertsonen artean.

Bilbon ez bezala, non pandemiaren etorrerak jende asko erakarri baitzuen kaleko egoeretatik, Gasteizen eta Donostian oso egoera desberdinak ikusi ziren.

Gasteizi dagokionez, eskuragarri dagoen informazioak ere gorakada adierazten du, Bilbokoa baino askoz gutxiago bada ere. Hala, 2018ko udazkenean¹⁸, 115 lagun zeuden etxerik gabe, eta 2020ko maiatzean, 158.

- 2020an, etxerik gabeko pertsonentzako aterpetxe arruntetako kale eta gau egoerak % 20 baino zertxobait gehiago murriztu ziren. Kalean 16 pertsona baino ez ziren aurkitu —2018ko udazkeneko 21ekin alderatuta—, eta aterpetxe arruntan okupazioa 94 pertsonatik 73ra murriztu zen, zentro horietan pertsonen arteko distantzia bermatu behar zelako.
- Horrekin batera, 5 baliabide berezi prestatu ziren, maiatzaren 6tik 7rako gauean 69 lagun bizi zirelarik. Bertan lo egiten zuten pertsona guztietatik, 24k adierazi zuten kale-egoera batetik zetorrela, zentzu hertsian. 24 pertsona horiek, kaleko zenbaketen bidez aurkitu ziren 16ekin batera, kaleko egoeran dauden pertsonen kopurua 40 da 2020ko maiatzean. Ondoriozta daiteke, beraz, aurreko urteetako zenbaketetan baino zifra altuagoa izan arren —17 lagun inguru ditu 2014. urtean, eta 30, 2016. urtean—, oso hurbil egongo litzatekeela hiri horretarako kontraste-metodoen bidez zenbatetsitako kopuruak kontuan hartuta (28 pertsona 2018an eta 35 2016. urtean).
- Kale-egoera espezifikoa alde batera utzita —bai kaleko zenbaketetan identifikatutakoak (16 pertsona), bai kaletik zuzenean zetozen 19 gailu berezietan kontabilizatutakoak (24 pertsona)—, gainerako % 75a 118 ziren; nolahi ere, kopuru hori ez da Gasteizko 109. urte horretan aterpetxeetan eta gaueko harrera-zentroetan eskaintzen ziren plazen kopurua baino askoz handiagoa.

Donostiako egoera espezifikoa zehaztasun handiz deskribatzea zailagoa da, hiri honetan kaleko pertsona-kopurua zehazteko erabili zen metodoak ez baitzuen behar adinako bermerik eskaintzen informazioaren kalitateari dagokionez¹⁹.

¹⁸ 2018ko urrian, kalean 21 pertsona aurkitu ziren, eta 94k hiriko gaueko harrera-zentro edo aterpetxeren batean gaua igaro zuten.

¹⁹ Hiriburu horretako udalak erregistro anonimo bat bidali zien 2021eko martxoaren erdialdetik maiatzera bitartean udaleko gizarte-zerbitzuek (batez ere SMUSen eta kaleko hezitzaileen bidez) identifikatutako 186 pertsonari. Erregistroan jasotako egoera guztiak egoitza-egoera oso ahulean zeuden pertsonekin lotuta zeuden, baina ez soilik kalekoekin (txabolak, abandonatutako eraikinak). Erregistroak, halaber, hutsuneak zituen, kasuen erdietan (94 pertsona) ez baitzen bizitegi-egoera zehatzik aipatzen. Erregistro hori entregatzean, arduradunek adierazi zuten litekeena dela bertan dauden pertsona asko pandemiaren ondorioz gaitutako gailu bereziren batean sartzea uneren batean, eta, beraz, ziurrenik ez zirela kalean egongo zenbaketarako erreferentziatzeko astean. Hori dela eta, datu-basean sartutako 186 pertsonetatik 29ren egoera soilik hartu zen kontuan kaleko zenbaketarako; izan ere, jakina zen, zentzu hertsian, egoera horretan egon ziren bakarrak zirela. Beraz,

Kontuan hartu behar da, halaber, Donostian gehiengo ez den baina nabarmena den zati bat, kaleko gau-zenbaketetako egoerei lotuta dagoela eraikin abandonatuetako egonaldiarekin²⁰. Egoera horiek modu sistematikoan jasotzen ez badira ere, azken zenbaketetan erregistratutako kasuen kopuruak pentsarazten digu, seguruenik, eraikin horietako pertsona-kopuru erreala handiagoa izan dela edo izan dela.

Azken gaueko zenbaketan zegoen informaziotik abiatuta, maiatzaren 4tik 10era bitarteko astean Donostian 29 pertsona zeuden kalean, eta 50 inguru eraikin abandonatuetan, alarma-egoeran egon arren²¹. Maiatzaren 6tik 7rako gauean, gainera, 72 pertsona zeuden aterpe eta gaueko harrerazentro arruntetan. Kopuru hori 2018ko udazkenean (142 pertsona) baino askoz txikiagoa zen, plazen eskaintza 154tik 94ra murriztu baitzen baliabide horiek pandemia egoerara egokitzeko.

Egoera horiei guztiei gehitu beharko litzateke gau horretan pandemiarako prestatu ziren lau establezimendu berezietako batean bizi ziren guztiak. Lau gailu horiek 139 plaza eskaintzen zituzten, eta haietan 128 pertsona zeuden. 128 pertsona horietatik 108ri buruzko informazio zehatza dago, eta bildutako informazioan oinarrituta, badakigu % 64 EAEko udalerriren batean erroldaturik zeudela eta Donostian % 52 zeudela.

Aldez aurreko egoerari dagokionez, pentsa daiteke aipatutako 128 pertsonetatik gutxienez 64 zuzenean kale-egoera batetik zetozela; beraz, horiei kaleko 29 eta 50 pertsona gehitzen badizkiegu, eta lehen aipatu ditugun eraikin abandonatuetan, **emaitza 143 pertsona ingurukoa izango litzateke, eta, pandemiarik ez balego, horietako asko kale-zenbaketen bidez kontabilizatuko lirateke.**

Kopuru hori pixka bat handiagoa da, adibidez, 2018ko udazkenean kalean erregistratutakoa baino (101 pertsona), baina urte honetarako eta hiri honetarako kontraste-metodoetatik (198 pertsona) kalkulaturakoa baino txikiagoa litzateke.

kanpoan utzi ziren gaua igarotzeko tokiari buruzko informaziorik ez zuten pertsonak (94), bai eta eraikin abandonatuan egon ziren beste pertsonak ere (63).

²⁰ 2018ko urriaren 18tik 19rako gauean 101 pertsona zenbatu ziren Donostian, eta horietatik 27 (% 26,7) eraikin abandonatuetan edo eraikin ez-bizigarrietan zeuden. Pertsona horiek identifikatzeko, egoera horiek ondo ezagutzen dituzten kaleko hezitzaileek esku hartu zuten.

²¹ Donostiako Udalak ad hoc sortutako administrazio-erregistroaren arabera, martxotik maiatzera bitartean alarma-egoeraren uneren batean abandonatutako eraikin batean zeuden pertsonen (63 pertsona) kopurutik atera da zifra hori. Erregistro hori entregatzean, arduradunek adierazi zuten litekeena dela bertan sartutako pertsona asko pandemiaren ondorioz gaitutako gailu bereziren batean sartu izana uneren batean, eta, beraz, ez zirela egoera horretan egongo zenbaketarako erreferentzia-asteen. Hala ere, zentro horietan ostatu hartu zuten pertsonen erantzundako inkesten bidez dispositibo berezi horiek ikerketa honi eman zioten informazioan, 13 pertsonak bakarrik adierazi zuten zentro horietan sartu aurreko gauean abandonatutako eraikin batean lo egin zutela.

2. taula. EAEko hiru hiriburuetakoko kale, aterpetxe eta gaueko harrera zentro arrunten eta covid-19 ekipamenduen egoeraren bilakaera. 2014-2020

	2014	2016	2018	2020	Aldea 2018-20
Gasteiz					
Pertsonak					
A. Klean dauden pertsonak	17	30	21	16	-5
B. Kontraste-metodoen bidez identifikatutako pertsonak*	17	5	7		-7
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1) ²²	70	86	94	73	-21
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				69	+69
Guztira (A + C + D)	87	116	115	158	+43
Guztira (C + D)	70	86	94	142	+48
Guztira (A+ B+ C+ D)	104	121	122	158	+36
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1. y 3.1.)	111	111	109	97	-12
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	86	+86
Total (C + D)	111	111	109	183	+74
Bilbao					
Pertsonak					
A. Klean dauden pertsonak	141	112	214	68	-146
B. Kontraste-metodoen bidez identifikatutako pertsonak *	141	111	135		-135
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	187	186	199	150	-49
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				476	+476
Guztira (A + C + D)	328	298	413	694	+281
Guztira (C + D)	187	186	199	626	+427
Guztira (A+ B+ C+ D)	469	409	548	694	+146
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1. y 3.1.)	213	215	209	155	-54
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				496	+496
Guztira (C + D)	213	215	209	651	+442
Donostia					
Pertsonak					
A. Klean dauden pertsonak	89	48	101	29+50**	-22
B. Kontraste-metodoen bidez identifikatutako pertsonak *	72	78	97	94**	-3
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	122	132	142	72	-70
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				128	+128
Guztira (A + C + D)	211	180	243	279	+36
Guztira (C + D)	122	132	142	200	+58
Guztira (A+ B+ C+ D)	283	258	340	373	+33
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1. y 3.1.)	156	163	154	94	-60
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				139	+139
Guztira (C + D)	156	163	154	233	+79

*Kategoria honetan, seriearen²³ hasieratik aplikatzen ari diren kontraste-metodoen bidez antzemandako gaua klean igarotzeko egoera gehigarriak jasotzen dira.

** Donostiaren kasuan, kale-egoeran egon zitezkeen pertsonen gutxi gorabeherako kopuruari eraikin abandonatuetan egon zitezkeen pertsonen kopurua gehitu zaio.

Iturria: EAEEn egoitza-bazterkeria larrin dauden pertsonen egoerari buruzko azterketa-seriea.

²² Zentro horietako okupazioa hiru hiriburuetan murriztu zen, pertsonen arteko distantzia bermatzeko, eta pertsonak pandemian zehar gaitutako baliabideetara bideratu ziren.

²³ Honako bi metodo hauek dira: batetik, klean egotearen zantzuak, eta, bestetik, hurrengo egunean kontrastea egitea zerbitzu eta eguneko zentroetan. Lehen, zenbaketa gauean, zuzeneko behaketaren edo hirugarrenen informazioaren bidez etxegabetasun-kasuren baten zantzuak antzematen diren kasu guztiekin lotutako oinarriko informazioa erregistratzean datza. Bigarrena eguneko zentroen zenbaki adierazgarri bati eskatzea da, zenbaketa egin eta hurrengo goizean bertara joaten diren pertsonen galdetzeko ea aurreko gauean gaua klean igaro zuten.

2.1.2. Etterik gabeko pertsonen bilakaera gainerako lurralde historikoetan

Hiriburuetan asko kontzentratzen diren arren, kaleko egonaldiari edo aterpetxe eta gaueko harrera zentroei lotutako etxegabetasun egoerak ez dira hiriburuetan bakarrik gertatzen.

Zenbaketetatik abiatuta eskura ditugun datuen arabera, **hiriburuak, oro har, beste udalerrri batzuek baino askoz eragin handiagoa duten arren, gainerako lurraldeetan ere egoera horiek gertatzen dira, eta, oro har, ohikoagoak dira hirigune handietan, udalerrri txikietan baino.** Hala ere, 30.000 biztanle edo gutxiagoko udalerrri horietan ere gertatzen dira egoera horiek ia seriearen hasieratik.

3. taula. Kaleko pertsonen zenbaketaren emaitzen bilakaera, hiriburu eta udalerrien biztanleria-tamainaren arabera. 2012-2020

	2012	2014	2016	2018	2020
Jendea kalean					
Hiriburuak	243	247	190	336	163
Hiriak<30.000 bizt	0	73	59	66	37
30.000 bizt. baino gutxiagoko udalerrriak	0	3	25	28	13
Guztira	243	323	274	430	213
Herria*					
Hiriburuak	780.261	774.782	775.820	781.662	792.420
Hiriak<30.000 bizt.	0	334.587	402.843	403.165	359.465
30.000 bizt. baino gutxiagoko udalerrriak	0	46.716	236.385	267.242	195.201
Guztira	780.261	1.156.085	1.415.048	1.452.069	1.347.086
Ratioa 1.000 biztanleko					
Hiriburuak	0,311	0,319	0,245	0,430	0,206
Hiriak>=30.000 bizt.	--	0,218	0,146	0,164	0,103
30.000 bizt. baino gutxiagoko udalerrriak	--	0,064	0,106	0,105	0,067
Guztira	0,311	0,279	0,194	0,296	0,158

*Urtero, gau-kontakteta egin duten udalerrietako biztanleak biltzen ditu, zehazten diren hiru udalerrri-motaren arabera (hiriburuak, 30.000 biztanle edo gehiagoko beste udalerrri batzuk eta 30.000 biztanle baino gutxiagoko gainerakoak).

Iturria: EAEEn egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen

2020ri buruzko informazioak adierazten duenez, 2020ko maiatzaren hasieran zegoen salbuespenezko egoeran, 50 pertsona aurkitu ziren kaleko gau-kontaktetan parte hartu zuten hiriburutik kanpoko 16 udalerrietan. Horietatik % 74 30.000 biztanletik gorako udalerriren batean kokatu ziren, eta gainerakoak (13 pertsona), kontakteta egin zen 30.000 biztanletik beherako hamar udalerrietatik zazpitan; horien artean daude hiru lurralde historikoetako udalerrriak (Laudio, Galdakao, Sestao, Amurrio, Arrasate, Pasaia eta Oiartzun).

4. taula. Kaleko pertsonen zenbaketaren emaitzen bilakaera, udalerrien arabera. 2012-2020

		2012	2014	2016	2018	2020	Eboluzioa 2018-2020
Araba	Amurrio	--	--	--	2	2	0
	Laudio/Llodio	--	3	0	0	1	1
	Gasteiz	29	17	30	21	16	-5
	Guztira	29	20	30	23	19	-4
Bizkaia	Barakaldo	--	9	12	30	10	-20
	Bilbao	148	141	112	214	68	-146
	Durango	--	--	2	--	--	--
	Erandio	--	--	3	3	--	--
	Galdakao	--	--	--	1	1	0
	Getxo	--	20	15	10	6	-4
	Güeñes	--	--	0	0	--	--
	Iurreta	--	--	2	--	--	--
	Leioa	--	--	0	6	8	2
	Portugalete	--	2	2	0	1	1
	Santurtzi	--	3	5	1	--	--
	Sestao	--	0	0	2	1	-1
	Urduña	--	--	0	0	--	--
	Zalla	--	--	2	0	--	--
Guztira	148	175	155	267	95	-172	
Gipuzkoa	Arrasate	--	--	--	1	2	1
	Bergara	--	--	--	5	--	--
	Beasain	--	--	--	--	0	--
	Donostia	66	89	48	101	29+50*	-72
	Eibar	--	--	4	2	0	-2
	Errenteria	--	--	8	5	9	4
	Hernani	--	--	0	1	--	--
	Irun	--	39	17	14	3	-11
	Legazpi	--	--	0	1	--	--
	Oiartzun	--	--	--	6	4	-2
	Pasaia	--	--	4	0	2	2
	Tolosa	--	--	3	4	0	-4
	Zarautz	--	--	5	--	--	--
	Guztira	66	128	89	140	49+50*	-91
Guztira	243	323	274	430	163+ 213*	-267/-217*	
Udal zk.	[3]	[10]	[24]	[26]	[19]	--	

(--) Urte jakin batean kalean gauez zenbaketarik egin ez duten udalerriak.

* Donostiaren kasuan, kale-egoeran egon zitezkeen pertsonen gutxi gorabeherako kopuruari eraikin abandonatuetan egon zitezkeen pertsonen kopurua gehitu zaio.

Oharra: 2020an Beasainek parte hartu zuen lehen aldiz. Aitzitik, zortzi udalerrik ez zuten parte hartu, eta 2018an bai (Erandio, Gueñes, Santurtzi, Urduña, Zalla, Bergara, Hernani eta Legazpi).

Iturria: 2020ko EAEn, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

Beste ikuspegi zabalago batetik, kaleko nahiz aterpetxe eta gaueko harrera zentroetako egonaldien egoerak kontuan hartuz, lurralde dinamika ezberdinak ere ikus daitezke.

Segidan ikus daitekeen 5. taulak erakusten du urtero hiriburuak ez diren udalerrietan aurkitu diren kale-egoerako eta aterpetxeetako ostatu-egoerako pertsonen kopurua, baita horiek lurralde osoan duten pisu espezifiko ere. Bistan denez, urtero udalerrri-kopuru ezberdinak parte hartu duenez, taulan ematen diren datuak ezin dira konparatu ikuspegi hertsiazen arabera; hala ere, datu horietatik abiatuta, lurraldearen ikuspegitik interesgarriak diren zenbait aurkikuntza atera dira.

Arabian, egoera horiek hiriburuan pilatzen dira, ia erabat. Izan ere, nahiz eta Gasteizen jende asko ez egon kale-egoeran, aterpetxe guztiak eta gaueko harrerarako beste zentro batzuk hiriburuan kontzentratzen dira. Bestalde, oso txikia da kale-egoera lurraldeko bi udalerrri erdihirtarretan (Laudio eta Amurrio), non zenbaketak egin baitira azken urteetan.

5. taula. Hiriburuetatik kanpoko kale, aterpetxe eta gaueko harrera zentro arrunten eta COVID-19 ekipamenduen bilakaera. 2020

	2012	2014	2016	2018	2020
Araba Gasteiz gabe					
Kopurua					
Kalean dauden pertsonak	0	3	0	2	3
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	0	0	0	0
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	0
Guztira	0	3	0	2	3
% Arabarekiko					
Kalean dauden pertsonak	% 0,0	% 15,0	% 0,0	% 8,7	% 15,8
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	% 0,0	% 0,0	% 0,0	% 0,0	% 0,0
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	% 0,0
Guztira	% 0,0	% 3,3	% 0,0	% 1,7	% 1,9
Bizkaia Bilbo gabe					
Kopurua					
Kalean dauden pertsonak	0	34	43	53	27
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	0	13	32	22
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	67
Guztira	0	34	56	85	116
% Bizkaiko guztizkoarekiko					
Kalean dauden pertsonak	% 0,0	% 19,4	% 27,7	% 19,9	% 28,4
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	% 0,0	% 0,0	% 6,5	% 13,9	% 12,8
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	% 12,3
Guztira	% 0,0	% 9,4	% 15,8	% 17,1	% 14,3
Gipuzkoa Donostia gabe					
Kopurua					
Kalean dauden pertsonak	0	39	41	39	20
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	32	11	23	30	34
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	106
Guztira	32	50	64	69	160
% Gipuzkoa osoarekiko					
Kalean dauden pertsonak	% 0,0	% 30,5	% 46,1	% 27,9	% 20,2
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	% 28,1	% 8,3	% 14,8	% 17,4	% 32,1
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	% 45,3
Guztira	% 17,8	% 19,2	% 26,2	% 22,1	% 36,4
Guztira, hiru hiribururik gabe					
Kopurua					
Kalean dauden pertsonak	0	76	84	94	50
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	32	11	36	62	56
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	173
Guztira	32	87	120	156	279
% guztizkoarekiko					
Kalean dauden pertsonak	% 0,0	% 23,5	% 30,7	% 21,9	% 23,5
Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	% 8,1	% 2,8	% 8,2	% 12,5	% 16,0
Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	--	% 20,4
Guztira	% 5,0	% 12,2	% 16,8	% 16,8	% 19,8

Iturria: EAEEn egoitza-bazterkeria larriaren dauden pertsonen egoerari buruzko azterketa-seriea.

Ikuspegi orokor batetik, **Bizkaian ikusten dena kontzentrazio-prozesu oso nabarmena da Bilbon, baina ez Araban bezain muturrekoa**. 2018ko datuek²⁴ adierazten dute hiriburuan kaleko egoeren ia % 80 pilatuko lirakeela, eta aterpetxe eta gaueko harrera zentroetako ostatu-gauen % 86 inguru. Getxon eta Barakaldon gaueko harrera-zerbitzuak irekitzearen ondorioz, 2017an eta 2018an, nabarmen handitu da Bilbotik kanpoko zentroetan arreta jasotzen duten pertsonen kopurua.

Hiru lurraldeetatik, **Gipuzkoak du hiriburuan etxegabetasun egoeren kontzentrazio txikiena**. Egoera horrek ez luke esan nahi, nolana ere, hiriburutik kanpoko aterpetxeetan plaza gehiago eskaintzen direnik lurralde horretan, baizik eta, batez ere, Donostiatik kanpoko udalerrietan kale-egoerak ugarritu egin direla.

2020ko egoera espezifikoak alde batera uzten bada, 2018an Bizkaiak hainbat aterpetxe eta gaueko harrera-zentro zituen hiriburutik kanpo (0,050 plaza 1.000 biztanleko), Gipuzkoakoaren oso antzekoa (% 0,047)²⁵. Hala ere, kalean serie osoan jasotzen diren datuek agerian uzten dute egoera horiek eragin handiagoa dutela Gipuzkoan, Bizkaian baino. Horrek ez du esan nahi, hiriburuak alde batera utzita, Gipuzkoan jende gehiago dagoenik kalean; aitzitik, kale-zenbaketan noizbait parte hartu duten Gipuzkoako udalerriek kale-egoera gehiago dituztela biztanleriarekiko.

Zenbaketan parte hartzen duten udalerrien egoera orokorra inola ere ez denez lurralde osoaren adierazgarri, azterketa osagarri interesgarria egin daiteke datu nahiko osoak dituzten udalerriekin. Horretarako, EAEko lau udalerriri, Bizkaiko (Barakaldo eta Getxo) eta Gipuzkoako (Irun eta Errenteria) bigarren eta hirugarren populatuenei buruzko informazioa biltzen duena xedatu da.

Lau udalerrri horiek beste ezaugarri batzuk elkarbanatzen dituzte. Guztiek hartu dute parte gaueko zenbaketen azken hiru edizioetan²⁶ (2016, 2018 eta 2020). Ekitaldiaren amaieran, guztiek dute erantzukizun publikoko²⁷ gaueko harrera-zerbitzua, eta, guzti horietan, udalek ekipamendu osagarriak jarri zituzten kalean dauden pertsonak hartzeko, pandemia sortu eta hurrengo hilabeteetan.

Bilakaerari dagokionez, **datu horiek agerian uzten dute gero eta egoera gehiago daudela, aztertutako lau udalerrietan, aterpetxe/kale zirkuituari lotutakoak**.

Jakina, gaueko zenbaketen muga metodologikoek ez dute adierazten datu horiek zenbateraino diren urte osoko adierazgarriak; hala ere, 2020an ikusitakoaren arabera, joera hori 2018aren ondoren mantendu dela pentsa daiteke.

Maiatzean baliabide bereziren batean ostatu hartzen zuten pertsona guztiak udalerrian 'etxerik gabeko' pertsonak zirela abiapuntutzat hartuz gero, 2020ko emaitzen arabera, egoera horiek 2018tik 2020ra bitartean handituko ziren lau udalerrietan.

²⁴ Urte horretan inoiz baino udalerrri bizkaitar gehiagok parte hartu zuten kaleko zenbaketan, eta horien artean daude, Bilboren atzetik, Bizkaia osoko biztanle gehien dituzten lurak.

²⁵ Bizkaian, 2018ko zenbaketan, Barakaldon eta Getxon, hurrenez hurren, kokatutako gaueko harrera-zerbitzuetako 29 eta 19 plazak sartu dira. Gipuzkoan, berriz, Errenteriako Gaztelutxoko 23 plazak eta Tolosako Abegiko 11 plazak izan dira kontuan. Zenbaketa 2018ko urrian egin zenez, ez zen sartu Irungo Zubia arreta-zentroa (29 plaza), urte horretako azaroan ireki baitzen.

²⁶ 2014an beste hiru udalerriek parte hartu zuten, baina ez Errenteriak.

²⁷ [Errenterian](#) 2007an ireki zen, [Getxon](#) 2017an, [Barakaldon](#) 2018ko otsailean, eta Irunen urte bereko azaroan.

6. taula. Hainbat udalerritako kale, aterpetxe eta gaueko harrera zentro arrunten eta ekipamendu arrunten bilakaera. Pertsona- eta plaza-kopurua 2014-2020

	2014	2016	2018	2020	Eboluzioa 2018-20 Aldea
Barakaldo					
Pertsonak					
A. Kanean dauden pertsonak	9	12	30	10	
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	13	15	0	
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				47	
Total (A + C + D)	9	25	45	57	+12
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	16	29	0	
D. Plazak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	53	
Total (C + D)	0	16	29	53	+24
Getxo					
Pertsonak					
A. Kanean dauden pertsonak	20	15	10	6	
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	0	17	12	
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan				20	
Total (A + C + D)	20	15	27	38	+11
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	0	19	19	
D. Plazak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	25	
Total (C + D)	0	0	19	44	+25
Erreneria					
Pertsonak					
A. Kanean dauden pertsonak	--	8	5	9	
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	11	13	20	12	
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	11	
Total (A + C + D)	11	21	25	32	+7
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	23	23	23	23	
D. Plazak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	13	
Total (C + D)	23	23	23	36	+13
Irun					
Pertsonak					
A. Kanean dauden pertsonak	39	17	14	3	
C. Aterpetxeetako pertsonak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	0	0	0	22	
D. Pertsonak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	23	
Total (A + C + D)	39	17	14	48	+34
Plazak					
C. Aterpetxeetako plazak (ETHOS: 2.1 eta 3.1)	23	23	23	23	
D. Plazak covid-19 ekipamenduetan	--	--	--	30	
Total (C + D)	23	23	23	53	+30

Iturria: EAEn egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko azterketa-seriea.

2.3. Etterik gabeko pertsonen oinarrizko ezaugarri soziodemografikoen joera nagusiak

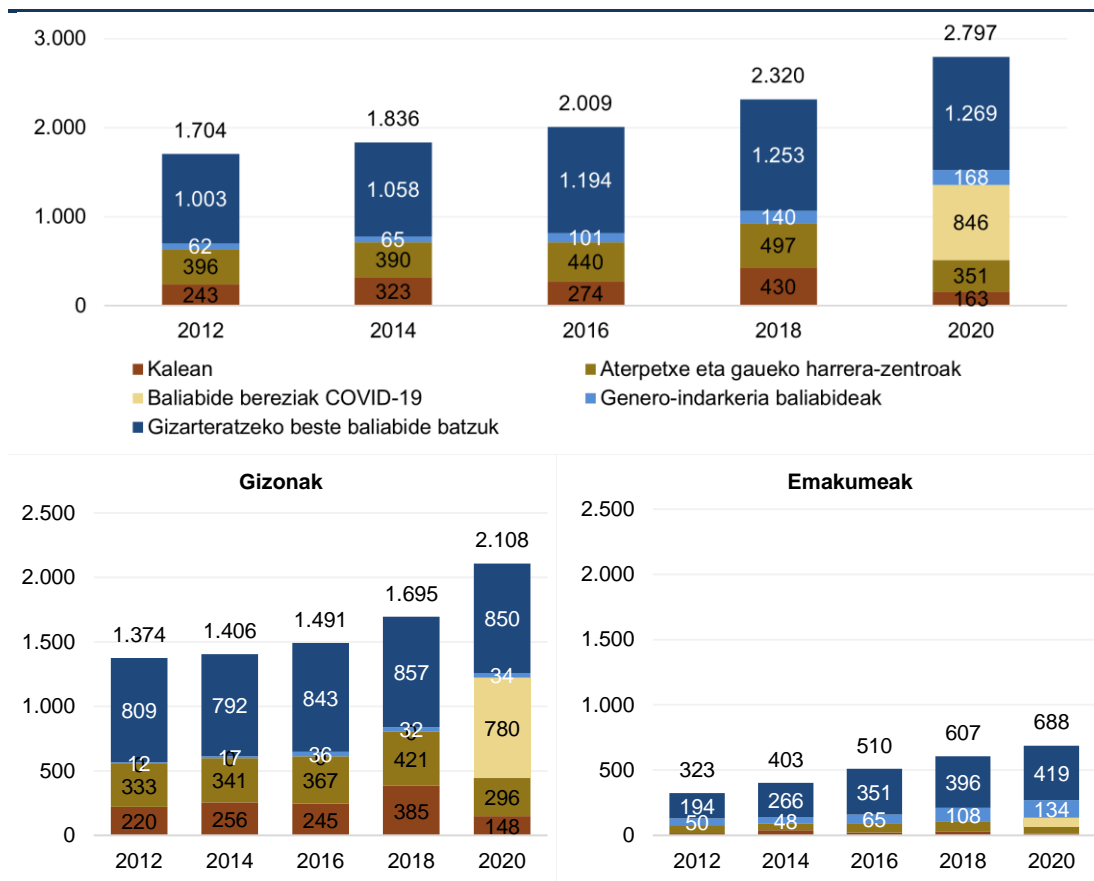
Denboran zehar hainbat egoitza-egoeraren bilakaerari erreparatzeaz gain, gaueko zenbaketek ematen duten informazioak bide ematen du, halaber, egoera horietan dauden pertsonen osara soziodemografikoari buruzko joera batzuk aurreratzeke. Epigrafe honetan laburtuta ageri dira gai honen inguruan lortutako emaitza nagusiak, gaueko zenbaketen serietik abiatuta.

Ikuspegi metodologiko batetik, garrantzitsua da nabarmentzea gaueko zenbaketek bi datu-mota eskaintzen dituztela: batzuk soziodemografikoak dira (sexua, jatorria eta adina), eta kuasizentsalak,

urtero identifikatzen diren ia pertsona guztiei buruzkoak baitira; beste batzuk zehatzagoak dira, etxerik gabeko pertsonen egoera zehatzari buruzkoak dira hainbat eremutan, baina soilik galdetegiari erantzuten dioten pertsonen buruzkoak dira. Atal honetan, azken urteotan egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen ezaugarri soziodemografiko nagusiei dagokienez izan diren joera nagusiak baino ez dira aztertuko. Pertsona horien egoeraren eta bizi-baldintzen azterketa zehatza [V. Azterlanaren II. Zatian aurki daiteke, 2020an EAEn egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruz.](#)

Hona hemen, bada, Euskadin etxerik ez duten pertsonen ezaugarri soziodemografikoei buruz ikusitako joera nagusietako batzuk, gaueko zenbaketek emandako informazioan oinarrituta. Azterketa horretan, bereziki kontuan hartuko dira "etxerik gabeko" ²⁸ egoerak, esparru horretan berriki izan diren aldaketak ondoen erakusten dituztenak direlako, eta, generoarekin batera, azken urteotan behatutako goranzko joera egokiago azaltzen dutelako.

2. grafikoa. Gaueko zenbaketetan identifikatutako egoitza-bazterkeria larriko egoeren bilakaera, egoitza-egoeraren arabera. 2020

Iturria: 2020ko EAEn, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

Gorago ageri den 2. grafikoa azaldutakoaren arabera, argi eta garbi ikus daiteke, gizarteratze-baliabideetan eta indarkeria matxistari lotutako egoitza-bazterkeriako egoerak etengabe hazten ari direla azken urteotan, eta "etxerik gabeko" egoerak direla, berriz, Euskadiko egoitza-bazterketa

²⁸ Gogoratu behar da zenbaketen metodologiak, Euskadin egiten den bezala, ETHOS kategoriak hartzen dituela kontuan, 'etxerik gabe' eta 'etxebizitzarik gabe'. Lehenengo kasuan, batez ere kaleko egoerak eta aterpetxeetan igarotako gau-egoerak zenbatzen dira, eta bigarren kasuan, berriz, gizarte-bazterketa egoeran dauden pertsonentzako gizarte-zerbitzuetako baliabideetako ostatu-egoerak.

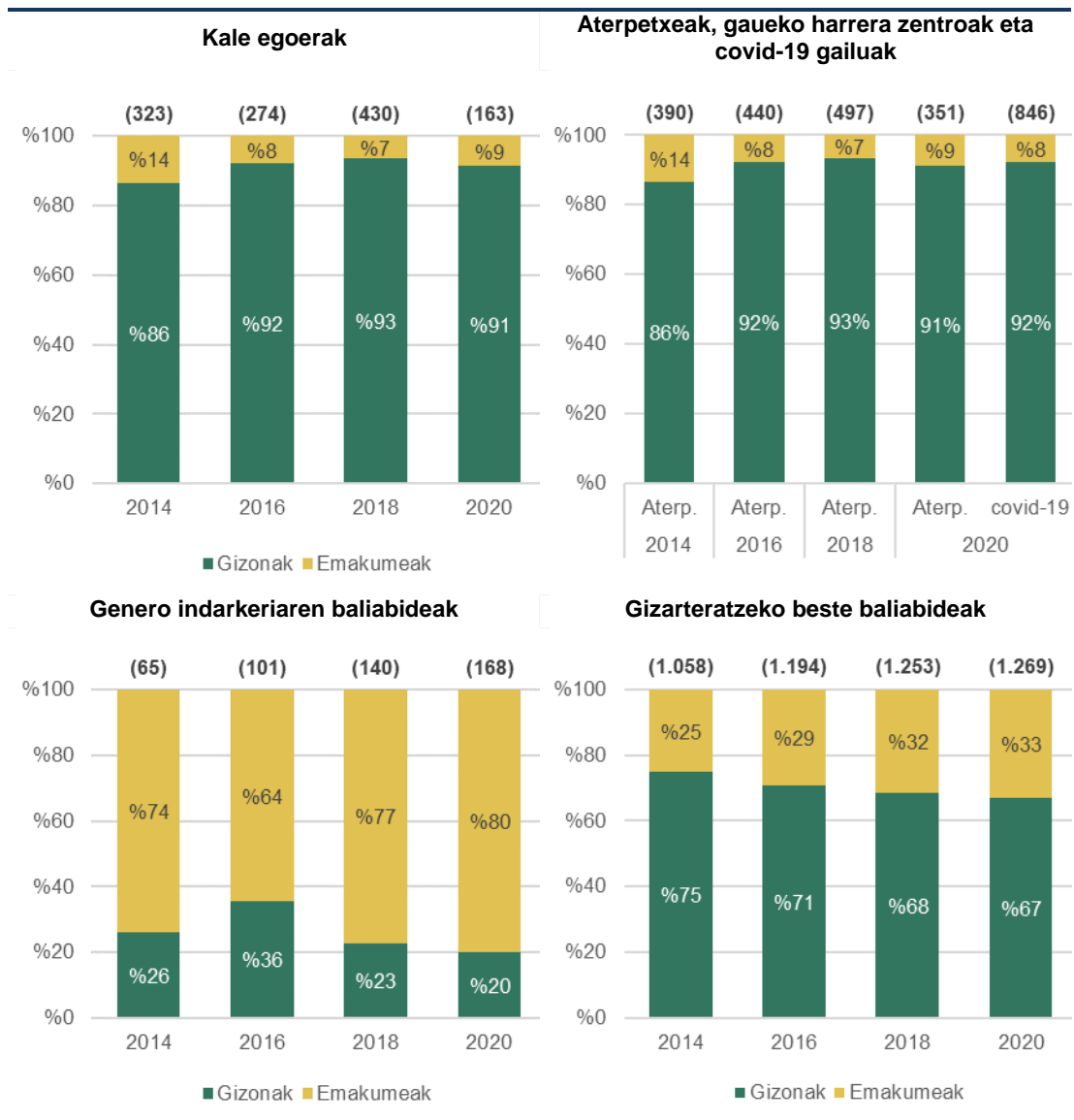
larrien egoeren artean gehien hazi eta aldatzen ari direnak. Egoera horiek, nahiz eta ez diren gizonaenak bakarrik, oso lotuta daude haiekin, ondoren aztertuko den moduan.

a) Emakumeen presentzia minoritario eta ‘minorizatu’, ‘etterik gabeko’ egoeren artean

Emakumeen presentzia, bai kalean, bai aterpetxeetan eta gaueko harrera zentroetan, oso txikia eta nahiko egonkorra da, azken urteotan ia ez baita aldatu. Egoera horietako bakoitzean egon diren pertsonen osarari dagokionez, azken hiru zenbaketetan emakumeen pisu espezifikoak “etterik gabeko” egoeren % 8 ingurukoa da.

Bestalde, eta atzemandako aldaketak oso txikiak izan arren, gizarteratzeko beste baliabide batzuetan (aterpetxeetan eta indarkeria matxistako egoeretara bideratutako baliabideetan izan ezik) gaua igarotzen duten pertsonen sexuaren arabera osarari buruzko datuek, emakumeen presentzia gero eta handiagoa adierazten dute.

3. grafikoa. Gaueko zenbaketetan identifikaturiko egoitza-bazterkeria larriko egoeren banaketa, sexuaren arabera, egoitza-egoeraren arabera. 2020

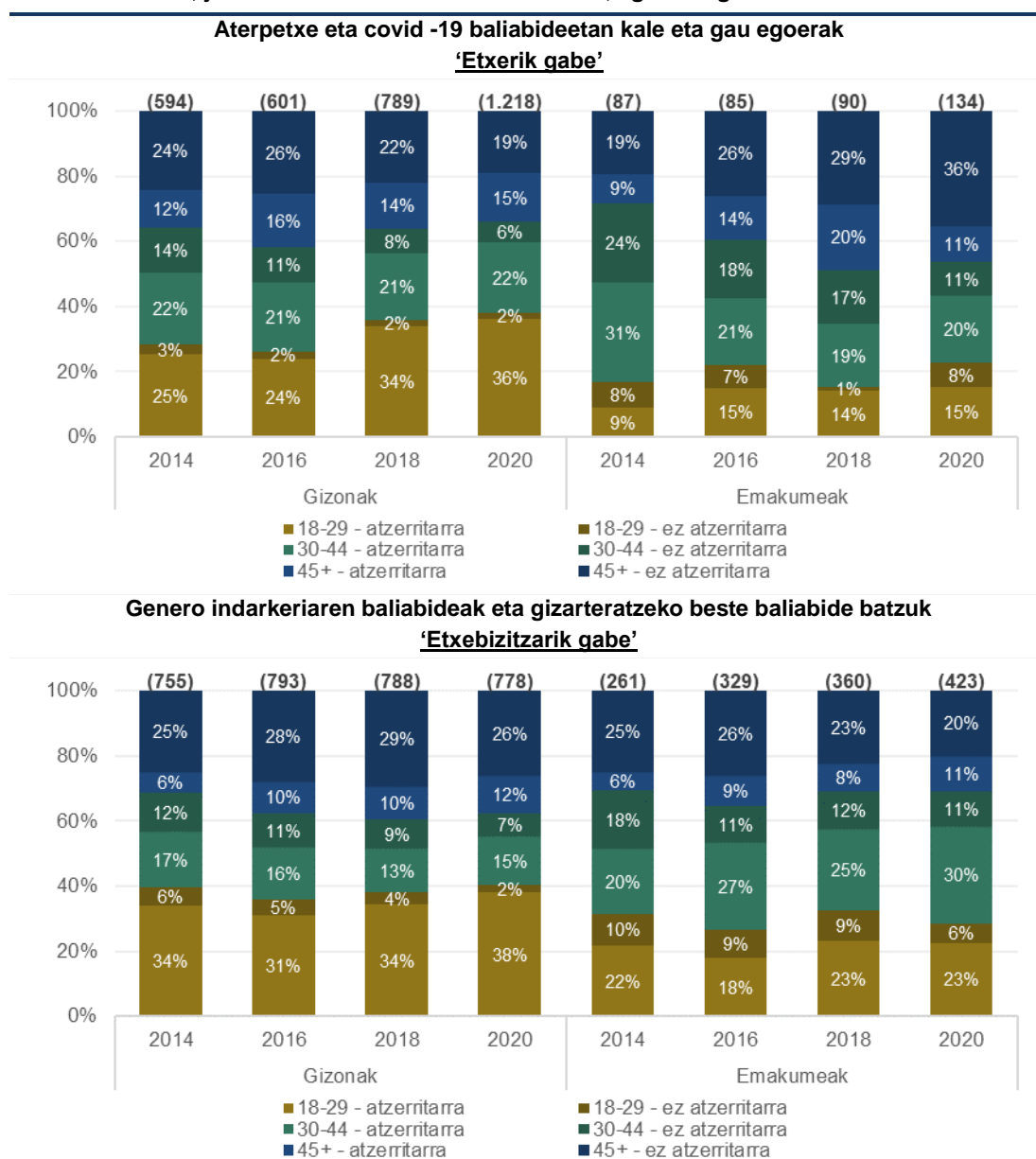

Oharra: parentesi arteko balioek egoera bakoitzean dauden pertsonen kopuru osoa adierazten dute. Iturria: 2020ko EAEn, egoitza-bazterkeria larriari dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

b) Gizonak eta emakumeek osaera soziodemografiko desberdina dute, bai ‘etterik gabe’ eta bai ‘ettebizitarik gabe’ egoeren artean.

Kalean eta beste ostatu-baliabide batzuetan presentzia txikiagoa izateaz gain (indarkeria matxistako egoerei erantzutekoak izan ezik, noski), emakumeak eta gizonak ez dira berdinak adinaren eta jatorriaren arabera.

4. grafikoa. 18 urteko edo gehiagoko pertsonen egoitza-bazterketa larriko egoeren banaketa, sexuaren, jatorriaren eta adin-taldearen arabera, egoitza-egoeraren arabera. 2020

Oharra: parentesi arteko balioek egoera bakoitzean dauden pertsonen kopuru osoa adierazten dute. Iturria: 2020ko EAEen, egoitza-bazterkeria larriar dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

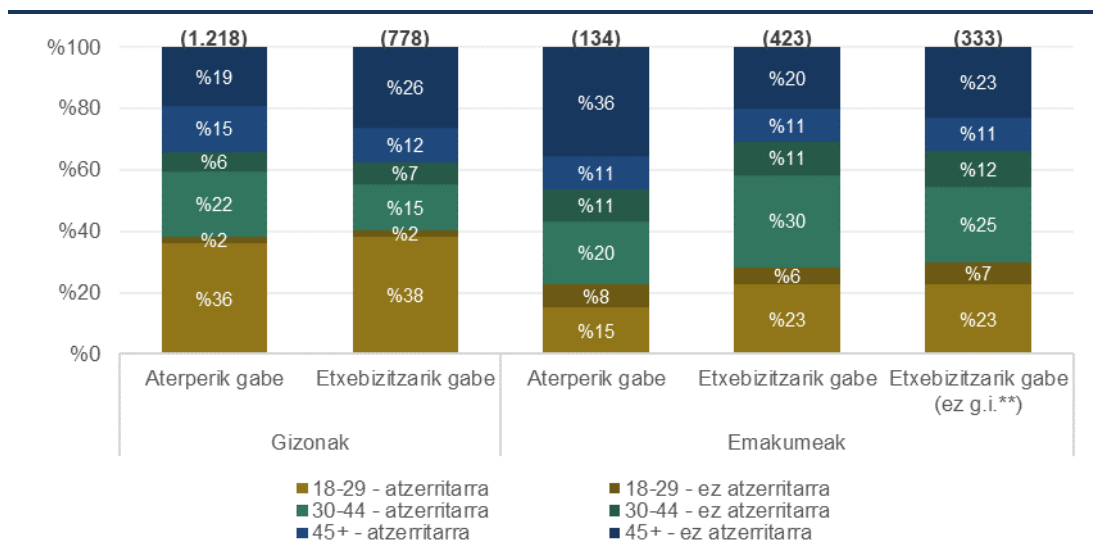
“Etterik gabeko” egoerei dagokienez, azken zenbaketetan bildutako informazioak argi eta garbi erakusten ditu ondo bereizitako bi joera. Gizonen kasuan, pisu espezifiko gehien handitu duen talde soziodemografikoa 30 urtetik beherako atzeritar jatorriko gizonen gazteek osatzen dute. % 25 ziren 2014. urtean eta % 36 2020an. Emakumeen artean, aldiz, pisu erlatiboa gehien

handitu duen taldea **44 urte baino gehiago dituztenei eta atzerritarrak ez direnei dagokie**: % 19 ziren 2014. urtean eta % 36 2020an.

“Etxebizitarik gabeko” egoerei dagokienez, gizonen eta emakumeen artean ere alde handiak daude; hala ere, bilakaeraren ikuspegitik, esan behar da askoz egonkorragoa dela bi gizarte-taldean osaera denboran zehar. **Gizarteratzeko baliabideen sarean arreta jasotzen duten gizonen kasuan, gehiengoa da —jatorria alde batera utzita— 30 urtetik beherako gizonak osatzen dutena** (% 40 dira 2020an), **eta atzetik ditu 45 urtetik gorako gizonak** (% 38). **Emakumeen kasuan, ordea, 30 eta 34 urte bitarteko emakumeek osatzen dute talde nagusia** (% 41).

2020an bildutako informazioari dagokionez, interesgarria izan daiteke gizonen eta emakumeen osaera aztertzea, haien egoitza-egoeraren arabera. Hurrengo grafikoan ikus daitekeen bezala, **gizonen kasuan, “etterik gabe” dauden sexuaren eta jatorriaren araberrako osaera ez da “etxebizitarik gabe” dauden oso bestelakoa**. Nolanahi ere, “etxebizitarik gabeko” egoeren kasuan, 45 urteko eta hortik gorako gizon ez-atzerritarren pisu erlatiboa handixeagoa da. Aldiz, **emakumeen kasuan, “etterik gabeko” egoeran dauden osaera eta “etxebizitarik gabeko” egoeran daudenena oso desberdinak dira**, baita egoera horien artean indarkeria matxistarako baliabideetan ostatatzeari dagozkionak ere. Kasu honetan, kontrakoa ikusten da, hain zuzen ere, 45 urteko eta gehiagoko emakume ez-atzerritarren “ordezkaritza txikia”, gizarteratzeko baliabideetan bizi diren pertsonen artean.

5. grafikoa. 18 urteko edo gehiagoko pertsonen egoitza-bazterketa larriko egoeren banaketa, sexuaren, jatorriaren eta adin-taldearen arabera, egoitza-egoeraren arabera. 2020

Oharra: parentesi arteko balioek egoera bakoitzean dauden pertsonen kopuru osoa adierazten dute.

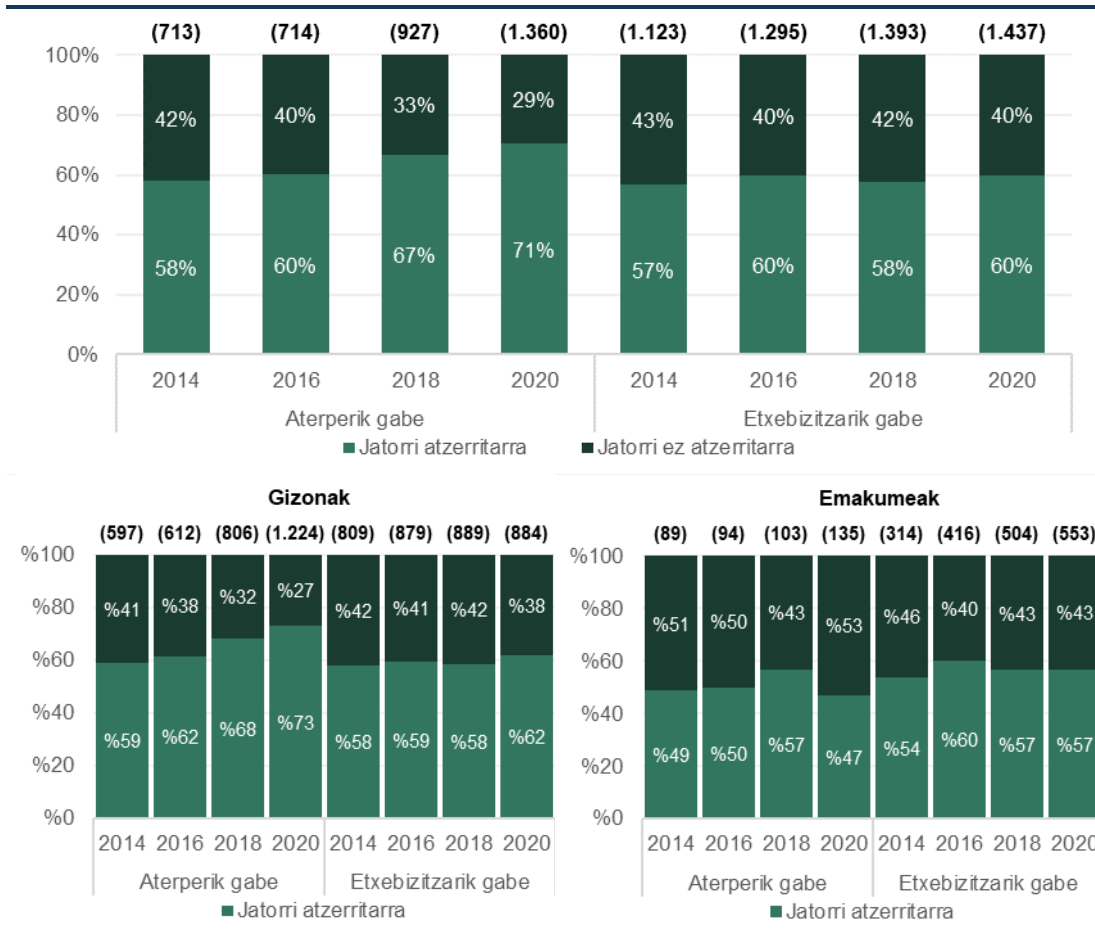
** Ez dira sartzen genero-indarkeriaren baliabideetan ostatuari lotutako egoerak.

Iturria: 2020ko EAEn, egoitza-bazterkeria larriari dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

c) Nabarmen hazi da atzerritarren kopuru eta pisu espezifikoak

Argi eta garbi ikusten den beste joera nagusietako bat da **atzerritarrek gero eta presentzia handiagoa dutela** kaleko eta gaueko aterpetxe eta harrera-zentroetako ostatu- eta etxe-bazterkeriarekin lotutako egoeretan. Bilakaerari dagokionez, “etterik gabe” egoeran identifikatutako pertsonen datuak kontuan hartuz gero, ikusten da pertsona horiek oso nabarmen hazi direla 2016. urtetik, eta urte horretan % 60 izatetik % 67 izatera igaro direla 2018an, eta % 71 2020an.

6. grafikoa. Gaueko zenbaketetan identifikatutako egoitza-bazterkeria larriko egoeren kopurua eta banaketa, jatorriaren arabera, egoitza-egoeraren arabera. 2020

Oharra: parentesi arteko balioek egoera bakoitzean dauden pertsonen kopuru osoa adierazten dute. Iturria: 2020ko EAEEn, egoitza-bazterkeria larriarri dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana

“Etxebizitza gabeko” egoerei dagokienez, berriz, bildutako informazioak erakusten du nolabaiteko egonkortasuna dagoela aterpetxeetan edo gaueko harrera-zentroetan ez beste baliabide batzuetan ostatu hartzen duten pertsonen jatorriaren arabera.

Bestalde, gaueko zenbaketetan identifikatutako pertsonen sexua kontuan hartuta, zehaztu daiteke, halaber, bai atzerritar jatorriko pertsonen hazkunde absolutua, bai gero eta pisu erlatibo handiagoa gizonen kasuan baino ez dela ikusten, ez emakumeen kasuan.

“Etterik gabeko” egoerak berriaz aztertzen badira eta arreta EAEko hiru hiriburuetan jartzen bada, ikusten da atzerriko **‘etterik gabeko’ pertsonak gehienbat Afrikakoak direla (% 81)**. Gainerakoak Europan (% 10), Amerikan (% 9) eta Asian (% 1) daude. Jatorri-ekialde nagusia Ipar Afrikakoa da. Bertan, Maroko eta Aljeria bezalako herrialdeak daude, eta horietatik % 67 atzerritarrek dira.

7. taula. EAEko hiru hiriburuetakoko kale, aterpetxe eta ekipamendu lokalizatuak-19, jatorriaren eta herrialdearen arabera. 2020ko maiatzaren 4-10 astea

	Gasteiz		Bilbo		Donostia		Guztira	
	N	% Ikusi	N	% Ikusi	N	% Ikusi	N	% Ikusi
Erantzun-tasa	% 91		% 95		% 64		% 87	
Jatorrizko informaziorik gabe	3		0		8		11	
Atzeritik kanpoko jatorria	64		173		75		312	
Jatorria atzerrian	91		521		196		808	
+ Informaziorik gabeko kasuak	11		33		93		137	
+ Informazioa duten kasuak	80		488		103		671	
Europa	10	% 13	40	% 8	15	% 15	65	% 10
Europako Batasuna	6	% 8	15	% 3	6	% 6	27	% 4
Portugal	4	% 5	4	% 1	1	% 1	9	% 1
Polonia	1	% 1	5	% 1	2	% 2	8	% 1
Europako gainerako herrialdeak	4	% 5	25	% 5	9	% 9	38	% 6
Errumania	4	% 5	13	% 3	6	% 6	23	% 3
Errusia	0	--	1	% 0	1	% 1	2	% 0
Ukraina	0	--	4	% 1	2	% 2	6	% 1
Georgia	0	--	2	% 0	0	--	2	% 0
Albania	0	--	5	% 1	0	--	5	% 1
Afrika	60	% 75	404	% 83	79	% 77	543	% 81
Ipar Afrika	43	% 54	341	% 70	70	% 68	454	% 68
Maroko	35	% 44	269	% 55	41	% 40	345	% 51
Aljeria	8	% 10	72	% 15	29	% 28	109	% 16
Gainerakoak	1	% 1	9	% 2	2	% 2	12	% 2
Mendebaldeko Afrika	15	% 19	47	% 10	6	% 6	68	% 10
Nigeria	3	% 4	14	% 3	0	--	17	% 3
Senegal	4	% 5	8	% 2	2	% 2	14	% 2
Ginea	2	% 3	7	% 1	0	--	9	% 1
Ghana	2	% 3	6	% 1	1	% 1	9	% 1
Ganba	0	--	0	--	1	% 1	1	% 0
Mali	1	% 1	6	% 1	0	--	7	% 1
Gainerakoak	3	% 4	6	% 1	2	% 2	11	% 2
Erdialdeko Afrika	0	--	6	% 1	1	% 1	7	% 1
Kamerun	0	--	3	% 1	0	--	3	% 0
Gainerakoak	0	--	3	% 1	1	% 1	4	% 1
Amerika	9	% 11	43	% 9	7	% 7	59	% 9
Hego Amerika	7	% 9	32	% 7	4	% 4	43	% 6
Kolonia	4	% 5	14	% 3	1	% 1	19	% 3
Brasil	0	--	5	% 1	0	--	5	% 1
Venezuela	0	--	3	% 1	1	% 1	4	% 1
Gainerakoak	3	% 4	10	% 2	2	% 2	15	% 2
Karibe	2	% 3	4	% 1	1	% 1	7	% 1
Erdialdeko Amerika	0	--	6	% 1	2	% 2	8	% 1
Nikaragua	0	--	4	% 1	2	% 2	6	% 1
Honduras	0	--	0	--	0	--	0	--
Ipar Amerika	0	--	1	% 0	0	--	1	% 0
Asia	1	% 1	1	% 0	2	% 2	4	% 1
Ozeania	0	--	0	--	0	--	0	--
Guztira	80	% 100	488	% 100	103	% 100	671	% 100

*Erantzun-tasa: egoera horietan urte bakoitzean kontabilizatutako pertsona guztiei buruzko informazioa duten kasuen proportzioa adierazten du. Baliozko datuak bakarrik kontuan hartuta kalkulatu dira banaketak.

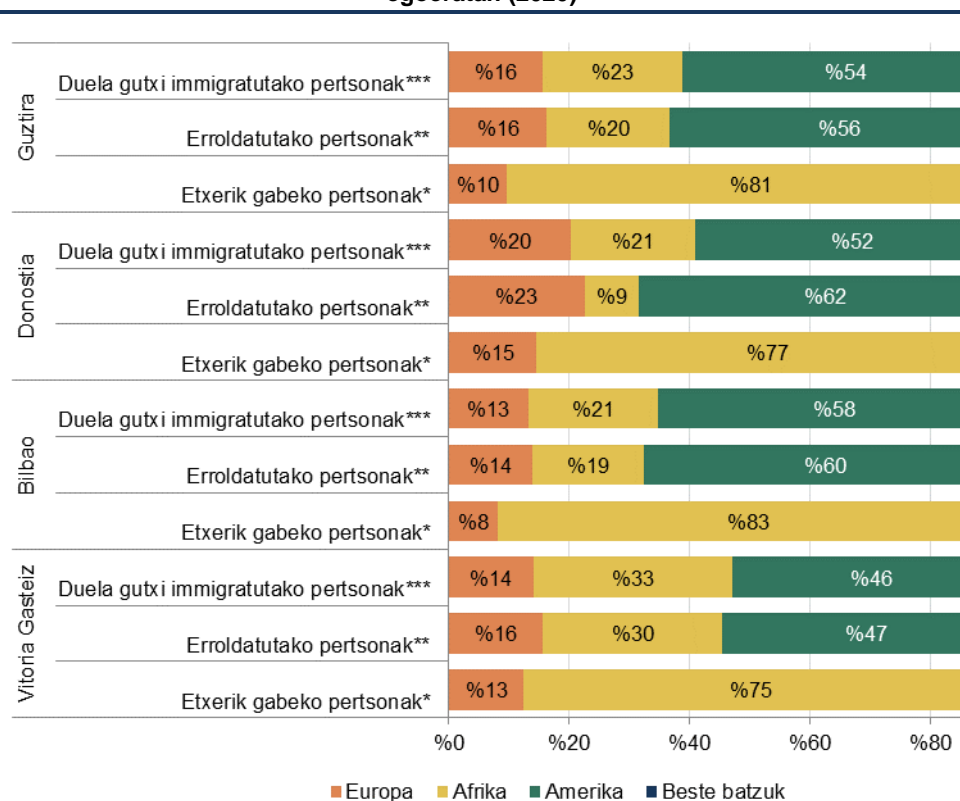
Iturria: EAEn egoitza-bazterkeria larriari dauten pertsonen egoerari buruzko azterketa-seriea.

Zein neurritan dago lotuta 'etterik gabeko' atzerriko pertsonen jatorria udalerrri bakoitzean bizi diren jatorri bereko pertsonekin? Ikus daitekeenez, ez dago ia harremanik. "Etterik gabeko" pertsonen artean, argi eta garbi daude Afrikakoak (eta, horien artean, bereziki Magrebekoak), eta hori ez dator bat udalerrrian errolatuta dauden pertsonen osarearekin, ez eta duela gutxi bertan bizitzera joan diren atzeritarren osarearekin ere.

Beste era batera esanda, nahiz eta etxegabetasuna hertsiki lotuta egon atzeritik datozen migrazio-fluxuekin —atzerrikoak dira kalean, aterpetxeetan eta pandemiarako gailu berezietan zeuden pertsonen % 72, eta horietatik % 65ek 3 urte baino gutxiago daramate EAEn bizitzen—, pentsa liteke fluxu horiek dinamika espezifikoak dituztela 'etterik gabeko' pertsoneri dagokienez, desberdinak edonola atzerriko populazioaren osotasunari dagokionez.

Jatorri magrebtarra duten pertsonak (Maroko eta Aljeria) EAEn bizi diren atzeritar guztien % 12 diren arren, eta pertsona migratu berrien % 20 diren arren, atzeritarren etterik ez duten pertsona guztien % 67 dira, hau da, 'etterik ez duten' pertsona guztien ia erdiak (% 48).

7. grafikoa. Atzerriko biztanleen banaketa, jatorrizko kontinentearen arabera, zenbait egoeratan (2020)

*Kalean, aterpe arruntetan eta gailu berezietan identifikatutako pertsonak jatorrizko edukitzailearen arabera banatzea. 2020

** Hiri bakoitzean errolatuta dauden eta atzerrian jaio diren pertsonen jatorrizko kontinentearen arabeko banaketa.

***Atzeritik EAeko hiru lurraldeetako batera atzeritar nazionalitatea duten pertsonen banaketa, nazionalitatearen arabera. Azken bi urteetako batez bestekoa 2018-2019.

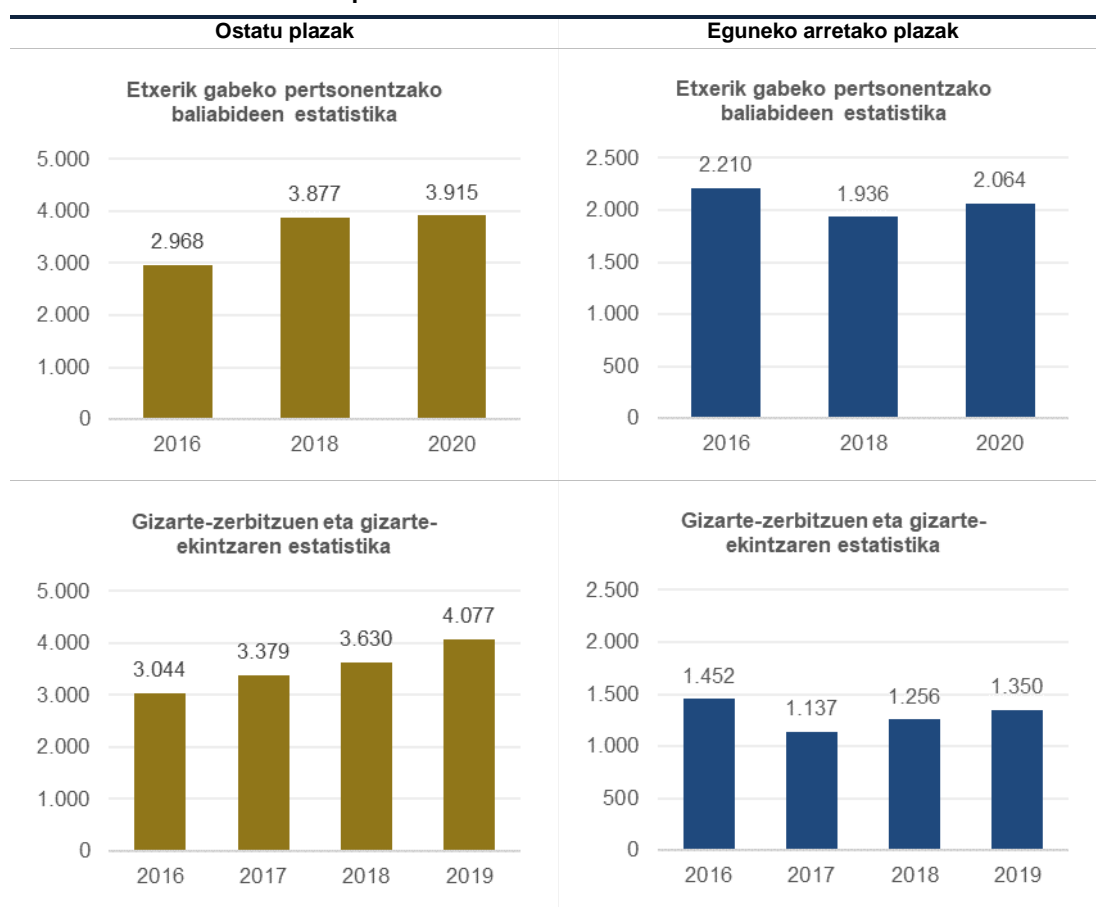
Iturriak: EAEn, 2020an, egoitza-bazterkeria larriak dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana; INE. Errolda Jarraituaren Estatistika; EUSTAT. Migrazio-mugimenduen estatistika (EMM).

2.4. Etixerik gabeko eta egoitza kanpo dauden pertsonentzako arreta-sarea

Azken urteetan, nabarmen handitu da etixerik gabeko pertsonen eta, oro har, arriskuan edo gizartearen bazterturik dauden pertsonen laguntzeko sarearen gaitasuna. Gizarte-bazterketaren arretaren arloan eskura dauden estatistika-eragiketek ematen dituzten datuek iradokitzen dute, 8. taulan argi ikusten den bezala, **plaza erabilgarriak asko handitu direla, bai ostatu duten zerbitzu eta zentroetan, bai zerbitzu eta eguneko zentroetan.**

ESSECek ematen dituen datuen arabera, 2017tik 2019ra bitartean ostatu kopurua % 20,7 handituko litzateke (+698 plaza), eta eguneko arretako plazena % 18,7 (+213 plaza).

8. grafikoa. Gizarte bazterketaren esparruan ostatu eta eguneko arretarako plazak kopuruaren bilakaera. Euskadi 2016-2020

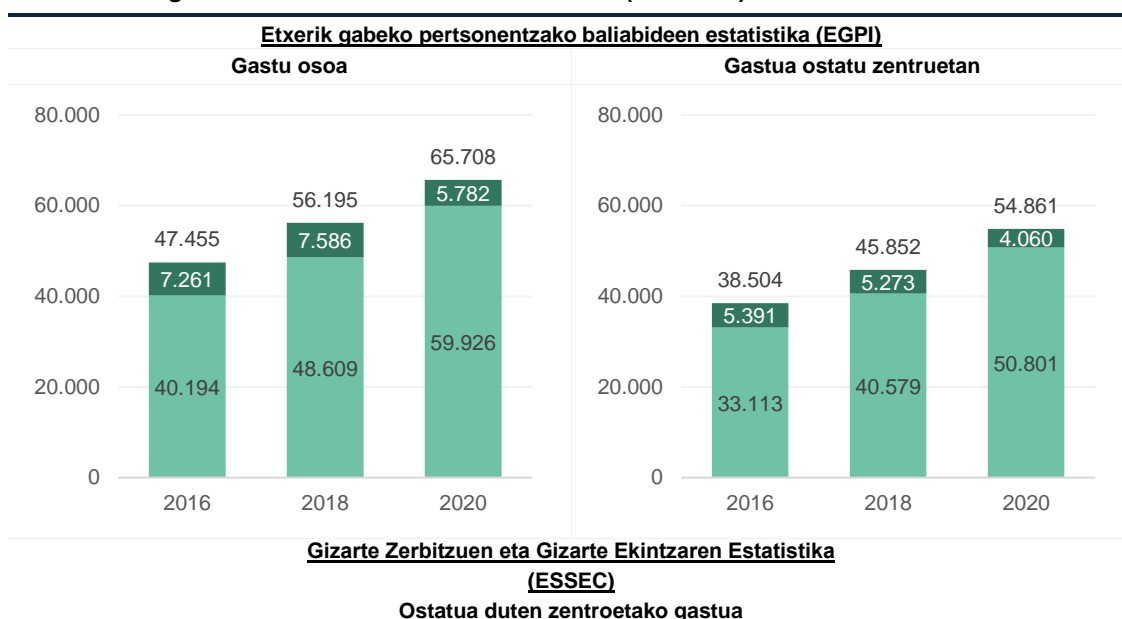
1. Etixerik gabeko pertsonentzako baliabideen estatistika. EUSTAT. Estatistika eragiketa honek biltzen dituen zentro eta zerbitzuetan dauden ostatu plazak kopuru osoa biltzen du, haien finantzaketa edozein dela ere. Horien artean daude genero-indarkeriako baliabideak eta errefuxiatuei, asilo-eskatzailaiei edo iragaitzako migratzaileei zuzendutakoak. Eguneko zentroetako plazak dagokienez, 'okupazio- eta/edo hezkuntza-zerbitzuak eskaintzen dituzten ikastetxeetako' plazak daude. Jantoki sozialetako plazak ez dira hemen sartzen.

2. Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika. E.B. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Sailekoa. Bizitoki-plazak kopuru osoa jasotzen du, haien finantzaketa edozein dela ere. Eragiketa horrek 'gizarte-bazterketa' motako biztanlerian jasotzen du. Genero-indarkeriako baliabideak ez dira sartzen, baina bai errefuxiatuei, asilo-eskatzailaiei edo iragaitzako migratzaileei zuzendutakoak. Eguneko zentroetako plazak kasuan, ez dira sartzen gizarte jantokienak. Bildutako lanpostuak urte bakoitzeko abenduaren 15ekoak dira.

Baliabide horiei eusteko egiten den ahalegin ekonomikoari dagokionez, EAEko²⁹ gizarte-zerbitzuen sarean etterik gabeko pertsoneri arreta emateak, guztira, 65,7 milioi euroko gastua eragin zuen 2020an; gastu hori administrazio publikoek finantzatu zuten nagusiki (59,9 milioi euro), eta % 8,8, hirugarren gizarte-sektoreko erakundeek.

Gastu horren zati handi bat ostatua zuten zentro eta zerbitzuetara bideratu zen. Eustaten Etterik Gabeko Pertsonentzako Baliabideen Estatistikatik ondoriozta daitekeenez, etterik gabeko pertsonentzako arreta-sarera bideratutako gastu publikoaren % 85 –50,8 milioi euro– bizitokia duten zentro eta zerbitzuak finantzatzera bideratu zen.

9. grafikoa. Etterik gabeko eta gizartean bazterturik dauden pertsoneri laguntzeko sarearen gastuaren eta finantzaketaren bilakaera (mila euro). Euskadi 2012-2020

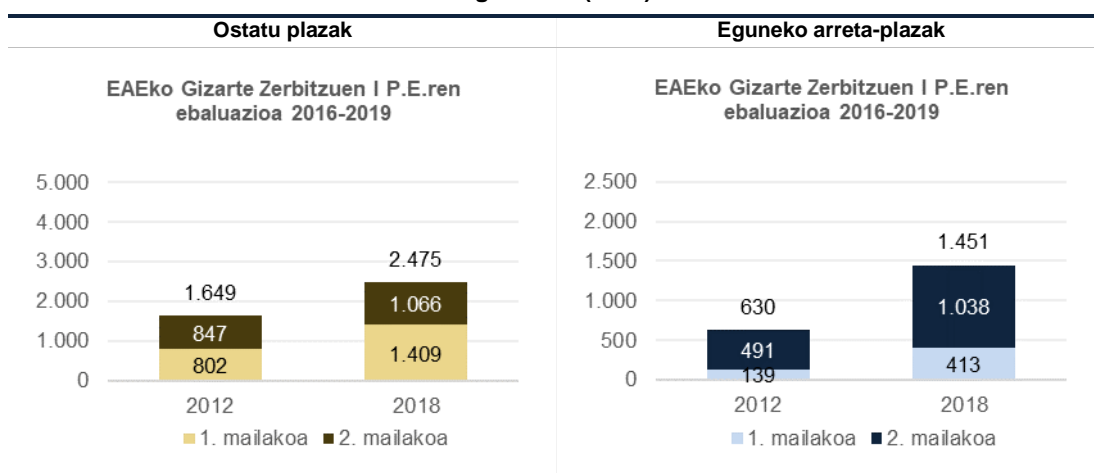
Oharra: Eustaten Etterik Gabeko Pertsonentzako Baliabideen Estatistikako datuek indarkeria matxistaren baliabideak barne hartzen dituzte, baina ESSECetik aurrera eskaintzen diren datuek ez dituzte jasotzen. Neurri handi batean, gastuan ikusten diren aldeak arrazoi horrengatik izan daitezke.

Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika Iturriak, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Saileko Estatistika Organo Berariazkoa; Etterik gabeko Pertsonentzako Baliabideen Estatistika (EGPI), Eustat.

²⁹ Ostatua eta eguneko arreta eskaintzen duten zentroetan, eguneko arreta-zerbitzuetan, kaleko esku-hartzean eta Housing First programetan egindako gastu osoa sartzen da.

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemak etterik gabeko eta/edo gizarte-bazterketako arriskuan dauden pertsonen beharrei erantzuteko dituen ostatu- eta eguneko arreta-zentro eta -zerbitzuen gaitasunari dagokionez, EAeko Gizarte Zerbitzuen [I. Plan Estrategikoaren \(2016/2019\) ebaluazioak](#) eskaintzen dituen datuek plazen igoera handia erakusten dute. Ebaluazioan adierazten denez, bazterketaren esparruak —mendekotasunaren ondoren, plaza gehiago dituen bigarrena— 2.279 plaza lortu zituen 2011n, eta 3.926 plaza 2018an.

10. grafikoa. Atzerriko biztanleen banaketa, jatorrizko kontinentearen arabera, zenbait egoeratan (2020)

Iturria: EAeko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2016/2019) ebaluazioa. berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Departamentua. Eusko Jaurlaritzia.

Aldi horretan, ostatu-plazak % 31 hazi ziren, eta eguneko arreta-plazak % 130. Lehen mailako arretan, ostatua duten zerbitzuen kasuan, gaeko harrera-zerbitzua (1.8), gizarte-larrialdietarako harrera-pisua (1.9.1.1) eta bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako tutoretzapeko etxebizitza (1.9.2) sartzen dira. Bigarren mailako arretan, bazterketako eta bazterketako egoitza-zentroak (2.4.5). Eguneko arreta-zerbitzuen artean, bazterketarako eguneko arreta-zerbitzua (1.7.2) eta gizarteratzeko eguneko zerbitzua (2.2.3) daude.

3. Kapitulu

Etixerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren hedatzea (2018-2021)

3.1. Sarrera

Etixerik gabeko Pertsonentzako 2018-2021 Euskal Estrategia 9 ardatz tematikotan eta 69 jarraibidetan oinarritzen da. Kapitulu honetan, Estrategiaren 4 urteko betetze-maila aztertzen da, eta egin diren jarduera nagusiak laburtzen dira.

Metodologiari buruzko kapitulan adierazi den bezala, gauzatze mailaren balorazioa sistematizatzeko, Estrategia ebaluatzeko berariaz diseinatutako baremo bat aplikatu da. Baremo honen bidez, jarraibideak eta ardatzak lortutako betetze-mailaren arabera sailka daitezke, eta horien garapen-maila altua, ertaina, baxua edo nulua da³⁰:

- **Jarraibideak.** Estrategiaren 69 jarraibideetako bakoitzean erakundeek egindako jardueri buruzko informaziotik abiatuta, horietako bakoitzaren garapen-maila kontuan har daitekeen adierazten da:

- Handia ("gauzatzearen >% 70").
- Ertaina (% 40-70eko exekuzioa).
- Txikia (% 10-39 gauzatua).
- Nulua ("gauzatzearen >% 10")³¹.

- **Ardatzak.** Jarraibideek lortutako³² kalifikazioaren arabera, 9 ardatzen betetze-maila baloratu da, erdietsitakoaren batez besteko puntuazioaren arabera, eta horietako bakoitzaren garapen maila honela kalifikatu da:

- Handia (gidalerro guztien batez besteko puntuazioa 2tik gorakoa da).
- Ertaina (1,5 eta 2 bitarteko batez besteko puntuazioa).
- Txikia (1,5etik beherako batez besteko puntuazioa).

³⁰ Nulua, edo erakundeek ez dute informaziorik eman.

³¹ Kategoria horiek jarraibide bakoitzari modu subjektiboan esleitu zaizkion arren, erakunde bakoitzak emandako informazioaren arabera eta informazio-sistema egituraturik ez dutenez, jarraibide bakoitzaren garapen-mailaren irudi orokorra izateko aukera ematen dute.

³² Ardatz bakoitzeko gidalerro guztien batez besteko puntuazioa kalkulatzeko, hurrenez hurren 3 (altua), 2 (ertaina), 1 (baxua) edo 0 (baliogabea, informaziorik gabe) esleitzen.

- Nulua (batez besteko puntuazioa 0,3tik beherakoa).

3.2. Estrategiaren hedapen orokorra

Lehenik eta behin, Estrategiaren betetze-maila orokorra baloratu da, kuantitatiboki soilik. Hurrengo kapituluetan, ardatz eta jarraibide bakoitzaren betetze-maila zehazten da, ikuspegi kualitatiboago batetik, 2018-2021 aldian egindako jarduera bakoitzaren deskribapen zehatzaren bidez.

Oro har, azken ebaluazio-prozesuan bildutako datuek erakusten dute **Etixerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiak betetze-maila ertaina izan duela**³³, 3tik 1,7ko batez besteko balorazioa lortu baitu.

11. grafikoa. EGP 2018-2021 Estrategiaren ardatzen betetze-maila

- 3. ardatzaj, Gizarte Zerbitzuen eremuan gizarte-bazterketako egoera larrian dauden pertsonen zuzendutako baliabideak eta programak hobetzeari buruzkoa (2,2), eta 9. ardatzak (2,1), koordinazioari, ebaluazioari eta ezagutzari buruzkoa (2,1), betetze maila handia lortu dute, batez beste 2 puntu baino gehiago lortu baitituzte, 0tik 3rako eskalan.

- Batez besteko gauzatze-balorazioa lortu dute, beheranzko ordenan, 2. ardatza. Etxebizitzan oinarritutako ikuspegiaren garapena (2 puntu 3tik); 1. ardatza. Bizitegitarako bazterketa larriko egoerei aurrea hartzea (1,9), 5. ardatza. Etixerik gabeko pertsonen herritartasun-eskubideak izango dituztela bermatzea, beren administrazio-

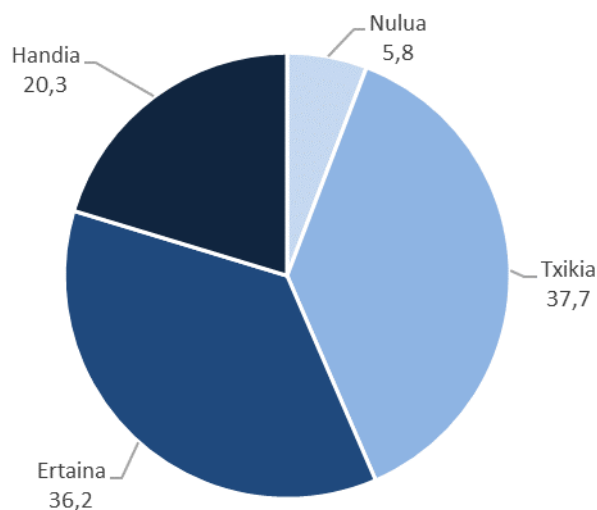
³³ 0tik 3ra bitarteko eskala batean, garapen Nulua 0,3tik beherako notaren baliokidea da; garapen Baxua 1,5etik beherako notaren parekoa da; Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko notaren parekoa; eta Altua 2tik gorako batez besteko notaren parekoa.

egoera erregularizatuz (1,8); eta, azkenik, 6. ardatza, osasun-arloko hobekuntza sektoriale, diru-sarreraren bermeari eta enplegurako sarbideari buruzkoa (1,6).

- Azkenik, 4. ardatzari jarraiki, Genero-ikuspegia indartzea bizitegi-bazterkeria prebenitu eta horri aurre egiteko politiketan (1,4, 3ren gainean), 7 Etterik gabeko pertsonak aisialdirako, hezkuntzarako eta gizartean eta politikan parte hartzeko aukerari buruzkoan (1) eta 8 Hobekuntzak sentsibilizazioaren eta komunitatearen inplikazioaren esparruan, bizitegi-bazterketako egoerei aurrea hartzeko eta horiei ekiteko (0,5).

Betetze-mailaren azterketa Estrategiak ezartzen dituen 69 Jarraibideen mailara jaisten denean, ehunekoei dagokienez, **neurrien % 56,5ek garapen ertaina (% 36,2) edo handia (% 20,3) izan dute**; neurrien % 43,5ek, berriz, garapen txikia (% 37,7) edo informaziorik ez (% 5,8) izan dute.

2. grafikoa. Estrategiaren jarraibideen betetze-maila 2018-2021

Hurrengo koadroan, ardatz bakoitzeko jarraibideak nola banatzen diren ageri da, gauzatze-mailaren arabera.

8. taula. Estrategiaren jarraibideak oro har betetzea, ardatzen arabera (2018-2021)

	Nulua ³⁴	Txikia	Ertaina	Handia	Guztira
1. Prebentzioa	0	3	6	2	11
2. Etxebizitzan oinarritutako ikuspegia	0	2	4	2	8
3. Gizarte zerbitzuak	0	3	4	5	12
4. Genero-ikuspegia	1	2	1	1	5
5. Erregularizazioa eta eskubideak eskuratzea	0	2	1	1	4
6. Osasuna, Enplegua eta Diru-sarrerak	0	3	5	0	8
7. Aisia, hezkuntza eta partaidetza	0	6	0	0	6
8. Sentsibilizazioa	3	3	0	0	6
9. Koordinazioa, ebaluazioa eta ezagutza	0	2	4	3	9
Guztira	4	26	25	14	69
Ehunekoak	% 5,8	% 37,7	% 36,2	% 20,3	% 100

Puntu horretan, azpimarratu behar da, kontuan hartuta Estrategiaren indarraldia bat etorri dela **COVIDek eragindako pandemiaren ondoriozko krisiarekin**, horrek eragin nabarmena izan duela haren hedapenean.

- Lehenik eta behin, datuek iradokitzen **dute sistemak funtzionatu duela, etxerik gabe zeuden pertsonen arteko konfinamenduaren larrialdiari berehalako erantzuna emateko beharrezko mekanismoak aktibatu baitira**. Era berean, badirudi krisiari aurre egiteko politika publikoak ere gai izan direla, ahal den neurrian, egoitza-bazterkeriako³⁵ arriskuan dauden herritar gehienen ondorio sozioekonomikoak arintzeko.
- Alde horretatik, COVID-19 gabe, Estrategiak ezarritako ibilbide-orriari zuzenean lotutako jarduerak are gehiago bete beharko liritekeela esan dezakegu, aurreikusi gabeko egoerei ez baitaie larrialdi-erantzunik eman behar. Hala ere, alarma-egoeraren, oro har, eta konfinamenduaren, bereziki, inguruabar bereziak direla eta, administrazioek ahaleginak egin dituzte, beste modu batean, erantzunik gabe egon zitezkeen etxegabekeria-egoera batzuei berehala erantzuteko. Hala, kalean egoteko egoerei erantzuna emateko premiaz haratago, **pandemiaren ondoriozko distantzia sozialeko neurriek arreta-eredu pertsonalizuatuago eta kalitatezkoago bat ezartzea ekarri dute** —banakako gelak, edukiera txikiak, aire zabaleko guneak—, erakundeek lehenago eskatzen zutena.
- Kalean bizi diren pertsonen arretari dagokionez, gogoratu behar da, halaber, Arartekoak (2022)³⁶, bere 2/2020 Gomendio Orokorren jarraipenaren esparruan, honako hau ondorioztatu duela: “jasotako erantzunen azterketak aukera ematen du euskal administrazio publikoek etxerik gabeko pertsonen konfinamenduan ematen dieten arretan parte hartzeko eta hasitako gizarteratze-prozesuei eta abian jarritako programei jarraipena emateko egindako ahaleginetan parte hartzeko. Bi alarma-egoerak eta ondorengo luzapenak amaitu ondoren, administrazioek abian jarri ziren neurri eta programekin jarraitu dute, eta programa eta ekintza berriak egokitu eta sustatu dira. Horrek esan nahi du Arartekoaren gomendio orokorra bete dela. Hala ere, ahalegin hori ez da nahikoa izan gure kaleetan gero eta

³⁴ Jarduerarik gabe eta/edo erakundeek informazioa eman gabe.

³⁵ COVID-19ak eragindako krisiaren eragin sozioekonomikoa arintzeko aktibatutako mekanismoak zehatz-mehatz ezagutzeko, ikus Gizarteratzeko IV. Euskal Planaren azken ebaluazioa.

³⁶ Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeke lana. Honela dio gomendioak: “Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betez.

handiagoa den etxegabekeriaren arazoa konpontzeko eta, konfinatu ondoren, gizarte-zerbitzuen euskal sistemaren barruan sistema artikulatua, egonkorra eta kalitatezkoa sortzeko behar den arintasunarekin aurrera egiteko, beste sistema publiko batzuekin lankidetzan, hala nola etxebizitzarekin eta diru-sarrerak bermearekin.”

Azkenik, Estrategiaren betearazpena baloratzerakoan, lortutako betetze-mailari balioa eman behar zaio, gainditutakoaren gainetik (1,7, 3tik). Borondatezkoa da, eta, funtsean, orientatzailea; izan ere, ez zen betebeharrak espliziturik ezarri hura betetzeari dagokionez, erakunde sinatzaileen atxikitzearen izaera lotesletik haratago.

3.3. 1. ardatza. Bizitegi bazterketa larriko egoerei aurrea hartzea

Printzipio orokorrak ezartzerakoan, Etterik Gabeko Pertsonen Euskal Estrategiak prebentzio-neurriak indartzeko beharra azpimarratzen du, batez ere etxegabetezko arrisku handieneko egoerei dagokienez.

Horretarako, 1. ardatzak bizitegi-bazterkeriari aurrea hartzeko politikak garatzearen alde egiten du, batez ere, alokairuak ordaintzeko eta/edo etxetik kaleratzeko arriskua duten egoeretan prestazio ekonomikoak sustatzeari, orientazio- eta bitartekaritza-zerbitzuak garatzeari edo egoitzetan edo barnetegietan emantzipazio- eta deslotura-prozesuak planifikatzeko protokoloak garatzeari dagokienez. Ildo horretatik, Estrategiaren abiapuntua da beharrezkoa dela hasierako faseetan etxebizitzetatik kanpo geratzeko arriskua duten egoerak antzematea, eta, orobat, esku-hartze goiztiarreko programak ezartzea, kaleko egoerak kroniko bihurtu ez daitezkeen.

Ikuspegi horretatik abiatuta, Estrategiaren 1. ardatzak 11 jarraibide ditu. Hona hemen horietako bakoitzean garatutako jarduerak eta haien betetze-maila:

<p>a) Informazio-, orientazio- eta bitartekaritza-zerbitzuak abian jartzea, etxebizitzaren merkatuan sartzeko edo etxebizitzan modu autonomoan egoteko zailtasunak dituzten pertsonentzat.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>2020an, Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila Abokatuen Elkargoekin harremanetan jarri zen, errentatzaile, errentari eta oinarrizko gizarte-zerbitzuen arteko bitartekaritza-lana egiteko aukera aztertzeko. Hala ere, Justizia Zuzendaritzak, sail berekoa izanik, Hipoteka Bitartekaritzako Zerbitzua duenez, ez da bidezkoa zerbitzu bera bikoiztea.</p>	
<p>Udal mailan, jarduketak hauek azpimarra daitezke:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilboko Udalak etxegabetez aurrea hartzeko zerbitzua du. Gizarte Ekintza Sailak udal etxebizitzekin batera garatzen duen zerbitzua da. Gizarte-larrialdietarako laguntzen % 75 etxebizitza-gastuetarako erabiltzen da, eta horrek prebentzioaren ikuspuntutik duen garrantzia erakusten du. Adierazleak: Adin txikikoak dituzten 65 familia (2021). 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Irungo Udalak etxebizitza utzarazteko eta/edo galtzeko egoeretan laguntzeko baliabide berezi bat du, gizarte-langile baten ardurapean. Langile horren postua lanaldi osora zabaldu zen 2021ean, eta etxebizitza galtzeko edo etxea utzarazteko arriskuan dauden pertsonen bakarrak ematen die arreta, laguntza ekonomikoak kudeatuz, epaitegiekin eta/edo banketxeekin bitartekari-lanak eginez (etxebizitza merkaturatu ondoren). Etxebizitza galtzeko arriskua dagoenean, laguntza juridikoko programa bat ere badu. Adierazleak: 2020: 5.939,38 €aurrekontua eta 86 familia. 2019: 41.246,20 €, 92 familia. 2018: 77.040,46 €, 88 familia. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Laudioko Udalak ez du berezko zerbitzurik, nahiz eta gizarte-langileek udal-baliabideei buruzko orientazio- eta informazio-lanak egiten dituzten: etxea utzarazteko udal-protokoloa, kaleratze kasuetan udal-etxebizitza, kaleratzeak direla-eta gerta daitezkeen zaugarritasun-kasuak atzematea, etxea utzaraztearen jakinarazpen judiziala duten pertsonentzako udal-zerbitzua, GLLak fidantza ordaintzeko, eta maizterren arteko auziak konpontzea, alokairu berria izanez gero, etab. 	

▪ **Portugaleteko Udalak**, bere aldetik, a) Orientazioa eta bitartekaritza zerbitzua dauka hipoteka-kaleratzeetan. Zerbitzu horrek birnegoziatorako laguntza jasotzen du, eta Gizarte Ongizateko teknikari batek artatzen du. Alkatetzak kudeatzen du zerbitzu hori, Bake Epaitegiarekin koordinatuta; b) Ostatu emateko laguntzak, Gizarte Larrialdiko Laguntza Ekonomikoen zati gisa, aldi baterako ostatu/etxebizitzak lortzeko beharrezkoak diren gastuak ordaintzeko. Beste prestaziorik jaso ezin izan duten pertsonen erantzuna ematen die eta Gizarte Zerbitzuen Departamentuak kudeatzen du.

Adierazleak: 308.987,21 €-ko aurrekontua eta artatutako 95 pertsona (68 emakume eta 27 gizon) eta c) Jaurtiketa-egoerarako informazio- eta orientazio-zerbitzua Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen programa bat da, alokatutako etxebizitza galtzeko arriskuan dauden pertsonen laguntzeko; Gizarte Zerbitzuetako Sailak kudeatzen du, Bake Epaitegiarekin koordinatuta. **Adierazleak:** 11 onuradun (7 emakume eta 4 gizon).

▪ **Sestaoko Udalak**, 2013az geroztik, Udal Protokolo bat dauka etxebizitzeei aurrea hartzeko eta etxebizitzeei eragindako pertsonen laguntzeko. Protokolo horretan, doako aholkularitza eta bitartekaritza-zerbitzuak ematea aurrekusten da finantza-erakundeek jar ditzaketen salaketak saihesteko, doako justizia-kudeaketa eta, hala badagokio, epe labur edo ertainera etxebizitza arriskuan leudeken pertsonen zuzendutako defentsa judiziala.

Adierazleak: 5 erabiltzaile (3 emakume eta 2 gizon) 2021ean; 2020: 3.355 €-ko aurrekontua eta 2 emakume artatu; 2019: 2.750 €, erabiltzaile ez; 2018: 3.052,50 €, 2 emakume.

▪ **Gasteizko Udalak** ez du berariazko zerbitzurik, zerbitzu bakoitzetik (Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak, Gizarteratze Zerbitzua, Haur eta Familia Zerbitzua) egiten diren ekintzak baizik. Ekintza horietan, etxebizitza bilatzeko laguntza edo informazioa, orientazioa, bitartekaritza... neurriak hartzen dira.

Azkenik, **Gipuzkoako Foru Aldundiak** adierazi du akonpainamendu espezializatuko programatik informazioko, orientazioko eta bitartekaritzako jarduketak egiten direla maizterren eta errentatzaileen artean, nahiz eta ez den berariaz horretarako zerbitzua.

b) Bitartekotza- eta aholkularitza-zerbitzuak sustatzea, helburu hauekin:

- babes publikoko etxebizitzak eskuratzen dituzten pertsonen beren eskubide eta betebeharren berri ematea;
- etxebizitza baten jabeek eta maizterrek beren eskubide edo betebeharrei buruz dituzten zalantzak argitzea;
- erkidego bateko bizilagunen artean edo jabe eta maizterren artean bitartekari aritzea, gatazkak konpontzeko.

Ertaina

Alokabidek, Eusko Jaurlaritzaren mendeko Euskadiko etxebizitza babestuak alokatzeko sozietate publikoak, alokairuko etxebizitzaren parke publikoa kudeatzen du. Alokabidek bitartekaritza, aholkularitza eta laguntza sozialeko zerbitzua du, alokairuko parke publikoaren kudeaketan ezinbestekotzat jotzen dena. Gainera, zerbitzua indartu egin da bitartekaritza kulturalen berariaz kualifikatutako langileekin.

Adierazleak: 15.611 etxebizitza, Alokabidek kudeatuak (2021).

Udal mailan, honako hau egiaztatu da:

▪ **Bilboko Udalean**, babesik gabe edo babesik gabe egoteko arriskuan dauden pertsona helduentzako gizarte-hezkuntzako esku-hartze programak (PISECA) aktibo jarraitzen du, eta, kasu askotan, informazioa, laguntza eta auzo-bitartekaritza eskaintzen ditu, etxebizitza galtzea saihesteko.

▪ IRUNVI Irun S.A.U.-ko **Etxebizitza Sozietate Publikoak** informazioa eskaintzen die babes publikoko etxebizitzak eskuratzen dituzten pertsonen jabetza-, auzo- eta/edo errentamendu-eskubide eta betebeharrei buruz.

▪ **Laudioko Udalak**, bere aldetik, unean-unean esku hartzen du auzoetako gatazketan bitartekari lanak eginez.

Adierazleak: 4 kasu 2018-2021 aldian.

▪ **Portugaleten**, Zero Meridianoaren Bitartekaritza Zerbitzuak, Alkatetzak kudeatua, espazio hori erraztu nahi du, aurrez aurre dauden alderdiak akordioetara irits daitezzen, eta inplikaturako alderdiak ahalduz dituzten konpontzeko Estrategian parte har dezaten, herritarrek gatazkak elkarriketaren bidez konpontzen ikas dezaten.

Adierazleak: 135 kasu (68 emakume eta 67 gizon), 89.540 euroko aurrekontuarekin. Kasuen % 80 inguru ados daude azkenean.

- **Gasteizko Udalak** bitartekari-lanak egiten ditu, kasuistika zehatzetan, bazterketa-egoeran dauden pertsonak, udal-etxebizitza edo -baliabideetan bizi direnak, gizarte- eta komunitate-sarean sartzeko, eta Alokabiderek koordinazioa bultzatzen du, kasu konplexuetan aholkularitza, orientazioa eta esku-hartzea batera lantzeko.

Azkenik, **Gipuzkoako Foru Aldundiak** adierazi du akonpainamendu espezializatuko programak tarteko direla bizilagunen arteko gatazketan, nahiz eta ez den berariaz horretarako zerbitzua.

c) Etxebizitza Zerbitzuek egiten dituzten aurreneurritzko balorazio eta esku-hartze sozialeko zerbitzuak indartzea, bai toki mailan, bai autonomia mailan, kontratu bidezko betebeharrak betetzeko laguntza eska dezaketen etxebizitzaren adjudikaziodunei dagokienez.

Ertaina

Maila autonomikoan, aurreko puntuan aipaturiko Alokabide sozietate publikoaren akonpainamendu zerbitzuak, prebentzio balorazioko eta esku-hartze sozialeko jarduketara mota hauek egiten ditu etxebizitzaren adjudikaziodunentzat.

Tokian-tokian, **Santurtziko Udalak** gizarte- eta hezkuntza-bitartekaritza eta -laguntza zerbitzua jarri du martxan 2021ean, udal-titulartasuneko etxebizitzaren errentariei laguntzeko, alokairu-kontratuak betetzeari dagozkion kontuei erantzuteko.
Adierazleak: 12.000 euro (2021).

d) Etxegabetzei aurrea hartzeko berariazko plana prestatzea, bai jabetzan dauden etxebizitzena, bai alokairuko etxebizitzena, sustapen publikokoak edo jabetza pribatukoak.

Handia

Etxegabetzei aurrea hartzeko protokolo, prozedura berezi, udal zerbitzu eta bulego berariazkoak identifikatu dira, bai Eusko Jaurlaritzak bai udalek garatuak.

Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak jakinarazi du barne-jarduketako protokolo bat dagoela, Eudelekin batera, Alokabidek kudeatzen duen errentamendu-erregimeneko babes publikoko etxebizitzaren parkeari dagokionez edozein merkaturatze-mota saihesteko. Udalaren gizarte zerbitzuek etxetik kaleratzea ekar lezakeen arazoren bat atzematen dutenean aktibatzen da protokoloa, eta espedientea epaitegietara eraman aurretik. Etxebizitza pribatuei dagokienez, 2019ko otsailaren 29an (EHAA, 2019ko maiatzaren 3koa), Eusko Jaurlaritzak, EUDELEk eta Botere Judizialaren Kontseiluak lankidetzahitzarmen bat sinatu zuten. Hitzarmen horren helburua da jardun-protokolo bat ezartzea, kasuan kasuko ebazpen judizialean etxebizitza bat saltzera behartzen duten prozedura guztietan, egoera sozial berezi hori hautemateko arazoak edozein direla ere.

Udal mailan, honako hau azpimarratu behar da:

- **Bilboko Udalaren** etxegabetzeen aurkako Prebentzio Zerbitzuak, Gizarte Ekintza Saila udal etxebizitzekin garatzen duenak, jardunean segitzen du. Zerbitzu honen bidez, herritarren eskura dauden baliabide publikoak mobilizatzen dira, eta neurri osagarriak hartzen dira premia-egoerei erantzuteko: orientazio juridikoa, gizarte-laguntzak eskuratzea, etxebizitza bat eskuratzea edo gizarte-etxebizitza bat esleitzea.
- **Llodioko Udalean** badago Udalak utzarazpen kasuetan esku-hartzeko protokoloa, 2018-2021 aldia baino lehen.
- **Portugaleteko Udalak** 3 esku-hartze ildo ditu (kaleratze egoerarako orientazio eta bitartekaritza zerbitzua, larrialdi sozialeko laguntza ekonomikoak eta jaurtiketa egoerarako orientazio zerbitzuak), eta horiek guztiek batera etxegabetzei aurrea hartzeko berariazko plana osatzen dute.

- **Gasteizen** Etxegabeteak Prebenitzeko Udala dago, figura profesionalen esku-hartzea orientatzeko prozedurarekin eta dibulgazio-liburuxka batekin batera (Udalak Gasteizen kaleratze eta kaleratzeen aurrean duen jardura eta etxegabeteak jakinarazteko prozesua). 2021eko irailean jarri zen abian MIKASA proiektua, non prebentzioaren eta hezkuntzaren arloan familiekin eta pertsonekin lan egiten baita etxebizitza galtzea saihesteko. Etxegabete-egoeretan erakundeen arteko koordinazio-prozedura bat dago (txosten zaurgarriak). **Adierazleak:** Udala laguntzen aurrekontua AMU etxegabeteak: 47.826 € 2018; 8.379 € 2020; turismo-ostatuetao laguntzak: 39.157 € (2020). Ikasa 100.000 €(2021-2022 urtea). 2018: 42 familia AMU etxetik botatzea eta 83 familia etxetik botatzeko jakinarazpenarekin . 2019: 25 AMU familia etxetik botatzea eta 79 familia etxetik botatzeko jakinarazpenarekin 2020: 9 AMU familia etxetik botatzea (ez dira sartzen ostatu turistikoak ordaintzeko laguntzak) eta 61 familia etxetik botatzeko jakinarazpenarekin.

e) Eusko Jaurlaritzak eta/edo EAeko gainerako administrazioek garatutako familia-gainzorpetzeari laguntzeko zerbitzuak bultzatzea.

Txikia

Nabarmendu behar da **Familia-gainzorpetzeari Laguntzeko Zerbitzua**, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Departamentuari atxikia, honako hauek biltzen dituena:

- Hipoteka Bitartekotzaren Zerbitzua (zerbitzuaren ardatza),
- kontsumitzaileentzako aholkularitza-zerbitzua hipoteka-merkatuan (Kontsumobide - Kontsumoko Euskal Institutuaren bidez),
- alokairu babestuko etxebizitzak eskuratzea, bazterketa-arrisku larrian dagoen hipoteka-beteazpen baten ondorioz bizilekua galtzen duten pertsonak (Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailaren bidez).

Adierazleak: 130 etxebizitza esleitu zaizkie zuzenean kaleratze judizialak eragindako zaurgarritasun bereziko pertsona edo unitateei (2018: 10, 2019: 44, 2020: 34 eta 2021: 42).

Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailak adierazi duenez, 2019an bitartekaritza-zerbitzua sortzeko aukera aztertu zen, oinarritzko gizarte-zerbitzuekin lankidetzan arituz errentariei dagokienez. Hala ere, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Sailak bitartekaritzarekin lotutako proiektu baten berri eman zuen, eta proiektu horrek mota horretako prozedurak ere jasoko zituen. Beraz, jardura hori baztertutzat jotzen da.

f) Diru-sarrerak bermatzeko eta/edo etxebizitza eskuratzeko prestazio ekonomikoetarako buruzko egungo araudia berrikustea, hauek bermatzeko:

Ertaina

- etxebizitza autonomo bat eskuratzeko laguntza ekonomikoaren behar guztiak betetzea;
- etxebizitza arruntetan autonomoki mantentzeko adinako laguntza ekonomikoa.

2020. urtean, **Eusko Jaurlaritzako Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailak** aldatu egin du babes ofizialeko etxebizitzak esleitzeko araudia. Horretarako, 210/2019 Dekretua onartu du, etxebizitzaren arloko erregelamenduzko xedapenak aldatzen dituena. Dekretu horren arabera, etxebizitza utzarzteak eragindako zaurgarritasun bereziko pertsonak zuzenean esleitzeko neurrien onuradun izango dira. Gainera, 2020ko eta 2021eko ekitaldietan laguntza ekonomiko berri bat sortu da, premia bereziko taldeei zuzendua, besteak beste, etxerik gabeko pertsonetara, errentan, azpierrean, logelen alokairuan edo ostatuan etxebizitza bat eskuratu edo mantentzeko.

Adierazleak: 2020an, etxerik gabeko pertsonen 239 eskaera aurkeztu dira eta 170ren aldeko ebazpena eman da; 2021ean 213 aurkeztu dira eta 109 aldekoak izan dira. Laguntzaren gehieneko zenbatekoa 3.000 eurokoa izan da pertsona bakoitzeko, eta aurrekontua, guztira, 762.500 eurokoa. 2020an, 1.134 familiak jaso dute Etxebizitzarako Prestazio Ekonomikoa (EPE), eta Etxebizitzako Gastuak Osatzeko Prestazioa (EKP) 32.736 hartzaileira iritsi da.

2019an, Gaztelagun programa jarri da martxan, 23 eta 35 urte bitarteko gazteen emantzipazioa bultzatzeko. Horretarako, zuzeneko laguntzak ematen dira alokairuko errentaren zati bat ordaintzeko. Laguntzak hiru urte³⁷ iraunen du gehienez.

Gainera, **Eusko Jaurlearitako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak** bultzatuta, 2018an Gizarte Larrialdietarako Laguntzen (GLL) erregulazio berria onartu zen, ekainaren 5eko 85/2018 Dekretua, GLLei buruzko Dekretua bigarren aldiz aldatzen duena, Euskadiko Toki Erakundearen Legearen Zortzigarren Xedapen Iragankorra betetzeko.

GLLak alde batera utzita, eta foru-mailan, **Gipuzkoako Foru Aldundiak** nabarmentzen du gizarteratzeko laguntza ekonomikoa dagoela, diru-sarrerarik ez duten, beste prestazio ekonomikorik jasotzeko eskubiderik ez duten eta Gipuzkoako Foru Aldundiarekin hitzartutako baliabide batean gizarteratzeko eta laguntza espezializatua emateko prozesuan parte hartzen duten pertsonen laguntza ekonomikoa ematen diona. **Adierazleak:** 218 onuradun, 2021eko abenduaren 31n; horietatik % 22 emakumeak dira; urteko gastua 1.603.000 eurokoa da. Halaber, **Bizkaiko Foru Aldundiak** gizarteratzeko laguntza bereziak ditu. Laguntza horien helburua oinarritzko beharrezko beharrezkoak diren (bizirik irauteko beharrezkoak direnak) eta gizarteratzeko eta/edo laneratzeko prozesuaren ondoriozko gastuak ordaintzea da. Araban, Foru Aldundiak behar egoerarako laguntza bereziak ditu, Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemari jasotako prestazioak osorik edo zati batean jaso ezin dituzten pertsonen zuzenduak, bizitzako oinarritzko beharrei erantzuteko beharrezko baliabide ekonomikorik ez izan arren.

Esparru horretan, halaber, tokiko hainbat laguntza-ildo daude, larrialdi-egoerei erantzuteko, eta horiek ere etxebizitza-gastuei lotutako behar ekonomikoak arintzera bideratzen dira. Bestalde, **Gasteizko Udalak** jakinarazi du GLL eta Udal Prestazioen programatik egoera horiek arintzen laguntzeko ekintzak egiten dituela, bai eta gizarte-beharrei erantzuten laguntzeko ekintzak ere, etxebizitza-gastuak barne. **Adierazleak:** 2020ko GLL gastua 4.603.739 €, 2.285 titularrekin. AMU gastua etxebizitza 2020: 161.452 €, 280 titularrekin. Maila zehatzagoari dagokionez, nabarmendu behar da **Donostiako Udalak** Udal Laguntzen araudia berrikusi duela, etxerik gabeko pertsonen gelak alokatzeko aukera emateko, eta partida ekonomiko berezi bat prestatu duela COVID-19 atzeratzeetan logela bat edo egoitza-aukera bat aurkitu eta ohiko prestazioak jaso ezin dituzten pertsonentzat. **Adierazleak:** 100.000 euroko aurrekontua eta 29 pertsona 2020an.

Azkenik, **COVID-19 krisiaren eragin sozioekonomikoari aurre egiteko**, hiru jarduerari-ildo nagusi aktibatuta dira:

- Gizarte-larrialdietarako laguntzen (GLL) eta gizarte-larrialdietarako udal laguntzen (2020 eta 2021) aurrekontuko kontu-sailak handitzea. Horrez gain, prestazio jakin batzuk eskuratzeko epeak tramitatu, justifikatu eta arintzeko baldintzak eta prozedura malgutzea.
- Azken Sarea Indartzen programa, Eusko Jaurlearitaren Inor Atzean Utzi Gabe Fondoaren³⁸ esparruan oinarritzko beharrezkoak betetzeko oraindik aktibo dagoen programa. DBE, EPO edo GLL eskuratzeko baldintzak betetzen ez dituzten, inolako diru-sarrerarik ez duten eta COVID-19ak euren egoera ekonomikoa larriagotu egin duen pertsonentzat da (hirugarren baldintzatik kanpo geratzen dira babeslekuetan bizi diren etxerik gabeko pertsonak, baldin eta modu egonkorrean gizarteratze-prozesuan dauden erakunde batekin badaude).
- Etxebizitzaren esparruan, honako babes-mekanismo hauek aktibatzea: alokairuaren ordainketa eta komunitate-gastuak aldi baterako salbuestea ahultasun-egoeran dauden alokairu publikoko parke publikoko errentariei, eta ohiz kanpoko laguntza-programa berria, genero-indarkeriaren biktimen direnei, beren ohiko etxebizitza utzarazten zaien pertsonen, etxerik gabe daudenei eta bereziki zaugarriak diren beste pertsona batzuei berehalako egoitza-irtenbidea emateko. Era berean, babes publikoko edo antzeko etxebizitza bat esleitzeko ezohiko prozeduran kaleratze judiziala duten kalteberatasun bereziko errentariak sartzeko, eta, azkenik, Gaztelagun programaren onuradunentzako ezohiko laguntzak, laguntza osagarriak eta aldi baterakoak onartzea, baldin eta "kalteberatasun ekonomikoko" egoeran badaude.

³⁷ Gaztelagun programa aldatu eta zabaldu egin da, 2022ko apirilaren Aginduaren bidez.

³⁸ Kapitulu honen amaieran, Inor Atzean Utzi Gabe Funtsaren programaren oinarritzko ezaugarriak zehazten dira.

<p>g) Alokairu sozialeko parke publikoa handitzea, bereziki Bizigune edo ASAP bezalako etxebizitza hutsak aktibatzeneko programak indartuz.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Estrategia indarrean egon den bitartean, aurrerapen batzuk egin dira alokairu sozialeko parke publikoaren garapenean:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ EAEko alokairuko etxebizitzaren parke publikoak 25.823 etxebizitza³⁹ ditu. Alokairu sozialeko etxebizitza parke publikoa % 5,08 handitu da. ▪ 59.792 familia-unitate alta emanda daude Etxebizitza/Etxebide Eskatzaileen Erregistroan, alokairuan inskribatutako pertsonen ehuneko handienak 9.000 eta 12.000 euro bitarteko diru-sarrerak ditu urtean. ▪ 2020an, ASAP programak 278 etxebizitza ditu EAEko merkatu librean. Bizigune programak 6.224 etxebizitza huts mobilizatu ditu alokairu babestuan jartzeko. ▪ 6.137 familiak dute etxebizitzarako eskubide subjektiboa EAEn. 	

<p>h) Herri mailan etxebizitza partekatuen programak abian jartzea eta erkidego mailan sustatzea, programan dauden etxebizitzaren kopurua gehituz eta egun ezarritako sarbiderako baldintzak berrikusiz.</p>	<p>Txikia</p>
<p>2022ko urtarrilean, Eusko Jaurlaritzak 140 etxebizitza eman zizkien hirugarren sektoreko beste administrazio edo erakunde batzuei, hainbat gizarte-programa garatzeko. Programa horien bidez, hainbat pertsonak etxebizitzak partekatzen dituzten zerbitzuak sortu ziren. Horietatik, 110ek Housing First-en programak etxegabetasun, gizarte-bazterketa eta bizitegi-bazterketa saihesteko. Nolanahi ere, Eusko Jaurlaritzak baloratu du, oro har, etxebizitza partekatuen programa jaitzi egin dela. Adierazleak: 22 etxebizitza 2018an, 29 2019an, 26 2020an eta 28 2021ean.</p> <p>Aipatzekoa da 2019an Gaztelagun programari ekin zitzaioela. Programa horren alderdi bat gazteen emantzipazioa sustatzen saiatzen da, etxebizitza partekatuen erabiliz. Adierazleak: 2022an, etxebizitza partekatuetan 596 eskaera aktibo daude Gaztelagun programaren barruan.</p> <p>Udal mailan, azpimarratzekoa da Donostian Etxegintzak (Donostiako etxebizitzarako enpresa-erakunde publikoa) beste sarbide-baremo bat ezarri duela, eta bertan "etxebizitza partekatuen" erregimenean funtzionatzen duten etxebizitzaren kupoa sortzen dela. Nabarmentzekoa da, halaber, Bilboko Udal Etxebizitzek garatutako Gazte Solidarioentzako Udal Etxebizitzaren Programa. Programa hau graduondoko ikastaroetan matrikulatutako 35 urtetik beherako ikasleentzat da, eta 45 plaza eskaintzen ditu udal etxebizitzetan, alokairu partekatuan, 55 euroko prezio sinbolikoan. Horren ordainetan, Otxarkoaga eta Bilbo Zaharra auzoetako komunitate-proiektuetan eta talde ahulei laguntzeko proiektuetan parte hartzen dute ikasleek.</p>	

³⁹ 2018-2020 aldirako Etxebizitzaren Gida Planak planteatutako 22.000 etxebizitzaren helburuaren gainetik. Etxebizitza horietako 14.981 Eusko Jaurlaritzak kudeatzen ditu, Alokabide sozietate publikoaren bidez, bai eta udal etxebizitza-sozietateei dagozkien ere, batez ere Bilbokoak eta Donostiakoak.

<p>i) Alta protokoloak diseinatu eta aplikatzea, erregimen itxian dauden zentro edo zerbitzuak (ospitaleak, espetxeak, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren ostatu duten zerbitzuak, adingabeak barneratzeko zentroak, etab.) uzten dituzten pertsonak irteteko unean, bizitzeko alternatiba zehatz bat dutela bermatzeko</p>	<p>Txikia</p>
<p>Eusko Jaurlaritzak Hirugarren Sektoroko beste administrazio edo erakunde batzuei lagatako 140 etxebizitzetatik 3 espetxetik atera diren pertsonen etxebizitza bat eskaintzera bideratuta daude.</p> <p>Udal mailan, nabarmentzekoa da Bilboko Udalak, Bizkaiko Foru Aldundiarekin lankidetzan, jardunean duela etxerik gabeko pertsonak ospitaleko altan edukitzeko zerbitzua. Bestalde, Gasteizko Udalak hainbat jardura egin ditu, nahiz eta kasu horietan protokolo edo prozedura espezifikorik ez egon. Hala, bada, akordio instituzional bat egin du Adin Txikikoaren Arloarekin, GOFEn tutoretza iraungitzeagatik bakarrik dauden gazteak hartzeko, bai eta Zaballako talde psikosozialetik Gizarte Larrialdietako Udal Zerbitzura bideratzeko ere.</p>	

<p>j) Esku-hartze azkarreko zerbitzuak garatzea, kalean edo espazio publikoetan gaua pasatuz identifikatzen diren eta alde zuzenetik etxerik gabe egon diren pertsona guztiak baliabide egokietara bideratzeko.</p>	<p>Handia</p>
<p>Horri dagokionez, Arartekoaren azken jarraipen-txostena (2022) ⁴⁰ aipatu behar da: “gizarte-zerbitzuetarako sarbide arrunta eta presakoa hobetu egin da, sistemako baliabideak baloratu, diagnostikatu, orientatu eta eskuratzeko itxaron-denborak hobetu dira; hiru lurraldeetan gizarte-larrialdietarako koordinazio-zerbitzua zabaldu da gizarte-larrialdietarako udal-zerbitzuekin, edo haietan oinarrituta; zenbait tokitan esku hartzeko hitzarmenak eta protokoloak formalizatu dira”.</p> <p>Zehazkiago, Bilboko Udalak kalean esku hartzeko taldearen lana nabarmentzen du. Talde hori Bizitegi elkarteak kudeatzen du, eta gizarte eta hezkuntza arloko esku-hartzea egiten du udalerrian gaua ematen duten etxerik gabeko pertsonekin.</p> <p>Donostiako Udalean GLUZk eta kaleko hezitzaileek atzemate eta esku-hartze azkarreko lana egiten dute, nahiz eta komenigarria litzatekeen beste erakunde batzuekin (epaitegiak, polizia, osasun zerbitzuak...) lankidetzan egitea. Nolanahi ere, egiaztatu da zailtasunak ez datozela identifikazio goiztiarretik, baizik eta egoera horiei aurre egiteko baliabideen eskuragarritasunetik.</p> <p>Adierazleak: 2018ko aurrekontua: 521.113,86 €, 2019: 529.052,26 €, 2020: 531.052,26 € eta 2021: 541.052,26 €</p> <p>Irungo Udaleko Harrera Unitateak unean bertan eskaintzen die informazioa, balorazioa, diagnostikoa eta orientazioa, bai eta udal-baliabideen eta gizarte-erakundeen kudeaketa ere, gaua kalean igaro eta beren borondatez sartzen diren pertsonen. Eskaintzako arretaren helburua da berehalako alternatibak eskaintzea eta esku-hartze sozialeko prozesuak abiaraztea, haien bizi-baldintzak hobetzeko. Osakidetzarekin eta Udaltzaingoarekin lankidetzan aritzen da. Azken honek egoera horiek hautematen ditu eta jarduketara parteak bidaltzen ditu, kalean dauden pertsonengana hurbiltzen eta, beharrezkoa izanez gero, gizarte langileei in situ laguntzen die etxerik gabeko pertsona dagoen lekura.</p> <p>Laudioko Udalak ere parte hartzen du unean-unean, pertsona dagoen/gaua igarotzen duen tokira joanda, esku hartzeko protokoloan aurreikusitako udal-baliabideei buruzko informazioa emateko.</p> <p>Portugaleteko Udalak larrialdietarako Ostatu Zerbitzua du. Lau gizarte-langile ditu txandaka, 24 orduz, telefonoz eta aurrez aurre. Zerbitzu horrek unean uneko baliabide egokia bideratzen du eta hurrengo egunerako hitzordua hartzen du Gizarte Zerbitzuetan. Gizarte Zerbitzuen Departamentuak kudeatzen du zerbitzua, Udaltzaingoarekin, Ertzaintzarekin eta Gurutze Gorriarekin koordinatuta.</p> <p>Adierazleak: langileen kostua: 179.125 euro, 58 erabiltzaileekin (21 emakume eta 37 gizon).</p>	

⁴⁰ Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorraren bilakaera aztertzeke lana. Honela dio gomendioak: “Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betez”. 59 or.

Intentsitate Handiko Taldeak (Hurbil) eta **Gasteizko Udaleko** Gizarte Larrialdietako Udal Zerbitzuak (GLUZ) mota horretako esku-hartzeak egiten dituzte, azkar detektatu eta bideratu ahal izateko.
Adierazleak: Hurbil: 307.656 euroko aurrekontua 216 erabiltzailerekin (G:144/ E:72) 2018an; 316.153€ eta 233 pertsona (G:148/E:75) 2019an. SMUS zerbitzuaren aurrekontua 2019 eta 2021 artean: 962.000 €; 1.330 espediente 2018an, 974 2019an eta 913 2020an.

k) Familia-bitartekaritzako programak sustatzea, etxegabetasun egoeretan familia-unitateen haustura-egoerak saihesteko eta/edo, horrelakorik gertatuz gero, egoitza-bazterkeriarik ez eragiteko. **Ertaina**

Gogoratu behar da **Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak** hiru Lurralde Historikoetan garatzen duela Familia Bitartekaritzako Zerbitzua, eta, Gizarte Zerbitzuei buruzko 12/2008 Legearekin eta Gizarte Zerbitzuen zorroari buruzko 155/2015 Dekretuarekin bat etorritik, zerbitzu hori ematea dagokiola; hala ere, ez dira etxerik gabeko egoerak edo egoitza-bazterkeria prebenitzera berariaz bideratutako zerbitzuak.

Hurrengo taulan, lehenengo ardatz honetan jasotako jarraibideak laburtzen dira, bai eta horietako bakoitzari eman zaion garapen-maila ere: hamaika jarraibideetatik hiruk garapen-maila baxua dute, sei erdi-mailakoa, eta beste biek, berriz, garapen-maila handia. Beraz, **1. ardatzaren betetze-maila ertaina da**⁴¹.

9. taula. 1. ardatzaren jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Etxebizitzaren merkatuan sartzeko zailtasunak dituzten pertsonentzako informazio-, orientazio- eta bitartekaritza-zerbitzuak	Ertaina
b) Bitartekotza- eta aholkularitza-zerbitzuak	Ertaina
c) Balorazio prebentiboko eta esku-hartze sozialeko zerbitzuak Etxebizitza Zerbitzuetatik	Ertaina
d) Etxe-kaleratzeen prebentzioa eta esku-hartzea	Handia
e) Familiaren gainzorpetzeari laguntzeko zerbitzuak	Txikia
f) Diru-sarrerak bermatzeko eta/edo etxebizitza eskuratzeko prestazio ekonomikoak	Ertaina
g) Alokairu sozialeko parke publikoa handitzea	Ertaina
h) Etxebizitza partekatuen programak	Txikia
i) Alta protokoloak diseinatu eta aplikatzea	Txikia
j) Esku-hartze azkarreko zerbitzuak	Handia
k) Familia-bitartekaritzako programak	Ertaina
Garapen maila ertaina:	Ertaina

⁴¹ Izan ere, 1,9ra iritsi da 0tik 3ra bitarteko eskala batean, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten parekoa den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota batekoa, Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko nota batekoa eta Altua 2tik gorako batez besteko nota batekoa.

3.4. 2. ardatza. Etxebizitza oinarrizko ikuspegiaren garapena

Estrategiaren 2. ardatzaren helburua etxebizitzan oinarritutako ikuspegia garatzea da, eta etxebizitzaren oinarrizko elementuetako bat da, orientazio estrategikoa aldatzen baitu bizitegi-bazterkeriari aurrea hartzeko eta hari ekiteko politikak kontzeptualizatu, diseinatu eta garatzeko moduan.

Ildo horretatik, Estrategiaren abiapuntua da etxegabetasuna etxebizitza bat eskuratzeko ezintasunaren ondorioz gertatzen den egoera bat dela onartzea, eta etxebizitza eskuratzeko politiken bidez egituratzen dela —askotan egoera horien jatorrian dauden banakako arazoei arreta jarritz—, funtsean, Etxebizitza Zerbitzuek bultzatuta, eta ez soilik Gizarte Zerbitzuek bultzatuta. Ikuspegi horretan, larrialdiko edo aldi baterako baliabideak ez dira zerbitzu-mapatik desagertzen, nahiz eta nabarmen galtzen duten ohiko zentralitatea, eta bigarren mailako garrantzia duen sare bihurtzen dira, oso egoera berezietara edo etxebizitza-sistamarako sarbide izatera bideratuta.

Ikuspegi horretatik abiatuta, Estrategiaren 2. ardatzak 8 jarraibide ditu. Hona hemen horietako bakoitzean garatutako jarduerak eta haien betetze-maila:

<p>a) Etxebizitza bat legez okupatzeko edo etxebizitzako prestazio ekonomikoa jasotzeko eskubide subjektiboa arautzen duen dekretua onartzea.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Etxebizitza baten legezko okupazioa edo etxebizitzaren prestazio ekonomikoa eskuratzeko Eskubide Subjektiboa arautzen duen dekretua egiteko prozesuaren fase aurreratuan dago.</p> <p>Era berean, jarraibide honen esparruan aurrerapen gisa aipa daiteke hutsik dagoen etxebizitzari buruzko ekainaren 8ko 149/2021 Dekretua eta etxebizitzaren funtzio soziala betetzeko neurriak onartzea.</p>	

<p>b) Autonomia Erkidegoko Administrazioaren eta udalen arteko hitzarmenak sina ditzaten bultzatzea, behar duten gizarte-sektoreetarako zuzkidura-bizitokien udalez gaindiko sare bat eratuz joateko.</p>	<p>Txikia</p>
<p>2021era, EAEn 1.600 zuzkidura-bizitoki gora daude martxan, batez ere gazteei zuzendutako baliabideak badira ere.</p> <p>Gainera, aurrez esan bezala, babes ofizialeko etxebizitzak esleitzeko araudia aldatu egin da 2020an, eta lehentasuna eman zaie etxebizitzarako eskubide subjektiboa aitortuta duten pertsoneri edo bizikidetzak-unitateei (210/2019 Dekretua, etxebizitzaren arloko erregelamenduzko xedapenak aldatzen dituena; dekretu horretan, etxe gabetzeak jotako pertsona zaurgarriak zuzenean esleitzeko neurrien onuradun gisa sartzen dira).</p> <p>Hala ere, zenbait udalek egiaztatu dute Gobernuak atzerapena izan duela etxebizitza salbuespenez esleitzeko eskabideen erantzunean; izan ere, eskaera horiek Bazterkeriaren Balorazio Txostena erantsi behar dute.</p>	

<p>c) Gizarte-zerbitzuetako udal-sailen eta etxebizitza-sailen artean lankidetzahitzarmenak egitea, egoitza-bazterkeriako egoeran dauden pertsoneri etxebizitzak emateko, bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako tutoretzapeko etxebizitzazerbitzuaren hornidura nahikoa izan dadin (1.9.2).</p>	<p>Ertaina</p>
<p>2022ko urtarrilean, Eusko Jaurlaritzak 140 etxebizitza eman zizkien hirugarren sektoreko eta beste administrazio edo erakunde batzuei, hainbat gizarte-programa garatzeko. Programa horien bidez, hainbat pertsonak etxebizitzak partekatzen dituzten zerbitzuak sortu ziren.</p> <p>Hiru hiriburuei dagokienez, nabarmentzekoa da:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilboko Udaleko Gizarte Ekintza Sailak Udal Etxebizitzak Erakunde Autonomoaren 25 etxebizitza ditu, bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako etxebizitza babestuen 1.9.1 eta 1.9.2 programak garatzeko. Adierazleak: 25 etxebizitza (2021). ▪ 2021ean, Donostiako Udalak bete zuen mapan Donostiarako ezarritako plaza kopuruaren helburua (21 plaza), 7 etxebizitza baititu zerbitzu horretarako (1.9.2). Etxebizitza guztiak Donostiako Etxegintza Etxebizitza Enpresa Erakunde Publikoak ematen ditu. Adierazleak: 7 etxebizitza, 21 plazarekin. Aurrekontua: 26.904,13 € (2019), 57.476,74 € (2020), 65.581,70 € (2021). ▪ Gasteizko Udalak hitzarmenak sinatu ditu Ogasun sailarekin eta Zabalgunee 21ekin, etxebizitzak hornitu eta zaharberritzeko, larrialdi-egoeran dauden pertsonentzako harrera-etxeen sarea zabaltzeko. 2019an, Etxebizitza proiektu pilotua aktibatu zen. Proiektu horren helburua Gasteizko Udaleko Gizarte Zerbitzuetako profesionalei laguntza ematea izan da, egoera ahulean eta egoitzatik kanpo dauden pertsona/familiei etxebizitza bilatzeko prozesuetan. 	

<p>d) EAEko Gizarte Zerbitzuetako eskualde guztietan EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapan bazterketa arriskuan dauden pertsonentzako etxebizitza babestuetarako aurreikusitako zuzkidurak garatzea (1.9.2).</p>	<p>Handia</p>
<p>Irungo Udalak etxebizitza bat ekipatu zuen 2018an, 4 plazarako, tutoretzapeko etxebizitza bat abian jartzeko. 2021. urtean beste 2 etxebizitza erreserbatu dira, beste 4 plaza gehiago. Gaur egun, etxebizitza horien diseinua eta erregulazioa garatzeko azterketa amaitzen ari dira. Adierazleak: bikoiztu egin dira 2018an 4 plaza izatetik 2021ean 8 izatera; 2021ean, 50.000 euroko aurrekontua.</p> <p>Portugaleteko Udalak babespeko udal etxebizitza bat du, bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzat, Gizarte Zerbitzuen Departamentuak kudeatua. Adierazleak: 8.880 euroko aurrekontua, 5 erabiltzaile (2 emakume eta 3 gizon).</p> <p>Sestaoko Udalak etxerik gabeko pertsonentzako ostatu zerbitzuak eskaintzen ditu, gizarte izaerako aldizkako laguntza ekonomikoak arautzen dituen udal ordenantzan aurreikusitako laguntza ekonomikoen bidez. Interesdunak Oinarrizko Gizarte Zerbitzuetara jotzen duen egun berean kudeatzen da ostatu zerbitzu horietarako sarbidea. Adierazleak: 20.636 euroko aurrekontua eta 22 erabiltzaile (2018), 17.702,62 € eta 10 erabiltzaile (2019), 45.216 € eta 11 erabiltzaile (9 emakume, 2 gizon) (2020) eta 26.721 € eta 7 erabiltzaile (5 gizon eta 2 emakume) (2021).</p> <p>Gasteizko Udalak adierazi du gaur egun plazen estaldura betetzen dela, kartera-mapan diseinatuta dagoen heinean.</p> <p>Gainera, eskumenari dagokionez foru-baliabideei ez badagokie ere, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiek ere abian jarri dituzte jarraibide hori betetzeko programak. Hala, Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Saila 'Habitat Bizkaia' izeneko programa garatzen ari da, 'Housing First'-en metodologian oinarrituta. Programa hori 'etxegabetasun' egoeran urteak daramatzaten eta patologia erantsi larriak dituzten pertsonentzat da, eta horrek zaildu egiten die beste egoitza-zerbitzu</p>	

batzuetan sartzea edo egotea. Hasierako epe pilotua igaro ondoren, eta haren ebaluazioak⁴² hala gomendatu zuenez, departamentu horretako sareko 2.2.3 eguneko zerbitzu espezializatuen birmoldaketa aprobetxatu da, eta dinamikaren barruan Habitat Bizkaia programaren prestazioak sartu dira. Adierazleak: 2018/2021 aldian gauzatuak aurrekontua: 948.078,79 €. Arreta emandako pertsonen batez bestekoa, urteko: 18:25

Bestalde, Gipuzkoako Foru Aldundiaren Habitat programak 9 plaza ditu etxerik gabeko pertsonentzat, eta plaza gehienak banakako apartamentuetan daude. 2021 adierazleak: 282.207 euroko aurrekontua, 9 plaza; horietatik % 44 emakumeak dira.

Gogoratu behar da, 2022ko urtarrilean, Eusko Jaurlaritzak babes publikoko 4 etxebizitza laga zizkiola Gipuzkoako Foru Aldundiari, Housing First programa bat garatzeko; 22 etxebizitza Hirugarren Sektoreko elkarteei, etxerik gabeko pertsonen edo elkarbizitza-unitateen laguntzari lotuak, eta 110 etxebizitza Hirugarren Sektoreko beste administrazio edo erakunde batzuei lagatakoak. Horietatik 105 Housing First edo etxegabetasuna artatzeko programetara bideratu dira.

Azkenik, **Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioak** gizarte-larrialdiko harrerapisuen aurrerapen egokia erakusten du (1.9.1.1.) eta etxebizitza babestuak bazterkeria-arriskuan dauden pertsonentzat (1.9.2.), plaza kopurua nabarmen handitu baita (508⁴³). 2012an, 413 plaza zeuden EAEn, eta 921 plaza 2019an⁴⁴ lortu ziren, ezarritako aurreikuspenen gainetik.

e) EAEko Gizarte Zerbitzuen sektore guztietan Gizarte Zerbitzuen Mapan aurreikusitako zuzkidurak garatzea, gizarteratu ahal izateko laguntzak dituzten etxebizitzetarako, bazterketa egoeran dauden pertsonentzako egoitza-zentroen esparruan (2.4.5).

Ertaina

Arlo horretan eskumena duten hiru foru-aldundiek jarduera zehatzak jarri dituzte abian, hiru kasuetan zerbitzu-sarea berrantolatzeari eta egokitzeari lotuta:

- **Arabako Foru Aldundiak** jakinarazi du, 2021ean Besarkada Etxea harrera-etxea egokitzeaz gain, egoera kronifikatua dauden pertsonentzako egoitza-zentro bihurtuz, askatasunik gabeko pertsonentzako laguntzak dituzten etxebizitzak egoitza-zerbitzuetara egokitzen direla (4 etxebizitza), eta guztira 19 egoitza-plaza daudela. **Adierazleak:** aurrekontu burutua, 536.102,85 €(2018), 566.092,248 € (2019), 590.156,89 € (2020) eta 629.717,41 €(2021eko aurreikuspena). 113 lanpostu (2018), 116 gizon (2019), 92 gizon (2020) eta 102 gizon (2021).

2020an, Covid-19ak eragindako **pandemiaren** ondorioz, Foru Aldundiak 4 etxebizitza gaitu ditu aldi baterako, elkarbizitza-arazo larriak zituzten eta beste udal- edo foru-zerbitzu batzuetan sartu behar izan zuten pertsonentzat. Era berean, Aguraingo Udalarekin batera, etxerik gabeko sasoiak langileentzako aterpetxea prestatu da. Azkenik, espetxeko atal irekia itxi zenean kontrol telematikoaren bidez hirugarren mailan sailkatu daitezkeen pertsonei harrera egitea baimendu da.

- **Bizkaiko Foru Aldundiak**, bestalde, jakinarazi du, pertsonarengan zentratutako plangintza- eta arreta-printzipioari dagokionez, eta Bizkaiko Lurralde Batzordeak 2016ko apirilaren 29an egindako bileran zehaztutako sektorializazio-irizpideei jarraiki (2.4.5), gizarte-arreta espezializatuari lotutako zerbitzu- eta baliabide-sarea birmoldatzen ari dela (2.4.5.). **Adierazleak (2.4.5 zentroak):** 2.4.5 egoitza-zentroetako plaza-kopurua 2021eko abenduaren 31n: 88 egoitza-plaza eta 399 egoitza-plaza, eguneko arreta-zerbitzuekin konbinatuta. Urtean 85 pertsona artatu dira batez beste (plaza konbinatuetan artatutako pertsonak 2.2.3 zerbitzuei dagokien atalean kontatzen dira). 2018/2021 aldian gauzatuak 2.4.5. zentroetako egoitza-plazei dagokien aurrekontua hau da: 15.761.877,20 €.

⁴² *Enplegu, Gizarte Inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Saila, 2018ko "Habitat Bizkaia" Programaren Ebaluazioa.* Gizarte Inklusioa Bilduma 6, Bilbao, Bizkaiko Foru Aldundia, 2020, 166 or.

⁴³ Ohartarazi behar da batera irakurri behar direla Harrera-etxebizitzak (1.9.1.) eta Bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako tutoretzapeko etxebizitzak (1.9.2); izan ere, 2011n ez bezala, egun, lehenengoaren beharrezko batzuk bigarrenarekin asetzen baitira.

⁴⁴ Bizkaiaren kasuan, eguneko arreta-zerbitzuek etxebizitza eskuratzeko egiten dituzten laguntza teknikoko prestazioak sartzen dira (277).

Pandemian zehar, larrialdiko harrera-zentro bat ireki zen, hogeit lau lagunentzako arreta-ahalmenarekin, eta itundutako zerbitzuetako plazak gehitu ziren.

- **Gipuzkoako Foru Aldundiak** jakinarazi du gizarteratzeko ostatu izateko 378 plaza daudela guztira. Hirurteko horren igoera 37 plazakoa izan da. 2021 adierazleak: 378 plaza; horietatik % 31 emakumeentzako dira.

Pandemiaren ondoriozko beharrei erantzunez, isolamendua behar zuten bazterketa larriko pertsoneri laguntzeko aparteko gizarte-baliabide bat aktibatu zen.

Gogoan izan behar da **Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren ebaluazioak** aurrerapauso batzuk eman dituela bazterketa egoitzen (2.4.5.), gastua eta plazak nabarmen handituta (207), EAEn zeuden 832 plazetatik 2019an⁴⁵ dauden 1.039 plazetara. Hala ere, gastua hiru lurraldeetan aurreikusitakoa baino txikiagoa da, eta plazak Araban aurreikusitakoa baino txikiagoak dira, eta pixka bat Gipuzkoan.

f) **Gizarteratze-ibilbide bat egin ezin duten edo horretarako konpromisoa hartu nahi ez duten eta/edo arazoaz jabetzen ez diren, gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako Zorroaren Dekretuan aurreikusitako bigarren mailako laguntzako ostatu-baliabideak eskura jartzea.**

Ertaina

Bizkaiko Foru Aldundiaren kasuan, gizarteratzearen arloko foru zerbitzu eta zentro guztietara iristeko, 185/2015 Dekretuan ezarritako berariazko baldintza malgutu da, egoeraren kontzientziari eta hura aldatzeko motibazioari buruzkoa, hau da, pertsonak bigarren mailako arretako gizarte-zerbitzuen laguntza eta esku-hartzea eskatu eta onartzeko duen gaitasuna. Aldaketa hori Bizkaiko Foru Aldundiaren maiatzaren 21eko 59/2019 Foru Dekretuan gauzatu da, gizarteratzearen arloan esku-hartze espezializatuaren prozedura arautzen duena.

Gogoratu behar da, 2019. urteko Estrategiaren jarraipen-txostenean jasota dagoenez, **Arabako Foru Aldundia** lanean ari zela zerbitzuetan artatutako pertsonen banakako planak berrikusteko, pertsonarengan oinarritutako bizi-kalitatearen eta arretaren eredutik abiatuta. Era berean, **Gipuzkoako Foru Aldundia** gizarteratze-baliabideetara iristeko dekretua berrikusten eta egokitzen ari zen, gizarteratzeko ibilbide bat egiteko konpromisoa hartu ezin duten edo hartu nahi duten eta/edo arazoaz eta motibazioaz jabetzen ez diren pertsoneri bigarren mailako arretako ostatu-baliabideetarako sarbidea aldatzeko aukera zabaltzeko.

⁴⁵ Bizkaiaren kasuan, ZLPE, GLB edo beste laguntza ekonomiko batzuen bidez hornitutako plazak (260) sartzen dira.

<p>g) Gizarte-bazterketa ertain eta larrian dauden pertsoneri lehen mailako arretako (1.3) gizarte-, hezkuntza- eta gizarte-arloko esku hartzeko zerbitzuaren zabaltzea.</p>	<p>Handia</p>
<p>Bilboko Udalak babesik gabeko egoeran edo arriskuan dauden pertsona helduekin eta haien familiarekin (PISECA⁴⁶) gizarte-, hezkuntza- eta komunitate-arloan esku hartzeko programa⁴⁷ nabarmentzen du., Programa horiek, kasu askotan, informazioa, akonpainamendua eta herritarren bitartekaritza ematen dituzte, etxebizitza galtzea saihesteko.</p> <p>Donostiako Udalak zenbait baliabide ditu, 1.3. fitxakoak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esku-hartze sozioedukatiboko eta psikosozialeko zerbitzua, bazterturik dauden pertsonentzat. Bazterturiko pertsonentzako tailer okupazionalen formatua duen programa da (2004tik). Gauzatutako aurrekontua: 239.432,57 € (2018), 237.744,19 € (2019), 236.900,00 € (2020) eta 236.900,00 € (2021). Erabiltzaileak: 2018: 39 emakume eta 56 gizon; 2019: 38 emakume eta 62 gizon; 2020: 27 emakume eta 59 gizon. - Intxaurrondoko akonpainamendu sozial esperimentalaren zerbitzua (2019tik). gauzatutako aurrekontua: 56.266,00 € (2019), 84.399,00 € (2020) eta 84.399,00 € (2021). Erabiltzaileak: 2019: 60 pertsona; 2020: 96 pertsona. - Gizarte eta hezkuntza arloko laguntza zerbitzua gizarteratzeko ostatu-baliabideetan (2019tik aurrera). Gauzatutako aurrekontua: 38.958,33 € (2019); 187.000,00 € (2020) eta 187.000,00 € (2021). Erabiltzaileak: 2019: 68 pertsona; 2020: 91 pertsona. - Kaleko hezkuntza zerbitzua. Adierazleak: gauzatutako aurrekontua: 48.613,86 € (2018), 56.552,26 € (2019), 56.552,26 € (2020) eta 56.552,26 € (2021). Erabiltzaileak: 2018: 11 emakume eta 77 gizon; 2019: 7 emakume eta 29 gizon; 2020: 7 emakume eta 23 gizon. <p>Irungo Udalak, bestalde, gizarte- eta hezkuntza-zerbitzuen programa bat du, etxebizitza bilatzeko egoera ahulean dauden pertsona / familientzat (kontratua hezitzaileen bidez zerbitzuak ematen dituen enpresa batekin). Adierazleak: 67.568 5€ (2018), 83.792,5 (2019) eta 82.090€ (2020) exekutututako aurrekontua, 73 erabiltzaileekin (2018), 101 (2019) eta 87 (2020).</p> <p>Portugaleteko Udalak jarduketa hori Gizarte Zerbitzuen Departamentuan garatzen du, Agintzari S. Koop. eta Edex Fundazioa.rekin koordinatuta. Adierazleak: 2020an 170.000 euroko aurrekontua eta 8 erabiltzaile (5 emakume eta 3 gizon).</p> <p>Azkenik, Gasteizko Udalak Gizarteratze Zerbitzuko Gizarteratze eta Laneratze Unitateko programa eta tailerretatik eta gizarte- eta hezkuntza- esku hartzeko programetatik garatzen diren ekintzak nabarmentzen ditu. Programa horietan gizarte-hezitzailea eta gizarte-integratzailea sartzen dira bazterkeria jasaten duten pertsonentzat.</p> <p>Orientazio gisa, gogoratu behar da Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioak adierazten duela, Gizarte, Hezkuntza eta Psikosoziologia arloko Esku Hartze Zerbitzuaren kasuan (1.3), oro har, hiru lurraldeetan oso egoera desberdinak zeudela, Bizkaian garapen handia zutenak.</p>	

⁴⁶ PISECA zerbitzuak erreferentziatzeko profesional baten laguntza-harremana eskaintzen du, pertsonaren etxean eta ingurunean baterako jarduerak garatzeko, norberaren posizionamendua hobetuz, aldaketak sustatuz eta hurbileko ingurunea hobetuz, eta komunikazioa eta harremana erraztuko duten pertsonaren trebetasunak garatuz, bai familia-eremuan, bai auzo-eremuan, bai komunitate-eremuan. Zerbitzuak informazioa eta aholkularitza eskaintzen ditu motibazio pertsonala areagotzeko, eskubide eta betebeharrak sozialki buruz, autonomia pertsonala sustatzeko, bizikidetzak hobetzeko eta laguntza-sareak sortzeko, eta gaitasun eta trebetasun sozialak eskuratu eta garatzeko. Gizarte- eta Hezkuntza- esku hartzeko Zerbitzuaren hartzzaileak arrisku eta/edo babesgabetasun egoeran dauden eta bazterketa-arriskuarekin lotuta egon daitezkeen pertsona helduak dira, eta udal gizarte-zerbitzuen erabiltzaileak. Zerbitzu horiek funtsezkotzat hartzen dira eta, beraz, Alokabidetik eta Udal Etxebizitzetatik etxebizitzari laguntzeko zerbitzuak areagotu behar direla balioetsi da.

⁴⁷ Gizarte- eta hezkuntza- arloko Esku Hartze programa bat da, inoren kargura ez dauden, etxetik ez duten eta egoera pertsonalean eta harreman-egoeran gabezia handiak dituzten gazte etorkinei zuzendua.

Gipuzkoak gastua sustatu du, baina Arabak nabarmen murriztu du 2016ko aurreikuspenarekiko. **Guztira, EAEko⁴⁸ estaldura bikoiztu egin da.**

h) Bizimodu Independenteari Laguntzeko zerbitzua (2.7.2.1) eta Familietan esku-hartze sozioedukatiboko eta psikosozialeko zerbitzua (2.7.3.1) gizarte-bazterkeria moderatu eta larriko egoeran dauden pertsonengana zabaltzea.	Txikia
<p>Bizkaiko Foru Aldundiak jakinarazi du foru-sareko eguneko zerbitzu espezializatuak birdefinitu dituela, Zorroari buruzko Dekretuaren 2.2.3 fitxa oinarri hartuta, bizitza independenteari laguntzeko zerbitzuak (2.7.2.1) eta familiekin gizartean, hezkuntzan eta/edo gizartean esku hartzeko zerbitzuak (2.7.3.1) gizarteratzeko baliabide gisa sartzeko.</p>	
<p>Gipuzkoako Foru Aldundiak, berriz, Akonpainamendu Espezializatuaren programa indartu du, gizarte-bazterkeria moderatu edo larrian dauden pertsoneri ere helarazteko. Adierazleak: 26,5 profesional eta 303 pertsona artatu ziren 2021ean; horietatik % 27 emakumeak ziren.</p>	
<p>Azkenik, Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioaren arabera, esku-hartze sozioedukatiboko eta psikosozialeko zerbitzuen aurrerapena ikusten da, hiru lurraldeetan erabiltzaile gehiago daude, eta, Gipuzkoan izan ezik, estaldura handiagoa dela. Nolanahi ere, egiaztatu da Gipuzkoak duela gastu handiena, eta, beraz, agian beharrezkoa izango dela aurreikuspenak doitzea.</p>	

Laburtuz, ondoko taularen arabera, ardatz honetan jasotako zortzi jarraibideetatik lauk garapen maila ertaina dute; bik garapen maila baxua eta beste bik, berriz, maila altua. Beraz, **jotzen da 2. ardatzak betetze-maila ertaina⁴⁹ izan duela.**

10 taula. 2. ardatzaren jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Etxebizitza bat legez okupatzeko edo etxebizitzaren prestazio ekonomikoa jasotzeko eskubide subjektiboa arautzen duen dekretua onestea.	Ertaina
b) Autonomia Erkidegoko Administrazioaren eta udalen arteko hitzarmenak sinatzea, zuzkidura-bizitokien udalez gaindiko sare bat eratzea.	Txikia
c) Gizarte zerbitzuetako udal departamentuen eta Udalaren etxebizitza departamentuen arteko lankidetzak hitzarmenak, egoitza kanpo dauden pertsoneri etxebizitzak emateko	Ertaina
d) Bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako etxebizitza babestuetarako EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapan aurreikusitako zuzkidurak eskualde guztietan garatzea.	Handia
e) Gizarte Zerbitzuen Mapan aurreikusitako zuzkidurak sektore guztietan garatzea, gizarteratu ahal izateko laguntzak dituzten etxebizitzetarako, bazterketa eta bazterketa egoeran dauden pertsonentzako egoitza zentroen esparruan.	Ertaina
f) Bigarren mailako laguntzako ostatu-baliabideak gizarteratzeko biderik ez duten edo horretarako konpromisoa hartu nahi duten pertsonen kopurua handitzea.	Ertaina
g) Gizarte bazterketa moderatu eta larrian dauden pertsoneri gizarte eta hezkuntza arloko esku hartze zerbitzua eta oinarriko laguntzako esku-hartze psikosoziala zabaltzea (1.3)	Handia
h) Bazterkeria moderatuan eta larrian dauden pertsonak Bizimodu Independenteari Laguntzeko Zerbitzuan (2.7.2.1) eta Familietan gizarte, hezkuntza eta psikosoziala arloetan esku hartzeko zerbitzuetan (2.7.3.1) zabaltzea.	Txikia
Garapen maila orokorra	Ertaina

⁴⁸ Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren ebaluazioan bertan adierazten da komenigarria dela estalduraren eta pertsona erabiltzaileen igoserari buruzko datuak nolabaiteko zuhurtasunez hartzea.

⁴⁹ 0tik 3ra bitarteko eskala batean 2 lortu denez, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten baliokidea den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota batean, Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko nota batean, eta Altua 2tik gorako batez besteko nota batean.

3.5. 3. ardatza. Gizarte zerbitzuen arloko baliabideak hobetzea

Aurrez esan bezala, Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiak etxebizitzan oinarritutako ikuspegi bat sartzearen aldeko apustua egiten du. Ikuspegi horren bidez, bizitegi-bazterkeriako egoerei eman beharreko erantzuna, funtsean, etxebizitza-politiken bidez artikulatuko da. Hala eta guztiz ere, Estrategiaren barruan sartzen da, halaber, gizarte-zerbitzuen baliabideak hobetzea, eguneko arreta eta gaueko harrera helburu dituztenak eta gizartean bazterturik dauden pertsonen zuzendutakoak, askotan, gizarte-bazterketa eta egoitza-bazterketa bereizten zailak diren bi fenomeno edo egoera baitira.

Ildo horretatik, Estrategiak berak, bere printzipioen artean, honako hau adierazten du: “etxebizitzan oinarritutako eredu bat garatzeko aukera ez da oztupo Estrategian zerbitzuaren kalitatea bermatzeko beharrezkoak diren neurriak jasotzeko, eta Zorroan eta Gizarte Zerbitzuen Mapan jasotako gaueko harrera-, ostatu- eta eguneko arreta-zentron lurralde-hedapen egokia bermatzeko. Hain zuzen, sare hori arreta-ereduaren oinarritzko elementu izaten jarraituko duela pentsa daiteke, bai beste baliabide batzuk eskuratzen ez dituzten pertsonen bizi-kalitatea hobetzeari dagokionez, bai etterik gabeko pertsonak etxebizitza independente batera sartzea sustatzeari dagokionez”. Ikuspuntu horretatik, Estrategiaren oinarritzko helburuetako bat da EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapa zabaltzen amaitzea, baliabideen lurralde-banaketa egokia bermatuz eta, bereziki, gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsonen zuzendutako oinarritzko laguntzako gizarte-zerbitzuak indartuz, bai kasuak kudeatzeari eta hezkuntza- eta gizarte-arloko esku-hartzeari dagokienez, bai gaueko ostatuari eta ostatu-zerbitzuei dagokienez.

Planteamendu horretatik abiatuta, Estrategiaren 3. ardatzak 12 jarraibide ditu. Hona hemen horietako bakoitzean egindako jarduerak eta 2018tik 2021era zenbateraino bete diren:

<p>a) Esku-hartze eredu bateratua prestatzea, gizarte-bazterkeria larrian dauden eta/edo egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen kasuak kudeatzeko, udaleko oinarritzko gizarte-zerbitzuetatik.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>2019ko jarraipen-txostenean aurreratu bezala, Gipuzkoako Foru Aldundiak aurrera egin du diagnostiko- eta balorazio-metodologiak eta -tresnak zehazten, ElkarEkin Planaren esparruan. Arabán, Gizarte Ongizaterako Foru Erakundea lanean hasi zen bazterketa-egoeran zeuden pertsonekin, Gasteizko Udaleko Informazio eta Gizarte Arretarako Bulegoko profesionalekin eta landa-eremuko udaletako oinarritzko gizarte-zerbitzuekin kasuak kudeatzeko esku-hartze eredu bat diseinatzen.</p> <p>Ildo horretatik, Gasteizko Udalak aditzera eman du Intentsitate Handiko Taldea (Hurbil) lantzean esku hartzeko eredu bat dagoela, pertsonarengan arreta handiagoa jartzen duena eta Gizarteratze Zerbitzuko gainerako laguntza-taldeetara zabaltzen dena. Bilboko Udaleko Gizarte Ekintza Sailak oinarritzko beharrak (ostatua, jantzia eta janaria) asetzeko arreta-eredu bat du, Gizarte Larrialdietako Udál Zerbitzuaren (GLUZ) bidez zerbitzu edo zentro guztietara iristeko eredu zentralizatua. Beste udal batzuek emandako erantzunen arabera, udaleko oinarritzko gizarte-zerbitzuetan (Laudio, Santurtzi) esku hartzeko eredu komunak ezarri dira.</p>	

<p>b) Gizarte Zerbitzuen sistema osatzen duten eguneko eta gaueko ostatu eta harrera zentroetan esku hartzeko eredu bat prestatzea, bizi kalitatearen, pertsonalizazioaren eta autodeterminazioaren printzipioetan oinarritutako esku-hartzea bermatzeko.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Nabarmentzekoa da Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako hiru Foru Aldundiak aurrera egin dutela "Gizarteratzeko Bigarren Mailako Foru Laguntzako gizarte-zerbitzuetan arreta emateko eta esku hartzeko eredu"ren oinarritzko dokumentua ezartzen. Bizkaiko Foru Aldundiaren kasuan, nabarmentzekoa da, gainera, maiatzaren 21eko 59/2019 Foru Dekretua, gizarteratzearen arloko esku-hartze espezializatuko prozedura arautzen duena, onartu izana. Gipuzkoako Foru Aldundiak ere esku hartzeko eredu bateratua dagoela jakinarazi du.</p> <p>Udal mailan, Gasteizko Udalak esku hartzeko eredu komuna prestatu du eta harrera baliabideak Zorroaren Dekretura egokitu dira. Era berean, Donostiako Udalak lan egin du gaueko ostatu eta harrera zentroetan eta tutoretzapeko etxebizitzaren sarean esku hartzeko eredu bat ezartzen.</p>	

<p>c) Etxebizitarik ez duten gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako 'banakako aurrekontuak' garatzea, modu esperimentalean eta zerbitzuari lotutako prestazioaren figurara joz.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Ildo honen garapenean, nabarmentzekoa da Gipuzkoako Foru Aldundiak garatutako esperientzia, bazterketa-egoeran dauden pertsonentzako banakako aurrekontuen prestazio bat abian jarri baitu modu esperimentalean. Nolanahi ere, esan behar da programak gehienez ere 20 lagun hartzen dituela, eta ez dela soilik etxerik gabeko pertsonentzat.</p> <p>Aipa liteke Eusko Jaurlaritzak Azken Sarea Indartzen programa aktibatu duela, DBEak, EPO eta GLLak eskuratzeko baldintzak betetzen ez dituzten pertsona eta familientzat. Horien laguntzak, besteak beste, ostatu-gastuak ordaintzeko erabiltzen dira.</p>	

<p>d) Ingurune irekian esku hartzeko programak bultzatzea, hezkuntzan eta gizartean esku hartzeko zerbitzuen esparruan (1.3), kalean gaua ematen duten etxerik gabeko pertsonen eta/edo gizartean bazterturik dauden pertsonen zuzenduta.</p>	<p>Handia</p>
<p>Hainbat udalek ingurune irekian esku hartzeko programak sustatzeko jardueren berri eman dute. Hala, Bilboko Udalak gizarte-, hezkuntza eta komunitate-arloko esku hartzeko talde bat du etxerik gabeko pertsonekin, hauen errealitatea detektatzeko eta ezagutzeko, pertsona horiei gizarte-laguntza emateko, beste zerbitzu espezifiko eta/edo espezializatu batzuekin koordinatuta, hala nola, elikagai-, ostatu-, higiene- eta jantzi-zerbitzuekin eta eguneko zentroekin. Osasun sistema publikoarekin eta gizarte zerbitzuen sistema publikoarekin bereziki koordinatuta lan egiten da. Langileak ugaritu egin dira, Kaleko Esku-hartze Taldeko beste lanpostu bat gehituta.</p> <p>Donostiako Udalak inguru irekian esku hartzeko programa bultzatu du Hestia eguneko zentroaren programaren barruan. Arrats Elkarteak diru-laguntza jaso zuen Eusko Jaurlaritzarengandik, Hestia Eguneko Zentroari lotutako udal kaleko hezkuntza zerbitzua indartuko duen kaleko hezitzaile bat kontratatzeke Lehen Urratsa planaren barruan.</p> <p>Adierazleak: 2018ko aurrekontu burutua: 48.613,86 €; 2019: 56.552,26 €, 2020: 56.552,26 €; 2021: 56.552,26 €. 2018ko erabiltzaileak: 88 (11 emakume eta 77 gizon); 2019: 36 (7 emakume eta 29 gizon) eta 2020: 30 (7 emakume eta 23 gizon).</p> <p>Irungo Udalak, bestalde, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen laguntzeko programa bat du, 2021ean aktibatua. Programak gizarte langile bat du, etxerik gabeko edo gizarte bazterketa larriko pertsonen laguntzen aritzen dena. Adierazleak: 21.000 euroko aurrekontua eta 30 erabiltzaile (2021).</p> <p>Portugaleteko Udalean, Aproxima proiektua gizartean bazterturik dauden pertsonen kalean laguntzeko prozesuetako jarduera gisa definitzen da, San Roque Gizarte Zentroan eskaintzen diren zerbitzuen</p>	

osagarri diren gizarte zerbitzuetara hurbiltzeko. Integrando Fundazioarekin koordinatutako zerbitzua, bazterketa-arriskuan dauden pertsonen kalean egiten den topaketaren, zerbitzuen informazioaren eta Abegirako orientazioaren zati bat da, eta hala nahi duten pertsonak gizarteratzeko zenbait ibilbideren bidez osatzen da.

Adierazleak: aurrekontua 14.183 € eta 14 erabiltzaile (2 emakume eta 12 gizon).

Azkenik, **Gasteizko Udalean**, intentsitate handiko taldeak (Hurbil) eta kale-hezkuntzako taldeak egiten dituzte ekintzak. Intentsitate handiko taldearen eta eskualdeko taldeen arteko koordinazio- eta lankidetzaprograma pilotu bat egiteko aukera baloratzen da, ingurune irekiko esku-hartzea deszentralizatzen. Neguko arretarako dispositiboa ezarri da, gehienez ere 20 plazakoa, eta 2021. urtean "Jardunaldi Irekiak".

Adierazleak: DA1: 199 pertsona artatu dira (25 emakume) 2018an; 182 pertsona artatu dira (M15) 2019an, eta 117 pertsona (E 12) 2020an. Hurbil: 307.656 euroko aurrekontua 216 erabiltzaileekin (G:144/ E:72) 2018an; 316.153€ eta 233 pertsona (G:148/E:75) 2019an.

Eremu horretan, gogoratu behar da **Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioak** adierazten duela, Gizarte, Hezkuntza eta Gizarte Segurantzaren Sailaren kasuan (1.3), oro har, hiru lurraldeetan oso egoera desberdinak zeudela, Bizkaian garapen handia zutenak. Gipuzkoak gastua sustatu du, baina Arabak nabarmen murriztu du 2016ko aurreikuspenarekiko. Guztira, EAEko⁵⁰ estaldura bikoiztu egin da.

e) Euskal Autonomia Erkidegoko Gizarte Zerbitzuetako eskualde guztietan EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapan gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako eguneko arreta-zerbitzua garatzea (1.7).

Handia

Estrategian parte hartzen duten ia udalerririk guztiek gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako eguneko arreta-zerbitzua sortu dituzte edo daudenak indartu dituzte.

Bilboko Udalak laguntza ematen du etxerik gabeko edo gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonentzako eskakizun txiki hiru eguneko zentro eta hirugarren sektoreko erakundeek kudeatzen duten kontsumo gainbegiratu gela finantzatzeko. Onartu eskakizun txiki Eguneko Zentroa, Irekia Eskakizun Txiki Eguneko Zentroa, Sortaraziko Eguneko Zentroa, 20 pertsona hartzeko gaitasuna duena, eta mendekotasunen arretarako zentro soziosanitarioa dira. Gainera, 2022ko lehen hiruhilekoan eguneko arreta zerbitzua irekiko du.

Donostiako Udalak gizarte bazterketako egoeran dauden pertsonentzako eguneko arreta zerbitzua ematen ditu jantokiko zerbitzuaren bidez eta Gizarte Harrerarako Udal Zentroan egunez eskaintzen diren jardueren bidez eta Hestia Programaren bidez. Gaur egun, gainera, Gizarte Harrerarako Udal Zentroaren instalazioak eguneko zentro gisa erabiltzeko prozesuan dago. Programa honek eguneko arreta zerbitzua eskaintzen die etxerik gabeko pertsonen, kalea ez den topaleku alternatibo bat eskaintzeko. Haien bizi kalitatea eta autonomia pertsonala eta soziala hobetu nahi dira, ahal den neurrian bazterte sozialeko egoera arinduz. Zerbitzua egunero egoten da irekita, asteburu eta jaiegunetan barne. Pandemiaren garaian, elikagaiak banatzeko programa bat jarri zen martxan, eta beste programa bat hiriko taberna eta jatetxeetan etxerik gabeko pertsonen jaten eta afaltzen emateko.

Adierazleak: CMAS: 2018ko aurrekontua: 644.353,70 €, 2019: 713.555,35 €, 2020: 720.163,87 € eta 2021: 738.068,32 €. 2018ko erabiltzaileak: 1600 gizon eta 326 emakume, 2019: 1665 gizon eta 403 emakume eta 2020: 570 gizon eta 159 emakume. Elikagaiak banatzeko programa: 35 pertsonari lagundu zaie. Taberna eta jatetxeetan etxerik ez duten pertsonen jaten eta afaltzen emateko programa: 173.250 euroko aurrekontua 2021ean.

Irungo Udalak Zubia inklusio-zentroa du. 2010ean ireki zen udal-erakin batean, eta gizarte-elkargunea eta eskualdeko jantokia dira. 2018an, irekiera ordutegia 1,5 ordu handitu da, eta asteburuetan eta jaiegunetan ere ireki da; beraz, urteko egun guztietan irekiko da. 90 lagunentzako lekua du. Gaur egun 10:00etatik 19:00etara funtzionatzen du, asteburuetan eta jaiegunetan izan ezik, 13:00etatik 17:00etara irekitzen baita. 2021. urtean eskaintza berri proposamena egin da, zentroak eguneko 24 orduetan urteko egun guztietan ireki dezan.

⁵⁰ Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren ebaluazioan bertan adierazten da komenigarria dela estalduraren eta pertsona erabiltzaileen ikoerari buruzko datuak nolabaiteko zuhurtasunez hartzea.

Adierazleak: 2018ko aurrekontua: 299.279 €, 2019:376.848,15 €, 2020: 440.636,64 €. 2018ko erabiltzaileak: 1239 (210 emakume, 1029 H). 2019: 841 (135 M, 706 H). 2020: 720 (116 E 604 H).

Portugaleteko Udalaren Abegi Zerbitzuaren helburua da bazterketa-egoeran dauden pertsonen eguneko sarrera libreko leku bat eskaintzea, 09:00etatik 20:00etara, eguraldi txarretik babesteko, atsedean hartzeko, oinarrizko elikadura-, higie- eta garbitegi-beharrak betetzeko, gauzak gordetzeko, etab. Gizarte langile batek zerbitzu berean elkarrizketatuko ditu erabiltzaile guztiak, nahi badute, eska daitezkeen laguntzak jaso ahal izateko. Konfinamenduan, janariak banatzeko programa bat jarri zen martxan, eta izoztuta ematen zen, aste osoan kontsumitzeko.

Adierazleak: 32.235 euroko aurrekontua eta 22 pertsona hartzen ditu (2 E 20 G).

Santurtziko Udalak, bestalde, bi jantoki sozial ditu, eta, besteak beste, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen ematen die zerbitzua. Adierazleak: 18.200 euroko aurrekontua. Sestaoko Udalean, eguneko arreta-zerbitzua gaueko harrera-zerbitzuarekin batera ematen da, gizarte-arloko aldirako laguntza ekonomikoak arautzen dituen udal-ordenantzan aurreikusitako laguntza ekonomikoen bidez (ikus hurrengo puntua).

Gasteizko Udalak zorroari buruzko dekretuaren aurreikuspenak garatu ditu Estrada Eguneko Zentroaren bidez, eta 1998an jarri zen martxan. Estrada Eguneko Zentroa egunez hartzeko gune fisikoa da, eta gizarte- eta bizitegi-eremuetan bazterketa dauden pertsonen bizi-kalitatea hobetzen saiatzen da. Arabako Hiesaren Aurkako Herritarren Batzordearekin sinatutako lankidetzak-hitzarmenaren bidez finantzatu da.

Adierazleak: aurrekontua: 455.346 € (2018); 455.012 € (2019); 453.516 € (2020) eta 430.559 € (2021). Lanpostuak: 70. 2018ko erabiltzaileak: G61 eta E36; 2019: G 48, E 31; 2020: G 30, E 21.

Azkenik, gogoratu behar da **Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioak** agerian utzi duela bazterketa-egoeran dauden pertsonentzako eguneko arreta-zerbitzua (1.7.2) handitu egin dela: 2012an 139 plaza izatetik 2019an 413 izatera igaro da. Aurrerapen hori nabarmen gertatu da Bizkaian eta Gipuzkoan; Araba, berriz, 2011ko gastuaren eta 2016ko aurreikuspenen azpitik dago.

f) Euskal Autonomia Erkidegoko Gizarte Zerbitzuetako eskualde guztietan EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapan gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako gaueko harrera-zerbitzua aurreikusten diren zuzkidurak garatzea (1.8).

Handia

Era berean, esan daiteke gaueko harrera-zentroen garapen-maila handia dela, eta Estrategiari atxikitako udal gehienetan duela gutxi indartu direla.

Bilboko Udalak baliabide hauek ditu etxerik gabeko pertsonen gauez harrera egiteko: Gaueko Harrera Zerbitzua, 83 plazarekin; Elejabarriko aterpetxea, 71 egonaldi laburrerako; Lagun Artean gaueko harrera zentroa, 32 plazarekin; Hontzako gaueko harrera zentroa, 16 plazarekin; eta Lurberri egoitza, 25 plazarekin. Zentro horien arreta-ahalmena 75 plaza gehigarriekin handitu zen neguan. Plaza horiek iraunkor bihurtu dira, eta plaza arruntaren eskaintzari gehitu zaizkio. Gainera, pandemiaren garaian, eta Lehen Urratsaren esparruan, Bizkaiko Caritasekin egindako akordioaren bidez eta Gotzaintzak utzitako eraikin batean, harrera-zentro bat aktibatu zen, Begoñako zentro espiritualean 25 pertsona hartzeko, banakako geletan bainua barne, buruko gaixotasunarekin eta/edo patologia dualarekin lotutako arazoak dituzten pertsonentzat; baliabidea 2021ean itxi zen, eta erabiltzaileak Lehen Urratsa programaren beste baliabide batzuetara pasa ziren.

Donostiako Udalak gaueko harrera zerbitzua bi baliabideen bidez ematen du. Alde batetik, Gaueko Aterpea eskakizun eta laguntza txikiko zerbitzua da, bazterketa-egoeran dauden pertsonen, bereziki transeuntetari eta etxerik gabeko pertsonen, gaua pasatzeko baliabide bat eta, berehalakoan gaua igarotzeko, mantentzeko (gosaria) eta norberaren garbitasunerako oinarrizko prestazioak eskaintzen dizkiena. Zerbitzu honek modu iraunkorrean funtzionatzen du; hala ere, urteko zenbait aldiran indartu ahal izango dira, beharren gehikuntzari erantzuteko. Oro har, zerbitzua zabalik egonen da 20:00etatik hurrengo eguneko 9:00ak arte. Gaueko zerbitzuaz gain, Donostiako gaueko harrerarako zerbitzuak eskaintzen ditu Gizarte Harrerarako Udal Zentroan. Zerbitzu hori, hirian egonda ere, alojamendurik gabe eta hori lortzeko baliabide ekonomikorik ez duten pertsonak aldi baterako hartzeko baliabidea da.

Adierazleak: Gaueko aterpea, 2018ko aurrekontuarekin: 440.568,56 €, 2019: 515.275,98 €, 2020: 537.593,45 € eta 2021: 538.848,26 €. Erabiltzaileak, 2018an: 123 gizon eta 20 emakume; 2019an: 94 gizon eta 24 emakume; 2020an: 59 gizon eta 17 emakume. CMAS Harrera Sozialeko Udal Zentroa: 2018ko aurrekontua 644.353,70 €; 2019: 713.555,35 €; 2020: 720.163,87 € eta 2021: 738.068,32 €.

2018ko erabiltzaileak: 1600 gizon eta 326 emakume; 2019: 1665 gizon eta 403 emakume eta 2020: 570 gizon eta 159 emakume.

Irungo Udalak 2018an jarri zuen martxan Zubia gizarteratze-zentroan dagoen gaueko harrerarako eskualdeko zerbitzua. Zentroak urteko egun guztietan irekitzen du, 21:00etatik 9:00etara. 20 plaza ditu, neguan 29ra pasatzeko (azaroaren 1etik apirilaren 30era). Hotzaren baliabidea harrera-zerbitzuan sartu zen 2018an. Gainera, igarotzen ari diren migratzaileak hartzeko baliabide bat du, eta pandemian ostatu hartzeko zerbitzu gehigarri bat aktibatu zen Martindozenean. Adierazleak: Zubia sartzeko zentroa, 2018ko aurrekontua: 42.491 €, 2019:422.491 €; 2020: 417.284 €. 2018ko erabiltzaileak: 251 (17 E, 234 G). 2019: 22 (5 E, 17 G). 2020: 19 (3 E 16 G).

Portugaleteko Udalaren kasuan, zerbitzu hori gizarte-langile batek eskaintzen du, telefonoz eta aurrez aurre, udalerriko larrialdi-zerbitzuek (Udalzaingoak, Ertzaintzak, Gurutze Gorriak) atzematen eta eskaintzen dituzten ostatu-behar guztiei erantzuteko. Horietako edozeinek, bulegoko ordutegitik kanpo, ostatuak ez duen pertsona bat detektatzen badu, ostatu hartzeko aukera ematen dio eta, onartzen badu, gizarte-langileari dei egiten dio hotel eta pensio hitzartuen artean ostatu hartzeko.

Adierazleak: aurrekontua (langilerik gabe) 31.356,16 € 58 erabiltzaileekin (21 E eta 37 G)

Eguneko arreta eta gaueko harrera zerbitzua, **Sestaoko Udalaren** kasuan, gizarte izaerako aldizkako laguntza ekonomikoak arautzen dituen udal ordenantzan aurreikusitako laguntza ekonomikoen bidez ematen da. Laguntza horien bidez, Zorroaren Dekretuan ezarritako gutxieneko aldiak bermatzen dira.

Adierazleak: 2018ko aurrekontua: 13.075 €. 2019: 13.281 €. 2020: 15.856 €. 2021: 4.087 €. 2018ko erabiltzaileak: 40. 2019: 34. 2020: 19 (9 E eta 10 G). 2021: 9 (1 E eta 8 G).

Gasteizko Udalak Aterpe Gaueko Zentroaren (2001. urtea) eta Harrera Sozialeko Udal Zentroaren (1985. urteaz geroztik) bidez garatu ditu aurreikuspenak. Aterpe zentroa gaueko harrerarako baliabide bat da, eskakizun txikikoa, gizartean bazterturik eta egoitza egoera larrian dauden pertsonentzat, 30 plaza dituena. Egonaldi ertain-luzeko ostatu eta bizikidetzarako baliabide bat da, egoitza kanpo dauden pertsonentzat, gizarteratza bideratutako intentsitate ertain edo handiko laguntzekin, 67 plaza dituena. Hirian zehar dabilzan pertsonen ere ostatua ematen die, eta 3 egunez egon daitezke 3 hilabetean behin. 24 orduz egoten da irekita urteko egun guztietan.

Adierazleak: Aterpe, 2018ko aurrekontua: 490.436,37 €. 2019: 504.716,86 €. 2020: 457.126€. 2018: 206 sarbide, 2019 162 sarbide, 2020 52 sarbide. 2018ko aurrekontuko CMAS: 1.548.416,65€. 2019:1.561.480,66 € 2018ko erabiltzaileak: 278; 2019: 265 eta 2020: 82.

Santurtziko Udalak gaur egun ez du helburu horretarako udal zentrorik, baina zerbitzua ostalaritzako establezimendu eta pensioetan ematen da, eta urteko 30.000 euroko aurrekontua du. Barakaldoko Udalak jakinarazi du alarma-egoeran 60 pertsonari baino gehiagori eman zitzaiela arreta, udal baliabideekin.

Horrekin bat etorritik, gogoratu behar da **Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioaren** arabera aurrerapen bat egin dela gaueko harrera-zerbitzuen garapenean (1.8), bereziki Bizkaian; izan ere, lanpostu kopurua 389 zen 2012an, eta 488 EAE osoan 2019an.

Azkenik, pandemian zehar, zenbait udalek harrerako aparteko baliabideak aktibatu behar izan zituzten, eta ia udal guztiek lehendik zeudenak indartu behar izan zituzten, konfinamenduan zehar egoitza-bazterkeria larrian zeuden pertsonen beharrei erantzuteko. Azkenik, eta pandemiaren aparteko gorabeherei erantzunez, Eusko Jaurlaritzaren Inor Atzean Utzi Gabe⁵¹ funtsaren esparruan sortutako Aterpeak programaren aktibazioa azpimarratu behar da.

⁵¹ Kapitulu honen amaieran, Inor Atzean Utzi Gabe Funtsaren programen oinarrizko ezaugarriak zehazten dira.

<p>g) Euskal Autonomia Erkidegoko gizarte-zerbitzuen sektore guztietan EAeko Gizarte Zerbitzuen Mapan gizarteratze-beharrei erantzuteko eguneko zerbitzu edo zentrorako aurreikusitako zuzkidurak garatzea (2.2.3).</p>	<p>Handia</p>
<p>Arabako Foru Aldundiak, bazterketa-egoeran dauden pertsonentzako egoitza-zentroen inguruko zerbitzuen berrantolaketa kontuan hartuta (2.4.5), ad hoc egoitza-zerbitzuetan ematen diren askatasunik gabeko pertsonentzako eguneko plazak (3 etxebizitza gizonezkoentzat eta etxebizitza bat emakumezkoentzat) egokitu zituen 2021ean. Guztira 6 plaza zeuden gizonezkoentzat eta 6 emakumezkoentzat.</p> <p>Adierazleak: 2018ko erabiltzaileak: 18G eta 15 E; 2019: 18 G eta 8 E; 2020:18 G eta 8 E; 2021: 102 G eta 15 E.</p> <p>Bizkaiko Foru Aldundia gizarteratze-arloko laguntza espezializatuari lotutako zerbitzu eta baliabideen sarea birmoldatzeko prozesua gauzatzen ari da, bai egoitza-zentroei (2.4.5) bai eguneko zerbitzuei (2.2.3) dagokienez. Prozesua pertsonarengan oinarritutako plangintza- eta arreta-printzipioaren gainean garatzen da, Bizkaiko Lurralde Batzordeak 2016ko apirilaren 29an egindako bileran zehaztutako sektorizazio-irizpideen arabera, Bizkaiko Gizarte Zerbitzuen Mapa egiteari dagokionez.</p> <p>Adierazleak (2.2.3 zentroak): 2018/2021 gauzatutako aurrekontua: 40.854.220,03 €. Plaza kopurua 2021eko abenduaren 31n (bizitegiatarako laguntzekin konbinatutako plazak barne): 504. Urtean hartutako pertsonen batez bestekoa: 594 pertsona.</p> <p>Bestalde, Gipuzkoako Foru Aldundiak jakinarazi du, gizarteratzeko zerbitzu eta baliabideen foru sarea birmoldatzeko prozesuaren esparruan, Zorroaren Dekretuan 2.2.3 zerbitzuen fitxa gisa jasotako baliabideak sortu eta zabaldu direla. Hirurteko honetan 18 plaza gehiago daude.</p> <p>Adierazleak: eguneko zentroetako 138 plaza, gehi substantzien kontsumoei arreta emateko berariazko 56, emakume erabiltzaileen % 23rekin (2021) eta 6.201.496,18 euroko aurrekontua.</p> <p>Azkenik, Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioan agerienez, hiru lurraldeetan gizarteratze-beharrei erantzuteko zerbitzua edo eguneko zentroa garatu da (2.2.3) (2011n Bizkaian jarri zen), nahiz eta Araba 2016. urterako aurreikuspenaren azpitik dagoen, eta Bizkaia eta Gipuzkoa, berriz, gainetik. EAEn, guztira, 743 plaza zeuden 2012an, eta 1.038, 2019an.</p>	

<p>h) EAeko hiru lurralde historikoetan egoera kronifikatuan dauden pertsonentzako egoitza-zentroak (2.4.5.1) eta gizarteratze-beharrei erantzuteko gaueko harrera-zentroak (2.3.2) garatzea.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Arabako Foru Aldundiak jakinarazi du 2021ean egindako Besarkada Etxea harrera-etxea egokitu egin dela, eta egoera kronifikatuan dauden pertsonentzako egoitza bihurtu duela, eta ez soilik GIB/HIESaren maila aurreratua duten pertsonentzat, lehenago gertatu bezala.</p> <p>Adierazleak: 2018ko aurrekontua: 616.581 €; 2019: 616.957 €; 2020: 599.160 € eta 2021eko itxiera-aurreikuspena: 750.369 €. Erabiltzaileak, 2018an: 11 G eta 5 E; 2019: 12 G eta 5 E; 2020: 12 G eta 5 E; 2021: 19 G eta 10 E.</p> <p>Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Sailak egonaldi luzeko programa bat du, egoera kronifikatuan dauden pertsonen laguntzeko. Programa horren barruan sartzen da intentsitate ertain edo handiko laguntzak behar dituzten erabiltzaileekin esku hartzea, gizarte-zerbitzuen sistemaren berezko prestazio teknikoak emanez, eta, gainera, laguntzarik gabeko bizitza autonomorako sarbidean sartzeko aukerarik ez edo ia batere ez duten erabiltzaileekin. Programa honen helburu nagusia da erabiltzaileen bizi-kalitatea hobetzea eta horiek ahalik eta autonomia handiena lortzea, betiere kontuan hartuta kide diren gizartearen batez besteko estandarrean mantentzea lotuta egongo dela laguntza espezializatu iraunkorrek izatearekin.</p> <p>Adierazleak: Plaza kopurua 2021eko abenduaren 31n, 2.4.5.1 egoitza-zentroetan: 108. 2018/2021 aldian gauzatutako 2.4.5.1 zentroei dagokien aurrekontua: 10.328.612,33 €. Arreta emandako pertsonen batez bestekoa, urteko: 125,35 pertsona.</p> <p>Bestalde, Bizkaiko Foru Aldundiak, modu esperimentalean, baliabide bat ezarri du, hasierako aldia gaitortasun, gaueko harrera zentro bihurtzeko, gizarteratze beharrei erantzuteko 2.3.2.</p> <p>Adierazleak: Lanpostu kopurua 2021eko abenduaren 31n: 12. 2018/2021 aldian gauzatutako aurrekontua: 360.000,00 €.</p>	

Gipuzkoako Foru Aldundiak, bestalde, lurralde-estaldurako egoitza-arretaren eta arreta komunitarioaren proiektu integrala jarri du martxan, gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen intentsitate ertain eta handiko laguntza orokorra emango dien ostatu-zerbitzua eskaintzeko, pertsona-, harreman- eta osasun-arloko narriadura larriarekin, eta, horri esker, nagusiki, gaur egungo babes eta, ahal den neurrian, kalteak murrizteko funtzioa garatu ahal izango da.

Adierazleak: 70 plaza kroniko egoeran dauden pertsonentzako ostatu-zerbitzuan, % 24 emakumeak eta 5.074.197,49 euroko aurrekontua. Hirurteko horren igoera 17 plazakoa izan da. 24 plaza⁵² irekiko dira laster.

Orientazio gisa, gogoratu behar da **Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren (2021) ebaluazioan** ondorio hau ateratzen dela: gaueko harrera-zentroetako plaza-kopurua murriztu egin da gizarteratze-beharrei erantzuteko (39 lanpostu 2012an eta 27 2019an), eta, nolana ere, zentro gutxi eta plaza gutxi daude. Bazterketa-egoeran dauden pertsonentzako egoitza-zentroi dagokienez (2.4.5), egoera kronifikatua dauden pertsonentzako zentroi arreta espezifikorik eman gabe, ebaluazioak erakusten du gastua handitu egin dela 2011. urtearekin alderatuta, bereziki Gipuzkoan, baina hiru lurraldeetan aurreikusitakoa baino gutxiago, baina proportzio handiagoan Araban, eta ondoren Bizkaian. Plazak Araban aurreikusitakoa baino gutxiago dira eta Gipuzkoan zertxobait gutxiago. Bizkaian ez, gaitutako laguntza ekonomikoak kontabilizatuz.

i) Esku hartzeko banakako protokolo eta planak garatzea, ahalik eta azkarren, Zorroaren Dekretuan aurreikusitako harrera eta ostatu zentroyen erabiltzaileek laguntza anbulatorioa duten eta intentsitate aldakorreko etxebizitza independenteetara iristea errazteko, gizarte zerbitzuek emanda.

Handia

Foru Aldundiekin adostuta, **Lanbide Euskal Enplegu Zerbitzuak** "ostatu kolektibo" buruzko irizpidea jasotzen du, eta, hala, aldi baterako egoitza-zerbitzuetan bizi diren pertsonen Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta kobratzea erraztuko zaie. Horrela, irteera autonomo baterako trantsizioa sustatu nahi da, esku-hartze sozial espezializatua bukatutakoan.

Zenbait udalek jakinarazi dute harrera-zentroetatik etxebizitza independenteetara ahalik eta lasterren sartzeko mekanismoak aktibatu direla. Hala ere, oro har, zailtasun handiak izaten dira, bai higiezin merkatu librearen egoeraren ondorioz, bai etxebizitza sozialen merkatuaren eskasiaren ondorioz. Horrek geldialdia eragiten du erabiltzaileek larrialdiko baliabideetan eta etxebizitza babestuetan duten iraupenean.

Hala, **Irungo Udaleko** Gizarte Ongizateko Sailak Arreta Plan Pertsonalizatuak egiten ditu zenbait laguntza ekonomiko berezi eskuratzeko, udal-zerbitzuetan ostatu hartzeko, gizarte-errolarako eta abarretarako. Prestazio horiek eskuratu ahal izateko, eskatzailearekin Arreta Pertsonalizatuko Plana sinatu behar da.

Adierazleak: aurrekontua 0 euro, onuradunak: 2018: 37 pertsona; 2019: 43; 2020: 33; 2021: 27.

Portugaleteko Udaleko Gizarte Zerbitzuen Departamentuak Udaleko eguneko edo gaueko arreta-zerbitzuetan arreta jasotzen duten pertsona guztiei eta ohiko etxebizitza galtzeko arriskuan dauden pertsona guztiei erreferentziako gizarte-langilearen laguntza eskaintzen die, Banakako Arreta Planaren bidez, ahalik eta lasterren ostatu egonkor batera iristeko. Laguntza hori Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailarekin, Caritasekin eta higiezinetakako agenteekin koordinatuta ematen da, eta orientazioa, bitartekaritza etxebizitza-erakundeekin, eta larrialdi- laguntza ekonomikoetarako sarbidea, beharrezkoak badira.

Gasteizko Udalean, jarduera horiek harrera- eta ostatu-baliabideetatik egiten dira: CMAS, Harrera-pisuak, Aterpe, Etxe Irekia; Hurbil... Udal Zerbitzu desberdinetatik esku hartzeko banakako planak egiten

⁵² Aldundiak diseinatu eta planifikatu du Donostian 24 plazako egoitza-zentro bat irekitzea gizarte-bazterketako egoeran dauden eta premia soziosanitario balioaniztunak dituzten pertsonentzat, premia soziosanitarioak dituzten egoitza-bazterketa larriko pertsonen eskakizun txikiko eta intentsitate ertaineko arreta integrala emateko.

dira, harrera-baliabideetan eta udal-ostatueta dauden pertsonak etxebizitza independenteetara pasa daitezzen.

Adierazleak: Aterpe (30 plaza), 2018: 206 sarbide. 2019: 162. 2020: 52. CMAS Udal Zentroa (67 plaza): 2018: 278 erabiltzaile. 2019: 265. 2020: 82. Harrera etxebizitzak: 2018 45 plaza; 2019:48; 2020:34. 2019. urteko etxebizitza babestuak: 65 plaza, 2020. urtea: 120 plaza.

Foru mailan, **Bizkaiko Foru Aldundiak** nabarmendu du gizarteratzearen arloko esku-hartze espezializatuaren printzipio nagusietako bat komunitate-ikuspegia dela, eta, hurbiltasunari dagokionez, ahal den neurrian, lehen mailako familia- eta komunitate-sareetan oinarritzen dela. Era berean, zerbitzuak eta esku-hartzea bizimodu independentearen eredura egokitu nahi dira, erabiltzaileak ohiko ingurunean moldatzeko aukera izan dezan, arreta pertsonala eta etxekoa kontuan hartzen dituzten prestazio teknikoekin, eta elkartutako jarduerekin nahitaz lotuta ez dauden gizarte-laguntzako prozesuak indartu daitezzen. Premisa horien gainean oinarritzen dira arreta pertsonalizatuko planak, baita gizarteratzearen arloan foru sarean arreta jasotzen duten pertsona guztiekin sinatzen diren banakako arreta programak ere. Foru Aldundiak positiboki nabarmendu du Hegan eta Hegalak⁵³, proiektuen esperientzia, gizarteratze-prozesuetarako zubi gisa jarduten baitute.

Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Sailaren Inor Atzean Utzi Gabe funtsetik sortutako Lehen **Urratsaren programa** nabarmendu behar da, COVID-19 pandemiaren ondorioz sortutako inguruabarren salbuespenari erantzunez. Programa honen helburua da kalean bizi ziren eta Bilboko, Gasteizko eta Donostiako babeslekuetan eta beste udalerrri batzuetan ostatu hartu zuten pertsonen bizileku-alternatibak eskaintzea, gizarte-integratioko laguntza eta ibilbideekin, konfinamendu-aldian. Inor Atzean Utzi Gabe⁵⁴ Funtseko Aterpeak programaren babesa ere jaso zuten babeslekuak, bai kalean bizi ziren pertsonak bai bizitegi prekarioan bizi zirenak (alokairuko etxebizitza, logela, pentsioa, hotela, etab.) hartu zituzten. "Lehen Urratsa" programa 2020an jarri zen martxan, eta haren helburua izan zen pertsona horiei aukera ematea gizarteratzeko ibilbideei berriro heldu edo ekiteko, kalean berriz ere bizi behar izan gabe eta etxerik gabeko egoerak kroniko bihurtu gabe. Programa Zabalduz Kooperatiba Elkarteak, Gurutze Gorria, Peñascal S.Coop, Ellacuria Fundazioa, Bizitegi, Arrats, Pertsonalde, Goiztiri, Erain, Bizkaisida eta Caritasen laguntzarekin aktibatu zen.

Adierazleak: 694 pertsonari lagundu zaie (2020) eta 600 pertsonari (2021). Aurrekontua: 2.309.771,65 € (2020)⁵⁵ eta 4.685.936,31 € (2021)⁵⁶.

j) Eskaintza nahikoa garatzea, lurralde guztietan, emantzipaziorako prestakuntza-zentroak eta emantzipazio-etxebizitzak, adingabeentzako egoitza-zentroyen esparruan (2.4.4), eta zentro horiek uzten dituzten pertsona guztiei esku-hartze sozioedukatihoa eta psikosozialerako programak, lehen edo bigarren mailakoak, eskaintzea.

Ertaina

Ildo horretan, nabarmentzekoa da **Euskarri Erakunde** arteko Deklarazioa aurkeztu zela 2021eko ekainean. Egoera ahulean dauden adingabeak eta gazteak gizarteratzeko Estrategia partekatua, EUDELek, hiru foru-aldundiek eta **Eusko Jaurlaritzak** berretsia. Tutoretzapeko adingabeek eta 21 urte bitarteko tutoretzapeko gazteek, bertakoek zein atzerrikoek, emantzipatzeko dituzten zailtasunei erantzun nahi die Estrategiak. Helburua bizitza autonomoko proiektu bat bultzatzea da, erantzukizun-kontratu baten bidez, eskubide eta betebeharrak pertsonalizatuaren konpromiso baten bidez. Proiektu horretan, gizarteratze, laneratze, etxebizitza eta bizi-sostengu jarduerak garatzen dira.

Foru mailan, **Arabako Foru Aldundiak** emantzipatzeko aukera programa du: emantzipaziorako prestatzeko bi zentro (Bideberria II eta III, 27 plaza) eta emantzipatzeko 2 etxebizitza (Ekilore eta Xabier, 17 plaza).

2020ko adierazleak: Ekilore etxebizitza: 12 plaza eta 23 pertsona, 11:00etatik 12:00etara. Xabier etxebizitza: 5 plaza eta 10 pertsona, 7 E eta 3 G-ko arreta dutenak. Bideberria II zentroa: 15 plaza eta 13

⁵³ <https://www.fundacionadsis.org/eu/bizkaia/proyectos/hegan-eta-hegalak>

Kapitulu honen amaieran, Inor Atzean Utzi Gabe Funtsearen programen oinarritzko ezaugarriak zehazten dira.

⁵⁵ Honela banatzen da: Gurutze Gorria 153.252,88 €, Peñascal 641.145,00 €, F. Ellacuria 232.038,00 €, Caritas D. Bilbao 264.445,00 € eta Bizitegi 433.954,00 €.

⁵⁶ Honako hauen artean banatuta: Arrats 561.020,70 €, Bizitegi 948.676,00 €, Caritas Bilbao 422.220,00 €, Caritas Gipuzkoa 322.488,00 €, Arabako Gurutze Gorria 241.752,41 €, Durangoko Gurutze Gorria 60.812,00 €, Ellacuria 232.263,20 €, Erain 106.490,00 €, Goiztiri 200.000,00 €, Peñascal 1.076.644,00 €, Peralde 206.620,00 €, Zabalduz 306.950,00 €, Zabalduz 206.758,00 €, Arrats 243.423,27 € eta Caritas Donostia 134.755,50 €.

pertsona, 12 G eta 1 E. Bideberria III etxebizitza, 12 plaza eta 12 pertsona, 10 G eta 2 E. 2018ko erabiltzaileak: 93 G eta 20 E; 2019: 85 G eta 23 E; 2020: 36 G eta 22 E (pandemiaren ondoriozko murrizketa); 2021: 62 G eta 23 E. 2018ko aurrekontua 2.853.075,35 €, 2019: 2.585.879,65 €, 2020: 2.664.641,17 € eta 2021 itxierako aurreikuspena: 2.662.422,47 €.

Foru eskumeneko zerbitzuak izan arren, **Gasteizko Udala** modu osagarrian, iristen ari diren beharrak direla eta, erantzuna ematen ari da udal mailatik, CMAS izeneko tutoretzapeko etxebizitzaren eta **PLINAREN** (Haurren eta Nerabeen Tokiko Planaren) barruko zenbait ekintzaren bidez.

Bizkaiko Foru Aldundiak, bestalde, gazteei laguntzeko prebentziozko programa bat ezarri du, emantzipatzeko eta helduarora igarotzeko prozesuan lagun diezaieten eta pertsona horiek harreman-inklusioari dagokionez emaitzak lortzeko baliabide pertsonalak izan ditzaten. Halaber, beren bizi-autonomia gutxitzeko ekintzak garatu ditu. Bi baliabide espezifiko daude emakume gazteentzat.

Adierazleak: Lanpostu kopurua 2021eko abenduaren 31n: 544. 2018/2021 aldirian gauzatuak aurrekontua: 14,792.398,76 €. Arreta emandako pertsonen batez bestekoa, urteko: 495.

Gipuzkoako Foru Aldundiak 102 plazako sarea du emantzipazio-prozesuan dauden gazteentzat. Hirurteko horren igoera 7 plazakoa izan da.

Adierazleak: 2021ean 10.498.130,30 euroko aurrekontua, % 19 emakume erabiltzaileen artean.

k) Bazterketa-egoera arinean, ertainean edo larrian dauden pertsonentzako Zorroaren Dekretua osatzen duten zentro eta zerbitzuen baldintza material eta funtzionalen erregulazioa.

Txikia

Eremu honetan ez da autonomia mailako erregulaziorik garatu, baina aurrerapauso batzuk egin dira lurralde eta udal mailan.

Horrela, **Bizkaiko Foru Aldundiak** berriki onartu du maiatzaren 21eko 59/2019 Foru Dekretua, gizarteratzearen arloko esku-hartze espezializatuaren prozedura arautzen duena. Udal gutxi eman dute eguneko eta gaueko arretarako baliabideetarako funtzionamendu araudien eta barne araudien garapenaren berri.

Oro har, erakundeek eskatzen dute erregulazio komuna behar dela egiturari, funtzionamenduari eta hornidurari dagokienez.

l) Eguneko eta gaueko ostatu- eta harrera-zentro guztien kalitatea ebaluatzeko eta bermatzeko –eta, hala badagokio, berregokitzeko– kanpaina espezifiko abiaraztea, gizarateen bazterturik dauden pertsonentzat.

Txikia

Ez dago berariazko kanpainarik gizarateen bazterturik dauden pertsonentzako harrera zentro guztien arretaren kalitate prozesuak ebaluatzeko eta ezartzeko.

Aldiz, jarduera puntualak daude, hala nola, Lehen Urratsa programaren ebaluazioa eta Inor Atzean Utzi Gabe Funtseko beste batzuk, Eusko Jaurlaritzako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak sustatuak; Bizkaiko Foru Aldundiak Bizkaiko Habitat Bizkaia⁵⁷ buruz egindako ebaluazioa; foru-aldundiek egin beharreko ikuskapen-lanak; edo Gasteizko Udalak⁵⁸ erabiltzaileei egindako gogobetetze-inkestak.

⁵⁷ *Enplegu, Gizarte Inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Saila*, [2018ko "Habitat Bizkaia" Programaren Ebaluazioa](#), Gizarte Inklusioa Bilduma 6, Bilbao, Bizkaiko Foru Aldundia, 2020, 166 or.

⁵⁸ Udalaren kasuan, udaleko gizarate-zerbitzuen erabiltzaile guztiei buruzkoak dira.

Hurrengo taulan, Estrategiak 3. ardatzean sartzen dituen hamabi jarraibideen garapen-maila jaso da, eta agerian geratu da bost kasutan garatze-maila altu batez hitz egin daitekeela, lau erdian eta hiru baxuan. Beraz, **3. ardatzaren betetze-maila altua**⁵⁹ izan dela jotzen da, eta, hain zuzen, Estrategia osoaren gauzatze mailarik altuena duen ardatza eta kalifikazio hori lortzen duen bakarra da.

11. taula. 3. ardatzaren jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Oinarrizko Gizarte Zerbitzuek kasuak kudeatzeko esku-hartze eredu bateratua.	Ertaina
b) Eguneko eta gaueko ostatu eta harrera zentroetan esku hartzeko eredu bateratua	Ertaina
c) Banakako aurrekontuak	Txikia
d) Ingurune irekian esku hartzeko programak bultzatzea	Handia
e) Gizarteaz bazterturik dauden pertsonentzako eguneko arreta zerbitzua garatzea (1.7).	Handia
f) Gaueko harrera zerbitzua garatzea gizarteaz bazterturik dauden pertsonentzat (1.8).	Handia
g) Eguneko zerbitzu edo zentrorako garapena, gizareratze beharrei erantzuteko (2.2.3)	Handia
h) Egoera kronifikatua dauden pertsonentzako egoitza zentroak (2.4.5.1) eta gizareratze beharrei erantzuteko gaueko harrera zentroak (2.3.2) garatzea.	Ertaina
i) Banakako protokolo eta planak garatzea etxebizitza independenteetan sartzea errazteko	Handia
j) Emantzipaziorako prestakuntza zentroak eta emantzipazio pisuak garatzea.	Ertaina
k) Zentro eta zerbitzuen betekizun material eta funtzionalak arautzea	Txikia
l) Kalitatea ebaluatu eta bermatzeko berriarazko kanpaina abian jartzea	Txikia
Garapen maila orokorra	Handia

INOR ATZEAN UTZI GABE FUNTSA
Azken Sarea Indartzen, ERDU, Aterpeak eta Lehen Urratsa programak

Orain arte deskribatutako 3. ardatzeko jarraibide bakoitzean, pandemiak eragindako egoera bereziari erantzuteko administrazio publikoek abian jarri dituzten jarduerak zehatzak adierazi dira. Hala ere, tamaina eta eragina direla eta, egokia da atal berezi bat eskaintzea Inor Atzean Utzi Gabe funtsari.

2020ko martxoan alarma-egoeraren adierazpenaren aurrean, eta COVID-19 krisiak eragindako gizarte-larrialdiko egoerari erantzunez, Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Sailak Inor Atzean Utzi Gabe Funtsa osatzen duten 8 programak ezarri ditu, erantzunak diseinatzeko fasetik gizarte-sektoreko erakundeekin lankidetzan, eta horietan Euskadi Elkarrizketa Zibilaren Mahaiaren barruan lan egin du. Programa horietako lauk berriaraz erantzuten diete bazterkeria jasaten duten eta/edo etxerik ez duten pertsonen beharrei; zehazki: Azken Sarea Indartzen, Erdu, Aterpeak eta Lehen Urratsa. Programa bakoitzeko sare bat sortzen da, tamaina desberdineko eta hainbat funtzioko hirugarren sektore sozialeko entitateek osatua, horietako batek koordinatua, baina bakoitzaren ekarpena eta bere erreferente-funtzioa gordez.

Programa guztiak % 100ean finantzatu dira diru-laguntza izendunen eta/edo zuzeneko diru-laguntzen bidez. Programa guztiak ebaluatu dira (arreta jaso duten pertsonak, pandemia aurreko egoera berreskuratu ondoren berriro sartu diren pertsonak eta baliabideetan oraindik jarraitzen duten pertsonak). Balorazioa oso positiboa da, eta indarguneen artean hauek nabarmentzen dira: artatutako pertsonen

⁵⁹ Izan ere, 2,2ra iritsi da 0tik 3ra bitarteko eskala batean, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten baliokidea den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota batean, Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko nota batean, eta Altua 2tik gorako batez besteko nota batean.

kopurua, erakundeen eta gizartearen inplikazioa, eta lidergo publikotik eta elkarlan publiko sozialetik berehalako erantzun koordinatua emateko gaitasuna.

Aurrekontua €	2020	2021
Azken Sarea Indartzen	4.899.949	3.199.592
Erdu	375.733	400.000
Aterpeak	389.678	
Lehen Urratsa	2.555.980	2.709.622
Total Fondo	10 milioi	8,6 milioi

INDARTUZ AZKEN SAREA. Oinarrizko beharrak betetzea

Programa hau DBEra, EPKra eta GLLetara sartzeko baldintzak betetzen ez dituzten, inolako diru-sarrerarik ez duten (prestazio edo laguntza bateragarriak izan ezik) COVID-19 delakoak egoera ekonomikoa larriagotu dien pertsona eta familientzat da (hirugarren baldintzatik salbuetsirik daude "babesleku" egonkor batean sartuta dauden etxerik gabeko pertsonak, betiere). Beharrak asetzen dira: elikagaiak eta premiazko higiene-produktuak, ostatua (logela bat ordaintzea) edo bizi den etxebizitza alokatzea (alokairua eta argi-, gas- eta ur-gastuak ordaintzea). Salbuespen gisa, eta justifikatuta, ezinbesteko botikak (agindutakoak) edo komunikazio jakin bat ahalbidetzen duten gailuak (bakarrik dauden pertsonentzat) eskuratzea ere sar daiteke.

2021ean, eta konfinamendua amaitu arren, Azken Sarea Indartzen programari eutsi zaio, oraindik ere oinarrizko beharrak ase gabe dituzten bazterketa-egoeran dauden pertsona asko daudelako.

Adierazleak: 2020ko abenduan, 3.259 familia-unitateri eta pertsona bakarreko 4.362 unitateri emandako 7.621 prestazio. 4.899.949 euroko aurrekontua (2020) eta 3.199.592 eurokoa (2021)

ATERPEAK. Konfinamendu-aldian egokitutako edo indartutako babeslekuak

Presako harrera egiteko laguntza programa, aldi baterako, etxerik ez duten edo kalean bizi diren pertsonen, alarma egoera deklaratzeko. Askotariko profilak dituzten pertsonak dira: sexu-langileak, iragaitzako pertsonak, itxi diren pentsioetan ostatu hartu dutenak ... Bi baliabide-mota ditu:

- Lehendik dauden baliabideak indartzea (eguneko eta gaueko arreta, jantoki sozialak): plazak eta ordutegiak zabaltzea (eta profesionalak), higiene edo garbiketa zerbitzuak indartzea, elikagaiak, arropa eta abar ematea.
- Administrazio publikoen instalazioetan gaitutako baliabide berriak (udal kiroldegiak gehienbat eta udalek berek finantzatuak) eta/edo hirugarren sektore sozialeko erakundeak.

Bi modalitate horiek martxan jartzen dira alarma-egoera deklaratzeko denetik eta konfinamendu-neurriak hartzen direnetik, eta erabiltzen dituzten gehienek martxan jartzen direnetik erabiltzen dituzte.

Adierazleak: 1.635 plaza, 1.635 esku-hartze, 978 jantzi-kit eta 62 eskola-material 2020ko abenduan. 389.678 euroko aurrekontua 2020an.

LEHEN URRATSA. Babeslekuetatik beste egoera batzuetara igarotzea

Programa horrek zuzenean lotzen du "babeslekuetan" dauden pertsonak gizarteratzeko ibilbide egokituak egin beharrek, eta ibilbideak egokitu egiten ditu, dituzten profilen aniztasunari erreparatuta, besteak beste:

- Etxerik gabeko gizon baztertuak, kalean ibilbide luzea dutenak.
- Etxerik gabeko emakumeak egoera desberdinetan.
- Diru iturri bakarria galdu eta lehen aldiz kalean dauden pertsonak.
- Bakarrik zeuden gazte atzerritarrak, horietako batzuk konfinatu aurretik ikasten ari zirenak.
- Mendekotasunak eta/edo buru-osasuneko arazoak dituzten etxerik gabeko pertsonak.
- Estatuko Administrazio Orokorrek hala erabakita turismo-ostatuak ixtean kalean dauden pertsonak (pentsioak, youth hostels...).

Aldi baterako laguntza eskaini nahi da, aterpetxeetatik ateratzen laguntzeko, bertan bizi diren pertsona guztiek aukera izan dezaten ostatu hartzeko, akonpainamendu sozialarekin, eta inor ez dadin egon edo ez dadin itzuli kalera. 2021ean, eta konfinamendua amaitu arren, Lehen Urratsa programari eutsi zaio, esperientziak erakutsi baitu ostatua eta akonpainamendu soziala erabilita kalea saihesten dela, narriadurak saihesten direla eta gizarteratze-prozesuetan aurrera egiten dela. Zortzi erakunderekin⁶⁰ lankidetzan egindako programa ebaluatu da eta emaitzak eta balorazioak positibotzat jo dira. Besteak beste, agerian geratu da familia-laguntzarik ez duten gazte migratzaile askok –kolektiboaren % 40-50 inguruk– laguntza behar dutela bizitza-proiektu autonomo bat garatzeko eta, ostatua izanda ere, ezin direla pertsona baztertzat hartu, eta, beraz, ez dutela gizarte-zerbitzuen laguntzarik behar. Hori dela eta, Trapezistak izeneko proiektu pilotua diseinatu da gazte talde horri laguntzeko.

Adierazleak: 649 lagun artatu ziren 2020an, eta 600 2021ean. 2.555.980 euroko aurrekontua 2020an eta 2.709.622 eurokoa 2021ean.

ERDU. Hurbileko esku-hartzea mendekotasunetan

Mendekotasun-arazoak eta/edo aldi bereko patologia mentala duten pertsonen zuzenduta dago, "babeslekuetan" edo hainbat motatako egoitza-baliabideetan konfinatuta badaude, eta talde horiei zuzendutako arreta-baliabideetako profesional-taldee, mendekotasuna eta/edo patologia mentala duten pertsonekin egoerei aurre egiteko aholkularitza edo orientazioa eskaintzen dute. Baita konfinamendu-egoerak berak arriskuan jartzen dituen pertsonak ere, kontsumoa handitzearen ondorioz; orain arte tratamendu-baliabideetara hurbildu ez diren pertsonak, baina egoera horretan beren egoeraz jabetzen direnak eta baliabideak edo harremanetarako moduak ezagutzen ez dituztenak; gizarte-baliabideen eta gizarte- eta osasun-baliabideen profesionalak, mendekotasun-arazoak dituzten erabiltzaileetara hurbilduz.

Programak jarduera hauek garatzen ditu:

- 5 unitate mugikor, mendekotasunetan espezializatutako langileekin: medikuntza/psikiatria; psikologia kliniko/sanitarioa; erizaintza/gizarte-hezkuntza/gizarte-lana.
- Mendekotasunei arreta telematikoak emateko eredu bat garatzea.
- Mendekotasunak dituzten pertsonentzako komunikazio-, sentsibilizazio- eta euskarri-kanpaina.

Programa Jeiki Fundazioarekin, AGIPADekin, Gizakia Fundazioarekin eta Etorikintza Fundazioarekin koordinatu da, eta 2021erako luzatu da, arreta anbulatorioaren beharrak bere horretan dirauelakoan.

Adierazleak: 2020ko abenduan arreta jaso zuten 832 lagun, 359 unitate mugikorretan eta 473 telematikoki. Banakako 983 saio, 816 koordinazio eta 509 irteera egin ziren. 375.733 euroko (2020) eta 400.000 euroko (2021) aurrekontua.

⁶⁰ Zabalduz, Cruz Roja, Peñasca, Caritas Diocesana Bilbao, Caritas Diocesana Donostia, Ellakuria Fundazioa, Bizitegi, Arrats, Goitiri, Pertsonalde, Erain, Bizkaisida

Ebaluazioa ixteko unean:

- Lehen Urratsa beste programa bat bihurtu da (Trapezistak), migrazioen eta gazteriaren politika normalizatuei lotua, familiarentzako laguntza-sarerik ez duten gazteen kasuan.
- Bestalde, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemako oinarritzko eta bigarren mailako arreta-sareetatik baztertuta edo baztertzeko arriskuan dauden pertsonentzako arreta egituratu da.

3.6. 4. ardatza. Genero-ikuspegia indartzea prebentzio politiketan eta bizitegi-bazterkeria aurre egitea

Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren oinarritzko jarduera-ardatzetako bat da genero-ikuspegia indartzea bizitegi-bazterkeria prebenitu eta hari aurre egiteko politiketan. Ideia horretatik abiatuta, 4. ardatzak 5 jarraibide zehatz ditu. Hona hemen horietako bakoitzean garatutako jarduerak eta haien betetze-maila:

<p>a) Lurralde historiko bakoitzeko Gizarte Zerbitzuen Mapetan, Zorroan aurreikusitako ostatu zentro kopuru jakin bat gordeko da, egoitza kanpo dauden emakumeek bakarrik erabil ditzaten. Zentro horietara atxikitako langileek —segurtasuneko langileak barne—, gainera, emakumeak izan beharko lukete batez ere.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Arabako Foru Aldundiak, 2021. askatasunik gabeko emakumeentzako ziren hainbat etxebizitza egokitu eta bazterketa larrian dauden emakumeentzako etxebizitza bihurtu du, Adierazleak: 2018ko aurrekontua: 174.737,48 €; 2019: 192.752,88 €; 2020:196.947,27 €, eta 2021eko itxiera-aurreikuspena: 199.760,63 €. 2018ko erabiltzaileak: 24 E; 2019: 26 E; 2020: 21 E; 2021: 15 E.</p> <p>Bizkaiko Foru Aldundiak, bestalde, aditzera eman du handitu egin dela emakumeentzako bakarrik diren egoitza-zerbitzuen kopurua. 2021ean, bazterketa-egoeran dauden emakumeentzako egoitza-zentroetako plaza-kopurua erabilgarri dauden plaza guztien %14,35 da.</p> <p>Gipuzkoako Foru Aldundiak jakinarazi du gizarteratzeko arreta-sarearen barruan 65 plaza daudela, gizarte-bazterketako egoeran dauden emakumeentzat berariaz erreserbatutak hau da, plaza guztien % 12 inguru.</p> <p>Udal mailan, honako hau azpimarratu behar da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilboko Udalak Elexabarriko Udal Aterpetxean dauden emakumeentzako egoitza-arretarako plaza espezifikoak berrantolatu eta gehitu ditu. - Donostiako Udalean, tutoretzapeko etxebizitzetatik bi eta harrera-etxetik bost inguru emakumeentzat dira. Tutoretzapeko etxebizitzetako lotutako hezkuntza taldean gutxienez bi emakume (lautatik) egiten dute lan, eta lehentasunez etxebizitza horiek zaintzen dituzte. - Irungo Udalak, bestalde, gaueko harrera zerbitzuan dauden 20 plazetatik 2 emakumeentzat erreserbatu ditu. - Gasteizko Udalak plaza-erreserba du, eta Aterpe zentroan (5 plaza) eta CMAS zentroan emakumeentzako bakarrik den gune independentea eta babestua sortu du. Gainera, emakumeek lehentasuna dute baliabideetan sartzeko. <p>Pandemiaren testuinguruan, eta Lehen Urratseko proiektu horren esparruan, etterik gabeko emakumeei laguntzeko ekintza-ildo bat dago. Horren bidez, aldi baterako berariazko baliabide bat sortu da, babesleku komunetan bizi ziren emakumeentzat beraien oinarritzko ostatu, mantenu eta laguntza operatibo eta psikologikoak beharrak asetzeko. Errekurtsoari jarraipena ematea aurreikusten da. Adierazleak: 20 emakume artatu.</p>	

<p>b) Gizarte, hezkuntza eta arlo psikosozialean esku hartzeko zerbitzuetako profesionalen espezializazioa bultzatzea, bai eta oinarrizko gizarte zerbitzuetan kasuak kudeatzeko eginkizunez arduratzen diren profesionalena ere, egoitza-bazterkeria larrian dauden emakumeei orientazioa eta laguntza emateko prozesuetan.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

Jarduketa hauek aurkeztu dira ildo honetan:

- **Emakundek** emakumeen aurkako indarkeriaren biktimak artatzen dituzten profesionalen prestakuntza sustatzen du, Jabetzuz programaren bidez.
- **Gipuzkoako Foru Aldundiak**, berriz, kasuak kudeatzeko eredu berriari eta gizarteratzeko foru zerbitzuetako profesionalen erreferentzialtasunari buruzko prestakuntza jarduerak garatzen ditu.
- **Donostiako Udalaren** Harrera Zentroan emakumeei laguntzeko berariazko prestakuntza-jarduerak egin dira, kolektibo horri zentroan ematen zaion laguntzaren kalitateari buruzko diagnostikoaren ondorioz.

<p>c) Jardunbide egokien gidak edo eskuliburuak egitea, genero-ikuspegia bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonentzako zentroetan sartzeko, zentro mistoak emakumeen behar espezifikoerantzuteko gai izan daitezten.</p>	<p>Nulua</p>
--	---------------------

Gipuzkoako Foru Aldundiak aurrerapauso batzuk eman ditu gizarteratze zerbitzuei dagokien baliabideetan genero-ikuspegiaren jardunbide onen orientabideak materialak prestatuz.

<p>d) Egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonerentzako laguntzeko arloan lan egiten duten erakunde guztietan berdintasun-planak egin daitezten sustatzea, profesionalen eta erabiltzaileen arteko berdintasuna bermatzeko.</p>	<p>Handia</p>
--	----------------------

Foru eremuan, **Arabako Foru Aldundiak**, zerbitzuak emateko kontratuetan, entitateak behartuta daude enpresaren barruan berdintasunerako planak izatera. **Bizkaiko Foru Aldundiak** ezartzen du foru-sareko zerbitzuak kudeatzen dituzten erakundeekin sinatutako hitzarmen guztiak Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako ekainaren 20ko 4/2018 Foru Arauaren mende daudela. **Gipuzkoako Foru Aldundiak** ere sustatzen du berdintasun planak egitea egoitzetan sartzeko arloan lan egiten duten entitateen artean.

Berdintasun-plana ez den arren, nabarmentzekoa da **Donostiako Udalaren** Harrera Zentroan diagnostiko-prozesu bat egin dela, zentroan emakumeei eskainitako arretaren kalitateari buruz. Bestalde, **Gasteizko Udalak** jakinarazi du Udalaren menpeko baliabide batzuk kudeatzeko lizitazioarako agiriak egiten direnean, genero-berdintasunari buruzko berdintasun-planak eta klausula sozialak egotea baloratzen dela.

<p>e) Egoitza-bazterkeria larrian dauden edo egon diren emakumeen arteko laguntza-taldeak sustatzea.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

Arabako Foru Aldundiak "Empodérate: reflexionando y resistiendo juntas, por vidas más plenas y libres" izeneko tailerra egingo du, prostituzioan aritzen diren pertsonentzat (batez ere emakumeak eta transexualak). Pertsona horietako batzuk egoitza-bazterkeria larrian daude. Nahikari programaren barruan egiten da jardura hau, Arabako Hiesaren aurkako Herritarren Batzordearekin sinatutako lankidetzahitzarmenaren barruan.

Adierazleak⁶¹: 2018ko aurrekontua: 4.818 €; 2019: 6.213 €; 2020: 5.545 €, eta 2021eko itxiera-aurreikuspena: 5.804 €. 2018ko erabiltzaileak: 1 E; 2019: 1 E; 2020: 1 E; 2021: 1 E.

Bilboko Udalak, Bizitegi Elkartearekin batera, Borobiltzen Proiektuan egindako lanaren berri eman du. Proiektu horrek egoitza-bazterkeria larrian dauden emakumeei laguntza soziohezitzailea eta psikosoziala ematen die, identifikazio kolektiboa sustatuz, lotura egonkorragoak eta seguruagoak sortuz beste emakume batzuekin, eta emakumeek parte hartuz. Emakumeek beren nahiak eta beharrak adierazi dituzte, eta subjektu aktiboak eta protagonistak dira. **Gasteizko Udalean** talde batzuk egin dira, unean eta emakumeen akonpainamendu prozesuan dagoen diagnostikoaren arabera. Bizigunea betetzen duten emakumeen arteko elkarreagina eta elkarrekiko laguntza sustatzen da, eta osasun arloko beste profesional batzuen laguntza behar duela egiaztatzen da.

Multzoka hartuta, ardatz honetan jasotako jarraibideen garapen-mailak erakusten du batean garapen-maila altu batez hitz egin daitekeela, bitan txikia dela eta beste bitan ertaina eta nulua dela, hurrenez hurren. Beraz, **4. ardatzaren betetze-maila txikia izan da**⁶².

12. taula. 4. ardatzaren jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Zentro kopuru jakin bat gordetzea, egoitza kanpo dauden emakumeek bakarrik erabiltzeko.	Ertaina
b) Egoitza-bazterkeria larrian dauden emakumeei orientazioa eta laguntza emateko prozesuetan espezializazioa bultzatzea.	Txikia
c) Praktika egokien gidak edo eskuliburuak egitea genero-ikuspegia txertatzeko	Nulo
d) Berdintasunerako planak egiteko bultzada	Handia
e) Autolaguntzako taldeak bultzatzea	Txikia
Garapen maila orokorra	Txikia

3.7. 5. ardatza. Etterik gabeko pertsoneri herritarren eskubideetarako sarbidea bermatzea, haien egoera administratiboa erregularizatuta

Etterik Gabeko Pertsonen Euskal Estrategiaren bosgarren ardatzean, administrazio-erregularizaziotik erortzen diren herritartasun-eskubideei buruzko jardura zehatzak sartzen dira, hala nola, erroldatzeari, osasun-txartelari, lan-baimenari edo Espainiako Estatuan legez egoteari buruzkoak.

Oinarri horretatik abiatuta, Estrategiaren 5. ardatzak 4 jarraibide zehatz ditu. Hona hemen horietako bakoitzean garatutako jarduketak eta 2018-2021 aldian izan duten betetze maila:

⁶¹ Gastua zehazteko, EGPK guztizkoaren gainean duen partaidetzaren % 1 hartzen da kontuan.

⁶² 1,4ra iritsi da 0tik 3ra bitarteko eskala batean, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten parekoa den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota baten parekoa, Ertaina 1,5 eta 2 arteko nota baten parekoa, eta Altua 2tik gorako batez besteko nota baten parekoa.

<p>a) EAEko Udalek berariazko jarduerak garatzea, udalerrian bizi ohi diren etxerik gabeko pertsona guztien erroldatzea errazteko, gaua non ematen duten kontuan hartu gabe, Lehendakaritza Ministerioaren 2015eko martxoaren 16ko Ebazpenaren 3.3. atalean udal-erroldaren kudeaketari buruzko jarraibide teknikoei buruz udalei emandako Ebazpenaren arabera.</p>	<p>Handia</p>
<p>Informazio-bilketan parte hartu duten udal gehienek prozedura bereziak garatu dituzte, sarritan udal araudi propioan oinarrituak, etxerik gabeko pertsonen erroldan sartzen laguntzeko:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilboko Udalak aldatu egin du udal prozedura, helbiderik gabeko pertsonen erroldatzeari buruzkoa. Adierazleak: 2021ean, mila pertsona inguruk dute gizarte-erroldatzea. - Donostiako Udalak erroldatzea errazten die udalerrian bizi ohi diren pertsona guztiei eta beren nortasuna egiaztatzen duten agiriak dituztenei. Batzuetan, batez ere pertsona aljeriarrekin, identitatea egiaztatzea izaten da arazoa. - Irungo Udalak etxerik gabeko pertsonen erroldatzea errazten du. Horretarako, udal-araudi bat du errolda soziala eskuratzeko, eta Zubia Inklusio Zentroa dagoen helbidean ematen da. Adierazleak: 43 pertsona (37 G, 6 E) 2019an; 45 (38 G, 7 E) 2020an; aurrekontu elkarturik gabe. - Portugaleteko Udalak erroldako prozedura bat du, 2017an onetsia, helbiderik gabeko pertsonentzat, Udalaren gizarte zerbitzuek proposatua, eta haren arabera onartzen da eskatzaileek bizi diren edozein helbide. Etxerik ez duten pertsonen erroldatzea egiteko, "fikziozko helbide" batera jo behar da. Kasu horietan, erroldaren helbidea Gizarte Zerbitzuek adierazitakoa izango da: Zerbitzuaren beraren helbidea, larrialdiko ostatu zerbitzuarena, bizilagun horrek gaua igarotzeko duen leku geografikoarena, etab. Adierazleak: pertsona bat (gizona) 2021ean. - Santurtziko Udalean ere aplikatzen da erroldatze sozialeko edo "fikziozko" baliabidea, eta, beraz, baimena ematen da, aldi baterako, Oinarritzko Gizarte Zerbitzuetan erroldatzeko, beste eskubide batzuk erabiltzeko edo gizarte-baliabideez baliatzeko, zerbitzuko profesionalak ezarritako gizarteratze-prozesuaren zati gisa. - Gasteizko Udalean erroldatze-protokolo bat dago 2017az geroztik. Horren bidez, erroldatzea antolatu, arautu eta ahalbidetu nahi da, errotze-prozesuan dauden pertsonen beharretara egokituz (gizarte-errolda). <p>Ildo horretatik, Bizkaiko Foru Aldundiak Gizarteratze Zuzendaritza Nagusiaren eta Herritarrendako Laguntza Zuzendariordetza Nagusiaren arteko akordio baten berri eman du. Horren bidez, erroldatze-helbide gisa, eguneko zerbitzuen zuzendaritza baimentzen da (2.2.3). Horrela, kalean dauden erabiltzaileek helbide bat izan dezakete, hainbat esparrutan indarrean dagoen araudiak aitortzen dizkien eskubideak erabili ahal izateko (gizarte-zerbitzuak, diru-sarreraren bermea, etab.).</p>	

<p>b) Ezgaitasunen bat izan edo mendekotasun-egoeran egon daitezkeen egoitza-bazterketako egoeran dauden pertsonen ezgaitasun- eta/edo mendekotasun-egoerak errazago ezagutzeko berariazko neurriak abiaraztea.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Ildo horri dagokionez, Bizkaiko Foru Aldundiak egiaztatu du koordinazio-protokolo bat sinatu dela Mendekotasuna/Ezintasuna Baloratu eta Bideratzeko Zerbitzuak eta Gizarteratzeko Zerbitzuak kasu partekatuetan, gizarteratzearen arloko foru-sarean arreta jasotzen duten pertsonak lehentasunez baloratu ahal izan daitezen.</p> <p>Gipuzkoako Foru Aldundiaren kasuan, Idazkaritza Teknikoaren irizpena dago. Irizpen horretan, ezgaitasuna baloratzeko baimena ematen da, salbuespenez, egoera administratibo irregularrean dauden pertsonen duela urte bete bertan bizi badira.</p>	

<p>c) Neurri espezifikoak garatzea, Osasun Txartel Indibidualerako sarbidea bermatzeko EAEen modu iraunkorrean bizi diren eta txartelik ez duten egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsona guztiei.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak nabarmendu du, 2019an, "Aldi baterako Osasun Laguntzaren Dokumentua" izeneko aseguramendu-titulua gaitu dela. Agiri hori 6 hilabetez egongo da indarrean, eta beste 6 hilabetetara luza daiteke. Besteak beste, hauei zuzendua besteak beste:</p> <ul style="list-style-type: none"> - agiririk gabeko atzerritarrak, erroldatu gabeak, gizartetik baztertzeko arriskuan daudenak, bakarrik dauden helduak eta adingabeak, - gizartean bazterturik geratzeko arriskuan dauden inolako dokumentaziorik ez duten espainiarrak, - egoera irregularrean dauden atzerritarrak, erroldarik eta EAEen benetan bizi direla egiaztatzen ez dutenak - etorkin atzerritarrak, gehienak Saharaz hegoaldekoak. Herritar sareko laguntzaileek adierazi dutenez, hemen geratu nahi dute, baina, dirudienez, iragaitzako migratzaileentzat ezarritako baliabideetatik kanpo daude, <p>Nabarmentzekoa da, halaber, 2020ko urrian formulario bat prestatu zela Aldi Baterako Osasun Laguntzaren Dokumenturako sarbidea emateko Euskadiko udalerri batean erroldatuta egotea ezinezkoa dela ziurtatzeko.</p> <p>Adierazleak: Erregistro aktiboak Datu Basean (2022ko urtarrila): 647 (G 472, E 175).</p> <p>Nabarmentzekoa da, halaber, COVID-19 pandemian kutsatutako pertsonen osasun-beharrei eta diagnostiko-probei erantzun zitzaiela, pertsona horiei eta haien kontaktuei, osasun-txartel indibidualik ez izateagatik edo bizileku irregularra izateagatik inolako murrizketarik izan gabe.</p>	

<p>d) Fiskaltzekin jarduteko protokoloak ezartzea, erabateko narriadura duten etxerik gabeko pertsonekin esku hartzeko irizpideak zehazteko, haien babes judizial eraginkorra bermatzeko.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Arabako Foru Aldundiak jakinarazi du, 2021ean, Arabako Ministerio Fiskalarekin komunikatzeko eta koordinatzeko bideak ezarri direla, pertsonen beren gaitasun juridikoa betetzen laguntzeko legeria zibila eta prozesala aldatuta.</p> <p>Gasteizko Udalaren kasuan, Udaleko Oinarrizko Gizarte Zerbitzuek eta Gizarte Larrialdietako Udal Zerbitzuak jakinarazpenak, txostenak eta koordinazioa egiten dituzte epaitegiekin, baina ikusten da epaitegiaren erantzuna ez dela behar bezain azkarra. Hori dela eta, protokolo eraginkor bat ezartzeko eskatzen da, eta tutoretzak arlo ekonomikotik haratago eta pertsonaren arlo guztiei lotuta joateko.</p>	

Horrenbestez, ondoko taulan ikusten den bezala, **5. ardatzaren betetze-maila osoa ertaina gisa baloratzen da**⁶³.

13. taula. 5. ardatzeko jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Berariazko jarduketak egitea, etxerik gabeko pertsona guztien erroldatzea errazteko.	Handia
b) Ezintasun- eta/edo mendekotasun-egoerak ezagutzea	Txikia
c) Osasun Txartel Indibidualerako sarbidea errazten duten neurriak	Ertaina
d) Fiskaltzekin jarduteko protokoloak	Txikia
Garapen maila orokorra:	Ertaina

3.8. 6. ardatza. Hobekuntza sektorialak osasunaren, diru-sarreraren bermearen eta lanen arloan

Etterik Gabeko Pertsonen Euskal Estrategia arautzen duten printzipio eta irizpide orokorrak adieraztean dimentsio anitzeko izaera azpimarratu zen, bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen eragiten dieten arazoei modu integralean ekiteko beharra aintzat hartuta. Ildo horretatik, Estrategiaren testuak adierazten du etxebizitza eta gizarte-zerbitzuen politikei ematen dien zentraltasunak ez duela galarazten beste esparru batzuetan ere neurriak hartzeko beharra onartzea, hala nola enpleguan, osasunean, justizian, parte-hartze sozialean edo diru-sarreraren bermean.

Planteamendu horretatik abiatuta, Estrategiaren 6. ardatzak 8 jarraibide zehatz ditu. Hona hemen horietako bakoitzean garatutako jarduerak eta haien betetze-maila:

<p>a) Tratamendu asertibo komunitarioko programak garatzea EAeko hiru lurraldeetan, buru-nahaste larria duten etxerik gabeko pertsonentzat bereziki.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Ildo horretan, Bilboko etxerik gabeko pertsonentzako tratamendu psikiatriko komunitarioko programa nabarmentzen da. Arreta psikiatrikoko programa bat da, etxerik ez duten eta adimen osasun mentaleko sare publikoan artatzen ez diren pertsonen katean arreta emateko. Ostatu, janari, higie, jantzi edo eguneko zentroarekin eta osasun eta gizarte zerbitzuen sistema publikoarekin koordinatzen da. Bilboko Udaleko profesionalen, psikiatriaren, gizarte-lanaren eta gizarte-hezkuntzaren talde batek ematen du zerbitzu hori, Bizkaiko Osasun Mentaleko Sarearekin lankidetzan. Bi erakundeetan gora egin dute programa horretan diharduten profesionalak, eta oso balorazio positiboa izan dute. Programa erreferentetzat jotzen da eta erakundeek eskaera orokorra egiten dute programa Gipuzkoa eta Arabara zabaltzeko.</p> <p>Adierazleak: Urtean 810.463 euroko aurrekontua eta 89 pertsona artatuta (71 gizon / 18 emakume).</p> <p>COVID-19ak eragindako krisian, ERDU programaren aktibazioa nabarmendu behar da, Eusko Jaurlaritzako Beldintasun, Justizia eta Gizarte Politika Sailaren Inor Atzean Utzi Gabe funtsaren</p>	

⁶³ Guztira 1,8 puntu lortu ditu 0tik 3ra bitarteko eskala batean, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten baliokidea den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota batean, Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko nota batean, eta Altua 2tik gorako batez besteko nota batean.

esparruan. Programa honen bidez, mendekotasun-arazoak eta/edo aldi berean patologia mental konkomitantea duten pertsonen arreta eman nahi zaie, "babeslekuetan" edo era askotako egoitza-baliabideetan konfinatuta badaude, eta laguntza emango zaie kolektibo horietako edozeini zuzendutako arreta-baliabideetako profesional-taldee, adikzioak eta/edo patologia mentalak dituzten pertsonekin egoerari aurre egiteko aholkularitza edo orientazioa eskatzen badute. Era berean, kontuan hartzen ditu konfinamendu-egoerak berak arriskuan jartzen dituen pertsonak, kontsumoa handitzearen ondorioz; orain arte tratamendu-baliabideetara hurbildu ez diren pertsonak, baina egoera horretan beren egoeraz jabetzen direnak eta baliabideak edo harremanetarako moduak ezagutzen ez dituztenak; gizarte-baliabideen eta gizarte- eta osasun-baliabideen profesionalak, mendekotasun-arazoak dituzten erabiltzaileekin. Programa Jeiki Fundazioarekin, AGIPADekin, Gizakia Fundazioarekin eta Etorikintza Fundazioarekin koordinatu da, eta 2021erako luzatu da, arreta anbulatorioaren beharrak bere horretan diraelakoan. Hirugarren sektoreko 4 erakundek (Etorikintza, Gizakia, Jeiki eta Agipad) kudeatzen dute programa, eta hiru jardueramota nagusi garatzen ditu: Mendekotasunetan espezializatutako langileak dituzten 5 unitate mugikor: medikuntza/psikiatria; psikologia kliniko/sanitarioa; erizaintza/gizarte-hezuntza/gizarte-lana; mendekotasunetan laguntza telematikoa emateko eredu bat garatea, eta mendekotasuna duten pertsonentzako komunikazio-, sentsibilizazio- eta euskarri-kanpaina.

Adierazleak: 2020ko abenduan arreta jaso zuten 832 lagun, 359 unitate mugikorretan eta 473 telematikoki. Banakako 983 saio, 816 koordinazio eta 509 irteera egin ziren. 375.733 euroko (2020) eta 400.000 euroko (2021) aurrekontua.

b) EAEko hiru lurraldeetan susperraldi soziosanitariorako programak edo zentroak sortzea, etterik gabeko pertsonentzat, ospitale-zentro batean alta eman eta/edo gaixotasun edo tratamendu mediko batetik errekueratzen direnak, sare soziosanitarioko zentroetan plazak gordez eta/edo gizarte-zerbitzuetako egoizetan plaza jakin batzuk aldi baterako erabiliz

Ertaina

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak adierazi du foru-titulartasuneko eta finantziario mistoko (foru-aldundiak/osasun-saila) egoitza-zentroetan egokitutako susperraldirako egoitza-unitate soziosanitarioetan plazak betetzeko orduan, gero eta ohikoagoa dela bazterkeria-egoera formalean dagoen pertsona, prekarizazioa dela eta edo ez egoteagatik etxera itzultzea galarazten diona. Nahiz eta kasu horietan ez dagoen alde aurreko etxegabetasun egoerarik, ospitaleratzeak mota horretako egoerak eragiten ditu. Egoitza-unitate soziosanitario horiek hiru lurraldeetan daude, eta egoera horiek okupazio desegokia eragiten dute.

Arabako Foru Aldundiak adierazi du 32/2015 Foru Dekretuak Arabako Lurralde Historikoko Egoitza Soziosanitarioko Unitaterako sarbidea arautzen duela, eta, erabiltzaileen artean, nagusiki gizarte-arazoak eta gizarte- eta osasun-eskakizun handiak dituzten eta, hala ere, ospitaleratu beharrik ez duten beste egoera batzuk direla-eta etxera itzuli ezin diren pertsonen profila ezartzen duela. Zehaztu da, Gizarte eta Osasun Egoitzako Unitate honen izaera zaintzeko, ez dela inoiz gaindituko profil hori duten erabiltzaileek betetzen dituzten plazen % 25. Gasteizko Udalak baliabidearen egoera prekarizotzat jotzen du, Udaleko Gizarte Zerbitzuetatik etterik gabeko pertsonak sartzeko zailtasun handiak daudela uste baitu.

Adierazleak⁶⁴: 2019ko aurrekontua: 18.965,21 €; 2020: 13.744,19 €; 2021: 8.274,66 €. 2019 erabiltzaileak: 3H; 2020: 2H; 2021: 1 G

Bilboko Udalaren aterpetxeak (Elejabarri) bazterturik dauden pertsonentzako eriondo-plazak ditu, **Bizkaiko Foru Aldundiak** kudeatuak eta Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren hitzarmenaren bidez finantzatuak. Osasun Departamentua arduratuko da eriondoan pertsona horiei ematen zaien osasun laguntzaz.

Adierazleak: urteko 200.000 euroko aurrekontua (2020tik aurrera); artatutako pertsonak: 58/urteko (51 gizon eta 7 emakume).

Gipuzkoako Foru Aldundiak adierazi du Errondo Etxea zentroa laster irekiko dela, 24 ostatu plazarekin eta beste 24 eguneko zentro bezala. **Donostiako Udalaren** Harrera Zentroan ere hainbat susperraldi egiten dira, baina ez da soziosanitarioa, ez baita osasun laguntzarik eskaintzen.

⁶⁴ Gastua zehazteko, EGPen okupazioaren % 1 hartzen da kontuan guztizkoaren gainean.

c) Ekainaren 26ko 114/2012 Dekretua berrikustea, Osasun Sistema Nazionalak Euskal Autonomia Erkidegoan dituen osasun-prestazioen erregimenari buruzkoa, erroldatu gabeko etxerik gabeko pertsonen osasun-arreta publikoa jasotzeko oraindik dituzten oztopoak kentzeko.

Ertaina

114/2012 Dekretuaren zatirik handiena Konstituzioaren aurkakotzat jo zen 2017. urteko azaroan. 2018ko urtarrilean, Osasun Aseguramendu eta Kontratazioko zuzendariaren jarraibidearen bidez, Osasunaren **Babes Integralerako Programa (OBIP)** jarri zen abian, Euskadin erroldatuta dauden eta egoera administratibo irregularrean dauden pertsonentzat. 2018ko uztailean, 7/2018 Lege-EDaren bidez, hartzaile gehienak estatuko araudiaren eraginpean jarri ziren, eta, beraz, OBIP egoera oso zehaztutara mugatu da. **Adierazleak (2022ko urtarrila):** datu baseko erregistro aktiboak hauek dira: 85 ANE: 45.526 (gizonezkoak 21.997, emakumezkoak: 23.529). Lehengo 114 CAE txartela: 1.254 (gizonak 582, emakumeak 672). Lehengo 114. eranskina: 73 (gizonak 36, emakumeak 37).

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak jakinarazi du, konfinamenduan zehar, erabiltzaileei arreta eman zitzaiela konfinatuta zeuden baliabideetan, konfinamendu-fase horretan kasu positiboaren eragina oso txikia izan baitzen; beraz, gizarte-baliabideetan behar zen isolamendua kudeatu ahal izan zen. Datu interesgarri gisa, aipatzekoa da kutsatutako pertsonen eta haien harremanen osasun-beharrei eta behar ziren diagnostiko-probei erantzun zitzaiela, eta ez zela inolako murrizketarik izan Osasun Txartel Indibidualik ez zegoelako, ez eta bizileku irregularra egon zitekeelako ere. Halaber, Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak adierazi du gizarte-baliabideekin koordinazio ona dagoela.

d) Beren eginkizunen artean bitartekaritza eta osasun zerbitzuetara laguntza sistema horretan autonomoki moldatzeko zailtasun handienak dituzten pertsonen osatzen dituzten programen antolamendua bultzatzea.

Ertaina

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak adierazi du, bazterkeria-egoeran dauden pertsonen estaldura ematen dieten GKEen koordinazio-protokoloen barruan, osasun-sistemaren koordinazioa eta laguntza sistematikoki agertzen direla. Horrek ez du esan nahi atzemandako behar horiek kasu guztietan betetzen direnik, kasuistika askotarikoa delako (itzulpen-arazoak, pertsona- edo boluntario-gabezia, migrazio-krisiarekin lotutako laguntza-gailurrak, urtarokotasuna...), baina, hala ere, premia gisa hartu da, eta, adostasunez, bi sistemen aukerei buruzko protokolo bateratuetan sartu da (ordu jakin batzuetara joatea, lehenengo bisita beti norbaitekin egitea, komunikazioan lagun izatea...).

Foru mailan, **Bizkaiko Foru Aldundiak** jakinarazi du bai gizarteratze-arloan esku-hartze espezializatuko prozedura arautzen duen Foru Dekretuan, bai erakunde laguntzaileekin izenpetutako hitzarmenetan, osasun-prestazioen barruan eta horretarako zailtasunak dituzten pertsonen kasuan, honako hauek sartzen direla: medikuaren agindupean sendagaiak zaindu eta ematea, erabiltzaileen jarraibide eta tratamendu medikoen jarraipena egitea, osasun-konsulta edo -probetara laguntzea, eta zentro horiek kudeatzea. **Gipuzkoako Foru Aldundiak**, bestalde, hobetu egin du akonpainamendu espezializatuko programaren definizioa, Oarsoaldean laguntza espezializatuko zerbitzu bat jarri da abian eta bitartekotza/bitartekaritza zerbitzuetarako fitxa bat egin da.

Udal mailan, **Portugaleteko Udalak** Osasun-areala badela jakinarazi du: Osasuneko Oinarrizko Osasun Laguntzako eta Gizarte Zerbitzuetako Gizarte Zerbitzuen arteko sareko lan-programa. Horren bidez, komunikazio-bide bat egin daiteke, bi noranzkoetan bideratua, bi zerbitzuetako profesionalen esku-hartze bateratua behar duten kasuetatik, eta lan-plan partekatua egin daiteke.

Adierazleak: 48 lagun artatzen dira urtean (27 emakume eta 21 gizon).

Bestalde, **Gasteizko Udalean**, bitartekaritza- eta akonpainamendu-programa Gizarteratze Zerbitzuko eta Udaleko Gizarte Zerbitzuetako gizarte-hezkuntzako taldeetatik egiten da, eta gizarte-integratzailearen profesionalak berriaz egiten ditu horrelako laguntzaileak. Pandemia egoerak programa horiek sortu eta mantentzeko beharra erakutsi duela baloratzen da, eta oraindik egiteke dago.

<p>e) Berariazko programak edo unitateak ezartzea, Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta eta legezkiekeen gainerako prestazio ekonomikoak eskuratzeko baldintzak betetzen dituzten etxerik gabeko pertsonen sarbidea errazteko.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Neurri orokorragoen esparruan egokitzen zaizkien prestazio ekonomikoak eskuratzeko baldintzak betetzen dituzten etxerik gabeko pertsonen sarbidea errazteko beharri erantzuten saiatzen da.</p> <p>Hala, bada, Euskal Enplegu Zerbitzuak ez du berariazko programarik, nahiz eta egiaztatu Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta Sistemarako sarbidea unibertsala dela, eta, etxerik gabeko pertsonen kasuan, egiaztatze zailtasun gehien sortzen dituen baldintza EAEn erroldatuta egotea eta benetan bizitzea da. Horretarako, oinarritzko gizarte-zerbitzuek gizarte-errola erabili dute.</p> <p>Adierazleak: Diru-sarrerak bermatzeko errentaren 195 espediente gizarte-errolatan (2021); horietatik 59 emakume eta 136 gizon.</p> <p>Arabako Foru Aldundiaren Gizarte Ongizaterako Foru Erakundeak Informazio eta Gizarte Arretarako Bulegoa du, lanaldi osoko profesional bat, PNC, LISMI eta FBS informatzeko eta tramitatzeko eginkizunekin, Gasteizko herritar guztientzat. Gainerako lurralde historikoan, kasuan kasuko oinarritzko gizarte zerbitzuen bidez egiten da.</p> <p>Udal mailan, udal gehienek baieztatzen dute oinarritzko gizarte-zerbitzuetan pertsona horiei arreta ematen dieten profesionalak egiten dutela jarduera hori, eta Errola Sozialaren figura erabiltzen dutela.</p>	

<p>f) Enplegurako orientazioko berariazko programak ezartzea, egoitzako bazterkeria larrian dauden pertsonentzat.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Neurri orokor batzuei buruzko informazioa eman da. Neurri horiek ez dira berariaz bizitegitarako bazterketa egoeran dauden pertsonen zuzendutakoak, baina kolektibo horrek etekina atera diezaioke.</p> <p>Hala, Lanbideren Kolektibo Urrakorrentzako Orientaziorako berariazko deialdian, talde horietako bat bazterketa-egoeran dauden pertsonen buruzkoa da (gizarte-zerbitzuek egiaztatua), eta, horrez gain, bazterketa-egiaztagiririk izan gabe, Lanbideren erreferentziako orientatzaileak egoera ahulean dauden pertsonak ere sartzen dira. Gainera, ildo estrategiko gisa, ibilbide integralen berariazko programak sustatzen ari dira, lan-merkatutik bereziki urrun dauden pertsonak, etxerik gabekoak barne, laneratzeko eta gizarteratzeko. Nolanahi ere, etxerik ez duten pertsonen gizarte-errolaren arabera prestazioak eskura ditzaketen unetik, aurrez adierazi bezala, laneratzeko ohiko laguntza-prozesuak aktibatzen dira, eta, beren egoera zehatzaren diagnostikoa kontuan hartuta, salbuetsitza jotzen ez badira, beren egoerarekin bat datozen programak eta zerbitzuak (orientazioa, prestakuntza...) eskaintzen zaizkie.</p> <p>Arabako Lurralde Historikoan, Arabako Gizarte Ongizaterako Foru Erakundeak Oinez programa du, landa-eremuan bizi diren eta arriskuan eta gizarte bazterketa dauden pertsonak gizarteratzeko. IRSE eta Sartu taldeak kudeatzen duen zerbitzuak gizarteratzeko espazio balioanitz bat eskaintzen die pertsonen. Bertan, arreta luzea eskaintzen zaio denboran zehar, eta banakako laguntza eskaintzen zaio gizarteratzeko eta sostengu soziohezitzaile eta/edo psikosozialerako ibilbidean, eta esku-hartze okupazionalak, hezkuntzakoak eta gizarteratzekoak uztartzen ditu.</p> <p>Adierazleak: 2020an 484 pertsona artatu dira (337 emakume eta 147 gizon).</p> <p>Gipuzkoako Foru Aldundiak Elkar-Ekin Lanean Estrategia landu du enplegarritasunerako eta aktibazio inklusiborako; Estrategia ez da bereziki etxerik gabeko pertsonentzat, baina hartzaileengan bazterketa sozial larrian dauden pertsonak aipatzen ditu.</p> <p>Udal mailan, Gasteizko Udalaren kasuan, lanpostu batzuk gordeko dira Enplegu Plan batzuetan, Gizarteratze Enpresa batzuekin koordinatuta. Gainera, Udaleko Gizarte Zerbitzuek enpleguaren aurreko trebetasunak eta/edo gaitasunak lantzen dituzte (lanaren aurreko esparrua), Gizarteratze Zerbitzuaren programen esparruan.</p>	

Berariaz bazterte larrian dauden pertsonentzat ez bada ere, **Irun eta Hondarribiko Udalek, Gipuzkoako Foru Aldundiarekin eta Lanbiderekin** batera, Bidasoa eskualdean enplegu eta prestakuntza sare bat finkatzeko proiektua jarri zuten abian (GipuzkoLab Bidasoa 2018-2019). Bere helburuen artean nabarmentzekoak dira Bidasoa eskualdean enplegua eta prestakuntza sustatzeko dauden baliabideen mapa zehatza garatzea, enplegu eta prestakuntza sare osoa sortu eta finkatzea, eta prestakuntza eta enplegu sarea kudeatu eta komunikatzeko tresnak ezartzea.

<p>g) Egoitzako bazterketa larrian dauden pertsonak zentro okupazionaletara, enplegu-zentro berezietara, gizarteratze-enpresetara eta laguntzadun enplegu-programetara iristea erraztuko duten neurriak bultzatzea.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Neurri orokor batzuk adierazi dira, ez bereziki egoitzatik kanpo dauden pertsonen zuzenduak. Hala, Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzuak adierazi du, gizarteratze-enpresen kasuan, gizarteratze-zerbitzuek egiaztatutako bazterketa-egoeran dauden pertsonak sartzeko aurreikusten dela, beste kolektibo batzuen artean (prestazioak jasotzen dituzten pertsonak, drogamenpekotasunak dituzten pertsonak, EAEko agintari eskudunek baimendutako txandakako ostatu-zentroetatik datozen pertsonak...). Bestalde, Lanbideren egungo ildo estrategikoa ibilbide integraletako berariazko programak sustatzea da, lan-merkatutik bereziki urrun dauden pertsonen enplegarritasuna eta gizarteratzea eta laneratzea errazteko, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonak barne.</p> <p>Arabako Lurralde Historikoan, Arabako Gizarte Ongizaterako Foru Erakundeak Oinez programa du, landa-eremuan gizarteratze-egoeran dauden pertsonak gizarteratzeko. Zerbitzu balioaniztuna da, eta bertan laguntza indibidualizatua eta luzea ematen da, lan arloko, hezkuntzako eta gizarteratzeko eta laneratze esku-hartzeak bateratuz.</p> <p>Adierazleak: 2020an 484 pertsona artatu dira guztira (337 emakume eta 147 gizon).</p> <p>Bestalde, Gasteizko Udalak ez du berariazko programarik, baina zenbait lanpostu gordetzen dira egoera ahulean dauden kolektibo espezifikoenentzat, Enplegu Sailarekin eta/edo gizarteratze-enpresekin koordinatuta. Udal zerbitzuek laguntza eta proposamenak egiten dituzte. Mota honetako baliabideak GOFEn eta Lanbideren esku daude, baina, batzuetan, Hurbil Intentsitate Handiko Taldearen laguntzarekin egiten da.</p>	

<p>h) Etterik gabeko pertsonak enplegu politiken ‘premia bereziko’ kolektiboen artean sartzeko, kontratazio pizgarrietan kalitate irizpideak sartuz, kontratuaren egonkortasunaren eta kalitatearen arabera.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Ez dago jasota, halaber, jarduera berariazkorik egin denik “premia bereziko” kolektiboen artean etterik gabeko pertsonak sartzeari dagokionez, eta kalitate-irizpideak sartu direla kontratazio-pizgarrietan, kontratuaren egonkortasunaren eta kalitatearen arabera.</p> <p>Gasteizko Udalaren kasuan, “premia bereziko” kolektiboen artean etterik gabeko pertsonak sartzeko, Hurbil intentsitate handiko taldearen laguntza behar da. Halaber, Udal Kontratazioko Pleguetan klausulak sartuz eta kontratazio publiko arduratsurako Udal Jarraibideari jarraituz zehazten da. Nolanahi ere, Udalak adierazi du Lanbiderekiko koordinazioa hobetu behar dela, eta baldintza malguagoak ezarri behar direla zaugarritasun handiagoko egoeretan dauden eta gaur egun zailtasun gaindiezinak dituzten pertsonen sarbidea emateko (dokumentuen erregularitasun-egoera, lan-baimena, etab.).</p>	

Laburtuz, taulan ikusten den bezala, ardatz honetan jasotako zortzi jarraibideetatik, bost jarraibideen garapen-maila ertaina da, eta beste hirurena, berriz, txikia. Beraz, **6. ardatzaren betetze-maila ertaina izan da**⁶⁵.

⁶⁵ Guztira 1,6 puntu lortu ditu Otik 3ra bitarteko eskala batean, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten baliokidea den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota batean, Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko nota batean, eta Altua 2,1 eta 3tik gorako batez besteko nota batean.

34. taula. 6. ardatzeko jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Tratamendu asertibo komunitarioko programak garatzea hiru lurraldeetan	Ertaina
b) EAEko hiru lurraldeetan gizarte- eta osasun-laguntzako programak edo zentroak sortzea	Ertaina
c) Osasun-txartela eskuratzea	Ertaina
d) Bitartekaritza eta osasun zerbitzuei laguntzea beren eginkizunen artean dituzten programen antolamendua bultzatzea.	Ertaina
e) Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta errazago eskuratzeko berariazko programak edo unitateak	Txikia
f) Enplegurako orientazio programa berariazkoak	Ertaina
g) Zentro okupazionala, enplegu-zentro berezietara, gizarteratze-enpresetara eta laguntzadun enplegu-programetara iristeko neurriak	Txikia
h) Etterik gabeko pertsonak enplegu-politiken 'premia bereziko' kolektiboen artean sartzea	Txikia
Garapen maila orokorra	Ertaina

3.9. 7. ardatza. Etterik gabeko pertsonen aisia, hezkuntza eta partaidetza sozial eta politikoa eskuratzea

– Etterik gabeko pertsonak aisialdiko jardueretan, hezkuntzan eta parte-hartze politikoan sar daitezzen sustatzeari dagokionez, Etterik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiak sei jarraibide zehatz planteatzen ditu. Hona hemen horien hedapena:

a) Etterik gabeko pertsonen asoziazionismoa eta zuzenean eragiten dieten politika publikoei buruzko diagnostikoetan eta erabakietan parte hartzea sustatzea.	Txikia
Bizkaiko Foru Aldundiak komunitate-oinarriko esku-hartzeen bultzada eta arreta-prozeduraren diseinua nabarmentzen ditu. Prozesu hori, une oro, erabiltzailearen parte-hartzean oinarritzen da, haren lehenetasunak eta ahalmek kontuan har daitezzen.	

b) Erabiltzaile adituaren irudian oinarritutako programen garapena sustatzea, egoitza-bazterkeria larrian dauden edo egon diren pertsonen esperientzia eta ezagutza aprobetxatzeko.	Txikia
Aipatzekoa da Gipuzkoako Foru Aldundiak jakinarazten duela <i>mentoring</i> programa bat diseinatzen ari dela. Programa horretan, boluntarioek (gizarte-bazterkeriarekin edo gabe) laguntza/lankidetzaren harremana dute gizartean bazterturik dauden pertsonekin.	

<p>c) Praktika egokirako eskuliburuak eta gidak prestatzea, erabiltzaileek erabiltzaile diren zentro eta programen kudeaketan parte har dezaten bultzatzeko.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

Proiektu puntual batzuen berri eman da. Hala, **Gipuzkoako Foru Aldundiak** gizarteratzeko zerbitzuen erabiltzaileek parte hartzeko prozesuei buruzko azterketa egin du 2020an. Bestalde, **Gasteizko Udalak** Harrera Sozialerako Udal Zentroan (HSUZ)) IREKIA proiektuaren diseinuan egindako aurrerapenen berri eman du. Proiektu hori Autonomia Proiektuan sartuta dago eta 2022an abian jartzea aurreikusten da.

<p>d) Egoitzatik kanpo dauden pertsonen kultura- eta kirol-ekipamendu publikoak erabil ditzaten berariazko programak garatzea.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

Aipatzekoa da **Gasteizko Udalean** izandako esperientzia. Izan ere, erreferentziako profesionalak salbuespenak proposa ditzake zenbait pertsonarentzat, kirol eta kultura-jardueretan parte hartzeko gizarte-etxeekin lankidetzan aritzeko protokoloaren esparruan. Gainera, Gizarte Harrerarako Udal Zentroan (GHUZ), 2018an, Gorputz Hezkuntzako graduatu batekin, programa bat jarri zen abian, egoitza-bazterkerian dauden pertsonen ("Suzko lezkadiak") parte hartzeko programatuta dauden aisialdiko eta kiroltako jardueren eta ekintzen bidez. Azkenik, Gizarte Harrerarako Udal Zentroan bizikleta parke bat dago, etxerik gabeko pertsonen zentroan programatutako jardueretan erabil dezaten.

<p>e) Gizarte bazterketako egoera larrian dauden pertsonak gizarte sareen eta teknologia berrien erabileran prestatzeko eta gaitzeko programak garatzea.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

Foru mailan, **Arabako Foru Aldundiak** nabarmentzen du arrisku eta/edo gizarte-bazterkeriako egoeran dauden taldeak landa-ingurunean sartzeko OINEZ zerbitzuak, Europako Gizarte Funtzarekin batera finantzatuak, teknologia berriei buruzko prestakuntza-moduluak ezartzen dituela eten digitala murrizteko. **Adierazleak**⁶⁶: 2018ko aurrekontua: 226.751,5 €; 2019: 226.751,5 €; 2020: 604.670,7 €; 2021: 604.670,7 €. 2018an artatutako pertsonak: 20G eta 77M; 2019: 15G eta 68M; 2020: 10 G eta 64 M; 2021: 9 G eta 63 M.

Udal mailan, nabarmentzekoa da **Bilboko Udalak** Aldauri Fundazioarekin lankidetzan garatu zuen Konekta - Teknologia berriak guztientzat programaren esperientzia. Hezkuntza- eta gizarte-izaerako proiektu bat da, eta helburu hauek ditu: teknologia berrietarako sarbidea sustatzea, prestakuntzaren bidez gizarte-bazterketari aurre egiteko neurri gisa, eta elkarteek teknologia berrietarako sarbidea eta sarrera sustatzea, sarearen bidez jarduerak komunikatzeko, kudeatzeko eta animatzeko tresnak eskainiz. **Gasteizen, Udalak** teknologia berrietan trebatzeko tailerrak egiten ditu Estrada Eguneko Zentroan, Harrera Sozialerako Udal Zentroko infoteka, ISLoranzko tailerrak eta Abetxukoko Ekinbide Etxean. **Adierazleak**: Eguneko zentroa. 2018ko aurrekontu estua: 455.346 €; 2019: 455.011 €; 2020:453.516 €. 36 plaza, 256 erabilera 2020an, batez beste 11 pertsona. Abetxuko Ekinbide Etxearen aurrekontua: 77.000 €urtean.

⁶⁶ Gastua zehazteko, jarduera digitalak guztizkoarekiko duen ehunekoa hartzen da kontuan. 2018an eta 2019an, jarduera digitala programaren guztizkoaren % 30 izan da, eta 2020an eta 2021ean, % 80.

<p>f) Helduen Hezkuntza Iraunkorreko jarduerak bultzatzea, bereziki etterik gabeko pertsonen parte-hartzeari begira.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Programa bat aurkeztu da. Programa hori ez dago berriaz bizitegitarako bazterketa larrian dauden pertsonentzat, baina egoera horretan dauden etorkinei babesa eman dakieke. Helduen alfabetizaziorako Ojalá programa da, Itaka Eskolapios fundazioak Bilboko Udalarekin lankidetzan kudeatzen duena. Programa honen onuradunak laneratzeko prozesuetan dauden pertsona heldu etorkinak dira, arazo sozioekonomikoak dituztenak, hezkuntza sistema formalaren barruan ez daudenak eta alfabetatze prozesu bat egiteko interesa erakusten dutenak. Programan emakumeek lehentasuna dute. Urteko diru-laguntzen aginduaren bidez, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Departamentuak bazterketa egoeran dauden helduen hezkuntza iraunkorreko jardueren finantzaketaren berri ere eman du.</p>	

Oro har, ardatzean aurreikusitako jarduerak garapen txikia izan dute, eta, beraz, **7. ardatzaren betetze-maila txikia izan dela jotzen da**⁶⁷.

4. taula. 7. ardatzeko jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Etterik gabeko pertsonen elkartegintza eta parte-hartzea bultzatzea	Txikia
b) Erabiltzaile adituaren irudian oinarritutako programen garapena sustatzea	Txikia
c) Praktika egokirako eskuliburuak eta gidak prestatzea, parte-hartzea sustatzeko	Txikia
d) Kultur eta kirol ekipamendu publikoen erabilera erraztuko duten berriazko programak garatzea	Txikia
e) Sare sozialen eta teknologia berrien erabilera trebatzeko eta gaitzeko programak garatzea	Txikia
f) Helduen Hezkuntza Iraunkorreko jarduerak bultzatzea	Txikia
Garapen maila orokorra:	Txikia

3.10. 8. ardatza. Bizitegitarako bazterketa egoerei aurrea hartzeko eta horiei aurre egiteko sentsibilizazioaren eta komunitatearen parte-hartzearen arloko hobekuntzak

– Gizarte-eskubideak –etxebizitza, gizarte-zerbitzuak, enplegua, osasuna, parte-hartzea edo aisialdia– eskuratzearekin zerikusia duten jarraibideez gain, Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiak beste jarraibide batzuk ere baditu, herritarrak bizitegi-bazterkeriaren fenomenoaren inguruan sentsibiliza daitezen bultzatzeko, bai eta komunitatea bizitegi-bazterkeriako egoerei aurrea hartzeko eta egoera horiei aurre egiteko inplikatzeko errazteko ere.

– Jarraian, ardatz hau osatzen duten 6 jarraibideen esparruan garatutako jarduerak eta horien betetze-maila xehetasunez deskribatzen dira:

⁶⁷ 3 puntutik 1 lortzean, garapen nulua 0,3tik beherako nota duen eskala batean, garapena 1,5etik beherako nota batean, batez besteko garapena 1,5 eta 2 bitarteko nota batean, eta garapen altua 2,1etik 3ra bitarteko batez besteko nota batean.

<p>a) Gizarte zerbitzuetako sailen, hirugarren sektoreko erakundeen eta udal eta autonomia erkidegoetako segurtasun kidegoen arteko lankidetzaren protokoloak ezartzea, etxerik gabeko pertsonen biktimizazio egoerei aurrea hartzeko neurriak abian jartzeko, eta gertatzen diren kasuak ikertu eta ebazteko.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

Gasteizko Udalean badira egoitzatik kanpo dauden pertsonen biktimizazio-arazoak prebenitzen eta tratatzen lagun dezaketenez bidez, koordinazio-foro eta protokoloen bidez: protokoloa Udaltzaingoarekin, Udalaren eta Hirugarren Sektoreko Erakundeen arteko egoitza-bazterketako egoeran dauden pertsonak ardatz dituen foroak, Gizarte Politikako eta Osasun Publikoko Departamentuak deituta, eta ohiko elkarlana Gurutze Gorria edo Elikagai-Bankurekin datuak trukatzeko.

Bilboko Udaleko Ekintza Sailak eta Herritarren Segurtasunerako Sailak lankidetzaren protokolo bat ezarri dute bi zerbitzuen arteko koordinazioa artikulatzeko, Bilboko Udalerriko Segurtasunaren aldeko itunaren esparruan.

<p>b) Etterik gabeko pertsonen aurkako gorroto-krimenei buruzko sentsibilizazio gidak prestatzea, herritar guztientzat eta gizarte, osasun, justizia eta segurtasun zerbitzuetako profesionalentzat.</p>	<p>Nuloa</p>
---	---------------------

Ildo honen barruan, 2018ko ekainean, Estrategiari atxikitako erakunde guztiek eraso, intolerantzia eta etxerik gabeko pertsonen aurkako gorrotoa gaitzesteko adierazpena sinatu zuten.

<p>c) Alerta-sistema azkar bat garatzea eta datuak biltzea, bazterturik dauden pertsonen aurka egindako delitu eta gorroto-krimenei dagokienez.</p>	<p>Nuloa</p>
--	---------------------

Ez da informaziorik eman jarraibide honi lotutako jarduketari buruz.

<p>d) Estilo-eskuliburu bat prestatzea eta komunikabideetako profesionalekin prestakuntza-jarduerak egitea, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen buruzko estereotipoak ezabatzen laguntzeko.</p>	<p>Txikia</p>
---	----------------------

e) Bi jarduketan berri eman da: batetik, EAPNrekin lankidetzan, **Bilboko Udalak** bi jardunaldi antolatu zituen 2017an eta 2018an, bazterketa sozialaren eta etxerik gabeko pertsonen inguruko gaiak komunikabideetan tratatzeari buruz. Bestetik, **Gasteizko Udalak** jarduerak egin zuten egoitzatik kanpo dauden pertsonen errealitateari buruzko prentsaren tratamenduari buruz, HSUZ Harrera Sozialerako Udal Zentroak dituen 30 urteei buruzko Jardunaldietan, 2018an eta 2019an.

<p>f) Laguntza ekonomikoak emanez eta/edo laguntza teknikoak emanez eta gainbegiraturaz, Europar Batasunaren autoantolaketa eta herritarren antolaketarako sareak sustatzea, egoitzatik kanpo dauden pertsonen laguntzeko zerbitzuak emateko.</p>	<p>Nuloa</p>
--	---------------------

Ez da informaziorik eman jarraibide honi lotutako jarduketari buruz.

<p>g) Jardunbide egokien gidak, protokoloak edo eskuliburuak garatzea, herritarren onarpena errazteko, etterik gabeko pertsoneri laguntzeko zentroak eta programak ezartzeari dagokionez, eta zentro horien eta eskualde bakoitzeko auzo-elkarteen eta elkarte komunitarioen arteko lankidetzak egituratzeari dagokionez.</p>	<p>Txikia</p>
<p>Nabarmentzekoa da Bilboko Udalak jardura hauek egiten dituela: etterik gabeko pertsonekin zerikusia duten kexak kudeatzea, herritarrek parte hartzeko kanaletan jasotzen direnak; sensibilizazio-jarduerak egitea, kaleko esku-hartze taldeak hiru hilean behin egindako zenbaketen esparruan, eta auzoko bilerak, ekipamendu jakin batzuk jartzearen ondorioz.</p>	

Beraz, sensibilizazioari eta parte-hartze komunitarioari dagokion ardatzean ondorioztatzen da garapen orokorra baxua izan dela: planteatutako sei jarraibideetatik hiruk garapen nulua izan dute eta beste **hirurek garapen baxua**⁶⁸.

5. taula. 8. ardatzaren jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Gizarte zerbitzuetako sailen, hirugarren sektoreko entitateen eta segurtasun kidegoen arteko lankidetzak protokoloak	Txikia
b) EGPen aurkako gorroto-krimenei buruzko sensibilizazio-gidak egitea	Nulua
c) Bazterketa-egoeran dauden pertsonen aurkako delituei eta gorroto-krimenei buruzko alerta-sistema azkarra garatzea eta datuak biltzea	Nulua
d) Estilo-eskuliburu bat prestatzea eta komunikabideetako profesionalekin prestakuntza-jarduerak egitea	Txikia
e) Europar Batasunaren autoantolaketa eta herritarren antolaketa sareak sustatzea, egoitzatik kanpo dauden pertsoneri laguntzeko zerbitzuak emateko.	Nulua
f) Herritarren onarpena errazteko, jardunbide egokien protokoloak edo eskuliburuak garatzea	Txikia
Garapen maila ertaina:	Txikia

3.11. 9. ardatza. Ezagutzaren koordinazioa, ebaluazioa eta kudeaketa

– Estrategiaren azken ardatzak honako hauek dira: erakundeen arteko koordinazioa eta lankidetzak, bizitegi-bazterkeriari aurrea hartzeko eta hari aurre egiteko politikak garatzeko; esku-hartzeen ebaluazioarekin eta ezagutzaren kudeaketarekin lotutako jarduerak garatzeko eta esku-hartzeko eredu bateratua eraikitzea. Ildo horretatik, Estrategiak planteatzen du lidergo publikoa indartu behar dela Planaren kudeaketan, eta ezagutzaren kudeaketa, esku-hartzeen ebaluazioa eta, azken batean, ebidentzia zientifikoan oinarritutako praktika sustatzen dituzten neurriak bultzatu behar direla.

– Jarraian, 9 jarraibideetako bakoitzean garatutako jarduerak xehetasunez deskribatzen dira, bai eta azken betetze-maila ere:

⁶⁸ 3 puntutik 0,5 lortzean, 0tik 3ra bitarteko eskala batean, garapen nulua 0,3tik beherako notaren parekoa da, garapena 1,5etik txikiko notaren parekoa, batez bestekoa 1,5 eta 2 bitarteko notaren parekoa, eta garapena handia 2,1etik 3ra bitarteko batez besteko notaren parekoa.

<p>a) Gizarte-zerbitzuetako eskualde guztietan koordinazio-mahaiak ezartzea, hirugarren sektorearen eta gizarte-zerbitzuen, enpleguaren, etxebizitzaren eta diru-sarrerak bermatzearen arloan lan egiten duten erakunde guztien partaidetzarekin, jarduerak koordinatzeko eta lurralde-oinarriko Estrategia integralak ezartzeko.</p>	<p>Ertaina</p>
<p>Zenbait esperientzia hauteman dira, baina gutxitan izaten dira etxerik gabeko pertsoneri arreta emateko koordinazio-mekanismo espezifikokoak, baizik eta, oro har, gizarteratze-sistemak.</p> <p>Autonomia-mailan, eta Txomin Enea (Donostia) eta Txonta (Eibar) auzoetan 2017an hasitako Auzo Pilotuen Proiektuaren esparruan, eta 2021era arte Aramotz (Durango), Basauri Bailara (Lasarte), Otxarkoaga (Bilbo), Amurrio eta Portugalete auzoetan, hurbiltasun-bulegoek tokiko koordinazio-mahaiak sartzeko proiektuan parte hartu dute. Tokiko mahai horiek hainbat eragileren arteko elkarreraginerako tresnak dira: Toki Sistemak, Enplegua, Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak, Osasuna (Oinarrizko Laguntza eta Adimen Osasuna), Etxebizitza, Hezkuntza eta Hirugarren Sektorea. Gipuzkoako Foru Aldundiak gizarteratzeko eta laneratzeko eskualdeko mahaien sustapenaren berri eman du. Etxerik gabeko pertsoneri dagokienez, Bilboko Udalak badu Udal Batzorde bat, udalerriko etxerik gabeko pertsoneri buruzko gaiak berariaz jorratzen dituen.</p> <p>Azkenik, Estrategian eta koordinazioaren ardatz espezifikotan ezarritako ibilbide-eroritik kanpo, nahitaez aipatu behar dira alarma-egoeran aktibatutako hainbat koordinazio-prozesu. 3. ardatzean zehaztu den bezala, 2020ko martxoan, COVID-19 pandemiak eragindako alarma-egoera aktibatu ondoren, Euskadiko Elkarrizketa Zibileko Mahaitik bazterte-batzordea jarri zen martxan, Eusko Jaurlaritzak proposatuta. Diagnostiko partekatua batetik abiatuta, Inor Atzean Utzi Gabe funtsaren oinarrien dokumentua egin zen eta 40 erakundek baino gehiagok dokumentu horren ildoetako buruzko proposamenak aurkeztu zituzten. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Departamentuak aurkeztu ziren proposamenetan oinarrituta Funtsa osatu zuten 8 programak ezarri zituen. Programa bakoitzeko sare bat sortu zen, tamaina desberdineko eta funtzio desberdineko entitateek osatua, bakoitzaren ekarpena eta pertsona eta familientzako erreferentzia funtzioa gordez. Prozesuaren alderdi positiboaren artean, erakundeek honako hauek nabarmentzen dituzte: lankidetzaren publiko-soziala kudeaketa-ziklo osoan, diagnostikotik ebaluaziora, programen diseinutik bertatik pasatuta; gertutasuna, bai errealitatearen analisisan, bai erantzunean; berehalako erantzuna emateko gaitasuna, osasun- eta gizarte-larrialdiko egoera batean; eta administrazioaren kudeaketan malgutasun maximoa, esparrua artikulatuz, erantzuten den aldi berean.</p>	

<p>b) Gizarte bazterketako egoeran dauden pertsonentzako zentro eta zerbitzu guztietarako esku hartzeko eredu komunak prestatzea, Zorroaren Dekretuan aurreikusitakoak, arauak eta erregelamenduak, sartzeko baldintzak, eskaintzen diren prestazioak eta esku hartzeko Estrategiak bateratzeko.</p>	<p>Handia</p>
<p>Arabako Foru Aldundian, esku hartzeko foru-eredua egiteko, Lan Taldea koordinatu da gizarte-bazterkeria baloratzeko, eta lan-taldea koordinatu da gizarte-bazterkeriarako zerbitzuen gainean. Nabarmentzekoa da, halaber, gizarte-bazterketa baloratzeko zerbitzu espezializatuaren garapena⁶⁹.</p> <p>Bizkaiko Foru Aldundian, gizarte-inklusioaren arloko esku-hartze espezializatuko prozedura arautzen duen 59/2019 Foru Dekretuak ezartzen du Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Saileko diputatuaren foru agindu baten bidez onartu beharko dela gizarteratzearen arloan arreta espezializatuko eguneko eta egoitzako zerbitzu guztiei aplikatzekoa den barne araudia. Ahalik eta adostasunik handiena eta homogeneizaziorik handiena lortzeko, amaitzear dagoen prozesu bat garatu da, BFAko teknikarien eta foru sareko zerbitzuak kudeatzen dituzten hirugarren sektoreko erakundeekin partaidetzarekin, gizarteratzearen arloan. Onetsi ondoren, gizarteratzearen arloan foru sareko zerbitzu eta zentroetan ezarri eta nahitaez bete beharko da.</p> <p>Gipuzkoako Foru Aldundiak aurrera egin du esku hartzeko ereduak ezartzen, foru sareko baliabideak eta programak kudeatzen dituzten entitateekin lankidetzan jardunez. Gainera, kasuaren erreferentzialtasuna eta lehen eta bigarren hezkuntzaren arteko plangintza- eta koordinazio-tresnak landu dira. Aipagarria da,</p>	

⁶⁹ Eusko Jaurlaritza (2021). EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. 85 orrialde.

halaber, Elkar-Ekin Plana onartu eta garatu izana. Estrategia integratua da, sail anitzekoa, enplegarritasunerako eta aktibazio integratzaileerako, suspertze eta lehiakortasun ekonomikoaren, kalitatezko enpleguaren eta gizarte-politiken bidez.

Bestalde, **Gasteizko Udalak** jakinarazi du Baliabideen Esparru Teoriko Orokorra egiten ari dela, herri mailan.

<p>c) Eusko Jaurlaritzak, Foru Aldundiek eta Bilboko, Donostiako eta Gasteizko Udalek bazterketa sozial larriaren arloan ezagutza kudeatzeko jarduerak egiteko sinatutako hitzarmena bultzatzea.</p>	<p>Handia</p>
---	----------------------

Ildo horretan, nabarmentzekoak dira, batez ere, kale-egoeran dauden pertsonen zenbaketak eta EAEko Egoitza-Bazterketari buruzko Jardunaldiak, urtero txandaka egiten direnak. Hala, kontaketa⁷⁰ hauek egin dira Estrategiak indarra duen bitartean:

- EAEn egoitza kanpo dauden pertsonen IV. kontaketa, 2018an egina, urrian egin zen, aurreko edizioetan bezala. 27 udalerrik eta 1.000 boluntario baino gehiagok hartu zuten parte.
- V. EAEn egoitza-bazterkeria jasaten duten pertsonen kopurua. Pandemiaren ohiz kanpoko inguruabarrak zirela eta, 2020ko maiatzera aurreratu zen, etxeko konfinamendu-egoera aprobetxatzeko. Une horretan, kalean egon ohi diren pertsona gehienak pandemiarako prestatu ziren ekipamenduetan egoten ziren. 3 Foru Aldundiek eta 19 udalerrik⁷¹ parte hartu zuten, eta aurreko zenbaketetan ez bezala, bosgarren edizio honetan ezin izan zen boluntarioen laguntza izan.

Egoitzako Bazterketa Larriari buruzko Jardunaldiei dagokienez, bi edizio egin dira:

- IV. Jardunaldiak 2019ko azaroan egin ziren Donostian, eta zenbaketaren nahiz jarraipen-txostenaren emaitza nagusiak aurkeztu ziren. Horrez gain, arreta berezia jarri zitzairen erabiltzaileek parte hartzeko bultzatutako ekimenei, eta prestakuntza-tailerrak egin ziren.
- 2021eko ekainean Bilbon egindako V. Jardunaldiak. Zenbaketaren emaitzak aurreratzeaz gain, pandemian etxerik gabeko pertsonentzako politikak aztertu ziren. Hainbat tailer egin ziren, ikasitakoari buruzko eztabaidan eta gai horri buruzko politika publikoak birbideratzeko izan dezakeen inplikazioan oinarrituta.

<p>d) Gizarte Zerbitzuetako eta Etxebizitzako Behatokiaren bidez, datuak argitaratzea eta berriazko ikerketak egitea sustatzea, egoitza-bazterkeria larriari eta politika publikoei dagokienez.</p>	<p>Ertaina</p>
--	-----------------------

Gipuzkoako Foru Aldundiak eskualdeko zazpi diagnostiko egin ditu Gipuzkoako Lurralde Historikoan (Bidasoa, Donostialdea, Urola Kosta, Tolosaldea, Goierri, Debarrena eta Debagoiena), eskualde bakoitzean bizitegi-bazterkeriaren norainokoa, horri aurre egiteko prestatutako baliabideak, eskualde bakoitzean bete gabeko beharrak eta egoitza-bazterkeria prebenitzeko eta hari aurre egiteko ekintza-planak ezagutzeko.

Tokian-tokian, **Bilboko udalek** egindako jarduerak nabarmentzen dira –udalerrian- eta **Gasteiz-**, etxerik gabeko pertsonen egoerari buruzko ikerketa baten bidez–, eta, Gizarte Politiketarako Sailaren Plan Estrategikoan proposatutako ekintzaren barruan, bizitegi-bazterkeriaren beharren bilakaeraren joerak aztertzen saiatzen da, informazioa partekatzeko eta esku hartzeko proposamenak egokitzeke.

⁷⁰ Hurrengo zenbaketen emaitzei buruzko datu zehatzagoetarako, txosten honen 2. kapituluak kontsulta daiteke.

⁷¹ Zehazki, Amurrio, Arrasate, Barakaldo, Beasain, Bilbo, Donostia, Eibar, Erretera, Galdakao, Getxo, Irun, Leioa, Laudio, Oiartzun, Pasaia, Portugalete, Sestao, Tolosa eta Gasteizko udalek hartu zuten parte zenbaketan, kalean zein zentroetan.

Azkenik, Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politika Saila lanean ari den Gizarte Zerbitzuen Behatokiaren atari berria diseinatzeko lanak aipatu behar dira. Atari hori 2022aren amaierarako prest egotea espero da.

e) Egoitza-bazterkeriari buruzko prestakuntza-jarduerak, hainbat esparrutako profesionalentzat (etxebizitza, enplegua, gizarte-zerbitzuak, osasuna, justizia, garraioak, segurtasun-kidegoak, komunikabideak...), herritar guztientzat, boluntarioentzat edo erantzukizun politiko edo instituzionala dutenentzat.

Ertaina

Bizkaiko Foru Aldundian, 2019an, prestakuntza bat egin zen gizartean esku hartzeko hainbat eragilerentzat, bereziki, foru erantzukizunaren gizarteratzearen arloko sare espezializatuko zerbitzu eta zentroetako zuzeneko arretako langileentzat. Prestakuntza hori esparru etikoari, estrategiei eta Diputazioaren arreta-ereduari, haren apustu filosofiko eta kontzeptualei, esku hartzeko prozedurari eta parte-hartzaileen gaitasun teknikoak hobetzeari buruzko ikuspegi xehatua lortzera bideratuta zegoen. Bestalde, Deustuko Unibertsitatearekin batera, Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegu, Gizarte Inklusio eta Berdintasun Sailak Etengabeko Prestakuntzako ikastaro bat ezarri du, 2021/2022 ikasturtean lan egiten duten langileentzat. Prestakuntza hau modu erdipresentzian planteatzen da: 60 ordu gelan eta 40 ordu norberaren lanean, kasuak irakurri, landu eta berrikusiz. Adierazleak: 2018/2021 aldian gauzatutako aurrekontua: 36.236,50 €.

Gipuzkoako Foru Aldundiak, bestalde, zenbait jardunaldi antolatu ditu gizarteratzearen arloko esku-hartze erduei eta arretaren kalitateari buruz, Euskal Herriko Unibertsitateak antolatutako udako ikastaroen barruan.

Herri mailan, Bilboko Udaleko Kaleko Esku-hartze Taldeak hiru hilean behin zenbatzen ditu etxerik gabeko pertsonak. Talde horretan 20 bat boluntario daude, eta esperientzia hori aurrerapauso bat da gizartea kontzientziatzeko.

Bestalde, **Gasteizko Udalean** prestakuntzako hainbat esku-hartze egiten dira: Harrera Sozialeko Udal Zentroaren jardunaldiak, Saileko profesionalen parte-hartzea. Lan Harremanen eta Gizarte Lanaren Fakultatean, egoitza kanpo dauden pertsonen eta pertsona horientzako udal-baliabideei buruzko prestakuntza ematen da; Lan Harremanen eta Gizarte Lanaren Fakultatean, Gizarte Integrazioaren eta Gizarte Hezkuntzaren arloan, praktika-eremuan eta etxerik gabeko pertsonen zenbaketen esparruan; eta Arabako Foru Aldundiaren **Gizarte Ongizaterako Foru Erakundearekin** batera egindako prestakuntza, ezagutzarako eta baloraziorako tresna da.

f) Ebaluazioak egin daitezkeen bultzatzea, metodologia komun bidez, gizartean eta/edo bizitegitan baztertuta dauden pertsonen laguntzeko arloan gaur egun esku hartzen duten zentro eta programen kalitateari eta emaitzei dagokienez.

Ertaina

Ez da metodologia komunik aplikatzen gizartean eta/edo bizitegitan baztertuta dauden pertsonen laguntzeko baliabideen kalitateari eta emaitzei buruzko ebaluazioak egiteko. Hala ere, badira zenbait aurrerapen espezifiko:

- Eusko Jaurlaritzako **Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak** Inor Atzean Gabe Funtsa⁷² osatu duten programen ebaluazioa nabarmendu nahi du.
- Foru mailan, nabarmentzekoa da **Bizkaiko Foru Aldundiak** Habitat Bizkaia programa⁷³ ebaluatu duela; bestalde, **Gipuzkoako Foru Aldundiak**, bizi-kalitatearen emaitzetara bideratutako ereduaren ikuspegitik, hainbat proiektu ebaluatu ditu (Astigarragako asentamendua integratzeko proiektua, Uste UBA modulua, osasun mentaleko arazoak dituzten eta bazterkeria jasaten duten pertsonen laguntzeko, etab.) eta gogobetetze-inkestak egin dizkie baliabideen erabiltzaileei. Aipagarriak dira, halaber, foru-aldundiek egin beharreko ikuskapen-lanak.

⁷² Funtsari buruzko informazio gehiago nahi izanez gero, kontsultatu 3. ardatzaren hedapena.

⁷³ *Enplegu, Gizarte Inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Saila*, **2018ko "Habitat Bizkaia" Programaren Ebaluazioa**, Gizarte Inklusioa Bilduma n. 6, Bilbo, Bizkaiko Foru Aldundia, 2020, 166 or.

- Tokian-tokian, 2021ean, Bilboko Udaleko Gizarte Ekintza Sailak bi azterlan egin ditu, etterik gabeko pertsonentzako elikagai- eta eguneko arreta-zerbitzuen arloan ezagutu, aztertu eta planifikatzeko.
Adierazleak: 37.000 euroko aurrekontu burutua.
- **Gasteizko Udalak** egiaztatu du dagoen sistematika bakarra baliabide bakoitzaren urteko ebaluazio eta memoriei dagokiena dela, bai eta erabiltzaileei egiten zaizkien gogobetetze-inkestei dagokiena ere, udaleko gizarte-zerbitzu guztiei dagozkienak.

Azkenik, 2019ko segimendu-prozesua eta Etterik Gabeko Pertsonen Euskal Estrategiaren azken ebaluazioko txosten hau ere ildo horren baitako jardueratzat har daitezke.

g) Etterik gabeko pertsonen egoerari buruz eta egoitza-bazterketaren aurkako politika publikoei buruz herritarrek duten pertzepzioari buruzko berariazko inkestak egitea sustatzea.	Txikia
--	---------------

h) **Gasteizko Udalak** bakarrik eman du jarraibide honen barruko jarduketa baten berri, 2018an garatutako Gasteizko Es-AN proiektuaren bidez. Proiektuaren esparruan, gizarte-pertzepzioari buruzko hurbilketak egin ziren eskeotasunari dagokionez (Word kafea eskean dauden pertsonekin, profesionalak, hirugarren sektoreko erakundeak, herritarrak, dendak, etab.)

i) Mintegien eta bestelako ikerketa- eta analisi-jardueren antolaketa bultzatzea, bizitegi-bazterkeria larriari buruzko alderdi guztietan jardunbide egokiak zabaltzeko, aztertze eta trukatzeko.	Txikia
--	---------------

- Ildo horri jarraiki, Euskadiko Egoitza-Bazterketari buruzko Jardunaldiak –eta, bereziki, profesionalekin eta erakundeekin egindako lan-saio osagarriak– **Eusko Jaurlaritzako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak** finantzatu zituen, eta 2019an eta 2021ean egin ziren.

Gasteizko Udalak hainbat jarduera egin ditu eremu horretan: Intentsitate handiko HURBIL taldeak kalean lo egiten duten pertsonen irteerak eta jarraipena, zenbaki-erregistroarekin batera historia simple bat barne hartuta; Gasteizko KALE-AN azterketa , kalean diru eskean aritzen diren pertsonen jarraipena, edo udaleko baliabideen erabilerari buruzko informazio sistemaren eguneratzea.

j) Gradu eta graduatu ondoko berariazko prestakuntza planak garatzea, gizartean esku hartzen duten profesionalen kualifikazio espezifikorako, bizitegitarako bazterketa larrian dauden pertsonekin lanean ari direnean.	Handia
--	---------------

Euskal Herriko Unibertsitateak, 2018-2019 ikasturtetik aurrera, gizarte-zerbitzuen kudeaketari eta berrikuntzari buruzko unibertsitate-espezialista titulua eman du. Eusko Jaurlaritzako **Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak** finantzatu du.

Arabako Foru Aldundiak Osasun Mental Komunitarioaren Sarrerari buruzko UHUNen unibertsitate-hedapenerako ikastaroan parte hartu zuen 2018an. Ikastaroa Gizarte Ongizaterako Foru Erakundearen mendeko zentro eta zerbitzuetako profesionalentzat da.

2019/2020 ikasturtetik aurrera, Deustuko Unibertsitateko Donostiako Campusean, Ahulezia eta Gizarte Bazterkeriako Egoeran dauden Pertsonekin Esku Hartzeko Masterra emango da, **Gipuzkoako Foru Aldundiarekin** eta Eguía Careaga Fundazioarekin batera diseinatu eta finantzatua.

Hurrengo taulan ikusten denez, ardatz honetan jasotako bederatzi jarraibideetatik bik garapen maila baxua dute, lauk, erdikoak eta hiruk garapen maila altua. Beraz, **9. ardatzaren betetze-maila handia** izan dela jotzen da⁷⁴.

67. taula 9. ardatzeko jarraibideen garapen-maila

Jarraibideak	Garapen maila
a) Koordinazio mahaiak ezartzea	Ertaina
b) Esku hartzeko eredu komunak prestatzea	Handia
c) Bazterketa sozial larriaren esparruan ezagutza kudeatzeko jarduerak egiteko hitzarmena bultzatzea.	Handia
d) Datuak argitaratzea eta berariazko ikerketak egitea	Ertaina
e) Prestakuntza jarduerak garatzea, egoitzako bazterketa larriaren esparruan	Ertaina
f) Ikastetxe eta programen kalitateari eta emaitzei buruzko ebaluazioak egitea, metodologia komun bidez.	Ertaina
g) Etterik gabeko pertsonen egoerari buruz herritarrek duten pertzepzioari buruzko berariazko inkestak	Txikia
h) Mintegiak eta bestelako ikerketa- eta analisi-jarduerak antolatzea	Txikia
i) Prestakuntzako, graduako eta graduatu ondoko plan espezifikoak garatzea	Handia
Garapen maila orokorra	Ertaina

⁷⁴ 3 puntutik 2,1era iritsi da, 0tik 3ra bitarteko eskala batean, non garapen Nulua 0,3tik beherako nota baten parekoa den, garapen Baxua 1,5etik beherako nota baten parekoa, Ertaina 1,5 eta 2 bitarteko nota baten parekoa, eta Altua 2,1 eta 3 arteko batez besteko nota baten parekoa.

4. Kapituluia

Administrazioek eta gizarte-erakundeek Estrategia baloratzea

4.1. Sarrera

Etixerik gabeko Pertsonen Euskal Estrategia orientatzeko, jarraipen-mekanismo batzuk aktibatu behar ziren, adostutako jarraibideen gauzatzea gainbegiratzeko. Jarduerari buruzko kontuak emateaz gain, Idazkaritza Teknikoak komenigarritzat jo du ebaluazio-prozesuan Estrategiaren hedapenari eta balizko birorientazioari buruzko ikuspegi baloratzailleagoa sartzea. Euskadiko egoitza-bazterketaren fenomenoan parte hartzen duten erakundeek eta eragile nagusien balorazioa lortzeko, mekanismo hauek aktibatu dira:

- Estrategiarekin bat egin duten 17 erakunde publikoentzako balorazio indarguneei, ahuleziei, emaitzei eta birbideratzeari buruzko galde-sorta (2022ko urtarrila).
- Gogoeta mahaiak, Egoitza Bazterketari buruzko V. Jardunaldiekin lotuak. Formatu bertualean, 2021eko ekainean egin ziren, gai hauen inguruan:
 - o Pandemiaren eragina etxerik gabeko pertsonengan.
 - o Etxerik gabeko pertsonentzako arreta hobetzea.
 - o Erakundeek eta gizarte publikoaren arteko lankidetzak, etxerik gabeko pertsonen laguntzeko.
 - o Etxerik gabeko pertsonentzako euskal Estrategia berrirako orientabideak.
- Mahai horietan parte hartzen duten gizarte entitateentzako deialdi berria, 2022ko martxoan, ekarpenak eguneratzeko.

Balorazioak eman dituzten pertsonen eta/edo erakundeek ez dute egoitza-bazterkeria larrian lan egiten duten eragile guztiak ordezkatzeko, baina haien iritziek adierazten dute sektorearen zati handi batek Etxerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiari eta haren emaitzei buruz duen ikuspegia. Alde horretatik, ez da bilatu sektorean parte hartzen duten pertsonen lagin estatistikoki esanguratsu baten iritzia jasotzea, eta hori ezinezkoa da, baizik eta eragile adierazgarrienen iritzia sakatzeko, eta inplikaturako erakunde guztiei parte hartzeko eta ebaluazio-prozesuan beren iritzia adierazteko bide

bat eskaintzea. Atal honetan, Estrategiaren ebaluazio-prozesuan bildu diren balorazio-ekarpenak laburtzen dira⁷⁵.

4.2. Estrategiaren indarguneak

Estrategiaren indarguneei buruz kontsultatuta, hots, hurrengo Estrategiaren diseinuan indartu edo mantendu beharko liratekeen alderdi positiboek, nabarmendu behar da adostasun zabala dagoela, bai gizarte-erakundeen artean, bai erakunde publikoetan, Estrategiaren indarguneeen inguruan:

- **Estrategia bera** izatea, hobetu behar bada ere, beharrezkotzat jotzen da bizitegi-bazterketa larriaren fenomenoak ikusarazteko, agenda publikoan txertatzeko eta politika publikoetatik heltzea aldarrikatzeko.
- Oro har, **Estrategiaren ezagutza-maila handia da**, bai administrazio publikoetan, bai gizarte-erakundeetan. Ezagutza hori positiboki lotzen da prestakuntza-prozesuaren partaidetza-izaerarekin, hura zabaltzen hastean egindako gidaritzarekin eta jarraipenarekin, bai eta erakundeek elkarrekin egindako jarduerekin ere; batez ere, egoitza-bazterketako egoeran dauden pertsonen zenbaketarekin eta Euskadiko egoitza-bazterkeria larriari buruzko bi urteko jardunaldiekin.
- Anbizio handikotzat jotzen da dimentsio anitzeko lanagatik eta **paradigma-aldaketa ezartzeko erabakiagatik, etxerik gabeko pertsonetikiko esku-hartzearen gunea Etxebizitza Sistemara eramanez** —ez da ahaztu behar Enplegu eta Osasun Sistemen eginkizuna—, erantzukizun hori Gizarte Zerbitzuetan ezartzen zuten aurretiazko planteamenduen aurrean.
- Funtsezkotzat jotzen da **erakunde arteko akordioa**, erakunde gehiago inplikatzeko lagundu baitu; beraz, etxegabetasunaren arazoa hainbat eskumen-mailatara zabaldu da, hiru hiriburuen zentralitatea gaindituz eta EAE osora zabalduz.
- **Estrategia ongi orientatu eta dimentsionatutzat** jotzen da, haren printzipioak egokitzat jotzen dira eta epe luzeko plangintza orientatzeko tresna baliozkotzat jotzen da; funtsean, esparru teoriko oso ona izan delako, eta, zenbait erakunderen kasuan, ibilbide-orria ezartzeko gida izan delako.
- Estrategiaren abiapuntu den **egoeraren diagnostikoa** da Estrategiaren indarguneetako bat, oso oinarri ona baita politikak diseinatzeke, erakunde askoren ustez.
- Estrategia euskarri egokia da aldizkako jarduerak egiteke, hala nola zenbaketak (udalerriri berrietara zabaldu dira) eta egoitza-bazterkeria larriari buruzko jardunaldiak.

4.3. Estrategiaren ahuleziak

Estrategiaren hobetu daitezkeen alderdiei dagokienez, ahuleziei erreferentzia egiten dieten erakundeen erantzunak, edozein ebaluazio-prozesutan bezala, indarguneak baino ugariagoak dira. Azpimarratu behar da, indarguneei dagokienez bezala, egungo Estrategiaren ahultasunak baloratzekoan, bat datozela bai administrazio publikotik bai gizarte-erakundeetatik datozen informatzaileen artean.

⁷⁵ Era berean, Arartekoaren jarraipen-txostenaren ondorioak aipatzen dira, 2022ko apirilean argitaratua, kalean bizi diren pertsonen arretari buruzko 2/2020 Gomendioari buruzkoa.

Estrategiaren gabezia nagusiak alderdi hauen ingurukoak dira:

- **Nahitaezkotasunik eza** funtsezko alderdia da Estrategiaren ahultasunean. Izaera orientatzaile eta boluntario horren ondorioz, lehendik parte hartzen zuenak bere jardueraren oinarri den esparru teorikoa du, baina, praktikan, ez du bultzatzen alde aurretik jarduketarik egiten ez zuten erakundeen inplikazioa. Erakundeen atxikimendua borondatezkoa izatea oztopo handia da ekintza global, koordinatu eta egonkorra abian jartzeko. Gainera, uste da politika publikoak gehiegizko politizatzeak benetako borondate politikoa zaildu duela, etxegabekeria desagerrarazteko. Nolanahi ere, esaten da nahitaezkotasuna bera ere ez dela konponbidea, beste esparru batzuetan egiaztatu den bezala, non, arau-esparru bat eta nahitaezko plan bat egon arren, ez baita beti bete haietan ezarritakoa. Nolanahi ere, lidergo handiagoa eskatzen da hedapen-fasean.
- **Aurrekontu-kapitulurik eza** da Estrategiaren beste ahulezia handienetako bat, kontsultatutako ia erakunde guztien arabera. Estrategia erakunde bakoitzaren borondatearen eta baliabideen mende dago, eta horrek desberdintasun handia sortzen du erakundeen inplikazio-mailan. Memoria ekonomikorik eta finantzabide zehatzik ez dagoenez, hedapena ez da eraginkorra, batez ere toki eremuan. Bi elementu horiek ez egoteak eta egutegirik ezak izugarri oztopatzen dute Estrategia hedatzea, erakundeen iritiz.
- Erakundeen arteko koordinazioaren ahultasuna da Estrategiaren beste ahulezia nagusietako bat. Nahitaezkotasun eta finantzaketa falta horrek, beste plan sektorial batzuekiko lotura ahularekin batera, eragin negatiboa du Estrategiaren eraginkortasunean. Gizarte-zerbitzuak ez diren sektoreek (etxebizitza, osasuna, hezkuntza, etab.) ez dituzte beren gain hartzen erantzukizunak. baita gizarte-zerbitzuak gainerako sistemekin koordinatzeko zailtasun handiak ere, bereziki gizarte- eta osasun-arloetan edo etxebizitzan, funtsezkoak baitira etxerik gabeko pertsonen laguntzeko. Halaber, gizarte-zerbitzuen sistemako lehen eta bigarren mailako mailen arteko koordinazio- eta integrazio-arazo larriak daudela adierazten du.
- Estrategiaren abiapuntu den egoeraren diagnostikoa da Estrategiaren indarguneetako bat. Erakunde batzuek, ordea, uste dute beharren kuantifikazio egokia falta dela, diagnostikoak ez baitu agerian uzten bizigarritasun-baldintza oso eskasetan eta ezkutuagoetan bizi diren pertsona askoren egoera. Egoera horrek, neurri handi batean, emakumeei eragiten die. Horri dagokionez, Arartekoak berriki egindako txostenean (2022), emakumeen etxegabetasunari buruzko azterlan bat aipatzen da. Azterlan horren arabera, *“emakumeekiko arazo horren dimentsioak gutxietsi egiten dira, eta, gainera, gutxiago aztertu eta landu dira gizonen kasuan baino; izan ere, fenomeno horren izaerari, hedaturari eta eraginari buruzko oinarrizko datuen falta nabari da oraindik, bai eta emakumeen beharrian espezifikoei eta beste talde batzuekiko harremanei buruzkoa ere”*⁷⁶.
- Ildo horretatik, genero-ikuspegia Estrategiaren beste ahultasunetako bat dela azpimarratzen da. Ardatz espezifiko bat egon arren, erakundeek genero-ikuspegia zeharka falta diote, bai alderdi diagnostikoan, bai jardueren eta zerbitzuen garapenean. Horiek, nagusiki, gizonen errealtateari erantzuten diote. Ildo horretatik, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legearen bigarren aldaketari buruzko martxoaren 3ko 1/2022 Legean ezarritakoa betetzeko beharra azpimarratu da. Lege horren 18. artikulua ezartzen duenez, *“euskal herri-aginteez modu aktiboan hartu behar dute kontuan emakumeen eta gizonen berdintasunaren helburua arauak, planak, programak eta diru-laguntzak formulatzeko beste tresna batzuk prestatzean eta aplikatzean”*.

⁷⁶ Bretherton, J., Mayock, P. (2021) Women's homelessness. European evidence review. Serie: Review, Bruselas, European Federation of National Organisations Working with the Homeless, 49 orrialdeak.

- Azkenik, Estrategiaren diseinuarekin lotutako ahuleziak dira **lurralde-ikuspegitik** (eskualdekoa eta udalekoa) ezartze-mekanismoak ez izatea, erantzukizunak deszentralizatzeko beharra eta **jarduera-programa fokalizatuagorik** ez izatea.

4.4. Estrategiaren hedapenari buruzko balorazioa

Atzemandako indarguneekin bat etorritik, kontsultatutako erakundeek baloratu dute, gabeziak izan arren, Estrategia hedatzeak aukera eman duela etxegabetasuna agenda publikoan txertatzeko, eremu horretan lan egiten zuten erakundeen ibilbide-orriak indartzeko eta etxerik gabeko pertsonen esku hartzeko paradigma aldatzeko, eta etxebizitzaren eginkizun nagusia ezartzeko.

Bestalde, lau urte hauetan Estrategia hedatzean sortutako arazoak Estrategiaren orientatzaile eta borondatezko izaerari, aurrekontu-kapitulurik eta egutegirik ezari, lurralde-ikuspegitik Estrategiaren inplikazio urriari, aldaketarako proiektu eragilerik ezari eta hedapenean lidergo handiagoa izateko beharrari egozten zaizkio nagusiki.

Ardatz bakoitzaren hedapenari eta jarraibideei dagokienez, entitateek balorazio hauek egin dituzte:

a) Egoitzako bazterketa larriko egoerei aurrea hartzea

Erakunde gehienak bat datoz prebentzioaren ardatzaren funtsezko garrantzia azpimarratzean eta helburua lortu ez duela uste izatean. Adostasun handia dago prebentziozko apustu hori indartzeko beharrari buruz, hau da, bizitegi-bazterkeriari aurre egiteko piramidearen oinarriari buruz. Piramide horretan, neurri integralak behar dira arazoa desagerrarazteko, mendekotasunak edo autonomia pertsonalaren sustapena bezalako esparruan gertatzen den bezala.

Antzemandako gabezia nagusien artean, Etxebizitza Saitetik eta Autonomia Erkidegotik abiatu beharko liratekeen etxegabetzeen prebentzio eta bitartekaritza zerbitzuen hedapenik eza nabarmentzen da, praktikan udal mailan eta gizarte zerbitzuetan jarri baitira abian. Era berean, erregimen itxiko zentro edo zerbitzuetatik (ospitaleak, espetxeak, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren ostaturia duten zerbitzuak, adin txikikoen zentroak, etab.) ateratzen diren pertsonen arreta bertan behera utziko ez dela bermatzen duten mekanismoak falta dira. irteera unean bertan bizileku aukera jakin bat izatea, zuzenean larrialdi sistemara igaro gabe.

Nabarmentzekoa da COVID-19 krisian bizi-prekarietate egoeran dauden pertsona askoren egoera larriagotu egin dela. Pertsona horiek kalean amaitu dute, baztertzeko "profil klasikoa" izan gabe; izan ere, prebentzio-neurri egokiek, ostaturia galtzea saihesten zitekeen.

Ikuspegi prebentiboa indartzeko, erakundeek funtsezkotzat jotzen dute egiten diren prebentzio-politiken garrantzia kuantifikatzea (kaleratzeen prebentzioa, etxebizitza-gastuetarako gizarte-larrialdietarako laguntzak, etab.). etxegabetasunaren fenomenoak akitu ez dadin eta gaur egun nahiko ezkutuan egon ez dadin, funtsezko eginkizuna agerian uzteko. Hau da, ezinbestekoa da prebentzioak inbertsio gisa duen garrantzia nabarmentzea, egungo neurriekin zenbat etxekotasun kasu saihesten ari diren jakitea eta esku-hartze horiek dakartzaten aurrezteak.

b) Etxebizitzan oinarritutako ikuspegia

Adostasun handia dago baloratzerakoan Estrategiak bultzatu nahi zuten paradigma-aldaketa garrantzitsua, etxebizitzan oinarritutako ikuspegi bat garatuz, ez dela jarduketan hedapenean islatu. Pertzepzioaren arabera, etxebizitzaren aldetik ez dira behar bezala onartu dagozkion jarraibideak, eta, beraz, etxebizitza eskuratzeko zailtasun handiak daude oraindik, batez ere honako hauei lotutakoak:

- Etxebizitza Departamentuak abian jarritako laguntza zerbitzurik ez izatea, etxebizitza galtzeko arriskuari aurrea hartzeko.

- Bazterketaren Balorazio Indizearen txostena duten kolektibo espezifikokoetako (genero-indarkeria, bazterketa...) pertsoneri etxebizitza salbuesenez esleitzeko atzerapenak.
- Jabe partikularren errezeloak, etxebizitza-gastuetarako eta/edo bestelako prestazioetarako laguntzak jasotzen dituzten pertsoneri etxebizitzak alokatzeko.
- Etxebizitzako Gastuak Osatzeko Prestazioaren kudeaketa indartu eta bizkortzeko beharra (pandemiaren praktikei jarraituz), etxebizitza-gastuak gizarte-larrialdietarako laguntzen bidez finantzatu ez daitezen edo, horrelakorik ezean, gizarte-larrialdietarako laguntzen finantzaketa handitu ez dadin.
- Etxebizitza hutsen parke handi samarrak irautea.

Pandemian eta larrialdi-egoeran, erantzun asistentzialista eman behar izan zaie etxerik gabeko pertsoneri, eta sistemak, zorionez, funtzionatu du. Hala ere, arazoa da erantzun hori posible izan dela arreta gizarte-zerbitzuetan jartzearen inertziara itzultzearen kontura. Erakundeek eskatzen dute horrek ez duela esan nahi aipatutako paradigma-aldaketa alde batera utzi behar denik, eta azpimarratzen dute fokuak etxebizitzaren eremura bideratuta jarraitu behar duela.

c) Gizarte Zerbitzuen arloko baliabideak hobetzea

Gizarte-zerbitzuen eremuan gizarte-bazterketa larrian dauden pertsoneri zuzendutako baliabideak eta programak hobetzeari dagokionez, erakundeek iritzi anibalentea dutela ikusi da, eta COVID-19tik eratorritako krisiaren aurrean sortutako erantzunak asko baldintzatzen duela.

Alde batetik, positiboki baloratzen da gizarte-zerbitzuen euskal sistemak COVID-19ren pandemiak eragindako larrialdi-egoeraren aurrean duen erantzuna. Larrialdiko erreakzio horren indarguneetako batzuk hauek dira:

- Berehalako erantzuna emateko gaitasuna, osasun- eta gizarte-larrialdietan, **administrazioen arteko artikulazio egokiaren eta Hirugarren Sektore Sozialarekiko lankidetzaren bidez**. Horri esker, Inor Atzean Utzi gabe⁷⁷ funtsaren esparruan hainbat programa oso bizkor aktibatu ahal izan dira. Programen balorazioa, oro har, oso positiboa da erantzunaren berehalakotasunari, erakundeen arteko inplikazioari eta lankidetzara publiko eta sozialari dagokienez. Oso balioesten da, bereziki, "Lehen Urratsa" programaren garapena, alarma-aldian Aterpeak (aterpeak) programan egon ziren pertsoneri banakako joan-etorria eta laguntza emateko programa, ibilbideak egun dauden profilen aniztasunera egokituz. Positiboki baloratu da aukera hori aprobetxatu ahal izan dela egoitzatik kanpo dauden pertsonen beharrak ezagutzeko eta gizarteratzeko prozesu pertsonalizatuagoak abian jartzeko berrikuntzak egiteko.
- **Etixerik gabeko pertsoneri laguntzeko prestazioak eta baliabideak hobetzea**. Erakundeek egiaztatu dutenez, pandemiaren ondorio diren inguruabar bereziei esker, aldarazten ari zen eredia ezarri ahal izan da —pertsonarengan zentratutako arretan oinarrituta—, eta agerian geratu da eredu horrek funtzionatzen duela.

Hala, azpimarratzekoa da bizitokietan bizi-espazioak sortu direla, bainugela duten banakako gelen, jangela-gune handien, aire zabaleko guneetarako sarbideen eta abarren bidez. Konfinamenduak behartutako aldaketa hori, eta bereziki onuragarria izan da buru-gaixotasunarekin eta/edo patologia dualarekin lotutako arazoak dituzten pertsonentzat. COVID-19 krisiaren aurretik, ez zituzten erabiltzen ostatu-baliabideak, edo esperientzia negatiboak zituzten; badirudi eremu pribatuak eta intimitate handikoak zeudela, eta, beraz,

⁷⁷ 3. kapituluaren, xehetasun handiagoz deskribatzen da "Inor Atzean Utzi Gabe" funtsaren esparruan aktibatutako egoitza-bazterketako egoeran dauden pertsoneri arreta emateko programen hedapena.

abiapuntu bat izan zirela tratamenduei ekiteko. Ikusten denez, beste funtsezko aldaketa bat izan da osasun-langileak joan direla erabiltzaileak zeuden gizarte-baliabideetara, eta ez alderantziz, orain arte bezala.

Jangeletan ere nabaritu da, pandemian, tamaina, edukiera eta erabiltzaile-kopurua murriztean, espazioak erosoago bihurtzen direla, harreman pertsonal handiagoa dagoela profesionalaren eta erabiltzailearen artean, eta, beraz, beste modu batera gertatzen ez diren prozesuak hasten dira. Gainera, pandemiaren ondorioz, zentro berean egoera oso desberdinetan dauden pertsoneri erantzun zaie, eta esku-hartze pertsonalizatuagoa egin behar izan da.

Oro har, ikusten da baliabideek ikuspegi indibidualizatuagoa, integralagoa eta jarraituagoa hartu dutela, ez hain puntuala. Eta, ondorioz, lagundutako pertsonak bilakaera positiboagoa izan dute garapen pertsonalari dagokionez. Halaber, positiboki baloratzen da emakumeentzako berariazko plazak sortzea eta teknologia digitalen erabilera hedatzea.

Gizarte-erakundeek egiaztatu dute COVID-19aren krisiak sortutako egoerak bultzatu duela eredu-aldaketa hori. Lehen ere eskatzen zen aldaketa hori, eta dagoeneko sumatzen zen Estrategiaren beraren diseinuan. Orain, pandemia amaitu ondoren, modelo-aldaketa sendotuta dagoela eta normalizatuta dagoela baloratzen da. Esku-hartze ereduari egin den jauzi hori ordutegiak, zentroak eta plazak zabalduz baino ezin izan da egin, hau da, COVID-19 krisiari erantzuteko abian jarri diren baliabideak gehituz. Pandemia eta etxerik gabeko pertsonak konfinatzeko beharra gaindituta, ezohiko finantzaketa-mekanismoak mantentzearen alde egiten da.

Beste ikuspegi batetik, lehenago esan den bezala, zalantzan jartzen da gizarte-zerbitzuek pandemian sortutako erantzunak egokitzat jotzea eta, hain zuzen ere, horregatik, gizarte-esku-hartzean arreta berriz jartzeko arriskua dagoela, eta Estrategiak berak etxebizitzaren esparruan kokatu zuen erantzukizuna desbideratu egiten duela.

Laburbilduz, erakundeek positiboki baloratzen dute euskal administrazio publikoek etxerik gabeko pertsoneri konfinamenduan ematen dieten arretan parte hartzea, bai eta programei eta gizarteratze-prozesuei jarraipena emateko egindako ahaleginak ere. Hala ere, uste da Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren barruan sistema artikulatu, egonkor eta kalitatezkoa sortzean sakondu behar dela, bizitegitarako bazterketa larriarekin lotutako egoerak askotarikoak izan daitezten. Ezinbestekoa da arretaren jarraitutasunean eta banakakotasunean oinarritutako azpiegiturak eta arreta-programak ezartzeko eta instalazioen kalitatea hobetzeko jauzia egitea.

Pandemia kontuan hartu gabe, eta Estrategia horretatik kanpo diseinatu zenez, entitateek **proposamen** hauek egiten dituzte:

- Etxerik gabeko pertsonentzako baliabideak arautzea, pandemia garaian eraginkortasuna erakutsi duten hobekuntzei lekua eginez.
- Zorroaren egungo dekretua eguneratzea, egoitzatik kanpo dauden pertsonentzako baliabide espezifikoak garatu ahal izateko.
- Sartzeko baldintzak ez betetzeagatik zerbitzuek baliatzeko eskubiderik ez duten eta/edo portaera-arazoengatik, bizitoki aukerarik gabe, kanporatzen diren pertsona guztien egoerari erantzutea⁷⁸.
- Lehen mailako arretaren eta bigarren mailako arretaren arteko lotura hobetzea, legeak ezartzen duen arretaren jarraitutasunean huts egiten dela ikusten baita; ondorioak larriak dira, pertsonak ezin badu zerbitzu batetik bestera igaro, gizarteratze-prozesua hausten

⁷⁸ Eta, batzuetan, Arartekoak salatu duenez (2022) oinarritzko prozedura-bermeak bete gabe.

baita⁷⁹. Alde horretatik, erakundeek uste dute komenigarria dela balorazio espezializatuak modu integratuan egitea (Osakidetzako UPSetan aplikatutako ereduari jarraituz), baita oinarritzko eta bigarren mailako arretaren arteko prestazio konbinatuak garatzea ere (gaueko zentroak, kaleko esku-hartze intentsiboak...).

- Informazio sistemak bultzatzea. Arreta jaso duten pertsonen erregistroak zentralizatu eta bateratu egin behar dira.
- Adin txikikoak babesteko sistematik ateratzen diren gazteen arreta etengabea bermatzea, gazte batzuk babesetik atera eta zuzenean gizarte larrialdien sistemara joaten baitira.
- Etterik gabeko pertsonen mugikortasun handia ez ahaztea. Horrek esan nahi du baliabide gehien erabiltzen dituzten udalerriek ez dutela etterik gabeko pertsonen kopurua murrizten; aitzitik, hurbileko udalerrienak xurgatzen dituzte. Horregatik, funtsezkoa da lurralde-mailako plangintza egitea.

d) Genero-ikuspegia

Gaur egun, jardueren eta zerbitzuen diseinuak eta kudeaketak, nagusiki, gizonen errealitateari erantzuten dio, eta ez dira kontuan hartzen etxebizitza-bazterkerian dauden emakumeen beharrian espezifikokoak (arritsu handiagoa aporofobiaren edo sexu-abusuen biktima izateko, buru-osasuna gehiago hondatzeko, etab.)

Beharren azterketari dagokionez, esan da komeni dela ezkutuko etxegabekeriaren errealitateari hurbiltzea⁸⁰, emakumeekin hertsiki lotuta baitago eta ezin baita kale-zenbaketen egungo metodologiaren bidez landu, baizik eta oinarritzko gizarte-zerbitzuekin lankidetzan, zeinak hobeto ezagutzen baitituzte bizitegi-ezegonkortasun handiko egoeran dauden emakume horien errealitatea.

Pandemiaren salbuespenezko testuinguruaren ondorioz, emakumeei bereziki zuzendutako plazak ireki dira eta arreta indibidualizatuagoa eskaini da, nahiz eta oraindik ere ikusten den emakumeentzako baliabide eta plaza berezirik ez dagoela.

e) Eskubideak eskuratzeko bermea

Etterik gabeko pertsonak beren administrazio-egoera erregularizatuz herritar-eskubideak eskuratzeko bermeari buruzko ardatzean, erakundeek berariaz aztertu behar dituzte zenbait alderdiren zailtasunak, hala nola atzeritartasunari buruzko legearena, eta horiek ebazteko azterketa zehatzagoa beharko lukete.

Horri dagokionez, Arartekoaren azken segimendu-txostenak (2022⁸¹) zailtasun hauek izan ditu:

- Erroldan inskribatzeko eta gizarte-bazterkeria baloratzeko zailtasunak, jatorrizko herrialdeak emandako pasaportetik ez izateagatik.

⁷⁹ Honi dagokionez, gogorarazi behar da duela gutxiko EAEko Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren ebaluazioak (2021) agerian uzten duela lurraldean bazterketa sarearen artikulazioa hobetu behar dela, lehen eta bigarren mailako arretaren arteko lankidetzatik abiatuta.

⁸⁰ Klean dauden emakumeen kopuruak gora egin duela egiaztatu da, eta osasun fisikoa eta mentala gehiago okertu egin direla ere (FACIAM, 2021, Arartekoa 2022).

⁸¹ Ararteko (2022) Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeko lana: "Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete klean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal strategiako (2018-2021) jarraibideak betez". 62 orrialde.

- Esku-hartze soziala atzeratzen duten izapide jakin batzuk betetzeko betebeharra, hala nola udalerrri jakin bateko erroldan inskribatzea edo gizarte-bazterketaren balorazioa. Bitartean, ez da gizarte-akonpainamendurik aurreikusten.
- Administrazio egoera irregularrean dauden atzerritarren kasuan, egoitzarako eta lanerako administrazio baimena eskuratzeko zailtasunak.

f) Osasunaren arloko hobekuntzak, diru-sarreraren bermea eta enplegurako sarbidea

Estrategiak osasun-sistemen inplikazioa, diru-sarreraren bermea eta enplegua aurreikusten dituen arren, etxerik gabeko egoerei ekiteko ardatz gisa, erakundeek gainerako sistemen inplikazioa eskasa dela uste dute. Gizarte-zerbitzuak ez diren sektoreek (etxebizitza, osasuna, hezkuntza eta abar) erantzukizunak ez dituztela beren gain hartzen antzematen da eta gizarte-zerbitzuak gainerako sistemekin koordinatzeko zailtasun handiak, bereziki gizarte eta osasun-arloetan, funtsezkoak baitira etxerik gabeko pertsonen laguntzeko.

Sistemen arteko koordinaziorik eza hertsiki lotuta dago nahitaezotasun eta finantzaketa-ezarekin, eta horrek, beste plan sektorial batzuekiko lotura ahularekin batera, eragin negatiboa du Estrategiaren eraginkortasunean. Borondate politikoa falta delako gertatu da hori, eta nabarmendu behar da, pandemiak eragindako larrialdi-egoeran, sistemen arteko eta administrazioaren eta hirugarren sektorearen arteko lankidetzaren beharrezkoa izan denean oso ondo egin dela.

Behin eta berriz esan da etxegabekeriari erantzuna emateko erronka ezin dela Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari bakarrik egokitu, baizik eta ezinbestekoa dela maila instituzional desberdinen eta kalean dauden pertsonen eskura ez dituzten gizarte-eskubideei buruzko eskumenak dituzten esparruen inplikazioa.

Aurretik esan den bezala, arreta soziosanitarioaren berriazko esparruan, oso positibotzat jotzen da pandemiaren ondoriozko esperientzia –konfinamendua baino lehen eskatzen zen esperientzia hori⁸²–, non osasun-profesionalak erabiltzailearengana joan baitira eta ez alderantziz. Erreferentzia gisa aipatzen da, halaber, kaleko laguntza psikiatrikoko programa, Bilboko Udalaren eta Osakidetzaren lankidetzarekin funtzionatzen duena eta beste lurralde batzuetara zabaltzea komeniko litzatekeena.

g) Asia, hezkuntza eta partaidetza sozial eta politikorako sarbidea

Eremu honetako aldarrikapen nagusia da ez dagoela etxerik gabeko pertsonen Estrategian bertan parte hartzeko mekanismorik, ez diagnostiko-fasean, ez zuzenean eragiten dieten politika publikoen diseinuan. Egoitza-bazterkeria larriari buruzko jardunaldien testuinguruan baino ez da sartu kolektiboaren iritzia, baina testigantza hutsarekin.

h) Komunitatearekiko sentsibilizazioa eta inplikazioa

Sentsibilizazioaren eta komunitatearen inplikazioaren arloko hobekuntzei dagokienez, bizitegitarako bazterketa egoerei aurre hartzeko eta horiei aurre egiteko, entitateek balorazio hauek egin dituzte:

- Gizarte zerbitzuek ez dute berdintasun egoerarik udal eta autonomia erkidegoetako segurtasun kidegoekin. Zenbait erakunderen iritziz, segurtasun-indarrek sentsibilizazio-lan handiagoa egin behar dute bazterkeria-egoeran dauden pertsonen egoeraz. Pandemian, kaleko pertsonenganako kriminalizazioa areagotu egin zela ikusi zen.

⁸² *Jardunbide egokitzat aipatzen da ERDUK Busturian duen esperientzia.*

- Halaber, prestakuntza eta sentsibilizazio-jarduera indartzea eskatzen da, bai gizarte-zerbitzuetako profesionalen artean, bai osasun, etxebizitza, justizia eta hezkuntza-sistemetan, bizitegi-bazterkeria larriari aurre egiteko.

Gehienek inbertsio handiagoa eskatzen dute bizitegi-bazterkeriari buruzko politika publikoen zilegitasun soziala indartzeko jardueretan. Legitimitate hori gabe, zaila da jarduketara publikoa indartzea. Eta zilegitasun horrek lotura estua du ebidentziarekin. Nahikoa ebidentzia dago, ez bakarrik etterik gabeko pertsonarengan egindako esku-hartzearen zuzeneko onurei buruz, baizik eta esku-hartzerik ezaren kostu handiari buruz ere bai, eta, alderantziz, prebentzioan eta arretan inbertitzeak sortzen duen aurrezkiari buruz ere, beste sistema batzuetan (osasun-sisteman, justizian, polizia) duen eragin handiagatik. Erakundeek uste dute hobeto erakutsi behar direla ekintzarako politika publikoek sortzen dituzten onura indibidualak eta sozialak, etxekabetasunaren aurrean: zalantzarik gabe, arreta-eredua oso onuragarria izan da kostu/eraginkortasun aldetik; orain, argi eta garbi eta irmo transmititu behar zaio gizarte osoari.

i) Ezagutzaren koordinazioa, ebaluazioa eta kudeaketa

- Estrategiaren alderdi nagusietako bat da dimentsio anitzeko izaera, sailen artekoa eta erakundeen artekoa, eta halaxe aitortzen dute Estrategian parte hartzen duten erakundeek. Hala ere, erakundeen arteko ikuspegi horrek antolakuntza-unitateen eta administrazio publikoen inplikazioa eskatzen du nahitaez, eta gai hori ez da beti behar bezala konpondu, eta horrek izugarri zaildu du Estrategiaren garapena eta, ondorioz, emaitzak.

Koordinazioari dagokionez, bai administrazioen artean, bai erakundeen arteko hirugarren sektorearekin, erakundeek pertzepzio duala dute, pandemiaren ondoriozko egoerak oso baldintzatuak⁸³.

Alde batetik, oso positiboki nabarmentzen da lankidetzaren maila —hots, koordinazio soilaren inplikazio-maila handiagoa—. Lanerako gaitasun handia hauteman da, baita dinamismo eta egokitasun maila handia ere, aurrekaririk gabeko egoera bati berehalako erantzun egokia eman ahal izateko. Horrenbestez, COVID-19 krisialditik ateratako ikasketak kontuan hartzea eskatzen da, eguneroko dinamika instituzionaletan txertatzeko.

Bestetik, egiturazko arazoak daude administrazioen arteko, sistemen arteko eta Hirugarren Sektorearekiko lankidetzaren eraginkorrerako, Estrategiak berak aipatzen zituenak. Hori da, oraindik ere, Estrategian parte hartzen duten erakundeen pertzepzioa; horregatik, lidergo sendoagoa eskatzen dute, jarduketan jarraipenetik eta ebaluaziotik haratago joango dena eta Estrategiaren hedapena modu jarraituago eta integralagoan dinamizatuko duena. Udal mailan, udalei laguntza handiagoa eskatzen zaie, tokiko jarduera hiru hiriburuen lidergo bako bako harantzago joan dadin. Sistemen arteko eta hirugarren sektorearekiko lankidetzari dagokionez, zalantzan jartzen da ez direla behar bezala aktibatu Estrategian aurreikusitako erakundeen arteko lan-organismoak. Eta deitu direnean, ikusten da planteamendua informatiboa izan dela partaidetzazkoa edo lankidetzakoa baino.

Horri dagokionez, gogoratu behar da Arartekoak (2022⁸⁴), bere 2/2020 Gomendio Orokorren jarraipen horren esparruan, administrazioek etterik gabeko pertsonen konfinamenduan ematen dieten arretan duten inplikazioa onartu ondoren, honako hau zehaztu duela: “Hala ere, ahalegin hori

⁸³ E Pandemiaren izandako lankidetzaren jardunbide egokien artean, honako hauek nabarmentzen dira: sistemen arteko lankidetzaren kasuan, koordinazio soziosanitarioan izandako aurrerapenak nabarmentzen dira; Gipuzkoako Lurralde Historikoaren kasuan, Donostiako Udalararen eta Foru Aldundiaren arteko lankidetzaren eraginkortasuna; Bizkaiaren kasuan, Elkarrizketa Zibilerako Mahaiaren funtzionamendua, etab. Modu iraunkoragoan, Arabako udalek Foru Aldundiarekin egindako kudeaketa-gomendioak nabarmentzen dira.

⁸⁴ Ararteko (2022) Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeko lana: “Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betetz”. 62 orrialde.

ez da nahikoa izan gure kaleetan gero eta handiagoa den etxegintzaren arazoa konpontzeko, eta, konfinamenduaren ondoren, beste sistema batzuen sorkuntzan aurrera egiteko aukera izateko, Gizarte-zerbitzuen euskal sistemak, erantzukizun publikoa eta esku-hartze komunitarioko eta pertsonan oinarritutako arreta-eredua ezaugarri dituena, sistemen arteko lankidetzaren behar du egoera eta behar ugari erantzuteko: gazteak, emakumeak, gizon helduak, hainbat osasun-arazo dituzten pertsonak, etab. ez dutela ostatu seguru eta egokirik”.

Estrategian aurreikusitako jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoei buruzko gogoetek askotariko alderdiak aipatzen dituzte:

- Estrategiaren nahitaezkotasunari lotutako mugak gorabehera, positiboki baloratzen da erakunde bakoitzaren jarduerari buruzko kontuak emateko mekanismoak aktibatuta izana.
- Zalantzan jartzen da, praktikan, erakunde bakoitzak nahi duen informazioa ematen duela, eta Idazkaritza teknikoak ez duela bere egokitasuna zalantzan jartzeko gaitasunik. Alde horretatik, jarraipen-txostenak administrazio bakoitzak deskribatutako jarduerak biltzen dituzten txostenak izan dira; beraz, ikuskaritza bigarren mailan geratu da. Era berean, erabilitako aurrekontua eta inbertitu diren baliabideak biltzen dituen memoria osorik ez dagoela ere zalantzan jarri da.
- Gizarte Zerbitzuei buruzko Informazioaren Euskal Sistema bultzatu beharra dago, haren magnitudeen ezagutza eguneratua eta uniforme izateko. Premiazkoa da informazioa biltzeko sistemak izatea sistema partekatuekin eta adostutako adierazleekin, eta horrek sistemaren magnitudeak ezagutzea, ebaluatzea eta birbideratzea erraztuko luke.
- Aitzitik, positiboki baloratzen da informazioa biltzeko mekanismo kualitatiboak sartzea, hala nola azken ebaluazioko prozesuan garatutakoa, eta horren ondorioak kapitulu honetan jasotzen dira.
- Estrategian ezarritako helburu kuantitatibo neurgarria zalantzan jartzen da: EAEko udalerrri handietan 2020an kalean lo egiten duten pertsonen kopurua nabarmen murriztea –gutxienez % 20. Alde horretatik, adierazle hori ez da oso erabilgarria, erakunde batek baliabide-ahalegin handia egin dezakeelako eta kaleko pertsona-kopuru bera edo gehiago izaten jarrai dezakeelako, dei-efektuaren, egoitza-bazterkeria jasaten duten pertsonen mugikortasun handiaren edo kanpoko beste faktore batzuen ondorioz. Beraz, gomendagarria da helburuak ezartzea jarduketan garapenari lotuta, eta ez kalean lo egiten duten pertsonen murrizketa orokorrari.

Azkenik, **ezagutzaren kudeaketaren arloan**, etxegaberi buruzko datuak azkarrago argitaratzeko eskatzen da. Ildo horretatik, positiboki baloratzen dira zenbaketak zabaltzea, bai eta Euskadiko egoitza-bazterketari buruzko bi urtean behineko jardunaldiak egitea ere, ezagutza eta ikaskuntza trukatzeko foro gisa. Funtsezkotzat jotzen da, halaber, ebidentzian oinarritutako politika bat zabaltzeko beharra, politika publikoek etxegaberen aurrean duten zilegitasuna indartzeko. Alde horretatik, egoitza-bazterkeriaren arretarako programen inguruko ebidentzia-banku bat ezartzearen alde egiten da, eta funtzionatzen duten programetatik ondorioak atera daitezke, erantzun ahal izateko.

5. Kapituluia

Etixerik gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren azken ebaluazioaren oinarritzako emaitzak

Estrategiaren ebaluazio-prozesuaren laburpen orokor gisa, eta planteamendu erredukzionista samarra izan daitekeen arren, atal honetan sarrerako zatian egindako ebaluazio-galdera nagusiei erantzuten zaie, ebaluazio-prozesuan bildutako informazioaren azterketatik abiatuta.

5.1. Zenbateraino bete dira Estrategian ezarritako ardatzak eta jarraibideak?

Ebaluazio-prozesuaren helburuetako bat izan da Estrategian aurreikusitako jarraibideen betetze-maila baloratzea, ahalik eta ikuspegi objektiboenetik. Azken ebaluazio-prozesuan bildutako datuek erakusten dute **Etixerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiak** betetze-maila ertaina izan duela, 3tik 1,7ko kalifikazioa lortu baitu⁸⁵, hura osatzen duten ardatz eta jarraibideetan.

Estrategiak ezartzen dituen bederatzi esku-hartze esparruetako bakoitzaren garapen-maila zehatzari dagokionez, honako hauek nabarmentzen dira: 3. ardatza, Gizarte Zerbitzuen eremuan gizarte-bazterkeria larriaren dauden pertsonen zuzendutako baliabideak eta programak hobetzeari buruzkoa (3tik 2,2), 9. ardatza, ezagutzaren koordinazioa, ebaluazioa eta kudeaketa (2,1), 2. ardatza, etxebizitzan oinarritutakoa (2), 1. ardatza, etxegabetasun-egoerak prebenitzekoa (1,9), 5. ardatza, erregularizatzea eta eskubideak eskuratzekoa (1,8), eta 6. ardatza, osasuna, enplegua eta diru-sarrerak bermatzekoa (1,6). Aldiz, 4. ardatzak. Genero-ikuspegia indartzea bizitegi-bazterkeria prebenitu eta hari ekiteko politiketan (3tik 1,4); 7. Etixerik gabeko pertsonen aisia, hezkuntza eta parte-hartze sozial eta politikoa izatea (1) eta 8. Bizitegitarako bazterketa egoerei aurrea hartzeko eta horiei ekiteko sentsibilizazioaren eta komunitatearen inplikazioaren arloko hobekuntzak (0,5) dira abian diren jardueren ehuneko txikiena duten ardatzak.

Ondoko taulak ebaluazio prozesuaren beste helburu bati erantzuten dio: jarraibideak zein neurritan zabaldu diren zehaztea eta haien betetze mailaren arabera sailkatzea.

⁸⁵ Oitik 3ra bitarteko eskala batean, garapen nulua 0,3tik beherako nota da; garapen txikia, 1,5etik beherako nota; garapen ertaina, 1,5 eta 2 bitarteko nota; eta garapen handia, 2tik gorako batez besteko nota.

18. taula. Zuzentzaruen sailkapena, gauzatze-mailaren arabera (2018-2021)

-	Handia
1. ardatza. Prebentzioa	d) Etxe-kaleratzeak prebenitzea eta halakoetan esku hartzea j) Esku-hartze azkarreko zerbitzuak
2. ardatza. Etxebizitzaren ikuspegia	d) Bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako etxebizitza babestuetarako gizarte-zerbitzuen mapan aurreikusitako zuzkidurak eskualde guztietan garatzea. g) Gizarte-bazterkeria moderatu eta larriko egoeran dauden pertsonengana zabaltzea Lehen Hezkuntzako esku-hartze soziosanitarioko eta psikosozialeko zerbitzua (1.3).
3. ardatza. Gizarte zerbitzuak	d) Ingurune irekian esku hartzeko programak bultzatzea. e) Gizartean bazterturik dauden pertsonentzako eguneko arreta-zerbitzuaren garapena (1.7) f) Gizartean bazterturik dauden pertsonak gauez hartzeko zerbitzua garatzea (1.8) g) Gizarteratze-beharrei erantzuteko eguneko zerbitzua/zentroa garatzea (2.2.3) i) Etxebizitza independenteak eskuratzeko banakako protokoloak/planak garatzea
4. ardatza. Genero berdintasuna	d) Egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonekin lan egiten duten erakundeetan berdintasun-planak sustatzea, profesionalen eta erabiltzaileen arteko berdintasuna bermatzeko.
5. ardatza. Erregularizatzen du	a) GGPen erroldatzea errazteko berariazko jarduerak garatzea.
9. ardatza. Koordinazioa, ebaluazioa eta ezagutza	b) Esku hartzeko eredu komunak prestatzea. c) Ezagutza kudeatzeko jarduerak egiteko hitzarmena bultzatzea. i) Prestakuntzako, graduako eta graduatu ondoko plan espezifikoak garatzea.
-	Ertaina
1. ardatza. Prebentzioa	a) Etxebizitzaren merkatuan sartzeko zailtasunak dituzten pertsonentzako informazio-, orientazio- eta bitartekaritza-zerbitzuak b) Bitartekotza- eta aholkularitza-zerbitzuak c) Etxebizitza Zerbitzuetatik prebentziozko balorazioko eta esku-hartze sozialeko zerbitzuak f) Diru-sarrerak bermatzeko eta/edo etxebizitza eskuratzeko prestazio ekonomikoak g) Alokairu sozialeko parke publikoa handitzea k) Familia-bitartekaritzako programak sustatzea.
2. ardatza. Etxebizitzan oinarritutako ikuspegia	a) Etxebizitza bat legez okupatzeko edo prestazio ekonomikoa jasotzeko eskubide subjektiboa arautzen duen dekretua onartzea. c) Sailen arteko lankidetzak-hitzarmenak. bazterturik dauden pertsonen etxebizitzak emateko gizarte- eta etxebizitza-zerbitzuetako udalak e) Bazterketa- eta bazterketa-egoitzen esparruan sartzeko laguntzak dituzten etxebizitzetarako mapan aurreikusitako zuzkidurak garatzea. f) Bigarren hezkuntzako ostatu-baliabideak gizarteratzeko ibilbideren bat egiteko konpromisoa hartu ezin duten edo hartu nahi duten pertsonak gehitzea.
3. ardatza. Gizarte zerbitzuak	a) Oinarritako Gizarte Zerbitzuen arloan kasuak kudeatzeko esku-hartze eredu bateratua b) Eguneko/gaueko ostatu-/harrera-zentroyen esku-hartze komunaren eredia h) Egoera kronifikatuan dauden pertsonentzako egoitza-zentroak (2.4.5.1) eta gizarteratzeko beharretarako gaueko harrera-zentroak (2.3.2) bultzatzea. j) Prestakuntza-zentroak eta emantzipazio-etxebizitzak garatzea
4. ardatza. Genero-ikuspegia	a) Ikastetxeen zenbaki jakin bat gordetzea, emakumeek bakarrik erabiltzeko.

5. ardatza. Eskubideak	c) Osasun Txartel Indibidualerako sarbidea errazten duten neurriak
6. ardatza. Osasuna, Enplegua eta Diru-sarrerak	a) Tratamendu asertibo komunitarioko programak garatzea hiru lurraldeetan. b) Hiru lurraldeetan susperraldi soziosanitarioko programak edo zentroak sortzea c) 114/2012 Dekretua berrikustea eta osasun-laguntza eskuratzea d) Osasun-zerbitzuen bitartekotza- eta laguntza-programak bultzatzea. f) Enplegurako orientazio-programa espezifikoak
9. ardatza. Koord., ebaluazioa eta ezagutza	a) Koordinazio-mahaiak ezartzea d) Datuak argitaratzea eta berriazko ikerketak egitea e) Prestakuntza-jarduerak egoitza-bazterkeria larriaren esparruan
Txikia	
1. ardatza. Prebentzioa	e) Familiaren gainzorpetzeari laguntzeko zerbitzuak h) Etxebizitza partekatuko programak i) Alta-protokoloak diseinatzea eta aplikatzea
2. ardatza. Etxebizitza oinarritutako ikuspegia	b) Administrazio autonomikoaren eta udalen arteko hitzarmenak sinatzea, zuzkidura-bizitokien udalez gaidiko sare bat eratzeko. h) Bizimodu Independenteari Laguntzeko Zerbitzuan (2.7.2.1) eta familietan gizarte-, hezkuntza- eta psikosoziologia-arloan esku hartzeko zerbitzuan (2.7.3.1) bazterketa moderatua eta larria duten pertsonen zabalzea.
3. ardatza. Gizarte zerbitzuak	c) Banakako aurrekontuak k) Zentro eta zerbitzuen betekizun material eta funtzionalak arautzea. l) Kalitatea ebaluatu eta bermatzeko kanpaina espezifikoak abiaraztea.
4. ardatza. Genero-ikuspegia	b) Emakumeen orientazioa eta laguntza emateko prozesuetan espezializazioa bultzatzea. e) Egoitza-bazterkeriako egoeran dauden emakumeen artean elkarri laguntzeko taldeak sustatzea.
5. ardatza. Erregularizazioa	b) Ezintasun- eta/edo mendekotasun-egoerak ezagutzea d) Fiskaltzeekin jarduteko protokoloak
6. ardatza. Osasuna, Enplegua eta Diru-sarrerak	e) DBEra sartzea errazteko berriazko programak edo unitateak g) Zentro okupazionalerako, enplegu-zentro berezitarako, gizareratze-enpresatarako eta laguntzadun enplegu-programatarako sarbidea hobetzea. h) EGP enplegu-politiken 'premia bereziko' kolektiboen artean sartzea.
7. ardatza. Aisia, hezkuntza eta partaidetza	a) Etterik gabeko pertsonen elkartegintza eta haien parte-hartzea bultzatzea b) Erabiltzaile adituaren irudian oinarritutako programak sustatzea. c) Praktika egokirako eskuliburuak eta gidak prestatzea, parte-hartzea sustatzeko. d) Kultura- eta kirol-ekipamendu publikoak erabiltzeko programak garatzea e) Sare sozialen eta teknologia berrien erabileran trebatzeko programak garatzea f) Helduen Hezkuntza Iraunkorreko jarduerak bultzatzea
8. ardatza. Sentsibilizazioa	a) Gizarte-zerbitzuen, hirugarren sektorearen eta segurtasun-gorputzen arteko lankidetzak-protokoloak d) Komunikabideetako profesionalen estilo- eta prestakuntza-eskuliburuak egitea f) Herritarren onarpena errazteko, praktika egokirako protokoloak edo eskuliburuak garatzea.
9. ardatza. Koordinazioa, ebaluazioa eta ezagutza	f) Ikastetxeen eta programen kalitateari eta emaitzei buruzko ebaluazioak egitea, metodologia komun bidez.

	g) Herritarrek GIAei buruz duten pertzepzioari buruzko berariazko inkestak
	h) Mintegiak eta bestelako ikerketa-jarduerak antolatzea
	Nuloa
4. ardatza. Genero berdintasuna	c) Genero-ikuspegia txertatzeko praktika egokien gidak edo eskuliburuak egitea.
8. ardatza. Sentsibilizazioa	b) EGPen aurkako gorroto-krimenei buruzko sentsibilizazio-gidak egitea c) Bazterkeria jasaten duten pertsonen aurkako delitu eta gorroto-krimenei buruzko alerta azkarreko sistemak. e) Erkidegoaren autoantolaketa eta EGPri laguntzeko auzo-sareak sustatzea.

Puntu horretan, berriz ere aipatu behar da **COVIDen pandemiak eragindako krisiarekin** bat etorri dela Estrategiaren indarraldia, eta horrek eragin nabarmena izan duela haren hedapenean:

- Alde batetik, datuek iradokitzen dute sistemak funtzionatu duela, etxerik gabe zeuden pertsonen arteko konfinamenduaren larrialdiari berehalako erantzuna emateko beharrezko mekanismoak aktibatu baitira. Alarma-egoeraren, oro har, eta konfinamenduaren, bereziki, inguruabar bereziak zirela medio, administrazioek berehalako konponbidea eman behar izan zieten, bestela erantzunik gabe geratu ahal izan ziren etxegabekeria-egoera batzuei.
- Bestetik, pandemiak eragindako distantzia sozialeko neurriek arreta-eredu pertsonalatuagoa eta kalitatezkoa ezartzea ekarri dute —banakako gelak, edukiera txikiak, aire zabaleko guneak—. Pandemiari erantzuteko mekanismo horiek aktibatu direnez, Etterik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategia aldatu eta hobetu egin da, eta hala onartu da 2018an.

Horri dagokionez, gogoratu behar da Arartekoak (2022⁸⁶), bere 2/2020 Gomendio Orokorren jarraipenaren esparruan, honako hau ondorioztatu duela: *“Jasotako erantzunen azterketak aukera ematen du euskal administrazio publikoek etxerik gabeko pertsonen konfinamenduan ematen dieten arretan parte hartzeko eta hasitako gizareratze-prozesuei eta abian jarritako programei jarraipena emateko egindako ahaleginetan parte hartzeko. Bi alarma-egoerak eta ondorengo luzapenak amaitu ondoren, administrazioek abian jarri ziren neurri eta programekin jarraitu dute, eta programa eta ekintza berriak egokitu eta sustatu dira. Horrek esan nahi du Arartekoaren gomendio orokorra bete dela”*.

Azkenik, Estrategia zenbateraino bete den baloratzeko orduan, borondatezkoa eta, funtsean, orientatzailea dela adierazi behar da, eta ez da hori betetzeko derrigortasun espliziturik ezarri. Alde horretatik, lortutako betetze-mailak, “onartuaren” gainetik (1,7, 3tik), balio handiagoa hartzen du.

5.2. Zer balorazio egiten dute Estrategiako erakundeek?

Sarreran zehaztu den bezala, jarduerari buruzko kontuak emateaz gain, Idazkaritza Teknikoak komenigarritzat jo du ebaluazio prozesuan ikuspegi baloragarriagoa sartzea. Horretarako, informazioa kualitatiboki biltzeko mekanismoak aktibatu dira Estrategia sinatu duten administrazioen artean eta Euskadiko egoitza-bazterkeria larriaren fenomenoan parte hartzen duten gizarte-erakunde nagusien artean. Balorazioak eman dituzten pertsonak eta/edo erakundeak ez dira estatistikoki edo instituzionaliki egoitza-bazterkeria larrian lan egiten duten eragileei buruz hitz egiten

⁸⁶ Ararteko (2022) Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeko lana: “Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betetz”. 62 orrialde.

ari, baina haien iritziek aukera ematen dute Etixerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiari eta haren emaitzei buruz sektorearen zati handi batek duen ikuspegia jasotzeko.

– **Gaur egungo Estrategiaren indarguneetako** bat da informazioa ematen duten pertsonak, bai gizarte-erakundeetakoak bai erakunde publikoetakoak, ados daudela alderdi hauen inguruan:

- Estrategiak duen garrantzia, bizitegi-bazterketa larriaren fenomenoak ikusarazteko eta agenda publikoan txertatzeko,
- alderdi diagnostikoa, mugak izan arren, oinarri bakarra dena politikak diseinatzeke,
- dimentsio anitzeko esku-hartzea eta paradigma-aldaketa ezartzea, esku-hartzearen gunea Etxebizitza Sistemara eramanez,
- erakunde arteko akordioa, erakunde gehiagoren inplikazioa eta eskumen-maila desberdinetara eta EAE osora zabaltzea,
- Estrategia orientazioaren, dimentsioen eta printzipioen arabera egokitzea,
- esparru teoriko ona eta ibilbide-orria ezartzeko eta planifikazioa bideratzeko tresna baliagarri gisa duen balioa, eta aldizkako jarduketetarako euskarri gisa, hala nola zenbaketarako eta bizitegi-bazterkeria larriari buruzko jardunaldietarako.

– Entitateek akordio zabala lortu dute berriz ere, egungo planteamenduan Estrategiaren **ahulezia edo alderdi hobetutzat** hartzen baitituzte alderdi hauek:

- nahitaezkotasunik eza; orientatzailea eta borondatezkoa izatea oztopo handia da ekintza orokor, koordinatu eta egonkorra abian jartzeko,
- aurrekontu-kapitulurik ez izateak, finantzabide zehatzik ez izateak eta egutegirik ez izateak hedapena eraginkorra ez izatea eragiten dute,
- erakundeen arteko koordinazioaren eta inplikazioaren ahultasuna, gizarte-zerbitzuak ez diren sektoreek (etxebizitza, osasuna, hezkuntza, etab.) erantzukizunak ez dituztela beren gain hartzen erakusten duena), gizarte-zerbitzuak gainerako sistemekin koordinatzeko zailtasun handiak daudenean, baita gizarte-zerbitzuen lehen eta bigarren mailetan ere,
- diagnostikoan ez da ikusten zenbat jendeak bizigarritasun-baldintza oso prekarioetan eta ezkutuagoetan bizi diren, etxerik gabe baino, batez ere emakumeen artean,
- genero-ikuspegiaren ahultasuna, zeharka egon beharko lukeena, bai diagnosian, bai jardueren eta zerbitzuen garapenean, nagusiki gizonen errealitateari erantzuten jarraitzen baitute,
- Estrategiaren aplikazio eskasa lurraldearen ikuspegitik, eskualde eta udal mailan programak eta baliabideak hedatuz landu beharko litzatekeena, tokiko beharren arabera diseinatuta,
- aldaketarako proiektu eragile gisa eta Estrategiaren arrakastaren erakusgarri gisa funtziona dezaketen jarduera esperimental arrakastatsuak ez sartzea eta ikusaraztea,
- azkenik, erakundeek lidergoa eta bultzada handiagoa eskatzen dute Estrategia hedatzeko.

5.3. Zer oztopo ikusten dira egungo Estrategiaren hedapenean?

Estrategiak berak dituen ahuleziak —aurreko galderan zehaztutakoak— alde batera utzita, administrazioek eta gizarte-erakundeek 2018-2021⁸⁷ aldian Estrategia hedatzeari buruz eta atzemandako oztopo nagusiei buruz duten pertzepzioa hartu nahi izan da kontuan.

Lehenengo ardatzari dagokionez, **bizitegi-bazterkeria larriko egoerei aurrea hartzeari buruzkoa (1. ardatza)**, lehenik eta behin, adostasun zabala azpimarratu behar da, Estrategiaren⁸⁸ funtsezko esparruetako bat dela uste baitu. Hala ere, zenbait gabezia nabari dira oraindik ere; besteak beste, Etxebizitza Sailak eta Autonomia Erkidegoak kaleratzen prebentzio- eta bitartekaritza-zerbitzurik ez izatea, praktikan udalerrian eta gizarte-zerbitzuetan jarri baitira abian. Era berean, erregimen itxiko zentro edo zerbitzuetatik (ospitaleak, espetxeak, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren ostalua duten zerbitzuak, adin txikikoen zentroak, etab.) ateratzen diren pertsonak ez direla zuzenean larrialdi sistemara pasako bermatzen duten mekanismoak falta dira. Azken batean, **adostasun handia dago prebentziozko apustu hori indartzeko beharraz**, bizitegi-bazterkeriari aurre egiteko piramidearen oinarri gisa ulertuta.

Etxebizitza ardatz duen ikuspegiari dagokionez (2. ardatza), berriz ere adostasun zabala dago, Estrategiaren ardatz nagusia dela uste baitu, baina ez dela behar bezala zabaldu. Ildo horretatik, gogoan izan behar da ardatzaren gauzatze-maila handienetako bat izan dela (2tik 3ra), baina kontuan hartu behar da garapen-maila handieneko jarduerak Gizarte Zerbitzuen Mapan aurreikusitako zuzkiduren garapenarekin lotura zuzenagoa dutenak direla. Hala ere, ikusten da etxebizitzaren aldetik ez direla behar bezala onartu dagozkion jarraibideak, eta zailtasun handiak daudela etxebizitza eskuratzeko.

Gizarte-bazterketako egoera larrian dauden pertsonen zuzendutako gizarte-zerbitzuen baliabideak eta programak hobetzeari dagokionez (3. ardatza), erakundeek iritzi anibalentea dute. Alde batetik, oso positibotzat jotzen da bere jardueren betetze-maila handia⁸⁹, bai eta erakundeen arteko koordinazio-mekanismoen, prestazioen eta baliabideen hobekuntza handia ere, pandemiaren aurrean aktibatutako erantzunaren ondorioz. Bestetik, zalantzan jartzen da emaitza on horiek gehiago erantzuten diotela COVID-19 aurrean emandako erantzunari Estrategiaren beraren logikari baino. Nolanahi ere, esan liteke pandemiaren martxan jarritako baliabide bereziak aktibatzeak —eta gero mantentzeak—, neurri batean, 2018an onartutako Etterik gabeko Pertsonen Estrategia bera aldatzea ekarri duela. Pandemiak Estrategian duen eragina alde batera utzita, erakundeek uste dute, etterik gabeko pertsonen laguntzeko gizarte-zerbitzuei dagokienez, gabezia hauei erantzun behar zaiela: etterik gabeko pertsonentzako baliabideen arauketarik eza, Zorroaren Dekretua eguneratu beharra, baliabideak eskuratzeko arazoak baldintzak ez betetzeagatik, koordinazio- eta jarraipen-arazoak lehen eta bigarren mailako arretan eta informazio-sistemen gabeziak hainbat mailatan.

Erakundeek uste dute **genero-ikuspegia (4. ardatza)** urria dela Estrategian, bai bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen beharrak aztertzean, bai jardueren eta baliabideen diseinuan eta hedapenean, horiek, nagusiki, gizonen errealitateari erantzuten jarraitzen baitute.

Eskubideen erregularizazioari eta eskuragarritasunari dagokienez (5. ardatza), erakundeek zailtasunak dituzte zenbait alderdiren ondorioz; adibidez, atzerriartasunari buruzko legearen ondorioz. Gainera, zalantzan jartzen da Estrategiaren diagnostikoak ez duela agerian uzten bizigarritasun-baldintza oso eskasetan bizi diren pertsona kopuru handi baten egoera —genero-ikuspegiari buruzko ardatzean aipatu dugu arazo hori—, eta, aldi berean, ikusten da gero eta pertsona gehiagok dituztela premia oso konplexuak eta mendekotasun-arazo larriak, eta horiek ezin dituztela zerbitzuetara sartu sarbide-baldintzak ez betetzeagatik.

⁸⁷ Informazio hau zehatzago deskribatzen da txosten honen 4. puntuan.

⁸⁸ Gogoratu behar da gauzatze-maila ertaina lortu duela, 3tik 1,9ko notarekin, Estrategia osoaren batez bestekoaren gainetik.

⁸⁹ Datuek baieztatzen dute betetze-maila handiena duen ardatza dela, batez besteko nota 2,2koa baita 3tik.

Osasun-arloko hobekuntzei, **diru-sarrerren bermeari eta enplegurako sarbideari dagokienez (6. ardatza)**, erakundeek uste dute sistema horiek ez dutela parte hartzen etxegabetasunaren fenomenoan. Erakundeek hautematen dute gizarte-zerbitzuak ez diren sektoreek ez dituztela beren gain hartzen erantzukizunak, eta zailtasun handiak dituztela sistemen arteko koordinazioan, bereziki gizarte eta osasun-arloan, funtsezkoak baitira etterik gabeko pertsoneri laguntzeko. Horri dagokionez, positiboki nabarmentzen dira bai kalean laguntza psikiatrikoa emateko programa — Bilboko Udalaren eta Osakidetzaren lankidetzarekin funtzionatzen duena—, bai pandemian izandako esperientzia batzuk⁹⁰.

7. ardatzaren kasuan, aisiarako, hezkuntzarako eta gizartean eta politikan parte hartzeko aukerari dagokionez, argi dago ez dagoela etterik gabeko pertsonen Estrategian bertan parte hartzeko mekanismorik, ez diagnostiko-fasean, ez zuzenean eragiten dieten politika publikoen diseinuan ere. Egoitza-bazterkeria larriari buruzko jardunaldien testuinguruan bakarrik eman zaio ahotsa kolektiboari, baina testigantza hutsarekin.

Bizitegi bazterkeria-egoerei aurrea hartzeko eta horiei aurre egiteko gizartea sentsibilizatzeo eta inplikatzeko esparruan egindako hobekuntzei dagokionez (8. ardatza), erakundeek honako hauek nabarmentzen dituzte: kaleko pertsonetikiko kriminalizazioa areagotzea, gizarte-zerbitzuek zailtasun nabarmena izatea udal- eta autonomia-poliziek berdin harremanak izateko, eta gizarte-zerbitzuetako, osasuneko, justiziako eta gizarte-zerbitzuetako profesionalak gehiago sentsibilizatzea. Azkenik, etterik gabeko politika publikoen gizarte-zilegitasunik ezak eragindako oztupoak nabarmentzen dira; beraz, beharrezkotzat jotzen da politika horiek sortzen dituzten onura indibidualak eta sozialak hobeto ikusaraztea.

Estrategiaren azken ardatzean, administrazioen, sistemen arteko eta hirugarren sektorearekiko **lankidetzaren eraginkorrerako egitura-arazoek** bere horretan dirautela ikusten da. Hala ere, oso positiboki nabarmentzen da **pandemian lortutako lankidetzaren maila**, eta, beraz, COVID-19 krisialditik ateratako ikasketak eguneroko dinamika instituzionaletan txertatzeko eskatzen da⁹¹. Estrategiaren segimenduari eta ebaluazioari dagokionez, positiboki baloratzen da kontuak emateko mekanismoa —nahiz eta zalantzan jarri jardueren izaera biltzaile hutsa—, bai eta informazio kualitatiboagoa biltzea ere; baina, funtsean, agerian geratzen da beharrezkoa dela **Gizarte Zerbitzuei buruzko Informazioaren Euskal Sistema** bultzatzea, haren magnitudeen ezagutza eguneratua eta uniforme izan dadin, jarduketak ezagutu, ebaluatu eta birbideratzeko sistema partekatua eta adostutako adierazleak erabiliz. Azkenik, ezagutzaren kudeaketaren esparruan, positiboki baloratzen dira zenbaketen hedapena eta maiztasuna, bai eta Euskadin egoitza-bazterkeriari buruzko bi urteko jardunaldiak egitea ere, ezagutza eta ikaskuntza trukatzeko foro gisa, baina datuak azkarrago argitaratzeko eta ebidentzian oinarritutako politika ezartzeko eskatzen da.

5.4. Nola aldatu da Estrategia indarrean egon den bitartean bizitegi-bazterkeria larriari dauden pertsonen egoera?

Ia ezinezkoa da Estrategiak etxegabekeriaren fenomenoaren bilakaeran duen zuzeneko eragina zehaztea. Prebenitu edo artatu nahi ziren egoeretako batzuk zein neurritan aldatu diren azter badaiteke ere, ia ezinezkoa da zehaztea erregistratutako aldaketek zerikusia duten Estrategian jasotako jarduerekin, faktore sozioekonomiko orokorren aldaketarekin edo bien konbinazioarekin. Zailtasun hori gizarte-politikan esku hartzeko edozein plani lotuta dago, eta plan horren ondorioak, askotan, zailak izaten dira isolatzeko eta zehazteko, baina are gehiago aldatzen ari den fenomeno

⁹⁰ ERDUren esperientzia Busturian; osasun-profesionalak gizarte-baliabideetara lekualdatzea, etab.

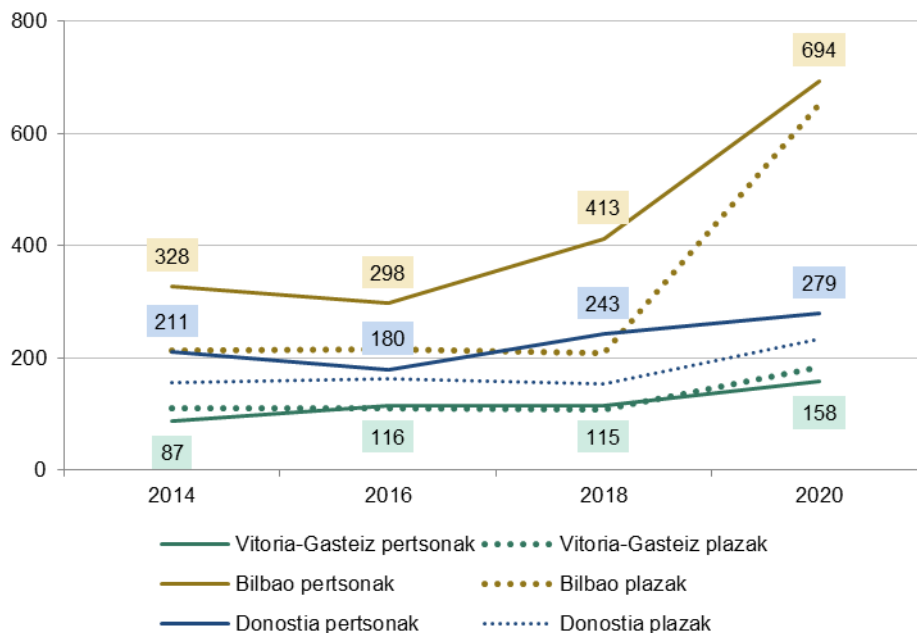
⁹¹ Pandemian izandako lankidetzaren jardunbide egokien artean, honako hauek nabarmentzen dira: sistemen arteko lankidetzaren kasuan, koordinazio soziosanitarioan izandako aurrerapenak nabarmentzen dira; Gipuzkoako Lurralde Historikoaren kasuan, Donostiako Udalaren eta Foru Aldundiaren arteko lankidetzaren eraginkorra; Bizkaiaren kasuan, Elkarrizketa Zibilerako Mahaiaren funtzionamendua, etab. Modu iraunkoragoan, Arabako udalek Foru Aldundiarekin egindako kudeaketa-gomendioak nabarmentzen dira.

batean, gero eta globalagoak eta auresanezinagoak diren eta migrazio-prozesuei oso lotuta dauden faktoreek baldintzatzen duten fenomeno batean, hala nola etxegabetasunan.

Estrategiaren kasuan, helburu kuantitatibo neurgarri bakarra ezarri zen: nabarmen murriztea – gutxienez % 20– kalean 2020an lo egiten duten pertsonen kopurua. Praktikak erakutsi duenez, hain globalak eta ustekabeak diren agertokiaren aurrean —COVIDen krisia edo Ukrainako gerra, kasuaren arabera—, helburu horren gaur egungo definizioa alferrikakoa edo, gutxienez, zalantzazkoa da. Erakunde edo sistema jakin batek, oro har, baliabide-ahalegin handia egin dezake, eta pertsona kopuru bera izaten jarrai dezake kalean edo gehiagotan, egoitza-bazterkeriako egoeran dauden pertsonen mugikortasun handiaren eta/edo aurrez aipatutako kanpo-faktoreen ondorioz. Beraz, jardueren garapenari lotutako helburuak ezartzea gomendatzen da (adibidez, kalean lo egiteari utzi dioten edo gizarteratze-prozesuak hasi dituzten pertsonen kopurua), eta ez kalean lo egiten duten pertsonen murrizketa orokorra.

Nolanahi ere, eskura dagoen informazioa mugatua den arren, EAEn bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko ikerketatik ateratako emaitzen arabera, **2020ra arte behintzat, “etxerik gabeko” egoerak gero eta ugariagoak**⁹² dira Bilbon, eta are leunagoak beste bi hiriburuetan eta zenbait hiri-udalerritan. Igoera horren zati bat “etxerik gabeko” egoeran zeuden pertsonen kopurua benetan handitzeari leporatuko litzaioke, baina baita 2020an izan ziren egoera bereziei ere, egoera asko azalerrarazi baitzituzten, ordura arte ohiko zenbaketek aintzat hartzen ez zituztenak:

• **12. Grafikoa. EAEn hiru hiriburu-aterpetxe eta ekipamenduetako kale- eta ostatu-egoeren bilakaera. Pertsona- eta plaza-kopurua 2014-2020**

Iturria: 2020ko EAEn, egoitza-bazterkeria larrian dauden pertsonen egoerari buruzko V. azterlana.

2. Kaleko gaueko zenbaketan parte hartu zuten hiriburuak ez diren 16 udalerrien egoerari dagokionez, 2020ari buruzko informazioak adierazten du 50 pertsona egon zirela, pandemiaren aparteko gorabeherak gorabehera. Karrika eta aterpetxeetako ostatuak batera hartuta, 279 lagun

⁹² Azken urteotan etxegabekoen kopuruak izan duen gorakada honek ez dio soilik Euskadiri eragiten, ezta Estatu osoari ere; FEANTSAren arabera, azken 10 urteetan etxegabekoen kopurua % 70 igo da azken 10 urteetan, 700.000 pertsona inguru.

daude. Bistan denez, urte bakoitzean udalerrri-kopuru batek baino gehiagok parte hartu duenez, datuak ezin dira konparatu ikuspegi hertsiaeren arabera. Hala ere, datu horietatik abiatuta zenbait aurkikuntza interesgarri atera dira lurraldearen ikuspegitik:

- Araban, hiriburuaren kontzentrazioa ia erabatekoa da, neurri handi batean gaueko aterpetxe eta harrera zentroak Gasteizen biltzen direlako.
- Bizkaian ikusten dena kontzentrazio-prozesu nabarmena da Bilbon, baina ez Araban bezain muturrekoa. 2018ko datuek⁹³ adierazten dutenez, Bilbon kaleko egoeren ia % 80 biltzen dira, eta ostatu-gauen % 86 aterpetxe eta harrera-zentroetan.
- Gipuzkoak du hiriburuan kontzentrazio txikiena. Egoera horrek ez luke esan nahi hiriburutik kanpoko aterpetxeetan plaza gehiago eskaini behar direnik, baizik eta, batez ere, Donostiatik kanpoko udalerrietan kale-egoerek eragin handiagoa dutenik.

5.5. Zein baliabide erabili dituzte administrazioek gizarteratzeko politikak garatzeko?

Azken urteetan, nabarmen handitu da etxerik gabeko pertsonen eta, oro har, arriskuan edo gizartean bazterturik dauden pertsonen laguntzeko sarearen gaitasuna. Laburbilduz⁹⁴, sistemaren magnitude nagusiek hau adierazten dute:

- 2017tik 2019ra bitartean, ostatu-plazaren kopurua % 20,7 handitu da (+698 plaza), eta eguneko arreta-plazarena % 18,7 (+213 plaza), ESSECen datuen arabera.
- EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoa (2016/2019) ebaluatzeak eskaintzen dituen datuek erakusten dute, halaber, plaza asko gehitu direla ostatu- eta eguneko arreta-zentro eta -zerbitzuetan, etxerik gabeko eta/edo arriskuan edo gizarte-bazterkerian dauden pertsonen beharrei erantzuteko. Bazterketaren esparruak —gero eta plaza gehiago dituen bigarrena, mendekotasunaren atzetik— 2.279 plaza gehitzea lortu zuen 2011n, eta 3.926 plaza 2018an. Aldi horretan, ostatu-plazak % 31 hazi ziren, eta eguneko arreta-plazak % 130⁹⁵.
- Ahalegin ekonomikoari dagokionez⁹⁶, EAEko gizarte-zerbitzuen sarean etxerik gabeko pertsonentzako arretak 65,7 milioi euroko gastua eragin zuen 2020an, batez ere administrazio publikoek finantzatua (59,9 milioi euro), eta % 8,8 hirugarren gizarte-sektoreko erakundeek. Etxerik gabeko pertsonentzako arreta-sarerako gastu publikoaren % 85 bizitokia duten zentro eta zerbitzuak finantzatzera bideratu zen.

⁹³ Aurten, Bizkaiko inoiz baino udalerrri gehiagok parte hartu zuten kaleko zenbaketan, horien artean, eta Bilboren ondoren, biztanle gehien dituzten lau udalerrriak daude.

⁹⁴ Informazio gehiago nahi izanez gero, ikus 2.4. atala, etxerik gabeko pertsonentzako arreta-sarearen bilakaerari buruzkoa.

⁹⁵ Lehen arreta-mailako ostatua duten zerbitzuen kasuan, gaueko harrera-zerbitzua (1.8), gizarte-larrialdiko harrera-etxebizitza (1.9.1.1) eta bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzako tutoretzapeko etxebizitza (1.9.2) sartzen dira. Bigarren arreta-mailakoetan, bazterketako eta marjinazioko egoitza-zentroak (2.4.5). Eguneko arreta-zerbitzuen artean, bazterketarako eguneko arreta-zerbitzua (1.7.2) eta gizarteratzeko eguneko zerbitzua (2.2.3) daude.

⁹⁶ Ostatua eta eguneko arreta eskaintzen duten zentroetan, eguneko arreta-zerbitzuetan, kaleko esku-hartzean eta Housing First programetan egindako gastu osoa sartzen da.

6. Kapituluia.

Bizitegi Bazterketaren Euskal Estrategia berrirako orientabideak

Ebaluazio-prozesu honen helburua ez da Etixerik Gabeko Pertsonentzako Euskal Estrategiaren babesean egin diren jarduerak ahalik eta zehatzen biltzea eta inplikaturako erakundeen pertzepzioari pultsua hartzea. Azken finean, ebaluazio-prozesuaren helburua ondorioak ateratzea da, eta ondorio horiek erabilgarriak izan daitezke, ahal den neurrian, aplikatu beharreko testuinguru instituzionalera eta bizitegi-bazterkeria larrian dauden pertsonen beharretara ondo egokitutako etorkizuneko estrategia eraginkor bat bideratzeko.

Helburu hori lortzeko, atal honetan, ebaluazio-prozesutik ondorioztatzen diren ikaskuntza eta ikasgai nagusiak laburtzen dira, bai eta etxerik gabeko pertsonen arretari buruzko beste txosten eta ebaluazio⁹⁷ batzuk ere, estrategia berri bat prestatzeko orduan interesgarriak izan daitezkeenak.

6.1. Estrategia berriaren izaera

Estrategia behar bezala definituta dagoela uste da, eta, beraz, estrategia berriari begira, estrategia hori nola gauzatu da erronka. Alde horretatik, adostasun handia dago aldaketa gobernanzatik etorri behar dela, eta haren aplikazioa hobetu egin behar dela finantzaketari, nahitaezkotasunari, lerrokatuari, lankidetzari eta lurraldetasunari dagokienez.

Alde horretatik, bat egiten dute bai administrazio publikotik bai gizarte-erakundeetatik datozen informatzaileek, nahitaezkotasun-falta etxerik gabeko pertsonen egungo strategiaren gabezia nagusietako bat dela adierazteko.

Beraz, zentzuzkoa da aho batez onartzea Estrategia berria ez litzatekeela borondatezkotasunean oinarritu behar, baizik eta **nahitaezkoa** eta loteslea dela. Hala ere, nahitaezkotasun handiagoa aldarrikatzearekin batera, ñabardura batzuk egin dira:

⁹⁷ Funtsean, Arartekoak egin berri duen jarraipen-txostenak (2022) kalean bizi diren pertsonen arretari buruzkoa eta Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioa (2021).

- Nahitaezkotasuna ere ez da betetzearen bermea, araudiak, planek eta mapek nahitaez bete behar duten beste eremu batzuetan gertatzen den bezala, eta hori ez da beti benetako betetzea.
- Nahitaezko izaera lotesle hori gutxienez eta/edo jarduera zehatzei soilik dagokie, eta ez nahitaez estrategia osoari. Hala, bada, esparru orientatzaile orokor bat eta neurri eraginkorrago eta lurrari lotuago batzuk har litezke.

Nahitaezkotasuna bezain garrantzitsua da egutegiak egitea, eta, batez ere, hartutako konpromisoak garatzeko finantzabide finalista batzuk egotea. Atxikipen hori gauzatzeko, aurrekontuko kontu-sail propioa behar da. Bestela, erakunde bakoitzaren gaitasun ekonomikoen arabera izango da, eta nahitaezkotasuna mugatuta geldituko da. Beraz, lurralde- eta udal-mailan dauden beharrak eta baliabideak kontuan hartuko dituen aurrekontua prestatzeko eskatzen da.

Estrategiaren xedeari dagokionez, zenbait erakundek uste dute Estrategiak ez duela soilik etxerik gabeko pertsonengan jarri behar, baizik eta integrala izan behar lukeela, fokua zabalduz eta ezkutuko bizitoki-prekarietatearen profil horiek ere hartuz, ezkutuan baitaude. Beste erakunde batzuek, berriz, adierazten dute egoitza-bazterkeriari etxebizitzaren esparrutik heldu beharko litzaiokeela batez ere, erantzukizun hori gizarte-zerbitzuen eremutik urrunduz. Beraz, azken horiek Estrategiaren xedea etxerik gabeko pertsonengan mantentzearen alde daude.

6.2. Printzipio orokorrak

Egungo estrategia gidatzen duten printzipioak egokitzen jotzen dira eta indarrean jarraitzen dutela uste da. Pertzepzioa da, oro har, gaur egungo printzipioei eutsi beharko litzaiekeela, hurrengo estrategian, arreta berezia eskainiz honako hauei:

- **Eskubide bikoitzaren kontzeptua**, etxerik gabeko pertsonen etxebizitza independente bat eskuratu ahal izatea eta autonomia, bizi kalitatea eta gizarteratzeko behar diren laguntzak izatea bermatuz.
- Funtsezkoa da **pertsonarengan oinarritutako arreta-eredu** bat ezartzea, gero eta profil heterogeneoagoen eta aldakorren aurrean erantzun indibidualizatua eta malgu eskaintzeko.
- Estrategiak **dimentsio anitzeko** esku-hartzea bermatu behar du, kontingentzia konplexuenei behar bezala erantzun ahal izateko; gero eta egoera konplexuagoak hautematen dira, eta horiek esku-hartze integrala eskatzen dute.
- Bereziki balioesten da EGPen esku-hartzean paradigma-aldaketa ezartzea, **Etxebizitza Sisteman** arreta jarritz, erantzukizun hori gizarte-zerbitzuetan kokatzen zuten aurretiazko planteamenduen aurrean.
- Alde horretatik, funtsezkotzat jotzen da **erakundeen arteko akordioa**, arretaren jarraitutasuna bermatzen duena, bai administrazioko mailen artean (lehen eta bigarren hezkuntzaren arteko lotura), bai sistemen artean (etxebizitza-arloek konpromiso handiagoa hartzea, errentak bermatzea, enplegua eta osasuna).
- **Prebentzio-alderdia** funtsezkotzat jotzen da, bereziki, bizitoki-prekarietate egoeran dauden eta etxerik gabe geratzeko arriskua duten pertsonen kolektiboarekin.
- **Genero-ikuspegia zeharka** sartzea, jarduera-ardatz bat baino gehiago, errebindikazio errepikatuenetako bat da. Uste sendoa da genero-ikuspegia modu integralean hartu behar

dela kontuan Estrategian: beharren diagnostikoa, jarraibide zehatzak ezartzea, baliabide espezifikoa diseinatzea edo inaktuia ebaluatzea.

- Estrategiak ezagutzaren kudeaketa eta esku-hartzeen ebaluazioa indartu behar ditu, eta, azken batean, ebidentzia zientifikoaren printzipioetan oinarritu behar du.
- Azkenik, adostasun handia dago gobernantza-mekanismoak hobetzeko beharraz, sistemen arteko artikulazio hobearen, erakundeen arteko lankidetzaren sendotzearen eta Estrategia bultzatzeko lidergo handiagoaren bidez.

Ondorio horiek bat datoz II. Planera bideratutako gomendioekin; izan ere, gizarte-bazterketaren berriazko esparruan, Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2021⁹⁸) ebaluazioan ezartzen dira:

- Bazterketa sarea lauetatik ahulena denez (bazterketa, mendekotasuna, babesik eza, ezgaitasuna), sare hori sendotzen jarraitu behar da, beharrak gero eta handiagoak izan daitezen.
- Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren eginkizuna argitzea, sostengu bidezko ostatu-beharretan oinarritua, etxebizitza-sistemaren rolari dagokionez.
- Sarearen artikulazioa bere osotasunean azpimarratzea, sartzeko ibilbideekin bat etorritik eta oinarritik eta bigarren mailako arreta-baliabideen artean arreta koordinatua bermatuz.
- Sarearen hedapena indartzea lurralde bakoitzean, modu integratu eta koherentean, hiru hiriburu-tako kontzentrazio-maila murriztuz.
- Erreferentziako irudian eta funtzioetan sakontzea, bai eta kasuaren koordinazioan ere (soziala, soziosanitarioa, gizarte-hezkuntzako...), eta gizarte-, hezkuntza- eta gizarte-arloko esku hartzeko ereduak eta prestazioak artikulatzea, zorro-dekretuak definitzen dituen bezala, akonpainamendu sozialarekin, pertsonan oinarritutako arretaren ikuspegitik.

lido beretik, kalean bizi diren pertsonen arretari buruzko azken jarraipen-txostenean, Arartekoak (2022) funtsezkotzat jotzen du Etterik Gabeko Pertsonentzako hurrengo Euskal Estrategia etxebizitza-, inklusio-, enplegu-, osasun-, justizia-, segurtasun- eta gizarte-zerbitzuen politika publikoekin lerrotatuta egotea. Horretarako, funtsezkoa da maila handiko botere publikoen inplikazioa bultzatzea etxegabekeria desagerrarazteko. Etterik gabeko pertsonen egoerari erantzuteko erronka ezin da Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren esku bakarrik utzi, baizik eta erakundeen maila desberdinen eta gizarte-eskubideak betetzearekin zerikusia duten beste arlo eta departamentu batzuen laguntza behar du, batez ere etxebizitzaren arloan eskumena dutenak.

⁹⁸ Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritzak, 85 or.

6.3. Lehtasunezko egoera eta gorabeherak

a) Bizitzeko prekarietatea

Kontsultatutako erakundeak bat datoz esatean gero eta pertsona gehiago jasotzen direla bizi-prekarietate egoeran, eta horiek nekez hautematen eta sartzen direla profesionalen artean, ezkutuko etxekotasun modu berriak sortuz. Baldintza oso eskasetan ere (fabrikak, eraikin abandonatuak, lonjak...) pertsona eta familia asko ugaritu direla antzeman da. Kezkagarria da, halaber, zenbat jendeak, batez ere emakumezkoek, ez baitute kalerik hartzen "biziraupeneko" bizitoki-konponbideen truke, bizi-baldintzak ez baitira duinak. Beharrezko laguntza-baliabide espezifiko eta bereizirik gabe, etxebizitza ez-segurutik kalean egotera pasatzeko arriskua oso handia da emakume horientzat.

Ildo horretatik, kalean bizi diren pertsonen arretari buruz Arartekoak egin berri duen jarraipen-txostenak (2022⁹⁹) honako hau gomendatzen du: "*Pertsonei laguntzeko zerbitzu publikoetan, hala nola gizarte-zerbitzuetan, laguntza psikologiko eta psikiatrikoan edo larrialdi-telefonoetan, etxerik gabeko edo ezkutuko orientazio egokiko egoerak sor ditzaketen elkarbizitza-egoera jasangaitzak egiaztatuta*".

Egoera horiek hautemateko, entitateek komenigarritzat jotzen dute oinarrizko gizarte zerbitzuak inplikatzeko. Izan ere, horiek dira, hain zuzen ere, bizitzeko prekarietate egoera horiei buruz gehien jakin dezaketen baliabideak.

b) Heterogeneotasuna eta pertsonalizazioa

Egoitza-bazterketako egoeran dauden pertsonen profila gero eta heterogeneoagoa da, eta gero eta behar gehiago dituzte¹⁰⁰.

Pandemiaren ondorioz, baliabide berean egoera oso desberdinetan dauden pertsonei erantzun zaie, kolektiboen banaketa apurtu da eta baliabide pertsonalizatuagoak eta malguagoak, oso emaitza onak dituztenak, garatu behar izan dira. Alde horretatik, komenigarria litzateke zerbitzuak egokitzeko gaitasunean sakontzea, sartzen den pertsonaren problematikaren arabera (pertsona zerbitzura egokitu nahi izan gabe).

c) Konplexutasuna eta kronikotasuna

Gero eta **egoera konplexuagoak** hautematen dira, kalean balorazio bikoitz edo hirukoitza egiten dutenak: gizarte-bazterketa, kronikotasuna, ezgaitasuna, mendekotasuna, babesik eza, etab.

Erakundeek egiaztatu dute gero eta pertsona gehiagok dituztela mendekotasun-premia oso konplexuak eta arazo larriak, eta pertsona horiek ez dituztela hartzen ezgaitasun- eta/edo mendekotasun-zerbitzuek, ez baitituzte betetzen sartzeko baldintzak. Kasu horiek ez dira oso ugariak, baina lehtasun berezia izan beharko lukete, esku ez hartzearen ondorioak bereziki larriak baitira. Gainera, kasu zailenak dira, esku-hartze integrala behar baitute nahitaez.

⁹⁹ Ararteko (2022) Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeke lana: "Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betez".

¹⁰⁰ Arartekoaren azken jarraipen-txostenak (2022) egiaztatu ahal izan duenez, etxerik gabeko pertsonen profilak dibertsifikatzen jarraitzen dute. Izan ere, kaleko egoerak adin ertaineko gizonei eragiten die, baina baita adinekoei, emakumei eta gazteei ere, eta ehuneko handi batean, jatorri kultural desberdinetakoak.

Errealitate berri horren aurrean, EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2021¹⁰¹) ebaluazioak honako premia hau planteatzen du: *“Bazterturik dauden pertsonentzako arreta hobetzea, beste gertakizun edo egoera batzuek bat egiten dutenean (mendekotasuna, ezgaitasuna, buruko gaixotasuna, kontsumoak, etab.), eta dagozkien prestazio ekonomikoak (CPPE, FIZPE eta ZUPE) kolektibo horretara zabaltzeko aukera aztertzea”*.

Errealitate berri horien aurrean, gaur egungo gizarteratze-ereduari buruz hausnartzeko beharra baloratzen dute erakundeek. Gero eta profil gehiago sortzen dira, eta horiei ezin die erantzun egungo inklusio-paradigmatetik; erantzun integrala behar dute, edo banakako helbideratzea, helburu desberdinekin. Hasierako geruzapen-lana egin behar da, eta kasu horiek konplexutasunaren arabera eta ondoren prestazioa pertsonalizatzearen arabera detektatuko dira.

Izaera orokorragoa duten gogoeta horiez gain, erakundeek lehentasuna eman beharko litzaieken egoera edo premia jakin batzuk aipatzen dituzte, bizitegitarako bazterketa larriari aurre egiteko:

- Buru-eritasuna duten pertsonak eta/edo mendekotasuna dutenak.
- Ardurapean adingabeak dituzten familiak, pandemia baino lehen bazterketa-zerbitzuak erabiltzen ez zituztenak, guraso bakarreko familiak eta familia ugariak.
- Gero eta konplexuagoak diren iragaiteak dituzten pertsona migratzaileek gero eta profil gehiago dituzte, etxerik gabeko klasikoei erantzuten ez dietenak.
- Preso ohiak eta barnetegiak uzten dituzten pertsonak.
- Sartzeko baldintzak betetzen ez dituztelako zerbitzuez baliatzeko eskubiderik ez duten pertsonak, konponbiderik ez dutenak.
- Gazte ahulak, bereziki emantzipazio prozesuan daudenak, adingabeak babesteko baliabideetatik atera ondoren laguntzarik gabe daudenak.
- Etxerik gabeko gazte etorkinak, elkartutako arazo dualen eragin txikiagoa izan ohi dutenak eta prestakuntza- eta enplegu-ibilbideak dituztenak; beraz, ez da beharrezkoa gizarteratzeko baliabideetatik arreta ematea.

Azkenik, estrategia berria definitzeko orduan, Euskadin etxerik gabeko pertsonen ezaugarri demografikoei buruzko datu berrienetako batzuk gogoratu behar dira. Labur esanda, hauek dira ikusitako joera nagusiak:

- **Emakumeen presentzia minoritarioa eta “gutxitua” “etxerik gabeko” egoeren artean,** guztizkoaren % 8 inguru. Baliabideetan lo egiten duten pertsonen datuek, ordea, gero eta presentzia erlatibo handiagoa adierazten dute, baina gutxieneko balioetan.
- **Gizonen eta emakumeen arteko desberdintasunak ezaugarri soziodemografikoetan,** bai etxerik gabe, bai etxebizitzarik gabe. Gizonen ‘etxerik gabeko’ egoeren artean, pisu gehien handitu duen talde soziodemografikoa 30 urtetik beherako atzeritar gazteek osatzen dute. Emakumeen artean, aldiz, pisu erlatiboa gehien handitu duen taldea 44 urte baino gehiago dituztenei eta atzeritarrak ez direnei dagokie. “Etxebizitzarik gabeko” egoeren kasuan, baliabide-sarean arreta jasotzen duten gizonen artean, gehiengoa da –jatorria edozein dela ere– 30 urtetik beherako gizonak, eta atzetik ditu 45 urtetik gorako gizonak; hala ere, emakumeen kasuan, talde nagusia 30-34 urteko emakumeak dira (% 41).

¹⁰¹ Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritza, 85 or.

- **Atzerritar jatorriko pertsonen kopurua eta pisu espezifikoa nabarmen hazi da**, bereziki 'etxerik gabeko' egoeran identifikatutako pertsonen artean, 2016. urtean % 60 izatetik 2020an % 71 izatera igaro baitira. Hiru hiriburuak erreferentziatzen hartuta, atzerritarrak diren 'etxerik gabeko' gehienak Afrikakoak dira (% 81), eta, horien artean, bereziki magrebtarrak (% 67). Horrek erakutsiko luke ezen, nahiz eta sinhogarismoa hertsiki lotuta egon atzerritik datozen migrazio-fluxuekin, fluxu horiek berariazko dinamikak dituztela "etxerik gabeko" pertsonen dagokienez; dinamika horiek, nolana ere, desberdinak dira atzerriko biztanleria osoarentzat.

6.4. Jarraibide eta jarduketaren orientazioa

Etorkizuneko Estrategiaren ildoak eta jarduerak berriro bideratzeko aukerari buruz galdetuta, nabarmendu beharreko lehen alderdia da erakundeek egokitzat jotzen dituztela egungo ildoak. Erakundeek ikuspegiak, erronka ez da jarraibideak eta jarduerak birdefinitzea, baizik eta jarraibideak eraginkorrago bihurtzeko modua. Hau da, ez da beharrezkoa gidalerroak berriro orientatzea, baizik eta horiek indartzea, haien hedapenean aurrera egiteko aukera zabala baitago.

Helburu hori lortzeko, eta ikuspegi orokorrago batetik, erakundeek ekarpenak adierazten dute komenigarria dela lau alderdi zehatzetan sakontzea, aurrez aipatutako printzipioekin zerikusia dutenak eta ezarritako jarraibideen hedapen exekutiboari oso lotuta daudenak¹⁰²:

- **Erakundeek arteko akordioa eta gobernantza hobetzea.** Funtsezkotzat jotzen da erakundeek arteko akordioa, laguntzaren jarraipena bermatzen duena, bai administrazioko maila desberdinen artean (lehen eta bigarren hezkuntzaren arteko noranzko biko lotura), bai gizarte-zerbitzuez harandikiko sistemen artean (etxebizitza-arloko konpromiso handiagoa, errenta-bermea, enplegua eta osasuna).
- **Pertsonarengan oinarritutako arretan oinarritutako esku-hartze eredu komuna.** Esku-hartze eredu adostuak eta uniformeak ezartzea eta hedatzea aldarrikatzen da, pertsonarengan zentratutako arretan oinarritutako, gero eta profil heterogeneoagoen eta aldakorren aurrean erantzun indibidual eta malgua eskaintzeko.
- **Trakzio-proiektuak ezartzea.** Erakundeek beharrezkotzat jotzen dute ahaleginak ildo oso fokalizatu eta operatibizatu gutxi batzuetara bideratzea, pertsona onuradunengan duten eragina argi eta garbi ikusi ahal izateko. Proiektu berezi, berritzaile eta esperimental horiek integralak eta egituratzaileak izan behar dute, trakzio-gaitasuna eta besterengarria, aldatzeko proiektu eragile gisa eta Estrategiaren¹⁰³ arrakastaren erakusgarri gisa funtziona dezaten.
- **Lurraldearen ikuspegia.** Erakundeek uste dute Estrategiak ez duela nahitaez lurralde osorako jarduerak bakarrik ezarri behar (prebentzioari dagokionez izan ezik), baizik eta lurralde oso lotuta dauden jarduerak planak egin ditzakeela, eskualde eta udal mailan beharrezkoak diren programak eta baliabideak ezar ditzatela, tokiko beharren arabera, eta banaketa egokia izan dadila zonaka, oso posiblistak eta pragmatikoak. Hiru hiriburuetatik haragoko ekintza koordinatuak abian jartzeko beharra aipatzen da, batez ere, etxegabekeriaren fenomenoaren garrantzitsuagoa den udalerrietan.

Ildo beretik, gogoratu behar da Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoko (2021¹⁰⁴) ebaluazioak ondorio hau duela: neurri hauek sustatzea gizarte-bazterketaren berariazko esparruan:

¹⁰² Erakundeek jarduerak zehatzei buruz egindako ekarpenak hurrengo kapituluaren zehazten dira.

¹⁰³ Kaleko arreta psikiatrikoko programa, Bilboko Udalaren eta Osakidetzaren lankidetzarekin funtzionatzen du, eta honelako proiektuen adibide ontzat jotzen da; transformadoreak eta erraz hedatzekoak.

¹⁰⁴ Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritza. 85 orrialde.

- Bazterketa-egoeran edo -arriskuan dauden pertsonen gizarteratze-ibilbideetara arreta egokitzeko protokoloak ezartzea, arreta-maila batetik bestera igarotzeko aurrerapausoak eta atzerapenak emanez edo arreta malgutzeko formulak erabiliz.
- Arreta-sarea deszentralizatzeko alternatibak zehaztea, udalen eta kasuan kasuko diputazioaren arteko lankidetzatik, udalerrri ertain eta txikietan, lurralde bakoitzaren behar eta baliabideetara egokitutako formulen bidez: kudeaketa-mandatuak, partzuergoak, mankomunitateak edo kuadrillak eratzea, etab.
- Lehen eta bigarren mailako arretako zerbitzuak indartzea. Hasteko, balorazioko zerbitzu teknikoak sendotzea eta maila bakoitzak bere eskumeneko prestazio eta zerbitzuak eskuratzeko baldintzak betetzen dituzten pertsoneri erantzuteko gaitasuna bermatzea¹⁰⁵.
- Prestazio ekonomikoen (FIZPE, LPPE, alde batetik, eta ZLPE eta bazterketaren arloan antolatzen ari diren zenbait laguntza ekonomiko) hedapenari buruzko hausnarketa eta planteamendu partekatua egitea, bai eta beste zerbitzu batzuei buruzkoa ere, hala nola ELZri eta eremu horretako bizimodu independenteari buruzkoa.

Aurreko gogoeta horiek kontuan hartuta, hona hemen estrategia berriaren jarduera-ardatz bakoitzak, erakundeen arabera, bideratu beharko lituzkeen jarraibide espezifikoak:

a) Egoitzako bazterketa larriko egoerei aurre hartzea

Erakunde gehienak bat datoz prebentziozko ekintzak estrategia berriari begira izan beharko lukeen funtsezko garrantzia azpimarratzearekin.

Ekintza prebentibo hori etxegabe bihurtzeari ekiteko piramidearen oinarri gisa hartu behar da, beste esparru batzuetan gertatzen den bezala, hala nola osasunean edo autonomia pertsonalean. Ikuspegi hori indartzeko beharra agerian geratu da COVIDen 19 krisian, ikusi baita bizi-prekarietate egoeran dauden pertsona askok kalean amaitu dutela "bazterketako profil klasikoa" izan gabe.

Alde horretatik, prebentzio-politiketan (etxe-kaleratzeen prebentzioa, GLL, etxebizitza-gastuetarako...) egiten den inbertsioaren balioa kuantifikatzeko komenigarritasunerantz jotzen du, eta irabaziak banakakoak izango dira, baina baita gizartekoak ere, ekonomiari eta aurrezteari dagokienez. Prebentzioaren garrantzia azpimarratu behar da inbertsio gisa, gizartea sensibilizatzeko eta politika publikoak etxegabeen aurrean legitimizatzeko funtsezko oinarria baita.

b) Etxebizitzan oinarritutako ikuspegia

Adostasun zabala dago aurreko Estrategiak bultzatu nahi zuen etxebizitzan oinarritutako paradigma-aldaketa funtsezkoa dela sinhogarismoari aurre egiteko, baina praktikan ez duela funtzionatu. Beraz, ezinbestekotzat jotzen da Etxebizitza Departamentuak Estrategia berriaren garapenean parte hartzea.

Ildo horretatik, pandemian izandako esperientzia onek Estrategia etxebizitzarako eskubide eraginkorra bermatzeko modu argiagotan bideratutako ekintzekin modu zehatzagoan lotzeko balio dezakete.

Horri dagokionez, gogoratu behar da Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2021¹⁰⁶) ebaluazioak hau gomendatzen duela etxebizitzaren arloan:

¹⁰⁵ Udalek, Bilbokoa bezala, egiaztatu dute kolektibo horri emandako arretak udal-zerbitzuak kolapsatzen dituela, nahiz eta ez den behar duten baliabidea; ondorioz, arreta ez da egokia, beste talde batzuek erabil ditzaketen baliabideak kontsumitzen dituzten bitartean.

¹⁰⁶ Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritza. 85 orrialde

- Etxebizitza Sailarekin batera, bi esparruetako zerbitzu eta prestazioei buruz hausnartzea, behar bezala mugatuz eta partekatutako irizpide edo printzipioak, interes komunak eta lankidetzaren eremuak identifikatuz, baztertuta edo baztertzeko arriskuan dauden pertsonen gizarteratzeari dagokionez.
- Bazterketa-egoeran edo -arriskuan dauden pertsonen etxebizitzarako sarbidea sustatzeko, espazio sozio-bizigarria eta lankidetzaren publiko, publiko eta pribatu soziala bultzatzea.

Bestalde, Arartekoak, kalean bizi diren pertsonen arretari buruz egin berri duen jarraipenean, ondorio hau ateratu du: etxebizitzaren arloan eskumena duen Sailaren, toki-erakundearen eta etxebizitzaren arloan eskumenak dituzten gainerako erakunde publikoen inplikazioak bermatzen du etorkizuneko estrategiak emaitzak izango dituela. Edozein esku-hartze sozialek bizitokia izatea eskatzen du, eta, beraz, gizarte-zerbitzuen eta etxebizitzaren arteko lerokadura ezkutaleku bat da. Maila zehatzago batean, Arartekoaren Erakundeak honako hau gomendatzen du:

- Gizarte- eta bizitoki-espazioa sustatzea, Eusko Jaurlaritzaren, foru-aldundien eta gizarte-erakundearen eskura dagoen gizarte-babeseko etxebizitza-parkea handituz, eta etxebizitza eskuratzeko aukera emango duten politikak sustatzea.
- Nazioartean frogatutako praktika onenak detektatu, transferitu eta egokitzea, hala nola *Housing First* edo *Housing Led* eredua, zeinak zalantzan jartzen baitituzte eskailera eta erantzukizun indibidualaren eredua.
- Era guztietako kaleratze judizialen aurkako protokoloak ebaluatzea, legez kanpoko okupazioengatik jabetza berreskuratzea barne, haien ahuleziak atzemateko eta etxebizitza hobetzeko eta prebenitzeko neurriak proposatzeko.

c) Gizarte zerbitzuen arloko baliabideak hobetzea

Gizarte-zerbitzuen arloan, adostasun zabala dago pandemian ezarri den arreta-ereduaren aldaketa finkatzeko beharri buruz, erakundeak aspaldi erreklamatu ari baitziren¹⁰⁷. COVIDek (19) eragindako krisiaren salbuespenezko inguruabarrek "behartu" egin dute eredu-aldaketa hori gauzatzera, eta egiaztatu dute, etxerik gabeko pertsonentzako arreta-baliabideen arretaren kalitatea¹⁰⁸ hobetzeaz gain, itxaropen hobeak dituztela emaitzetan.

Horri dagokionez, gogoratu behar da Arartekoaren txosten berriak (2022) honako hau gomendatzen duela gizarte zerbitzuen arloan eta etxerik gabeko pertsonen dagokionez:

- Etxerik gabeko pertsonentzako zerbitzuak berrikustea zorroaren 185/2015 Dekretuan eta Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoan.
- Helduen babesik ezeko egoera baloratzeko araudia prestatzea.
- Kalean bizi diren pertsona helduen babesik ezari aurre egiteko hartu beharreko neurriei buruz hausnartzea, edozein esku-hartze soziali uko egiten badiote eta haien osotasuna arriskuan jartzen badute.
- Gizarte-bazterketaren balorazioaren eskakizunari eta epeei buruz hausnartzea, berehalakotasuna eskatzen duten beharrei erantzuteko, bai eta egoitza-plaza batean sartzeko itxaron-zerrenden funtzionamenduari eta txandatzeko epeei buruz ere.

¹⁰⁷ Ildo honetan, aldarrikatzen da beste pertsona mota batzuetan (adinekoak, desgaitasun fisikoa dutenak) eredu-aldaketa hau gauzatu dela eta ez dela zalantzan jartzen. Hala ere, badirudi oraindik ere zenbait eragozpen daudela etxerik gabeko pertsonen kasuan eskubide gisa hartzeko.

¹⁰⁸ Banakako gelak, banakako arreta, autodeterminazioa, edukiera murriztea, etab.

- Oinarrizko osasun laguntzako zerbitzuek gizarte bazterketaren balorazioan duten zeregina azpimarratzea.
- Beharrian anitz eta konplexuak dituzten pertsonak ezgaitasun, buru-eritasun edo menpekotasun egoeran dauden pertsonentzako baliabideetan sartzeko zailtasunak aztertzea, pertsona ardatz duen arreta-eredutik abiatuta.
- Etterik gabeko pertsonak egoitzetatik kanporatzeak dakartzan ondorioei buruz hausnartzea, zerbitzuaren barne-araudia ez betetzeagatik, bizitzeko beste aukerarik gabe.
- Larrialdi sozialeko zerbitzuen, oinarrizko laguntzaren eta bigarren mailako laguntzaren arteko lotura indartzea, laguntzaren jarraitutasunari eusteko.
- Gizarte-zerbitzuen euskal sistemako profesionalen arreta psikosoziala bermatzea eta mota horretako lan-arriskuei aurrea hartzeko mekanismoak ezartzea, hala nola estresa, rol-anbiguotasuna, "burn out" sindromea, etab.

Ildo beretik, Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2021¹⁰⁹) ebaluazioak (2021) zorro-dekretuaren ebaluazioa egitea gomendatzen du, eta gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako egoitza-zerbitzu eta -prestazioen planifikazioan, koordinazioan eta arau-garapenean aurrera egitea.

d) Genero-ikuspegia

Aurretik esan den bezala, eta nahiz eta ardatz espezifikoko bat izan, genero-ikuspegiaren presentzia eskasa Estrategiaren ahultasun gisa ikusten da, eta ikuspuntu zeharkakoagoa behar da ikuspegi berriaren definizioan. Arrisku edo kale-egoeran dauden emakumeen zaurgarritasun berezia kontuan hartuta, aurrea hartzeko neurriak lehenetsi behar dira, gizarte-larrialdietako zerbitzuak egokitzea barne, emakume horien segurtasuna bermatzeko.

Horri dagokionez, bidezkoa da Arartekoaren gogoetei berriro heltzea. Izan ere, kalean bizi diren pertsonen arretari (2022) eta emakumeen etxegabetasunari buruzko jarraipenean, Emakundek honako ondorio hau ateratzen du: *"kalean emakumeak egoteak, bikotekidearekin egon ala ez, zalantza handiak sortzen ditu aldeztu aurretik hartu beharreko prebentzio-neurriei buruz eta etterik gabeko emakumeen premiei eman beharreko arretari buruz. Emakumeen beharrei erantzuteko, larrialdi sozialeko zerbitzuak erabat egokitu behar dira, haien segurtasuna bermatzeko. Indarkeriak etterik gabeko emakumeengan duen eragina dela eta, emakumeen arreta berriz aztertu behar da, eta ezkutuko etterik gabeko egoerak detektatzeko jarduerak egin behar dira"*. Horri dagokionez, honako hau gomendatzen da: *"Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundea GBBPBren hurrengo prestakuntzan inplikatzeko, bai eta aldundietako eta udaletako berdintasun-zerbitzuetan ere, etterik gabeko emakumeak ugaritzen ari baitira"*.

e) Eskubideak eskuratzeko bermea

Etterik gabeko pertsonen beren administrazio-egoera erregularizatuz herritartasun-eskubideak eskuratzeko duten bermeari dagokionez, erakundeek bereziki aztertu behar dituzte zenbait alderdiren zailtasunak; esate baterako, atzerriartasunari buruzko legea¹¹⁰, eta hori ebazteko azterketa zehatzagoa egin beharko litzateke.

Bestalde, lehentasunezkoztat jotzen da behar oso konplexuak eta babesik ezeko arazo larriak dituzten gero eta pertsona gehiagori erantzuteko ekintza zehatzak eta koordinatuak abian jartzea.

¹⁰⁹ Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritza. 85 orrialde

¹¹⁰ Honi dagokionez, Arartekoaren azken txostenak (2022) honako hau detektatzen du: eroldan izena emateko zailtasunak, esku-hartze sozialerako beharrezko izapideetan atzerapenak eta egoera irregularrean dauden pertsonen bizileku-arazoak.

Pertsona horiek ez dute eskubiderik zerbitzuak eskuratzeko baldintzak ez betetzeagatik eskuratzeko.

f) Hobekuntza sektorialak osasunaren, diru-sarreraren bermeari eta enplegurako sarbidearen arloan

Erakundearen iritziz, estrategia berriak indartu egin behar du osasun-sistemen inplikazioa, diru-sarrerak bermatzea eta enplegua, etxerik gabeko egoerei ekiteko ardatz gisa. Horretarako, beste plan sektorial batzuekiko lerrokadura indartu behar da.

Berriro ere pandemiaren praktika egokiari ekitea iradokitzen da; izan ere, sistemen arteko eta administrazioaren eta hirugarren sektorearen arteko lankidetzak presakoa eta beharra oso ondo egin da eta egin da.

Ildo beretik, kalean bizi diren pertsonen arretari buruz Arartekoak egin berri duen segimendutxostenak (2022¹¹¹) gomendio hauek ematen ditu osasun-arretari dagokionez:

- Arreta soziosanitarioa hobetzea, aldi bereko eta koordinatutako esku-hartzea behar den kasuetan, gizarte-bazterketa eta egoitza-bazterketa saihesteko, erietxeetako egonaldietan alta eman ondoren, bai gaixoaldiak ahalbidetzeko, bai ostatua eta gizarte- eta osasun-laguntza behar duten ospitale psikiatrikoetako irteeren ondoren.
- Arazo mentalen eraginari erantzuna emateko beharra, bai kale egoeran dauden pertsonen bai egoitza zentroetan plazak betetzen dituztenei.
- Mendekotasunak dituzten etxerik gabeko pertsonentzako behar diren oztupoak eta ibilbideak aztertzea, gizarteratze-prozesuak hasi ahal izateko.
- Kolektibo horrentzako zerbitzu soziosanitarioen zorroaren araudia prestatzen, historia soziosanitarioan eta talde-laneko eta kasu-koordinazioko ekimen gehiagotan aurrera egitea.
- Bizkaian etxerik gabeko pertsonen eskaintzen zaizkien zerbitzuen estaldura Euskadiko etxerik gabeko biztanle guztiei zabaltea aurreikustea.

Horri dagokionez, kontsultatutako erakundeek praktika egokitzat jotzen dute kaleko laguntza psikiatrikoko programa hori, Bilboko Udalaren eta Osakidetzaren lankidetzarekin funtzionatzen duena, eta lehentasuna izango luke beste lurralde batzuetara zabaltea, bai eta pandemiaren aktibatutako proiektuak ere, non osasun-profesionalak erabiltzaileengana joan baitira eta ez alderantziz, oso emaitza onak lortu baitituzte¹¹².

g) Aisia, hezkuntza eta partaidetza sozial eta politikorako sarbidea

- Ardatza ongi definituta dagoela uste da egungo Estrategian, baina komenigarria litzateke etxerik gabeko pertsonen Estrategian bertan parte hartzeko mekanismoak indartzea eta etxerik gabeko pertsonen eskubideak defendatzeko eta sustatzeko neurriak hartzea.

Ildo beretik, Arartekoaren txosten berriak (2022) adierazten du komenigarria dela "Gogoeta egitea etxerik gabeko pertsonen esku-hartze sozialari eta baliabideen esleipenari eragiten dieten erabakietan duten parte-hartzea nola hobe dezaketen hausnartzeko, Gizarte Zerbitzuei buruzko

¹¹¹ Ararteko (2022) Arartekoaren ebazpena, zeinaren bidez, amaitu baita 2020ko ekainaren 5eko Arartekoaren 2/2020 Gomendio Orokorren bilakaera aztertzeko lana: "Euskal administrazio publikoek jarraipena eman behar diete kalean bizi diren pertsonak artatzen orain arte egindako ahaleginei, betiere Etxegabeentzako Euskal Estrategiako (2018-2021) jarraibideak betez".

¹¹² Jardunbide egokitzat aipatzen da ERDUK Busturian duen esperientzia.

abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 9. artikulua betez, eta esku-hartzearen orientazioan eta ebaluazioan eta zentroen edo zerbitzuen antolaketan eta ebaluazioan”.

h) Komunitatearekiko sentsibilizazioa eta inplikazioa

Gehienek eskatzen dute inbertsio handiagoa egin dadila politika publikoek bizitegitarako bazterkeriaren aurrean duten zilegitasun soziala sendotzeko jardueretan. Legitimitate hori gabe, zaila da jarduketa publikoa indartzea. Nahikoa ebidentzia dago, ez bakarrik etxerik gabeko pertsonarengan egiten den esku-hartzearen onura zuzenei buruz, baizik eta beste sistema batzuetarako aurrezkiari buruz ere (osasuna, justizia, polizia). Ekintza politika publikoek gizarte osoari etxegabetasunaren aurrean sortzen dituzten onura indibidualak eta sozialak hobeto nabarmendu behar dira. Epe luzeko emaitzak nahi badira, ikastetxeetan kontzientziazio-lan horretan Hezkuntza inplikatzeko komeni dela adierazi du.

Horri dagokionez, bidezkoa da Arartekoaren iritziei berriro heltzea. Izan ere, kalean bizi diren pertsonen arretari buruzko jarraipenean (2022), honela dio: *“Agenda politikoan jarri da etxerik gabeko pertsonen arretari buruzko kezka, eta horrek baliabide berriak mobilizatzea ekarri du, eta administrazio publikoen arteko koordinaziorako mekanismoak abian jartzea eta zerbitzu eta prestazioak eskuratzeko baldintzak malgutzea. Hori guztia dela eta, hobeto prestatuta dago estrategia integral bat abian jartzeko, hura betetzeko konpromiso publiko bat hartuko duena”.*

i) Ezagutzaren koordinazioa, ebaluazioa eta kudeaketa

Erakundeek funtsezkotzat jotzen dute ardatzeko jarduerak indartzea, ezagutzaren koordinazioari, ebaluazioari eta kudeaketari dagokienez.

Alde batetik, funtsezkoa da **erakunde arteko estrategia** bat diseinatzea, beste sistema batzuekin batera sortzean oinarritua eta beste plan batzuekin lerrokatua, lankidetzara eraginkorra bermatzeko. Ezinbestekoa da, halaber, noranzko biko lankidetzarako mekanismoak ezartzea lehen eta bigarren mailako arretaren artean¹¹³ (Zorroaren Dekretuan ezarritakoa gaindituz). Berriro ere, esparru horretan, gogoratu da pandemian abian jarri diren eta eguneroko dinamika instituzionaletan sartu beharko liratekeen lankidetzara-mekanismoak aktibatu direla¹¹⁴.

Horri dagokionez, bidezkoa da Arartekoaren gogoetari berriro heltzea (2022), kalean bizi diren pertsonen arretari buruz egin berri duen jarraipenean, honako hau adierazten baitu:

- orain arte arreta birplanteatzeko beharra, gizarte-zerbitzuen euskal sisteman integratutako estrategia espezifiko baten bidez, eta etxebizitzari, gizarteratzeari, enpleguari, osasunari, justiziarri, segurtasunari eta gizarte-zerbitzuei buruzko beste estrategia eta politika publiko batzuekin lotuta, hala nola 2021-2023 etxebizitza-plan zuzentzailearekin (*Housing First* programak aurreikusten du) edo gizarteratzeko euskal planarekin.
- zehatzago esanda, beharrezkotzat jotzen da Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailarekin koordinatzea osasun-beharrei dagokienez, baita haurrak babesteko zerbitzuari, gazteen justizia-zerbitzuari eta espetxe-administrazioari dagokienez ere (garrantzi handia baitute egoitza-guneetatik ateratzeak, askatasunaz gabetzeko neurriak eta zigorrak betetzeak). Bestalde, funtsezkoa da udaletako segurtasun arloaren eta gizarte zerbitzuen arteko koordinazioa, kokaleku informalak husteko orduan.

¹¹³ Honi buruz dagokionez, gogorarazi behar da EAEko Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren duela gutxiko ebaluazioak (2021) agerian uzten duela bazterketa sarearen artikulazioa hobetu behar dela lurraldean, lehen eta bigarren mailako arretaren arteko lankidetzatik abiatuta.

¹¹⁴ Lehen adierazi den bezala, honako arlo hauetan egindako aurrerapenak nabarmentzen dira: koordinazio soziosanitarioa; Donostiako Udalaren eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren arteko lankidetzara eraginkorra; Elkarrizketa Zibilerako Mahaiaren funtzionamendua Bizkaian; Arabako udalek Foru Aldundiarekin dituzten kudeaketa-gomendioak, eta abar.

- Esku-hartze Sozialeko Hirugarren Sektorea partaide bihurtzeko beharra, etxerik gabeko pertsonen hurrengo euskal estrategia diseinatzen hasten denetik, eta estrategia horren ebaluazioan,
- pertsonarengan zentratutako arretaren paradigmak administrazio barruko eta administrazio arteko lankidetzaz eskatzen du, eragile guztien lankidetzaz lagundu behar da gizarteratzeko ibilbide pertsonalizatuan, eragile publiko eta gizarte-erakundeetan, lehen eta bigarren mailako arretan, administrazio-maila eta lurralde desberdinetan.

Arretaren kalitateari dagokionez, ebaluazioaren kultura metodologia komun bidez ezartzeko beharra aldarrikatzen da, zentro eta programen kalitateari eta emaitzei dagokienez. Baliabideak ez dira sistematikoki ebaluatzen, nahiz eta pertzepzioa, lehen esan bezala, ereduak funtzionatzen duela eta emaitzak positiboak diren. Funtsezkoa da zerbitzuak ebaluatzeko prozesu horietan erabiltzaileek parte hartzeko bideak ezartzea.

Ezagutzaren kudeaketaren esparruan, garrantzitsua da zenbaketak eta Euskadiko Egoitza Bazterkeriari buruzko Jardunaldiak zabalkunde-, topaketa- eta eztabaida-foro tekniko eta politiko gisa mantentzea, baina datuak azkarrago argitaratzea eta ebidentzian oinarritutako politika bat zabaltzeko beharra aldarrikatzen da, politika publikoen legitimitatea indartzeko etxegabean aurrean.

- Estrategiaren jarraipenari eta ebaluazioari dagokionez, hedapenaren balorazioaren ildotik, erakundeek uste dute hurrengo estrategiari begira hau egin beharko litzatekeela:
 - Idazkaritzaren eginkizuna eta erakunde bakoitzaren jarduerari buruzko kontuak emateko mekanismoak indartzea.
 - Helburu kuantitatiborik ez ezartzea kaleko pertsona kopurua murrizteko, gizarteratze prozesuak egin dituzten pertsonena baizik.
 - Programak banan-banan ebaluatzea, jarduketaren arrakastak agerian jar daitezkeen, eta, are gehiago, proiektu eragileak aukeratzen badira.

Horri dagokionez, gogoratu behar da Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren (2021¹¹⁵) ebaluazioak, eta ezagutzaren ebaluazioaren eta kudeaketaren esparruan, hau gomendatzen duela:

- Gizarte Zerbitzuei buruzko Informazioaren Euskal Sistema bultzatzea, haren magnitude nagusiak eta gizarte zerbitzuen arloko plangintzaren koherentzia eta egokitasuna modu eguneratuan ezagutzeko.
- Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokia indartzea, gizarte-zerbitzuen arloko ikerketaren ildo nagusien ebaluazioa eta etengabeko hobekuntza bultzatzeko, Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategiko berriak ezartzen dituen lehentasunen esparruan.

Ildo beretik, Arartekoaren txosten berriak (2022) hau gomendatzen du:

- Kalitatea hobetzeko abian jartzen diren programak eta neurriak etengabe ebaluatu eta birdiseinatzea.
- Informazioa biltzeko adierazleen multzoa definitzen lan egitea, neurrien ebaluazioa errazteko eta prestazio eta zerbitzuen kostuak ezagutzeko.

¹¹⁵ Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. EAE-ko gizarte zerbitzuen I. Plan Estrategikoari buruzko Ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritzak. 85 orrialde